

**KONCEPCIA VZDELÁVANIA mesta Košice
do roku 2030 (s výhľadom do 2040)**

URBACT

Co-funded by
the European Union
Interreg

2025

Tento dokument bol vypracovaný ako výstup projektu URBACT IV Action Planning Network CSG / Mestá pre udržateľné spravovanie/, ktorý je podporovaný programom Interreg URBACT IV a spolufinancovaný Európskou úniou.

Dokument je realizovaný v rámci 3.1 Pracovný balík 3 - Aktivity na lokálnej úrovni.

Obsah tohto dokumentu odráža názor autorov a v žiadnom prípade neodráža názor riadiacich orgánov programu Interreg ani Európskej únie.

Text neprešiel jazykovou korektúrou .

Obsah

Úvod	4
Metodika spracovania.....	5
Analýza súčasného stavu v oblasti vzdelávania.....	6
Nadradené strategické rámce v oblasti vzdelávania detí	6
Legislatívny rámec predprimárneho a primárneho vzdelávania v SR	9
Charakteristika školského systému v meste Košice	11
Školy a školské zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice	15
Popis a kapacita siete škôl a školských zariadení	15
Majetková štruktúra	24
Financovanie.....	25
Materiálno – technické zabezpečenie prevádzky a vzdelávacieho procesu	29
Technický stav škôl a školských zariadení	31
Personálna štruktúra škôl	35
Kvalita vzdelávania	39
Duševné zdravie detí.....	57
Spolupráca škôl s rodičmi a miestnou komunitou	58
Neformálne vzdelávanie	60
Prognóza dopytu po kapacitách materských a základných škôl	62
SWOT analýza.....	65
Strategické smerovanie a intervencie	75
Vízia	75
Strategické ciele	75
Implementácia - Opatrenia a aktivity	76
Opatrenia.....	76
Akčné plány	80
Hodnotenie a monitorovanie	85
Schvaľovanie a aktualizácia koncepcie	87
Zoznam tabuliek.....	88
Zoznam príloh	89
Prehľad skratiek	90

Úvod

Mesto Košice si uvedomuje kľúčový význam kvalitného, inkluzívneho a udržateľného vzdelávania pre rozvoj jednotlivca, komunity i celého územia. Vzdelávanie predstavuje strategický nástroj na riešenie súčasných spoločenských výziev – od klimateckej krízy, cez digitálnu transformáciu až po zvyšovanie sociálnej súdržnosti a konkurencieschopnosti.

Dokument **„Konceptia vzdelávania mesta Košice do roku 2030 (s výhľadom 2040)“ je rámcovým dokumentom, ktorý určuje smerovanie rozvoja materských a základných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta v nasledujúcich rokoch**. Vychádza zo špecifických potrieb mesta s presahom do okolitého regiónu, ako aj z hodnôt a cieľov formulovaných na nadnárodnej, európskej a národnej úrovni. Osobitný dôraz kladie na Agendu 2030 pre udržateľný rozvoj (SDGs), Európsky priestor vzdelávania, národnú stratégiu výchovy a vzdelávania a strategické priority mesta Košice.

Predkladaný dokument reaguje na aktuálne výzvy, ktorým školy čelia – od demografických zmien, cez potrebu podpory duševného zdravia a inkluzívneho prístupu, až po vytváranie bezpečného, inkluzívneho a efektívneho vzdelávacieho prostredia, integráciu digitálnych technológií a rozvoj kľúčových kompetencií pre 21. storočie. Konceptia zároveň reflektuje svetové trendy vo vzdelávaní, ktoré smerujú k flexibilným, participatívnym a hodnotovo zakotveným vzdelávacím systémom, podporujúcim celoživotné učenie a aktívne občianstvo.

Našou ambíciou je vytvárať systém mestského školstva, ktorý poskytuje kvalitné vzdelanie všetkým deťom bez rozdielu, podporuje učiteľov a riaditeľov v ich profesijnom rozvoji a aktívne zapája rodičov i širšiu komunitu do života školy.

Metodika spracovania

Koncepcia vzdelávania mesta Košice do roku 2030 s výhľadom do roku 2040 je strednodobý plánovací dokument pre oblasť vzdelávania škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice. Dokument bol spracovaný v rámci projektu **CSG – Cities for Sustainability Governance / Mestá pre udržateľné spravovanie** v programe Európskej únie Interreg, Urbact IV, ktorý je zameraný na udržateľný a integrovaný rozvoj miest.

Hlavnými princípmi, ktoré boli uplatňované pri spracovaní sú:

- Integrovaný prístup, kde boli zohľadnené viaceré dimenzie rozvoja mesta (sociálne, ekonomické, environmentálne) a boli hľadané komplexné riešenia problémov.
- Zapojenie miestnych aktérov prostredníctvom participatívnych aktivít.

Koncepcia bola pripravená Oddelením školstva mesta Košice v spolupráci s Oddelením strategického rozvoja. Na jej tvorbe sa podieľali aj ďalšie útvary Magistrátu mesta Košice, predovšetkým Útvár hlavného architekta, referát dátových analýz a referát energií. Cennými podnetmi a návrhmi prispeli aj zástupcovia materských a základných škôl, ako aj rady rodičov.

Časť odborných výstupov bola spracovaná dodávateľsky – prostredníctvom externých expertov a organizácie Creative Industry Košice, n. o. Východiskové dáta a podklady pre koncepciu pochádzajú z analytických a expertíznych materiálov spracovaných špecificky pre tento dokument, ako aj z ďalších relevantných participatívnych aktivít, medzi ktoré patrili prieskumy, workshopy, konferencie a individuálne konzultácie.

Prehľad realizovaných participatívnych aktivít:

- konferencia „EDUKOŠICE 2030: Trendy a výzvy budúcnosti školstva“, 18.11.2024,
- dotazník spokojnosti rodiča so školou, 2023 (počet respondentov: 2441),
- dotazník k príprave Koncepcie vzdelávania mesta Košice – potreby vzdelávania detí a mládeže, 2025 (počet respondentov: 61),
- dotazník k príprave Koncepcie vzdelávania mesta Košice – potreby inštitúcií, 2025 /počet respondentov: 56),
- dotazník k príprave Koncepcie vzdelávania mesta Košice – materské školy, 2025 (počet respondentov: 31),
- dotazníkový prieskum – hodnotenie riaditeľov zamestnancami 2025 (počet respondentov: 622),
- workshop „Spolupráca škôl s rodičmi a komunitou“, 19.5.2025,
- workshop „SWOT analýzy – overenie vstupov“, 2.7.2025,
- individuálne konzultácie (júl – august 2025),
- workshop – strategické smerovanie ,17.9.2025,
- pripomienkovanie návrhu dokumentu odbornou verejnosťou.

Hlavný spracovateľský tím:

Oddelenie školstva, Magistrát mesta Košice: Beáta Lopusniaková, Erika Pásztorová, Milan Tkáčik, Monika Beregszásziová, Silvia Sviatková, Mária Kvetková,
Oddelenie strategického rozvoja, Magistrát mesta Košice: Adriana Šebešová, Mária Ház, Mišo Hudák,
Externí experti: Boglárka Kurka Ivanegová, Alexander Suchan.

Analýza súčasného stavu v oblasti vzdelávania

V kapitole analýza súčasného stavu je popísaný východiskový stav v oblasti vzdelávania, identifikované slabé a silné stránky, príležitosti a ohrozenia (SWOT), ktoré budú východiskom pre strategické smerovanie rozvoja materských a základných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice. Analýza sa zameriava na postavenie škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice v systéme vzdelávania v meste, charakteristiku siete škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta vo vzťahu k organizačnému a technickému zabezpečeniu vzdelávania a kvalite vzdelávania.

Za jednotlivými tematickými časťami je spracovaný súhrn kľúčových zistení.

Nadradené strategické rámce v oblasti vzdelávania detí

Prehľad strategických rámcov a z nich vyplývajúcich cieľov pre rozvoj primárneho a predprimárneho vzdelávania so zameraním na udržateľný rozvoj:

1. Nadnárodný rámec

Vzdelávanie je kľúčovým pilierom Agendy 2030 OSN pre udržateľný rozvoj. Cieľ SDG 4 sa zameriava na inkluzívne, spravodlivé a kvalitné vzdelávanie a celoživotné vzdelávacie príležitosti pre všetkých. Relevantné čiastkové ciele zahŕňajú:

- 4.1 a 4.2: zabezpečenie **bezplatného a kvalitného primárneho vzdelania a predškolského rozvoja** pre všetky deti,
- 4.5: **odstránenie nerovností vo vzdelávaní** pre znevýhodnené skupiny,
- 4.7: získanie **zručností pre podporu udržateľného rozvoja**, ľudských práv, rovnosti pohlaví a globálneho občianstva,
- 4.a: vytváranie **bezpečného, inkluzívneho a rovného školského prostredia**.

Doplňujúce SDGs (12 a 13) zdôrazňujú potrebu zvyšovania povedomia o trvalo udržateľnom rozvoji a klimatickej zmene prostredníctvom vzdelávania.

Kľúčové medzinárodné rámce dopĺňajú:

- Parížska dohoda (čl. 12): posilňuje vzdelávanie v oblasti zmeny klímy,
- Dohovor o biologickej rozmanitosti (čl. 13): integruje environmentálnu výchovu do školských programov,
- UNESCO rámec VUR 2030 a Stratégia EHK OSN pre VUR 2021–2030: zdôrazňujú celoinštitucionálny prístup k udržateľnosti, posilňovanie kapacít učiteľov, digitálne vzdelávanie, podnikavosť a klimatické vzdelávanie.

2. Európske odporúčania a strategický rámec EÚ

Vzdelávanie pre udržateľný rozvoj (VUR) je v európskom priestore súčasťou širšej vízie prebudovania vzdelávacích systémov tak, aby reagovali na výzvy 21. storočia – najmä klimatickú krízu, digitálnu transformáciu a rastúce spoločenské nerovnosti.

Strategický rámec európskeho vzdelávacieho priestoru do roku 2030 predstavuje spoločnú víziu členských štátov EÚ v oblasti vzdelávania. Tento rámec:

- podporuje spoluprácu medzi štátmi a zainteresovanými stranami,
- poskytuje nástroje na monitorovanie pokroku,
- a stanovuje konkrétne cieľové hodnoty, ktoré majú zabezpečiť rovnosť prístupu a kvalitu vzdelávania pre všetkých.

Pre oblasť predprimárneho a primárneho vzdelávania sú kľúčové tieto záväzky do roku 2030:

- Znížiť podiel 15-ročných žiakov so slabými výsledkami v čítaní, matematike a prírodných vedách pod 15 %.
- Znížiť podiel žiakov so slabými digitálnymi zručnosťami (najmä ôsmakov) na menej ako 15 %.
- Zabezpečiť, aby aspoň 96 % detí vo veku od 3 rokov do začiatku povinnej školskej dochádzky malo prístup k vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve.

Doplňujúce strategické rámce na úrovni EÚ: Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu - Stratégia Európa 2020, Stratégia EÚ v oblasti práv dieťaťa (EK, 2021), Európska záruka pre deti (Rada EÚ, 2021) a ďalšie.

Národná úroveň – Slovensko

Vízia Slovensko 2030 definuje reformu vzdelávania s dôrazom na:

- kvalitnú, inkluzívnu predškolskú výchovu dostupnú všetkým deťom,
- posilnenie profesie učiteľa,
- začlenenie vzdelávania k udržateľnosti a environmentálnej výchovy do učebných osnov,
- rozvoj kľúčových kompetencií ako čitateľská a digitálna gramotnosť, kritické myslenie, aktívne občianstvo.

Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania (2022) preberá záväzky strategického rámca európskeho vzdelávacieho priestoru, pričom kladie dôraz na:

- prístupnosť predprimárneho vzdelávania pre všetkých,
- inkluzívne a hodnotovo orientované vzdelávanie,
- environmentálne a klimatické vzdelávanie ako súčasť kurikula.

Medzi kľúčové aktuálne strategické iniciatívy patrí kurikulárna reforma, ktorá predstavuje systémovú modernizáciu vzdelávacieho obsahu a pedagogických prístupov v slovenských školách. Reforma je súčasťou realizácie cieľov Národného programu rozvoja výchovy a vzdelávania, ako aj implementácie Vízie Slovensko 2030 a Agendy 2030 v oblasti vzdelávania. Jej cieľom je pripravovať deti a mládež na výzvy budúcnosti a vytvárať priestor na rozvoj kompetencií potrebných pre udržateľný život v meniacom sa svete.

Doplňujúce strategické dokumenty ako Stratégia inkluzívneho prístupu a Stratégia pre mládež podporujú rovnosť príležitostí, destigmatizáciu a aktívnu participáciu detí a mladých ľudí.

3. Regionálny rámec – Košický kraj

Regionálna stratégia výchovy a vzdelávania v stredných školách v Košickom samosprávnom kraji zdôrazňuje potrebu budovania partnerstiev (Kľúčová priorita č. 3) a to prostredníctvom:

- vytvárania kontinuálnej spolupráce so všetkými sociálnymi partnermi,

- zvyšovania záujmu žiakov ZŠ o stredné odborné vzdelávanie,
- zvýšenia atraktívnosti technických smerov odborného vzdelávania.

4. Mestský rámec – Mesto Košice

Na úrovni mesta Košice je vzdelávanie definované ako prioritná oblasť v PHRSR mesta Košice 2022 – 2027 a jeho funkčnej oblasti s cieľmi:

- zaškolenie všetkých detí do povinnej školskej dochádzky a predprimárneho vzdelávania,
- kvalitná a dostupná školská infraštruktúra,
- podpora školskej klímy a neformálneho vzdelávania,
- prepojenie vzdelávania s aktuálnymi témami ako klimatická zmena, solidarita, digitálne a občianske kompetencie.

Súvisiace mestské dokumenty ako SECAP a Adaptačný plán na zmenu klímy zahŕňajú aj školské budovy a ich transformáciu na klimaticky odolné priestory s edukačným potenciálom (napr. „klimatické záhrady“).

Legislatívny rámec predprimárneho a primárneho vzdelávania v SR

Vzdelávací systém Slovenskej republiky je upravený komplexným súborom právnych noriem, ktoré tvoria základ pre fungovanie škôl, školských zariadení, profesiu pedagógov, financovanie, a tiež samotný obsah a organizáciu vzdelávania.

Ústavný základ tvorí **článok 42 Ústavy SR**, ktorý garantuje právo na vzdelanie, pričom občania SR majú právo na bezplatné vzdelanie v základných školách a stredných školách, podľa schopností občana a možnosti spoločnosti aj na vysokých školách.

Základné legislatívne normy v oblasti školstva sú:

- **Zákon č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov**, ktorý upravuje princípy, ciele, podmienky, rozsah, obsah, formy a organizáciu výchovy a vzdelávania v školách a v školských zariadeniach na všetkých stupňoch vzdelávania.
- **Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov**, ktorý upravuje pôsobnosť, organizáciu a úlohy orgánov štátnej správy v školstve, obcí, samosprávnych krajov a orgánov školskej samosprávy a určuje ich pôsobnosť v oblasti výkonu štátnej správy v školstve a školskej samosprávy, v oblasti tvorby siete škôl a školských zariadení Slovenskej republiky, zaraďovania, vyradovania a zmien v sieti a v oblasti zriaďovania a zrušovania škôl a školských zariadení.
- **Zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení**, ktorý upravuje financovanie škôl, v ktorých sa vzdelávanie považuje za sústavnú prípravu na povolanie, materských škôl, školských zariadení zriadených regionálnymi úradmi školskej správy, zariadení poradenstva a prevencie zriadených štátom uznanými cirkvami alebo náboženskými spoločnosťami a zariadení poradenstva a prevencie zriadených inými právnickými osobami alebo inými fyzickými osobami, ktoré sú zaradené do siete škôl a školských zariadení Slovenskej republiky podľa osobitného predpisu.
- **Zákon č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov**, ktorý upravuje práva a povinnosti pedagogického zamestnanca a odborného zamestnanca, ich pracovnú činnosť a profesijný rozvoj, pôsobnosť Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, kontrolu v profesijnom rozvoji, správne delikty a Centrálny register pedagogických zamestnancov, odborných zamestnancov a ďalších zamestnancov škôl a školských zariadení.

Nariadenia Vlády SR v oblasti školstva:

- Nariadenie vlády SR č. 201/2019 Z. z. o priamej výchovno-vzdelávacej činnosti, ktoré ustanovuje rozsah priamej výchovno-vzdelávacej činnosti pedagogického zamestnanca a podrobnosti s ním súvisiace.
- Nariadenie vlády SR č. 630/2008 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti rozpisu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre školy a školské zariadenia, ktoré ustanovuje podrobnosti rozpisu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre materské školy, základné školy, stredné školy, materské školy pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, základné školy pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, stredné školy pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, odborné učilištia, praktické školy a školské zariadenia.

Vyhlášky Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR upravujú ďalšie konkrétne oblasti školstva, najmä organizáciu predprimárneho a primárneho vzdelávania, pracovné

činnosti a úväzky pedagógov, kvalifikačné predpoklady pedagogických a odborných zamestnancov, pedagogickú dokumentáciu škôl a zariadení, špecifiká jednotlivých typov škôl ako aj zariadení školského stravovania a školských klubov.

Súvisiace právne predpisy upravujú pracovnoprávne a mzdové podmienky zamestnancov verejného sektora. Jedná sa najmä o zákon č. 552/2003 Z.z. o výkone práce vo verejnom záujme, zákon č. 553/2003 Z.z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákon č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce.

Mestské zastupiteľstvo v Košiciach v oblasti organizácie škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti Mesta Košice schválilo nasledujúce všeobecne záväzné nariadenia mesta Košice:

- VZN č. 260 o [určení miesta a času zápisu dieťaťa na plnenie povinnej školskej dochádzky](#).
- VZN č. 237 o [určení výšky príspevku na čiastočnú úhradu nákladov v školách a v školských zariadeniach, ktorých zriaďovateľom je mesto Košice](#).
- VZN č. 231 o [určení výšky finančných prostriedkov na mzdy a prevádzku základných umeleckých škôl, jazykových škôl, materských škôl a školských zariadení](#).
- VZN č. 227 o [spádových materských školách v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice](#).
- VZN č. 146 o [školských obvodoch na území mesta Košice](#).

Charakteristika školského systému v meste Košice

Mesto Košice, ako druhé najväčšie mesto Slovenska a významné kultúrne, spoločenské aj vzdelávacie centrum východného regiónu, zohráva dôležitú úlohu aj v oblasti školstva. Vzdelávací systém v Košiciach je súčasťou národného rámca Slovenskej republiky, no zároveň reflektuje špecifiká mestského prostredia, historického vývoja a demografickej skladby obyvateľstva.

Mesto ponúka široké spektrum vzdelávacích inštitúcií na všetkých úrovniach – od materských škôl až po vysoké školy – vrátane špecializovaných a bilingválnych programov, Tabuľka 1.

Tabuľka 1 Vzdelávací systém v meste

Vzdelávacie stupne	Vzdelávací systém	Druhy škôl	Počet
Bakalárske vzdelanie; Magisterské a ekvivalentné vzdelanie	Vysoké školy	vysoké školy, detašované pracovisko, samostatná fakulta VŠ so sídlom mimo mesto	6
Postsekundárne nezaraďené do terciárneho vzdelávania)	Pomaturitné štúdium	zdravotnícka, priemyselná a odborná škola	3
Vyššie sekundárne vzdelávanie	Stredné školy	gymnázia, akadémia, konzervatóriá, stredné odborné, priemyselné, zdravotnícke, policajného zboru, umelecká, železničná, stredná športová, škola umeleckého priemyslu	56
Nížšie sekundárne (2.stupeň ZŠ) Primárne vzdelávanie (1.stupeň ZŠ)	Základné školy	ZŠ, ZŠ s MŠ, Gymnázium a ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským, ZŠ pri zdravotníckom zariadení, ZŠ so špeciálnymi triedami, špeciálne ZŠ, ZŠ pri Reedukačnom centre ZŠ pri Liečebno-výchovnom sanatóriu	68*
Predprimárne vzdelávanie	Materské školy	Spojená škola, špeciálne MŠ, MŠ, MŠ pri ZŠ pri zdravotníckom zariadení, MŠ pri ZŠ pre ž. s telesným postihnutím ako organizačnej zložky Spojenej školy	114*

*vrátane elokovaných pracovísk

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov k 15.9.2024

Sústava škôl v meste je tvorená materskými, základnými a strednými školami. Dopĺňa ju 16 základných umeleckých škôl vrátane elokovaných pracovísk a 6 jazykových škôl. K školským zariadeniam v rámci tejto sústavy, ktoré pôsobia v meste patrí aj 36 centier voľného času, školské kluby detí (pri základných školách), školské internáty (5 stredoškolských internátov), centrá poradenstva a prevencie (7 CPP), reedukačné centrum (1) a liečebno-výchovné sanatórium (1). K účelovým zariadeniam v meste prináležia ešte zariadenia školského stravovania a stredisko služieb škole (1).

Výchovu a vzdelávanie detí predškolského veku zabezpečujú v zmysle zákona **materské školy** a špeciálne materské školy. Materské školy podporujú osobnostný rozvoj detí v oblasti sociálno-emocionálnej, intelektuálnej, telesnej, morálnej a estetickej. Rozvíjajú schopnosti a zručnosti detí a utvárajú predpoklady na ďalšie vzdelávanie. Pripravujú na život v spoločnosti v súlade s individuálnymi a vekovými osobitosťami detí. Môžu poskytovať poldennú a celodennú výchovu a

vzdelávanie. Dieťa môže byť prijaté do materskej školy spravidla od troch rokov veku, výnimočne aj od dvoch rokov, pokiaľ to dovoľuje kapacita materskej školy. Od 1. 9. 2021 sa zaviedlo povinné predprimárne vzdelávanie pre deti, ktoré dovърšia päť rokov do 31. augusta daného roka.

Základné školy poskytujú základné vzdelanie, zabezpečujú intelektový, citový a senzoricko-motorický rozvoj žiakov v zmysle vedeckého poznania a v súlade so zásadami vlastenectva, humanity a demokracie. Poskytujú mravnú, estetickú, pracovnú, zdravotnú, telesnú, ekologickú a náboženskú výchovu. Základná škola sa delí na dva stupne, prvý je štvorročný a druhý päťročný. Po ukončení piateho ročníka môžu žiaci pokračovať v dochádzke do vyšších ročníkov základnej školy, alebo sa môžu uchádzať o prijatie do prvého ročníka osemročného gymnázia. Uchádzať sa o prijatie na bilingválne gymnázia môžu žiaci aj po ukončení ôsmeho ročníka.

Zriaďovateľom materských a základných škôl na území mesta je najčastejšie lokálna samospráva, regionálna samospráva, štátne úrady, ako aj cirkev a súkromné právnické osoby. **Najväčším zriaďovateľom základných aj materských škôl je Mesto Košice – nielen na území mesta, ale aj v celoslovenskom kontexte.** Mesto zriaďuje 51 % všetkých základných škôl a 53 % všetkých materských škôl, pričom sú započítané aj elokované pracoviská (ďalej ako EP). Druhou najpočetnejšou skupinou škôl podľa typu zriaďovateľa sú súkromné školy. Prehľad v Tabuľke 2.

Tabuľka 2 Materské a základné školy na území mesta Košice podľa zriaďovateľa (vrátane EP)

Zriaďovateľ	Počet materských škôl	Počet základných škôl
Mesto Košice	61	35
Mestské časti	7	0
Košický samosprávny kraj	1	1
Regionálny úrad školskej správy	6	11
Cirkev	9	4
Súkromné	30	17
Spolu	114	68

Zdroj : vlastné spracovanie na základe údajov k 15.9.2024

Z porovnania počtu **materských škôl** podľa zriaďovateľa a počtu detí v strednodobom a aj dlhodobom horizonte vyplýva, že postavenie súkromných materských škôl sa postupne posilňuje. Tento trend sa prejavuje nielen v raste počtu novozriadených súkromných materských škôl, ale aj v zvyšujúcom sa počte detí, ktoré ich navštevujú. Kým v školskom roku 2020/2021 navštevovalo súkromné materské školy 10 % zo všetkých detí zapísaných do materských škôl, v školskom roku 2024/2025 ich podiel vzrástol na 13,5 %. Počty škôl a detí v strednodobom horizonte sú uvedené v Tabuľkách 3 a 4. Trend vývoja počtu detí podľa zriaďovateľa v dlhodobom horizonte je uvedený na Obrázku 1.

Tabuľka 3 Počet MŠ bez EP, ktoré sú zaradené do siete škôl a školských zariadení podľa zriaďovateľa (s EDUID) k 15.9. príslušného roka na území mesta Košice.

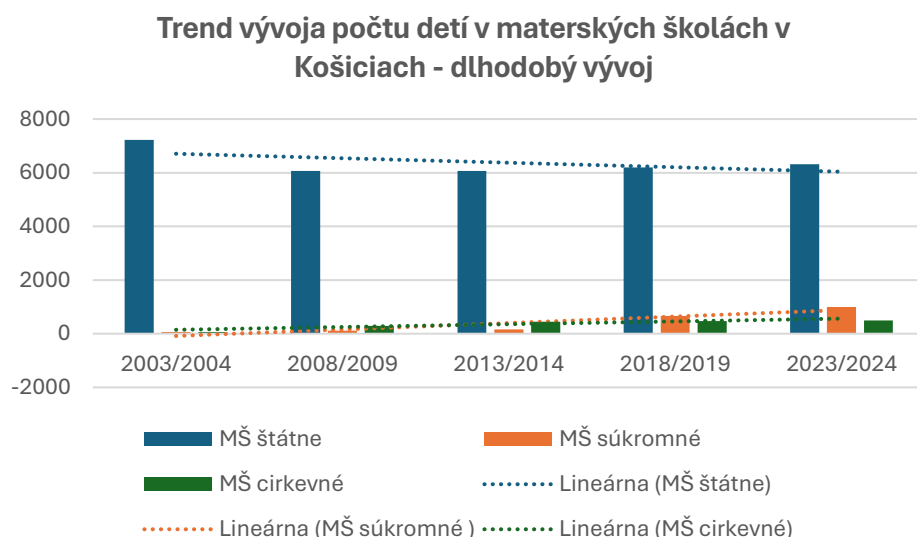
Typ zriaďovateľa /školský rok	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Štátne (mesto + mestské časti)	63	63	63	63	63
Cirkevné	9	9	9	9	9
Súkromné	22	25	28	28	28
Spolu	94	97	100	100	100

Zdroj: Štatistické ročenky CVTI SR, vlastné spracovanie

Tabuľka 4 Počet detí zapísaných do MŠ k 15.9. na území mesta Košice

Typ zriaďovateľa /školský rok	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Štátne (mesto + mestské časti)	6269	6272	6319	6312	6350
Cirkevné	476	476	498	497	485
Súkromné	754	886	984	998	1 070
Spolu	7499	7634	7801	7807	7905

Zdroj: Výkaz V40-01 za Š a ŠZ, vlastné spracovanie

Obrázok 1 Trend vývoja počtu detí v MŠ podľa zriaďovateľa v Košiciach, vlastné spracovanie

Obdobne je možné sledovať posilňovanie postavenia súkromných **základných škôl** na úkor štátnych škôl. Zatiaľ čo v školskom roku 2020/2021 podiel žiakov v súkromných základných školách na celkovom počte žiakov bol 7,4%, v školskom roku 2024/2025 to bolo už 11,9%. Počty škôl a žiakov sú uvedené v Tabuľkách 5 a 6. Trend vývoja počtu žiakov podľa zriaďovateľa v dlhodobom horizonte je uvedený na Obrázku 2.

Tabuľka 5 Počet ZŠ podľa zriaďovateľa (s EDUID) k 15.9. príslušného roka na území mesta Košice

Typ zriaďovateľa /školský rok	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Štátne	35	35	35	35	35
Cirkevné	4	4	4	4	4
Súkromné	10	11	11	13	12
Spolu	49	50	50	52	51

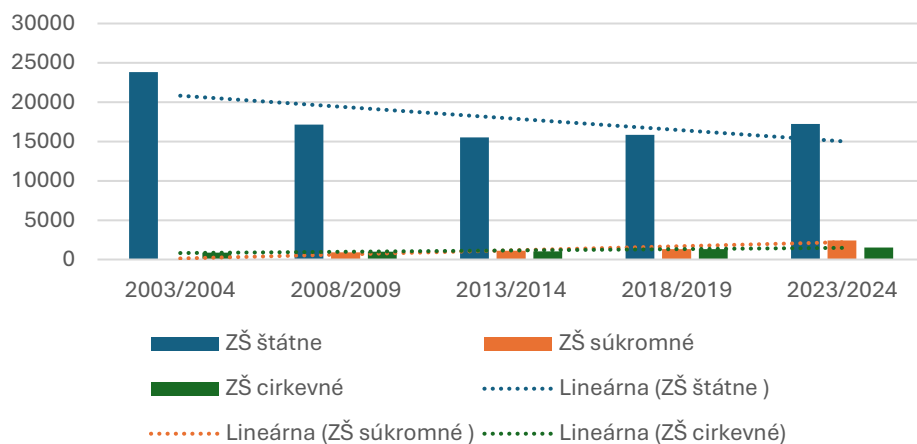
Zdroj: Štatistické ročenky CVTI SR, vlastné spracovanie

Tabuľka 6 Počet žiakov zapísaných do ZŠ k 15.9. na území mesta Košice

Typ zriaďovateľa /školský rok	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Štátne	16 410	16 498	17 060	17 238	17 188
Cirkevné	1 408	1 441	1 502	1 553	1 578
Súkromné	1 424	1 518	1 612	2 420	2 532
Spolu	19 242	19 457	20 174	21 211	21 298

Zdroj: Výkaz V40-01 za Š a ŠZ, vlastné spracovanie

Trend vývoja počtu žiakov v základných školách v Košiciach - dlhodobý vývoj

Obrázok 2 Trend vývoja počtu žiakov v ZŠ podľa zriaďovateľa v Košiciach. vlastné spracovanie

Rozloženie materských a základných škôl v Košiciach zodpovedá počtu obyvateľov v jednotlivých mestských častiach. Najviac škôl sa nachádza vo veľkých a husto osídlených častiach ako Západ, Dargovských hrdinov, Nad jazerom či Sídliisko KVP, kde žije viac ako 20 000 obyvateľov. Naopak, v menších častiach ako Džungľa, Kavečany či Lorinčík, s počtom obyvateľov pod 2 000, je školských zariadení minimum. Distribúcia škôl tak odráža demografickú štruktúru mesta a zabezpečuje dostupnosť vzdelávania podľa potrieb obyvateľov. Prehľad uvedený v Tabuľke 7.

Tabuľka 7 Rozloženie materských škôl a základných škôl (vrátane EP) podľa MČ mesta Košice

Názov v mestskej časti mesta Košice	Počet materských škôl	Počet základných škôl
MČ Džungľa	1	0
MČ Kavečany	1	0
MČ Sever	12	6
MČ Sídliisko Ťahanovce	8	4
MČ Staré mesto	18	9
MČ Ťahanovce	1	1
MČ Lorinčík	1	0
MČ Luník IX	2	1
MČ Myslava	2	1
MČ Pereš	1	0
MČ Poľov	1	1
MČ Sídliisko KVP	8	6
MČ Šaca	1	1
MČ Západ	16	12
MČ Dargovských hrdinov	12	6
MČ Košická Nová Ves	3	1
MČ Barca	2	1
MČ Juh	12	5

MČ Krásna	2	1
MČ Nad jazerom	7	8
MČ Šebastovce	1	1
MČ Vyšné Opátske	2	3
Spolu	114	68

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov k 15.9.2024

Súhrn zistení:

Školský systém v meste Košice tvorí hustá sieť materských, základných a stredných škôl, doplnená umeleckými, jazykovými a rôznymi školskými zariadeniami, ktorá reflektuje demografickú štruktúru jednotlivých mestských častí. Mesto je najväčším zriaďovateľom materských aj základných škôl, pričom sa postupne zvyšuje podiel súkromných zariadení a ich žiakov a to práve na úkor štátnych škôl.

Školy a školské zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice

Zodpovednosť za úsek školstva na meste Košice má oddelenie školstva na Magistráte mesta Košice. Oddelenie školstva zabezpečuje prenesený výkon štátnej správy a plní samosprávne kompetencie v oblasti školstva, vrátane rozhodovania podľa školského zákona, organizácie zápisov do škôl a metodického riadenia škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta. Sleduje legislatívu s dopadom na mestské školstvo, navrhuje jej implementáciu a pripravuje návrhy zmien všeobecne záväzných nariadení. Zodpovedá za komplexnú správu, personálnu agendu a financovanie škôl, tvorbu a rozpis rozpočtov, kontrolu hospodárenia a spracovanie štatistických údajov. Súčasťou jeho činnosti je aj správa a údržba majetku, koordinácia investičných a stavebných prác, vybavenie školských zariadení technológiami a realizácia projektov financovaných z rôznych zdrojov.

Mesto Košice je zároveň zriaďovateľom rozpočtovej organizácie Stredisko služieb škole, ktoré zabezpečuje školám a školským zariadeniam v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta služby v oblasti personalistiky, miezd, účtovníctva a verejného obstarávania.

Popis a kapacita siete škôl a školských zariadení

Sieť škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice je tvorená v roku 2025 niekoľkými typmi škôl a školských zariadení. Prehľad je uvedený v Tabuľke 8.

Menovitý prehľad škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice je uvedený v Prílohe 1. Grafické zobrazenie je uvedené na Obrázkoch 5 a 6.

Každá materská škola v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice je v zmysle legislatívy spádovou pre oblasť určenú všeobecne záväzným nariadením mesta (VZN č. 227) a tým je garantované miesto pre každé dieťa, pre ktoré je predprimárne vzdelávanie povinné alebo má právo na prijatie do materskej školy. Každá základná škola má pridelený školský obvod určený všeobecne záväzným nariadením mesta (VZN č. 146), ktoré týmto zabezpečuje garantované miesto v základnej škole pre každého žiaka s trvalým pobytom na území mesta. Obvody definujú konkrétne územné hranice (ulice a časti mestských častí), v ktorých žiaci danú základnú školu navštevujú. Spolu je 35 obvodov.

Tabuľka 8 Sieť škôl a školských zariadení zriadených mestom Košice, 2025

Typ školy /zariadenia	Počet	Počet elokovaných pracovísk	Poznámka
Detské jasle bez právnej subjektivity	1	0	Preddavková organizácia; riadená zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách
Materská škola s právnou subjektivitou	14	5	Rozpočtové organizácie
Materská škola bez právnej subjektivity	39	0	Preddavkové organizácie
Základná škola	31	1	Rozpočtové organizácie
Základné škola s materskou školou	2		Rozpočtové organizácie
Spojená škola (ZŠ a MŠ)	1		Rozpočtové organizácie
Základná umelecká škola	5	14	Rozpočtové organizácie
Jazyková škola	1	2	Rozpočtové organizácie, + 4 JŠ pri ZŠ
Centrum voľného času	1	5	Rozpočtová organizácia, + 19 CVC pri ZŠ
Školské jedálne s právnou subjektivitou	4		Rozpočtové organizácie
Školské jedálne pri základných a materských školách	86		-
Stredisko služieb škole	1		Rozpočtová organizácia

Zdroj: Vlastné spracovanie

Základné školy

V dlhodobom horizonte počet žiakov v základných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice klesá. Zatiaľ, čo v školskom roku 2006/2007 základné školy navštevovalo 19 977 žiakov, v školskom roku 2024/2025 to bolo o 16% menej. Vývoj počtu žiakov v krátkodobom horizonte je vyrovnaný, Tabuľka 9.

Tabuľka 9 Vývoj počtu žiakov v základných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice k 15.9. príslušného roka

Školský rok/počet	Počet tried	Počet žiakov			Spolu
		na 1.stupni	na 2. stupni	cudzinci	
Školský rok 2022/2023	789	7 838	8 899	323	17 060
Školský rok 2023/2024	789	7 874	9 028	336	17 238
Školský rok 2024/2025	787	7 864	9 035	289	17 188

Zdroj: Výkaz V40-01 za Š a ŠZ, Vlastné spracovanie

Základné školy v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta disponujú v súčasnosti dostatočnou kapacitou, aby mohli prijať všetky deti zo svojho obvodu. Niektoré školy sú však vystavené nízkemu počtu žiakov, čo výrazne ovplyvňuje financovanie samotného chodu školy.

Objem nevyužitej kapacity na základných školách zriaďovaných mestom spolu bol v školskom roku 2024/2025 na úrovni 20,9%. Popis celkovej kapacity je uvedený v Tabuľke 10.

Tabuľka 10 Popis kapacity základných škôl spolu v školskom roku 2024/2025

Priestorové možnosti	Počet základných škôl (vrátane elokovaného pracoviska)	35
	Počet tried, maximálny	842
Teoretická kapacita	Max. počet žiakov v triede /§ 29 ods. 5 z. č. 245/2008 Z.z./	21 028
Aktuálny stav	Počet tried v prevádzke	796
	Počet detí v školskom roku 2024/2025	17 188
Nevyužitá kapacita	Počet neotvorených tried	46
	Počet miest pre žiakov	3 840
	Objem nevyužitej kapacity (priemer nevyužitej kapacity podľa škôl)	20,9 %

Zdroj: Výkaz V40-01 za Š a ŠZ, Vlastné spracovanie

Z analýzy jednotlivých základných škôl ďalej vyplynulo, že v školskom roku 2024/2025 malo nad 85% využitú kapacitu 31% škôl. Najnižšie využitie kapacity (pod 55%) v uvedenom školskom roku vykázali 2 základné školy (EP Dolina 43, Poľov; ZŠ Ulica Slobody 1).

Nevyužitá kapacita základných škôl v sledovanom trojročnom období ostáva pomerne stabilná, s miernymi medziročnými výkyvmi. V školskom roku 2022/2023 dosiahla úroveň 21,58 %, v nasledujúcom roku 2023/2024 mierne stúpla na 22,96 %, avšak v aktuálnom roku 2024/2025 opäť klesla na 20,90 %. Detailný prehľad nevyužitej kapacity v základných školách za školské roky 2022/2023 – 2024/2025 je uvedený v Prílohe 2.

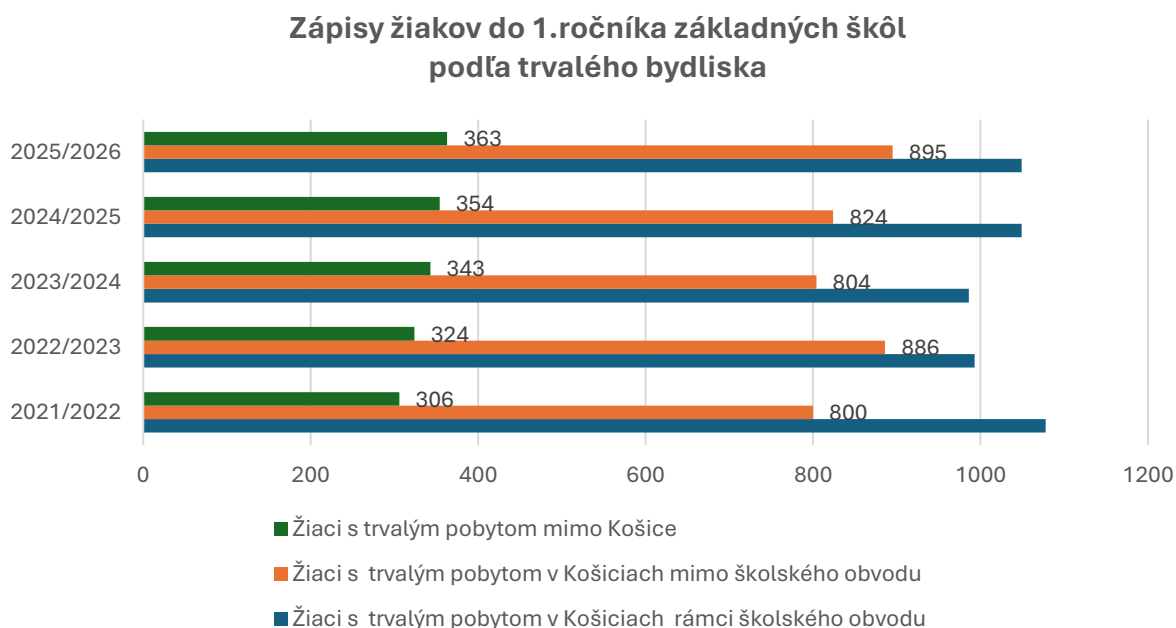
K júnu 2025 bolo v základných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice evidovaných 2848 žiakov (16,08%) s trvalým pobytom mimo mesto Košice. Tabuľka 11 poskytuje prehľad o hlavných prúdoch dochádzania podľa mestských častí.

Tabuľka 11 Prehľad dochádzania žiakov základných škôl s trvalým pobytom mimo mesto Košice

Názov v mestskej časti mesta Košice	Celkový počet dochádzajúcich žiakov do ZŠ v mestskej časti	% podiel na celkovom dochádzaní	Obce pôvodu dochádzky s najvyšším zastúpením
MČ Sever	276	9.69%	Kostoľany nad Hornádom, Sokol
MČ Staré mesto	304	10.67%	Bidovce, Sady nad Torysou,
MČ Sídliisko KVP	427	14.99%	Nižný Klátov, Baška
MČ Západ	498	17.49%	Malá Ida, Hodkovce
MČ Dargovských hrdinov	336	11.80%	Sady nad Torysou, Bidovce
MČ Juh	564	19.80%	Valaliky, Sady nad Torysou,
MČ Nad jazerom	189	6.64%	Nižná Hutka, Košická Polianka

Zdroj: Vlastné spracovanie

Z údajov zo zápisov detí do 1. ročníka vyplýva, že za posledných 5 rokov kontinuálne rastie počet detí, ktoré dochádzajú do základných škôl v Košiciach. Obdobne narastá aj podiel žiakov, ktorí navštevujú základnú školu mimo svojho školského obvodu, Obrázok 3.

Obrázok 3 Zápisy žiakov do 1.ročníka ZŠ podľa trvalého pobytu (vlastné spracovanie)

Keďže takmer pätina žiakov základných škôl býva mimo mesta, počty detí zapísaných do 1. ročníka za posledných päť rokov narastajú a zároveň aj pokračuje trend suburbanizácie, **je pravdepodobné, že v budúcnosti vznikne tlak na dopravu žiakov do škôl**. Túto situáciu bude potrebné riešiť aj v spolupráci so sektorom dopravy.

Materské školy

V strednodobom horizonte je počet detí v materských školách v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice vyrovnaný. V dlhodobom však evidujeme pokles. Zatiaľ, čo v školskom roku 2006/2007 navštevovalo materské školy 6 466 detí, v školskom roku 2024/2025 to bolo o 15% menej. Táto skutočnosť je ovplyvnená nielen posilňovaním pozícií súkromných škôl, ale aj nepriaznivým demografickým vývojom. Zatiaľ čo v roku 2005 sa narodilo v Košiciach 2 375 detí, v roku 2024 to bolo 1697 detí (ŠÚ SR, Demografia a sociálne štatistiky). Kapacity v mestských školách sú využívané aj obyvateľmi z okolia. Približne 10% detí v materských školách má trvalé bydlisko mimo mesto Košice. Vývoj počtu detí v strednodobom horizonte je uvedený v Tabuľke 12.

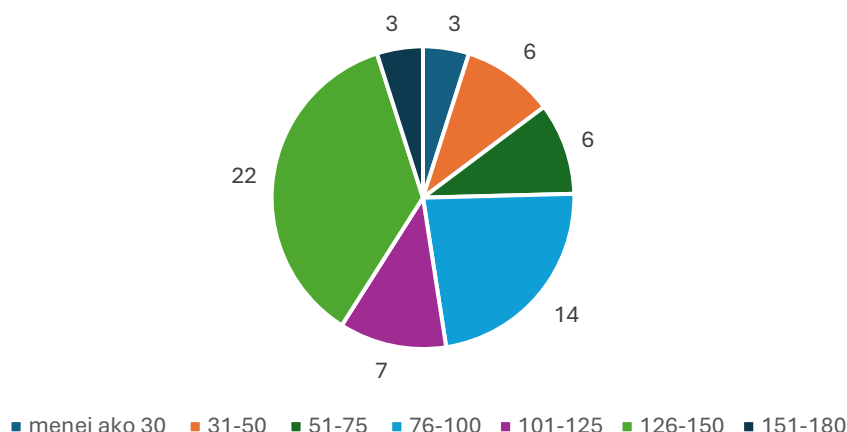
Tabuľka 12 Vývoj počtu detí v materských školách v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice

Školský rok	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Počet detí k 15.9. príslušného roka	5 537	5 552	5 608	5 596	5 631

Zdroj: Vlastné spracovanie

Materské školy v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta disponujú povolenou kapacitou 6 386 miest. Rozdelenie materských škôl podľa povolenej kapacity je znázornené na Obrázku 4. Najvyšší počet škôl je v kategórii 126 – 150 miest (spolu 22 materských škôl).

Materské školy zriadené mestom Košice podľa kapacity

Obrázok 4 Materské školy podľa kapacity miest (Vlastné spracovanie, 2025)

Kapacitné využitie materských škôl sa v školskom roku 2024/2025 pohybovalo od 80% (MČ Dargovských hrdinov, MČ Sídliisko Ťahanovce) až po 118 % (MČ Luník IX). Avšak za posledné tri roky je možné badať mierny nárast nevyužitej kapacity, Tabuľka 13.

Tabuľka 13 Vývoj nevyužitej kapacity v materských školách

Školský rok	2022/2023	2023/2024	2024/2025
% nevyužitej kapacity	10,47 %	11,36%	11,74%

Zdroj: vlastné spracovanie, 2025.

Detailný prehľad nevyužitej kapacity v materských školách za školské roky 2022/2023 – 2024/2025 je uvedený v Prílohe 3.

Školské jedálne

Prevádzka školských jedální pri základných a materských školách v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice sa riadi legislatívnym rámcom stanoveným štátom. Základnú právnu úpravu ustanovuje školský zákon, ktorý definuje zariadenia školského stravovania určené na výrobu, konzumáciu a odbyt jedál a nápojov a špecifikuje zariadenia školského stravovania ktorými sú školská jedáleň a výdajná školská jedáleň. Právne záväzným dokumentom je ďalej Vyhláška MŠ SR č. 330/2009 Z. z. o školskom stravovaní, ktorá upravuje organizáciu a prevádzku školských jedální, personálne zabezpečenie, zásady zostavovania jedálnych lístkov, materiálno-technické vybavenie a pravidlá poskytovania doplnkového a diétného stravovania. Súčasťou regulácie je aj povinnosť dodržiavať hygienické štandardy, mať zavedený systém HACCP, ktorý zabezpečuje bezpečnosť a kvalitu pripravovaných jedál.

Mesto v súčasnosti prevádzkuje 90 školských jedální. Z uvedeného počtu školských jedální majú 4 právnu subjektivitu, ostatné pôsobia pri základných a materských školách. Výrobná kapacita týchto jedální je 28 891 jedál, pričom za hodnotené obdobie 09-12 / 2024 bolo vydaných priemerne 20 252 obedov denne. V prípade školských jedální pri materských školách bez právnej subjektivity bola ich kapacita využitá priemerne na 62,93% a pri školských jedálňach pri

materských školách s právnou subjektivitou bola ich kapacita priemerne využitá na 62,79%. Prehľad o počtoch školských jedální vo vzťahu k využívanej kapacite je uvedený v Tabuľke 14.

Tabuľka 14 Prehľad o počtoch ŠJ pri MŠ vo vzťahu ku využívanej kapacite

Počet mestských ŠJ pri MŠ s počtom stravníkov	Počet ŠJ
rovnajúcim sa, resp. presahujúcim max. kapacitu podľa vybavenia ŠJ [100% a viac]	0
nižším ako max. kapacita podľa vybavenia ŠJ a vyšším než 3/4 kapacity podľa vybavenia ŠJ [75 - 99%]	8
nižším ako 3/4 kapacity podľa vybavenia ŠJ [pod 75%]	47
Spolu	55

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov zo zisťovania v období 09-12/2024

V prípade školských jedální pri základných školách bola ich kapacita za sledované obdobie využitá priemerne na 77,17 %. Prehľad o počtoch školských jedální pri základných školách vo vzťahu k využívanej kapacite je uvedený v Tabuľke 15.

Tabuľka 15 Prehľad o počtoch ŠJ pri ZŠ vo vzťahu ku využívanej kapacite

Počet mestských ŠJ pri ZŠ s počtom stravníkov	Počet ŠJ
rovnajúcim sa, resp. presahujúcim max. kapacitu podľa vybavenia ŠJ [100% a viac]	1
nižším ako max. kapacita podľa vybavenia ŠJ a vyšším než 3/4 kapacity podľa vybavenia ŠJ [75 - 99%]	26
nižším ako 3/4 kapacity podľa vybavenia ŠJ [pod 75%]	8
Spolu	35

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov zo zisťovania v období 09-12/2024

Pri školských jedálňach s právnou subjektivitou je kapacita priemerne využitá na 82,64%.

Základné umelecké školy, centrá voľného času, jazyková škola

Mesto Košice je zriaďovateľom 5 základných umeleckých škôl so 14 elokovanými pracoviskami. V rámci tejto siete sú pokryté hudobné, výtvarné, tanečné a literárno-dramatické odbory. Počet žiakov na týchto školách je uvedený v Tabuľke 16. Základné umelecké školy navštevuje približne 25% zo všetkých žiakov základných škôl, pričom približne 2% tvoria „dospelí žiaci“.

Tabuľka 16 Počet žiakov na základných umeleckých školách zriadených mestom Košice

Školský rok	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Počet žiakov	4 287	4 463	4 449

Zdroj: Štatistické ročenky CVTI SR, vlastné spracovanie.

Jazykové vzdelávanie mesto zabezpečuje prostredníctvom 1 samostatnej jazykovej školy s dvoma elokovanými pracoviskami a 4 jazykovými školami pri základných školách. Počet poslucháčov je uvedený v Tabuľke 17.

Tabuľka 17 Počet poslucháčov v jazykových školách zriadených mestom Košice

Školský rok	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Počet žiakov	512	685	655

Zdroj: Výkaz V40-01 za Š a ŠZ

V sieti školských zariadení zriaďovaných mestom Košice funguje 1 centrum voľného času s 5 elokovanými pracoviskami a 19 centier voľného času pri základných školách. Centrá poskytujú výchovno-vzdelávacie a záujmové činnosti pre deti, žiakov, študentov a mládež vo voľnom čase (krúžky, jednorazové podujatia, súťaže, tábory a pod.). Počet žiakov navštevujúcich tieto centrá sa v porovnaní posledných troch rokov znížil. Prehľad je uvedený v Tabuľke 18.

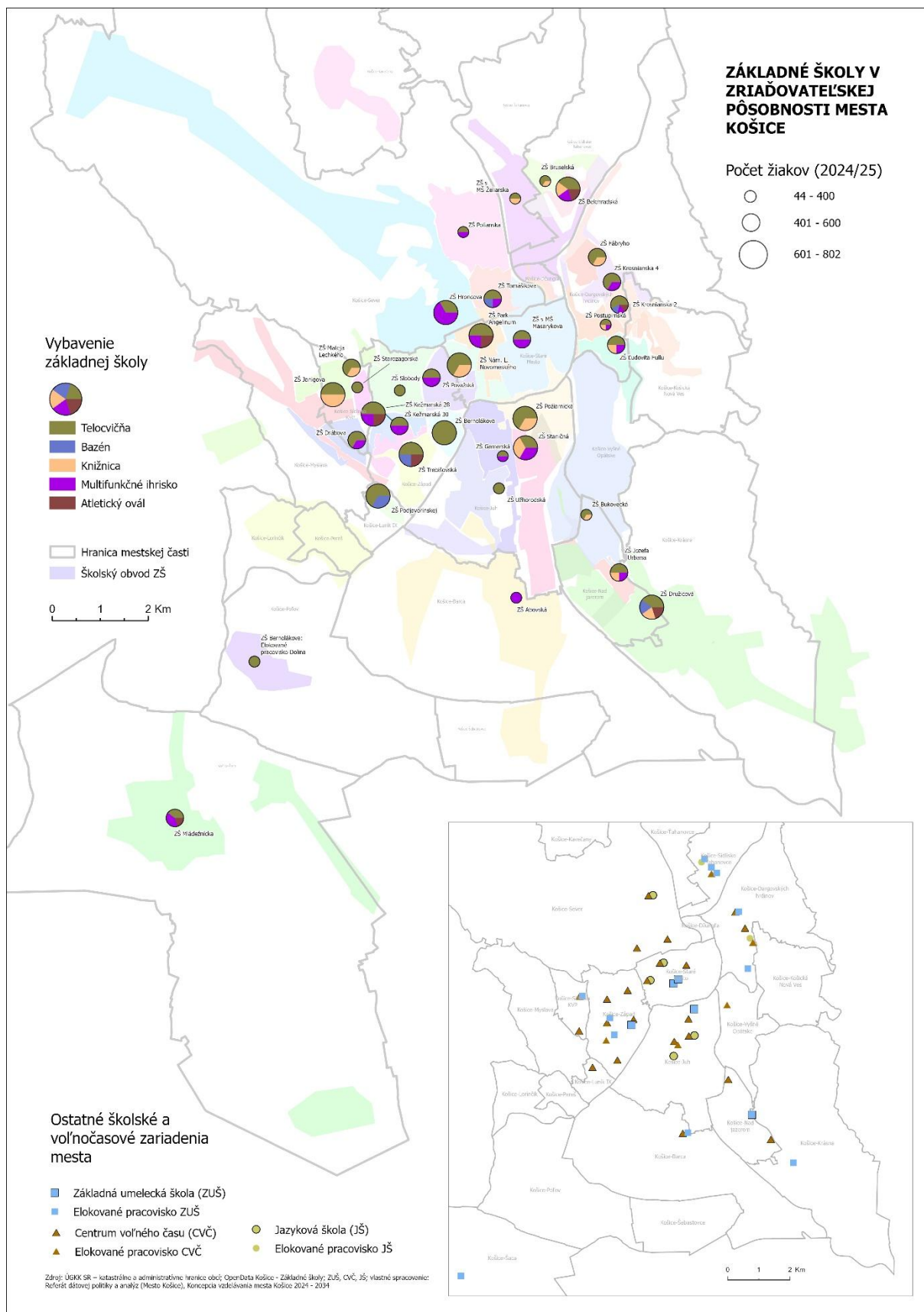
Tabuľka 18 Počet žiakov v centrách voľného času zriadených mestom Košice

Školský rok	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Počet žiakov	3 802	4 826	3 614

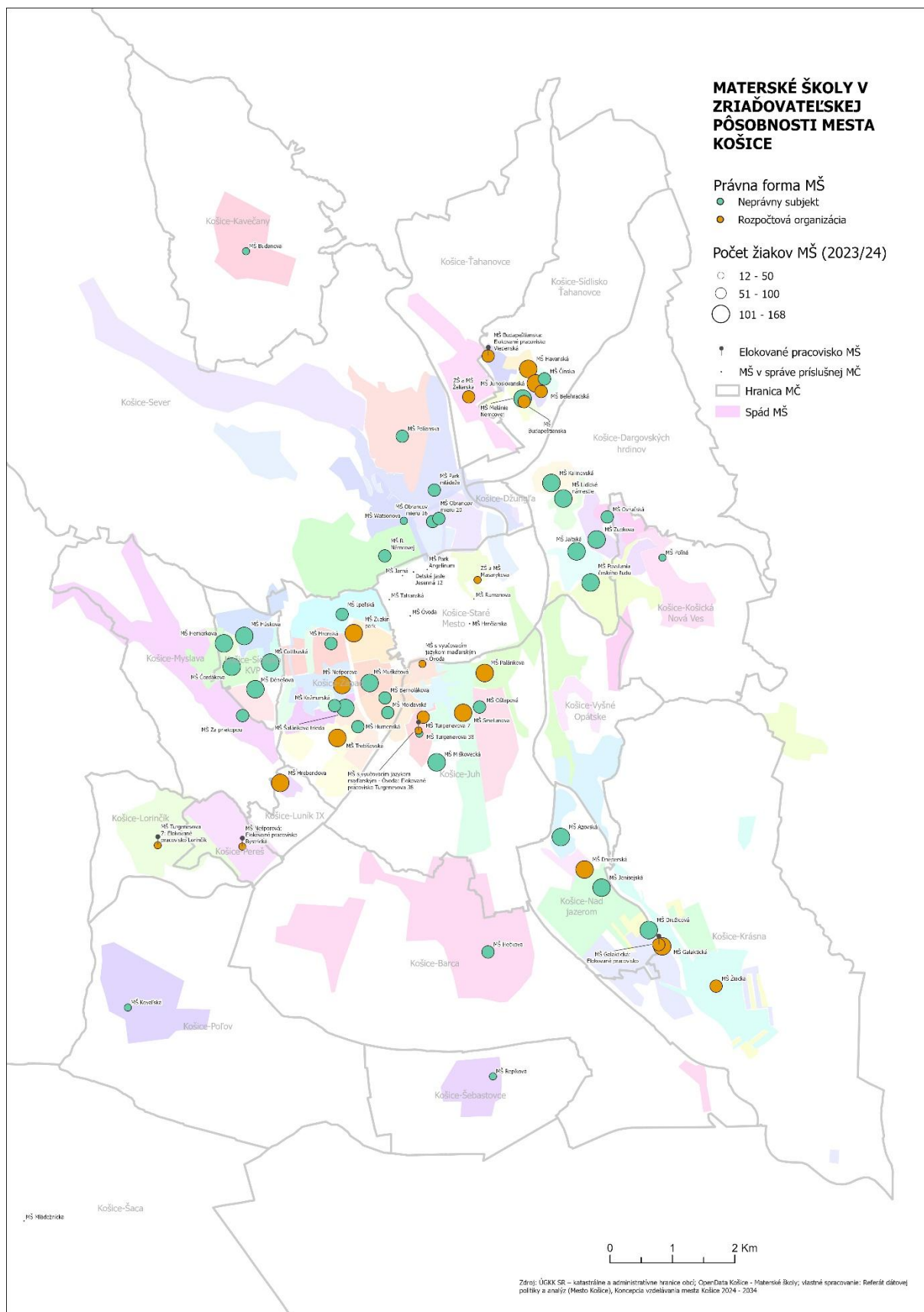
Zdroj: Výkaz V40-01 za Š a ŠZ

Súhrn zistení:

Školy a školské zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice majú dostatočnú kapacitu, ktorá však nie je plne využívaná. V základných aj materských školách sa postupne zvyšuje podiel nevyužitých miest. Významným problémom je aj nedostatočné využitie školských jedální – napríklad až 85 % jedální pri materských školách funguje s využitím kapacity nižším ako 75 %.

Obrázok 5 Základné školy a školské zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice

Obrázok 6 Materské školy v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice

Majetková štruktúra

Oddelenie školstva má vo svojej evidencii 130 budov alebo súborov budov so súpisným číslom, určených na vzdelávacie účely a vo vlastníctve mesta. Časť z nich je zverená do správy príslušným školám a školským zariadeniam, ktoré ich aktívne využívajú, zvyšné objekty spravuje priamo oddelenie školstva. Prehľad budov a správcov je uvedený v Tabuľke 19.

Tabuľka 19 Prehľad majetkových vzťahov

Spravujúci subjekt (typ správcu)	Počet budov podľa správcov
Zverené do správy základnej školy	35
Zverené do správy materskej školy	19
Zverené do správy mestskej časti	7
V správe Mesta Košice - Oddelenie školstva	41
Zverené do správy školského zariadenia – centrál voľného času	5
V správe Mesta Košice - Oddelenie školstva - prenajaté priestory	16
Zverené do správy školského zariadenia -základná umelecká škola	7

Zdroj: Vlastné spracovanie

Zo 16 prenajatých objektov 10 slúži na výchovno-vzdelávacie účely. V troch prípadoch sú čiastočne alebo celá budova využívané na pohybové aktivity (FS Čarnica, SZUŠ Vlada Urbana, SZUŠ Miškovecká) a v troch na charitatívnu a sociálnu činnosť. V 10 prípadoch ide o prenájom celej budovy, v ostatných o čiastočný prenájom. Ďalších 50 školských zariadení (prioritne ZŠ, ďalej MŠ, CVČ) eviduje prenajaté priestory určené najmä na športové aktivity, záujmovú a umeleckú činnosť, výuku cudzích jazykov, činnosť poradenských centier, zubné ambulancie či prevádzku potravinového automatu. Desať z nich prenajíma priestory na výchovno-vzdelávací proces. Spolu bolo v r. 2023 evidovaných 234 nájomných vzťahov a to z dlhodobých a krátkodobých prenájmov.

V súčasnosti sa nevyužívané školské budovy prenajímajú výhradne na účely, ktorým slúžili aj pôvodne. Vzhľadom na rastúci podiel nevyužitej kapacity škôl a školských zariadení, ako aj na predpokladaný pokles počtu detí podľa demografického vývoja, možno očakávať nárast počtu takýchto objektov. Na túto skutočnosť je potrebné sa vopred pripraviť a stanoviť jasné pravidlá pre ďalšie využívanie voľných školských budov.

Súhrn zistení:

Mesto Košice disponuje rozsiahlym portfóliom školských budov, pričom časť z nich je prenajímaná, prevažne na pôvodné výchovno-vzdelávacie účely. Napriek tomu sa prejavuje rastúci trend nevyužitej kapacity škôl a školských zariadení, ktorý môže byť umocnený očakávaným poklesom počtu detí podľa demografického vývoja. Aktuálne je bez využitia len jeden objekt, avšak do budúcnosti možno predpokladať nárast počtu nevyužitých budov.

Financovanie

Financovanie škôl a školských zariadení je v rámci rozpočtu mesta Košice sledované v Programe 4 „Vzdelávanie“. V priebehu sledovaného obdobia sa vyskytli aj výdavky financované z programu 1 Sociálne mesto a Programu 2 Mesto kultúry a športu. Program 4 sa za obdobie posledných 5 rokov podieľal na celkových výdavkoch mesta v priemere 42% .

Výdavky na zabezpečenie chodu škôl a školských a zariadení sú sledované a vykazované v štruktúre:

A) Bežné, ktoré možno ďalej členiť na:

- Personálne - tarifné platy, príplatky, odmeny a odvody do fondov sociálneho a zdravotného zabezpečenia,
- Prevádzkové - školenia, cestovné náhrady, energie, telekomunikačné poplatky, materiál, prenájom, opravy a údržba, služby,
- Transfery - jednotlivcom, (napr. pri dočasnej PN, príspevok na stravu, odchodné, odstupné) neštátnym školám a školským zariadeniam na ich činnosť a mestským častiam na financovanie materských škôl, ktorých zriaďovateľom nie je mesto.

B) Kapitálové - výdavky investičného charakteru s hodnotou nad 1 700 € (hmotný majetok) a nad 2 400 € (nehmotný majetok) t.j. modernizácie, rekonštrukcie, obstaranie projektovej dokumentácie, zakúpenie strojového vybavenia a pod.,

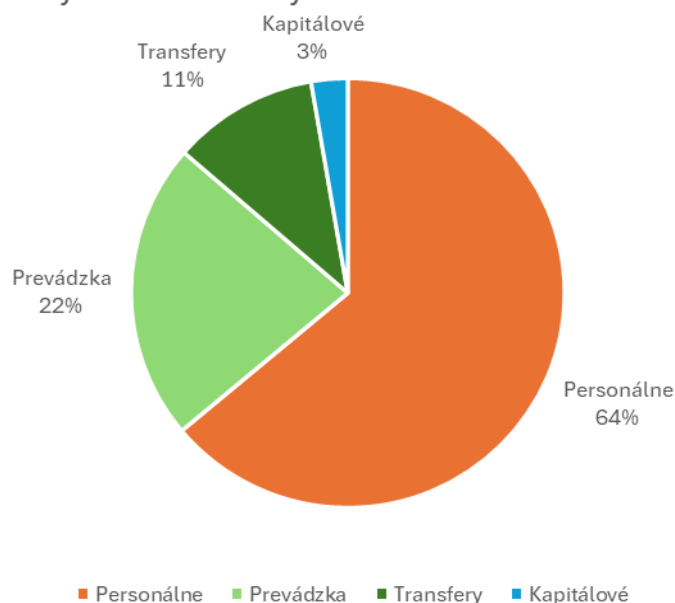
Výdavky na chod škôl za obdobie posledných 5 rokov vzrástli celkovo o 42 %. V rámci štruktúry výdavkov predstavujú najväčší podiel personálne výdavky (64%) , ktoré zároveň zaznamenali najvyšší nárast za sledované obdobie. Najnižší podiel výdavkov tvoria kapitálové výdavky (Tabuľka 20, Obrázok 7 a 8).

Tabuľka 20 Výdavky na chod škôl 2020 – 2024 v Eur

Rok	Kapitálové €	Personálne €	Prevádzka €	Transfery €	Spolu €
2020	2 940 152,43	63 093 539,06	20 096 608,89	9 967 262,23	96 097 562,61
2021	4 685 750,63	66 039 832,99	21 882 113,36	10 828 870,28	103 436 567,26
2022	4 389 997,66	70 856 008,76	25 984 585,38	13 396 040,14	114 626 631,94
2023	2 035 508,61	78 567 013,67	29 633 020,26	14 035 653,43	124 271 195,97
2024	1 613 281,95	88 956 886,16	31 458 804,09	14 568 736,45	136 597 708,65

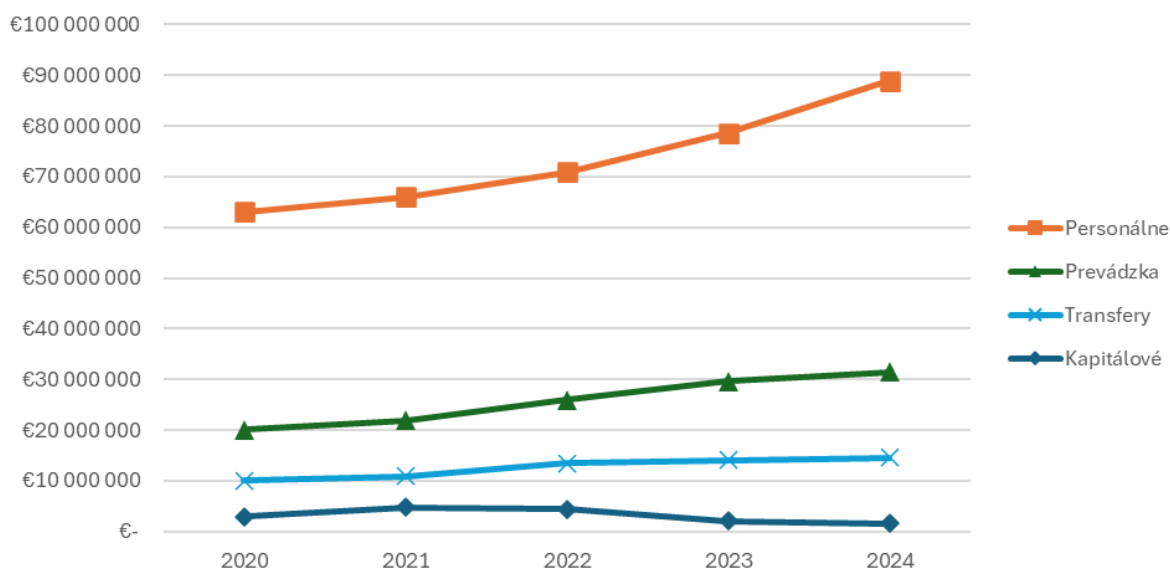
Zdroj: Vlastné spracovanie

Štruktúra výdavkov na školy a školské zariadenia 2020 - 2024

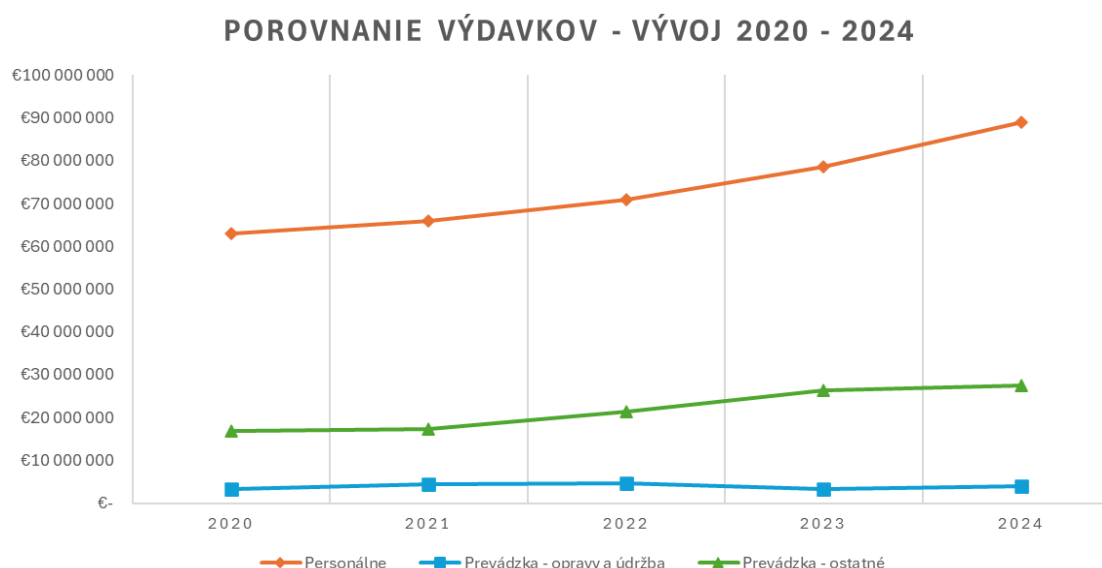
Obrázok 7 Štruktúra výdavkov na školy a školské zariadenia za 2020 – 2024 (Vlastné spracovanie)

Výdavky na chod škôl a školských zariadení 2020-2024

Obrázok 8 Vývoj výdavkov na chod škôl a školských zariadení (Vlastné spracovanie)

V rámci rozpočtových výdavkov bol v sledovanom období zaznamenaný 3,4% podiel prostriedkov určených na údržbu a opravy. Hoci sa v súčasnosti do školských objektov investuje podstatne viac, úroveň týchto výdavkov je stále nedostačujúca na výraznejšie zníženie vysokého modernizačného a investičného dlhu mesta. Situáciu zhoršuje aj nízka úroveň kapitálových výdavkov, čo obmedzuje rozsah modernizácie a obnovy budov. Tento stav je v kontraste s kontinuálne rastúcimi nákladmi na personálne výdavky (Obrázok 9).

Obrázok 9 Porovnanie výdavkov na chod škôl a školských zariadení 2020 – 2024 (vlastné spracovanie)

Finančné zdroje školstva je možné rozdeliť do troch hlavných skupín. Prvou sú prostriedky určené na financovanie preneseného výkonu štátnej správy, ktorými štát zabezpečuje úlohy, prenášané na samosprávy. Sem patria hlavne normatívne a nenormatívne finančné prostriedky poskytované zo štátneho rozpočtu. Druhú skupinu zdrojov predstavujú finančné prostriedky na výkon originálnych kompetencií samosprávy, ktoré pokrývajú oblasti, za ktoré nesie zodpovednosť obec alebo mesto. Financovanie originálnych kompetencií je zabezpečené z rozpočtu mesta z výnosov z podielových daní a z ďalších príjmov mesta (nájom, poplatky vyberané na základe VZN). Poslednou, treťou, skupinou zdrojov sú ostatné finančné zdroje, medzi ktoré patria najmä dary, granty, dotácie a príspevky z rôznych externých programov. Prehľad financovania podľa zdrojov a jeho vývoj je uvedený v Tabuľke 21. Výdavky vynaložené na financovanie originálnych kompetencií z rozpočtu mesta sú uvedené v Tabuľke 22.

V rokoch 2020 až 2024 predstavoval priemerný podiel financovania škôl a školských zariadení zriadených mestom a MČ vrátane neštátnych : 44 % prenesený výkon štátnej správy 51 % originálne kompetencie samosprávy a 5 % externé zdroje.

Tabuľka 21 Vývoj výšky zdrojov na financovanie v školstve podľa kompetencií (program 4 bez kapitálových výdavkov - skutočnosť)

Zdroje	2020 (€)	2021 (€)	2022 (€)	2023 (€)	2024 (€)
Originálne kompetencie spolu	47 053 124,90	51 221 694,15	57 517 345,65	61 870 420,44	66 679 041,73
Prenesené kompetencie	42 367 591,23	41 522 873,11	44 613 764,17	51 861 148,12	61 030 294,41
Iné (zdroje EÚ)	2 791 821,61	4 879 732,85	6 759 150,28	8 427 121,45	7 093 098,66
Spolu	92 212 537,74	97 624 300,11	108 890 260,10	122 158 690,01	134 802 434,80

Zdroj: Vlastné spracovanie

Tabuľka 22 Prehľad výdavkov na zabezpečenie originálnych kompetencií mesta podľa zdroja

Financovanie originálnych kompetencií	2020 (€)	2021 (€)	2022 (€)	2023 (€)	2024 (€)
Podiel z výnosu z podielových daní určených pre OŠ	43 476 101,36	45 170 107,80	49 407 172,90	51 512 274,86	50 512 531,46
Príjmy generované OŠ (nájmy, poplatky od rodičov a pod.)	2 782 331,51	2 773 057,24	3 600 791,35	5 952 831,23	8 185 341,09
Dofinancovanie OŠ z iných zdrojov mesta	794 692,03	3 278 529,11	4 509 381,40	4 405 314,35	7 981 169,18
Výdavky na originálne kompetencie spolu	47 053 124,90	51 221 694,15	57 517 345,65	61 870 420,44	66 679 041,73

Zdroj: Vlastné spracovanie

V rámci prenesených kompetencií nie je podporovaná činnosť školských zariadení ako školský klub detí, základné umelecké školy a jazykové školy. Ich chod je financovaný z rozpočtu mesta, príspevkov od rodičov, prípadne iných zdrojov ako dotácie, či zdroje od štátu a EÚ.

Školské jedálne s právnou subjektivitou ako aj ŠJ ako súčasť materskej a základnej školy sú financované z rozpočtu Mesta Košice v plnom rozsahu v oblasti mzdových a prevádzkových nákladov, keďže ide o originálnu kompetenciu samosprávy. Príspevky od štátu, najmä dotácie na podporu výchovy k stravovacím návykom podľa zákona č. 544/2010 Z. z., a príspevky od rodičov sú určené predovšetkým na úhradu nákladov na potraviny a na podporu zdravých stravovacích návykov detí a žiakov.

V prípade materských škôl nastala od 1. 1. 2025 zmena, ktorá zaviedla pre všetky MŠ, vrátane cirkevných, súkromných a materských škôl pri zdravotníckych zariadeniach, normatívne financovanie zo štátneho rozpočtu cez MŠVVaM SR.

Súhrn zistení:

Za posledných päť rokov tvorili výdavky na vzdelávanie v priemere 42 % rozpočtu mesta Košice, pričom celkové náklady na chod škôl vzrástli o 42 %. Najväčšiu časť výdavkov tvoria personálne náklady (64 %), zatiaľ čo kapitálové výdavky majú najnižší podiel, čo prehlbuje modernizačný dlh. Financovanie školstva je zabezpečované z troch skupín zdrojov – prenesený výkon štátnej správy, originálne kompetencie samosprávy a externé zdroje, pričom ich podiel je približne 44 : 51 : 5. Napriek rastu investícií do opráv a údržby zostáva ich úroveň nedostatočná na výraznejšiu obnovu školských budov. Od 1. 1. 2025 prešli všetky materské školy na normatívne financovanie zo štátneho rozpočtu prostredníctvom MŠVVaM SR.

Materiálno – technické zabezpečenie prevádzky a vzdelávacieho procesu

Väčšina základných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta je vybavená odbornými učebňami, telocvičňou a ďalšou vnútornou či vonkajšou športovou infraštruktúrou. Prehľad je uvedený v Tabuľke 23.

Tabuľka 23 Podporná infraštruktúra základných škôl

Podporná infraštruktúra základných škôl	Počet ZŠ s uvedeným typom podpornej infraštruktúry
Odborné učebne (min. 2)	34
Knižnice	14
Telocvične (min. 1)	33
Bazén	5
Multifunkčné ihrisko	18
Futbalové ihrisko	11
Atletický ovál	10
Iné vonkajšie športové vybavenie	8

Zdroj: Vlastné spracovanie

Z uvedeného počtu knižníc je 12 zriadených ako pobočky Knižnice pre mládež mesta Košice. Ostatné sú zriadené priamo základnými školami.

Za obdobie 2020-2024 boli zmodernizované odborné učebne na 10 základných školách. Kontinuálnou modernizáciou a dobudovaním prechádza aj športová infraštruktúra na základných školách. V období 2020 - 2024 bolo do športovej infraštruktúry na základných školách investovaných 7,4 mil. €, vrátane výstavby novej infraštruktúry ako atletická nafukovacia hala pri ZŠ L. Novomeského, ihrisko pre malý futbal pri ZŠ Starozagorská a telocvične pri ZŠ a MŠ Želiarska.

Kvalita a dostupnosť školskej infraštruktúry bola hodnotená zástupcami škôl v rámci dotazníkového prieskumu. Priemerná spokojnosť s materiálno-technickým vybavením dosiahla hodnotu 3,4 z 5 bodov, čo poukazuje na určitú mieru spokojnosti, no zároveň naznačuje priestor na zlepšenie.

Až polovica respondentov (50,9 %) uviedla nedostatočné vybavenie odborných učební, ako sú prírodovedné laboratória či jazykové učebne. Nedostatok moderných učebných pomôcok deklarovalo 28,3 % zúčastnených.

Odporúčania zástupcov škôl na zlepšenia v oblasti materiálno-technického zabezpečenia:

- adresný nákup učebných pomôcok pre konkrétne potreby jednotlivých škôl, namiesto hromadného nákupu,
- zabezpečenie kvalitných učebníc a edukačných publikácií, ktoré momentálne absentujú na trhu, priebežné dopĺňanie učebných pomôcok a odbornej literatúry,
- zriadenie odborných učební, najmä pre technické predmety a prírodovedné laboratória,
- stavebné dobudovanie školských objektov, vytvorenie dostatočného počtu kmeňových učební a tým aj opätovné zriadenie odborných učební pre výučbu predmetov ako fyzika, chémia či technika,
- modernizácie športového ihriska,
- vybudovanie alebo zlepšenie voľnočasového zázemia na školách.

Súhrn zistení:

Väčšina základných škôl má odborné učebne a telocvičňu, no knižnice či športové ihriská sú zastúpené menej. Spokojnosť s materiálo-technickým vybavením dosiahla 3,4 z 5 bodov, pričom polovica škôl uvádza nedostatok odborných učební a tretina chýbajúce pomôcky. Odporúčania smerujú najmä k modernizácii učební, nákupu pomôcok a zlepšeniu športovej a voľnočasovej infraštruktúry.

Digitálne a technické vybavenie škôl

V rámci „digitálneho a technického vybavenia základných a materských škôl“ bola zisťovaná dostupnosť a využívanie zariadení a infraštruktúry slúžiacich na podporu výchovno-vzdelávacieho procesu a každodenného chodu škôl.

Pre riadenie škôl a na komunikáciu je využívaný cloudový školský informačný systém EduPage. Až 85% rodičov žiakov základných škôl uviedlo, že komunikuje so školou prostredníctvom EduPage (Prieskum spokojnosti rodiča so školou, 2023).

Úroveň digitálneho a technického vybavenia bola v rámci dotazníkového prieskumu zástupcami škôl hodnotená ako priemerná, s priemerným skóre 3,51 z 5. Medzi najčastejšie využívané digitálne pomôcky patria interaktívne tabule (90,6 % škôl), tablety alebo notebooky pre žiakov (47,2 %) a online vzdelávacie platformy (66 %).

Zástupcovia škôl zároveň identifikovali viaceré výzvy, ktoré im bránia v efektívnom využívaní digitálnych nástrojov vo vzdelávaní. Medzi najvýraznejšie problémy patria:

- slabé technické zabezpečenie a nízka úroveň internetovej konektivity (64,2 %),
- nedostatok digitálnych zariadení pre žiakov (49,1 %),
- nedostatočná pripravenosť pedagógov na používanie digitálnych technológií (22,6 %).

Odporúčania zástupcov škôl na zlepšenia v oblasti digitálneho a technického vybavenia:

- realizácia pravidelného a prakticky zameraného vzdelávania všetkých učiteľov, vrátane tém ako umelá inteligencia,
- zabezpečenie modernejšieho IT vybavenia, rýchlejší internet a zabezpečenie plynulej prevádzky technológií,
- dostatok financií na nákup a údržbu technológií, digitálneho obsahu a zaradenie online aplikácií medzi učebnice,
- dostupnosť odbornej technickej podpory priamo v školách a aj materských školách,
- zriadenie spoločnej digitálnej platformy na zdieľanie zdrojov a skúseností medzi školami.

Súhrn zistení:

Medzi hlavné problémy patrí slabé technické zabezpečenie škôl, nízka úroveň internetovej konektivity a nedostatok digitálnych zariadení pre žiakov, čo bráni efektívnemu využívaniu technológií vo výučbe, vrátane tvorby digitálneho obsahu učiva. Časť pedagógov nie je dostatočne pripravená na prácu s digitálnymi nástrojmi, čo poukazuje na potrebu systematického a prakticky orientovaného vzdelávania vrátane nových tém, ako je umelá inteligencia.

Technický stav škôl a školských zariadení

Školské objekty v meste Košice tvoria rôznorodý súbor budov, zahŕňajúci samostatné pavilónové školy, historické mestské stavby prispôbené na vzdelávacie účely, modernizované monobloky z druhej polovice 20. storočia aj novšie prístavby a športové haly. Veľká časť pochádza zo 60.–80. rokov, čo sa odráža nielen na ich vnútornom usporiadaní a vybavení, ale aj na ich technickom stave a energetickej efektívnosti. Tri štvrtiny školských objektov spravovaných mestom a zriadenými organizáciami (školami s právnou subjektivitou) sa podľa spotreby energií na vykurovanie radí do energetických tried C a D (C – 36%; D-38%). V roku 2023 boli výdavky na teplo vo výške 5,986 mil. €, čo predstavuje 23% výdavkov na prevádzku. Všetky čiastkové opatrenia (výmeny okien, opravy a zatepľovanie striech a fasád a pod.) prinášajú úspory na spotrebe energií. V porovnaní rokov 2022 a 2023 došlo k úspore energie na spotrebe tepla vo výške 12%.

Stav budov môžeme hodnotiť ako funkčný, no často zastaraný. Rozdiely v kvalite sú výrazné – kým niektoré školy majú zrekonštruované interiéry, moderné odborné učebne a športoviská, iné objekty sú v horšom technickom stave a vyžadujú komplexnú obnovu. **V rokoch 2020-2024 bolo do modernizácie škôl investovaných 28,21 mil. Eur.** Sumár vynaložených finančných prostriedkov na opravy, rekonštrukcie a nákupy za roky 2020 – 2024 je uvedený v prílohe 4. Náklady potrebné na **modernizáciu** školskej infraštruktúry (modernizačný dlh) sú odhadované vo **výške 453,7 mil. Eur**, z čoho 64,56 % je odhadovaných na modernizáciu objektov základných škôl, 26,70 % na modernizáciu materských škôl a 8,74 % na modernizáciu základných umeleckých škôl, centrá voľného času a jazykové školy. Ďalších 20 mil. Eur je odhadovaných ako investičný dlh (výstavba novej materskej školy, bazénov a pod.).

Tabuľka 24 Modernizačný dlh na školských budovách v členení po jednotlivých konštrukčných celkoch v Eur, 2025.

Škola, školské zariadenia /charakter modernizácie	strešný systém	interiérová infraštruktúra	výplňové konštrukcie	obvodový plášť	exteriérová infraštruktúra	SPOLU v Eur
Základné školy	20 964 175	180 401 760	10 805 200	13 105 580	22 527 672	247 804 387
Materské školy	9 669 025	76 922 274	5 472 250	6 741 834	9 880 538	108 685 921
Základné umelecké školy	1 207 430	8 506 050	431 450	709 142	1 085 407	11 939 479
Centrum voľného času	2 414 275	19 913 080	1 444 905	1 426 572	2 519 883	27 718 715
Prenajaté školské zariadenia (priestory býv. ZŠ, MŠ, ZUŠ)	4 719 825	42 168 665	2 229 920	3 231 172	5 234 958	57 584 540
SUMÁR v Eur	38 974 730	327 911 829	20 383 725	25 214 300	41 248 458	453 733 042

Zdroj: Vlastné spracovanie

Pri výpočte modernizačného dlhu sa vychádzalo z priemerných aktuálnych cien za stavebné práce a materiály, z percentuálne vyjadreného aktuálneho stavu stavebnej konštrukcie (pomer stav a životnosť) a plochy objektu v m² (celková plocha časti hodnoteného konštrukčného celku budovy).

Prioritou investícií, okrem nevyhnutných zásahov na odstránenie havarijných stavov znemožňujúcich využívanie objektu, je realizácia opatrení na zvýšenie energetickej efektívnosti, a to aj v súvislosti s modernizáciou prevádzkového vybavenia škôl. Modernizácia je zameraná nielen

na zníženie prevádzkových nákladov, ale aj na zlepšenie kvality vnútorného prostredia pre deti, žiakov a personál.

Materské školy

V rámci opatrení na znižovanie energetickej náročnosti sa v materských školách realizovala výmena okien, zatepľovanie fasád a opravy striech. Okná boli vymenené v 99 % objektov a strechy opravené v 66 % prípadoch; na dvoch objektoch boli zrealizované aj vegetačné strechy. Napriek týmto opatreniam však 51 % materských škôl má stále pôvodné fasády, 93 % objektov pôvodnú kanalizáciu a 91 % pôvodnú elektroinštaláciu.

Súbežne s energetickými úpravami prebiehali aj investície do skvalitnenia prostredia materských škôl – zahŕňali úpravy školských dvorov, prístupových komunikácií a modernizáciu vnútorného vybavenia vrátane školských kuchýň. Modernizáciou prešla jedna materská škola – MŠ Oštepová, ktorá slúži ako vzorová.

Celkový objem finančných prostriedkov investovaných do rekonštrukcie a modernizácie materských škôl v období 2020 – 2024 predstavoval 13,5 mil. € , Tabuľka 25.

Tabuľka 25 Objem finančných prostriedkov (bežných a kapitálových) investovaných do obnovy v materských školách

Rok	2020	2021	2022	2023	2024
Objem financií	2 226 462 €	2 771 420 €	2 749 882 €	2 611 276 €	3 104 420 €

Zdroj: Vlastné spracovanie

Základné školy

Obnova budov základných škôl bola v období rokov 2020 – 2024 zameraná najmä na výmenu okien a opravy striech. Nové okná má už 85 % škôl, pričom strechy boli opravené úplne na 26 % a čiastočne na 51 % školských budov. Za pretrvávajúci problém však možno považovať technický stav kanalizačných rozvodov, ktoré sú vo všetkých školách stále v pôvodnom stave. Rovnako nevyhovujúci je aj stav elektroinštalácie – až 91 % škôl má pôvodné elektrické rozvody. Celkový objem finančných prostriedkov investovaných do rekonštrukcie a modernizácie základných škôl v uvedenom období dosiahol 12,9 mil. € , Tabuľka č. 26.

Tabuľka 26 Objem finančných prostriedkov (bežných a kapitálových) investovaných do obnovy v základných školách

Rok	2020	2021	2022	2023	2024
Objem financií	3 035 812 €	3 965 561 €	3 040 735 €	1 307 436 €	1 513 522 €

Zdroj: Vlastné spracovanie

Ďalšie finančné prostriedky boli investované do modernizácie školských knižníc (134 tis. €).

Základné umelecké školy, centrá voľného času

Rovnako ako v prípade materských a základných škôl, aj investície do týchto školských zariadení smerovali predovšetkým do opatrení na zvýšenie energetickej efektívnosti budov. Okná sú vo väčšine objektov kompletne vymenené, prípadne prebehla ich čiastočná obmena. Strechy boli opravené približne v polovici zariadení, avšak fasády budov zostávajú vo väčšine prípadov pôvodné. Kanalizačné a elektrické rozvody sú takmer výlučne v pôvodnom stave, resp. čiastočne

opravené. Objem finančných prostriedkov použitých na obnovu a modernizáciu dosiahol za sledované obdobie 1,9 mil. €.

Tabuľka 27 Objem finančných prostriedkov investovaných do obnovy v ZUŠ, CVČ

Rok	2020	2021	2022	2023	2024
Objem financií	569 310 €	839 320 €	304 735 €	99 000 €	70 000 €

Zdroj: Vlastné spracovanie

Školské jedálne

Investície do školských jedální sa zamerali na stavebné investície a výmenu technologického zariadenia. Objem finančných prostriedkov na modernizáciu školských jedální presiahol za sledované obdobie sumu 2,1 mil. €.

Tabuľka 28 Objem finančných prostriedkov investovaných do obnovy školských jedální (čiastočné dáta z Tabuliek 25 a 26)

Rok	2020	2021	2022	2023	2024
Objem financií	590 334 €	591 817 €	142 288 €	451 620 €	353 712 €

Zdroj: Vlastné spracovanie

K najčastejším prevádzkovým problémom, ktoré musia školy riešiť patria najmä:

- zastaralé budovy a vybavenie,
- chýbajúce investície do opráv, modernizácie a bezpečnostných prvkov (napr. havarijný stav rozvodov studenej vody, teplej vody, kanalizačných rozvodov, rozvodov ústredného kúrenia, zatekajúce strechy,...),
- energetická náročnosť budov, školy čelia vysokým nákladom na energie. Vykurovanie tried, chodieb, telocviční a ďalších priestorov je finančne náročné, sú zastaralé vykurovacie systémy, nedostatočná izolácia budov. Školy boli stavané v časoch, keď sa počítalo s vyšším počtom žiakov. V súčasnosti keď dochádza k poklesu počtu žiakov, časti školy ostávajú nevyužívané, avšak stále sa musia udržiavať a vykurovať,
- nízke rozpočty na prevádzku škôl - školy často nemajú dostatok prostriedkov na kvalitný chod, modernizáciu,
- komplikované čerpanie eurofondov – hoci sú dostupné, procesy sú zložité a nie vždy efektívne.

Modernizačné projekty

Vzhľadom k prezentovanému stavu je realizácia modernizačných projektov nevyhnutná. Zoznam aktuálne realizovaných projektov čiastočnej modernizácie vrátane poskytovateľa nenávratných finančných zdrojov je uvedený v Tabuľke 29.

Tabuľka 29 Zoznam aktuálne realizovaných projektov modernizácie a obnovy

Názov	Účel investície	Plánované výdavky	Financovanie
ZŠ Bernoláková 16, Košice	Modernizácia učební	274 902 €	Program Slovensko, alokácia UMR 21-27
ZŠ Ľ. Fullu Maurerova 21, Košice	Modernizácia učební	877 812 €	Program Slovensko, alokácia UMR 21-27
ZŠ Drábova 3, Košice	Modernizácia školskej jedálne	540 759 €	Program Slovensko, alokácia UMR 21-27
ZŠ Postupimská 37, Košice	Modernizácia školskej jedálne	766 438 €	Program Slovensko, alokácia UMR 21-27
ZŠ Starozagorská 8, Košice	Vonkajšie učebne, debarierizácia	361 035 €	Program Slovensko, alokácia UMR 21-27
MŠ Kalinovská 9, Košice	Energetická efektívnosť	1 699 078 €	Program Slovensko, alokácia UMR 21-27
MŠ Hečkova 13, Košice	Energetická efektívnosť	1 845 982 €	Program Slovensko, alokácia UMR 21-27
Spolu v realizácii		6 366 006 €	

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2025

Plán pripravovaných a plánovaných projektov modernizácie škôl a školských zariadení na obdobie 2026 – 2035, uvedený v Prílohe 5, sa zameriava na modernizáciu objektov z hľadiska energetickej efektívnosti aj potrieb vzdelávacieho procesu. Pri ich výbere bol zohľadnený aj rozvojový potenciál územia a miestnej komunity.

Z uvedeného zoznamu má v súčasnosti šesť projektov zabezpečené financovanie z Programu Slovensko 2021-2027 prostredníctvom mechanizmu integrovaných územných investícií v celkovej výške 8,4 mil. €. Ďalších 11,2 mil. € je alokovaných v rámci pripravovaného financovania z Európskej investičnej banky na modernizáciu troch základných škôl.

Súhrn zistení:

Väčšina školských budov v majetku mesta je staršia ako 40 rokov, čo sa prejavuje ich nižšou energetickou hospodárnosťou – tri štvrtiny objektov patria do energetických tried C a D a náklady na teplo tvoria významnú časť prevádzkových výdavkov. Hoci sa realizovali opatrenia ako výmena okien či opravy striech, väčšina kanalizačných a elektroinštalačných rozvodov ostáva pôvodná, rovnako ako značná časť fasád. Modernizačný dlh je vysoký a pretrváva vo všetkých typoch škôl, pričom obnova sa sústreďuje skôr na čiastkové úpravy než na komplexnú rekonštrukciu. Zvlášť problémový je stav inžinierskych sietí, ktorý môže ohroziť dlhodobú funkčnosť budov. Súčasnú tempo modernizácie nebude postačovať na systematické odstránenie technických a energetických nedostatkov v nasledujúcich rokoch.

Personálna štruktúra škôl

Personálna štruktúra škôl a školských zariadení bola posudzovaná z pohľadu počtu žiakov a zamestnancov a pokrytia potrieb, kvalifikovanosti učiteľov, vekovej štruktúry zamestnancov a klímy na školách.

Žiaci, deti a zamestnanci

Základné školy

Základné školy v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta navštevovalo v školskom roku 2024/2025 17 188 žiakov. Výuka prebiehala v 787 triedach, pričom 58 z nich boli špeciálne, špecializované alebo športové triedy. Prehľad za posledné tri školské roky je uvedený v Tabuľke 30.

Tabuľka 30 Počty žiakov a tried v základných školách

Školský rok	Počet tried v prevádzke	Z toho špeciálne triedy, špecializované triedy, športové triedy, spojené triedy	Počet žiakov	ŠVVP (aj SZP)	Cudzinci (UK)
2022/2023	789	54	17060	1657	321
2023/2024	789	52	17238	1697	336
2024/2025	787	58	17188	1786	289

Zdroj: Výkaz V40-01 za Š a ŠZ

V školskom roku 2024/2025 pôsobilo v základných školách 1152,79 pedagogických zamestnancov (prepočítaný stav na plné úväzky). Ich počet sa obdobie posledných troch školských rokov mierne vzrástol. Počet vychovávateľiek a nepedagogických zamestnancov je stabilizovaný. Podporné tímy sú tvorené pedagogickými asistentmi, školskými špeciálnymi pedagógmi a školskými psychológmi. Ich počet kontinuálne rastie. Prehľad štruktúry a počtov zamestnancov je uvedený v Tabuľke 31.

Tabuľka 31 Počet zamestnancov v základných školách (prepočítaný stav)

Školský rok	Zamestnanci- prepočítaný stav				Podporný tím - inklúzia		
	Pedagogickí	Vychovávateľky ŠKD	Odborní (z rozpočtu mesta)	Nepedagogickí (správni)	Pedagogický asistent	Školský špeciálny pedagóg	Školský psychológ
2022/2023	1144,2	259,04	2,67	287,14	157,8	8,61	21,75
2023/2024	1159,85	269,33	0,4	289,89	173,44	27,14	19,45
2024/2025	1152,79	272,2	0	289,71	177	31,25	24,4

Zdroj: Výkaz V40-01 za Š a ŠZ

Za posledné tri roky pripadalo v základných školách zriaďovaných mestom Košice v priemere 14,9 žiaka na jedného učiteľa. Tento údaj je porovnateľný so štatistikami OECD z roku 2022, podľa ktorých na Slovensku na 1. stupni základných škôl pripadalo 13,6 žiaka na učiteľa a na 2. stupni viac ako 15 žiakov na učiteľa.

Priemerná veľkosť triedy v školskom roku 2024/2025 bola v mestských školách v Košiciach 21,7 žiaka, pričom počty žiakov v jednotlivých triedach sa pohybovali od 14,6 do 24,7. Na 1. stupni bolo v priemernej triede 20,8 žiaka, na 2. stupni základnej školy to bolo 22,2. Maximálne počty sú podľa školského zákona stanovené na 25 žiakov na 1. stupni a 29 žiakov na 2. stupni. Slovenský priemer v školskom roku 2024/2025 bol na štátnych školách pre 1. stupeň 18,6 žiaka v triede, na 2. stupni to bolo 20,3 žiaka (CVTI, Štatistická ročenka – základné školy).

V prípade vekovej štruktúry pri pedagogických zamestnancov na základných školách má najsilnejšie zastúpenie stredná generácia (50%). Podiel mladých učiteľov je nízky (13%). Tretina personálu sa blíži k dôchodkovému veku, čo v horizonte 5–10 rokov prinesie výrazné odchody. V prípade nepedagogických zamestnancov je viac než polovica zamestnancov vo vyššom veku a 13% tvoria dôchodcovia. Veková štruktúra zamestnancov je uvedená v Tabuľke 32.

Tabuľka 32 Veková štruktúra zamestnancov základných škôl

Základné školy	Veková štruktúra - pedagogickí a odborní zamestnanci k 1.3.2025				Veková štruktúra - nepedagogickí zamestnanci k 1.3.2025			
	vek 18-30 rokov	vek 30-50 rokov	vek 50 a vyššie	dôchodca	vek 18-30 rokov	vek 30-50 rokov	vek 50 a vyššie	dôchodca
	13%	50%	33%	5%	3%	34%	51%	13%
ŠJ pri ZŠ	-	-	-	-	0%	44%	45%	11%

Zdroj: Vlastné spracovanie

Kvalifikačná štruktúra a odbornosť

Za posledné tri roky sa odbornosť vyučovania v základných školách pohybuje nad úrovňou 92 %, pričom v porovnaní s údajmi NKÚ SR (95 % na 1. stupni a 88 % na 2. stupni ZŠ) dosahujú košické školy lepšie výsledky než je celoslovenský priemer.

V kontexte celoslovenského problému s nedostatkom kvalifikovaných učiteľov je situácia v košických školách pri 98,51 % kvalifikovanosti na lepšej úrovni. Nedostatok učiteľov je hlavne v predmetoch ako informatika, matematika, fyzika, anglický jazyk a technika. Nedostatok kvalifikovaných učiteľov 1. stupňa evidujeme iba v prípade Spojenej školy Podjavorinskej 1.

Tabuľka 33 Odbornosť vyučovania na 1. a 2. stupni základných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta

% odbornosti vyučovania	K 5.10.2022	K 5.10.2023	K 5.10.2024
1. Stupeň ZŠ	95,3 %	95,8 %	96,5 %
2. Stupeň ZŠ	88,6 %	89 %	87,9 %

Zdroj: Vlastné spracovanie

Materské školy

Materské školy zriaďované mestom Košice v školskom roku 2024/2025 navštevovalo 5 631 detí, prehľad za posledné dva školské roky je uvedený v Tabuľke 34.

Tabuľka 34 Deti v materských školách zriaďovaných mestom Košice

Školský rok	Počet tried v prevádzke	Počet detí	ŠVVP	SZP	Cudzinci (UK)
2022/2023	279	5608	127	235	73
2023/2024	279	5595	97	157	63
2024/2025	278	5631	51	145	61

Zdroj: Vlastné spracovanie

Tabuľka 35 Zamestnanci v materských školách zriaďovaných mestom Košice (fyzický stav)

Školský rok	Zamestnanci- fyzický stav			Podporný tím - inklúzia		
	Pedagogickí zamestnanci	Nepedagogickí zamestnanci	Odborní zamestnanci	Pedagogický asistent	Školský špeciálny pedagóg	Školský psychológ
2022/2023	618	231	0	6	0	2
2023/2024	622	238	3	22	0	3
2024/2025	624	237	9	43	4	5

Zdroj: Vlastné spracovanie

V prípade vekovej štruktúry zamestnancov v materských školách má najsilnejšie zastúpenie stredná generácia (46,54%). Ďalšiu veľkú skupinu tvoria zamestnanci nad 50 rokov. Veková štruktúra zamestnancov v materských školách je uvedená v Tabuľke 36.

Tabuľka 36 Veková štruktúra zamestnancov v materských školách zriaďovaných mestom Košice

Veková štruktúra zamestnancov v materských školách v školskom roku 2023/2024				
	vek 18-30 rokov	vek 30-50 rokov	vek 50 a vyššie	dôchodca
MŠ	6,18%	46,54%	39,31%	7,97%
ŠJ pri MŠ	1,0%	39,00%	47,00%	13,00%

Zdroj: Vlastné spracovanie

Kvalifikačná štruktúra a odbornosť v materských školách

V materských školách máme plne kvalifikovaných pedagogických zamestnancov, t.j. 100% kvalifikovanosť.

Základné umelecké školy, centrá voľného času , jazykové školy

K 1.3.2025 pôsobilo na základných umeleckých školách zriadených mestom spolu 268 zamestnancov (232 pedagogickí, 36 nepedagogickí). Na jazykovej škole to bolo 13 zamestnancov (8 pedagogickí, 5 nepedagogickí). V centrách voľného času to bolo 63 zamestnancov (31 pedagogickí, 30 nepedagogickí).

V prípade pedagogických zamestnancov ZUŠ, CVČ a JŠ má najvyšší podiel stredná generácia spolu so zamestnancami nad 50 rokov. V prípade nepedagogických zamestnancov prevláda veková kategória nad 50 rokov. V oboch prípadoch je nízky podiel mladšej vekovej kategórie. Prehľad o vekovej štruktúre je uvedený v Tabuľke 37.

Tabuľka 37 Veková štruktúra zamestnancov v ZUŠ, JŠ, CVČ zriaďovaných mestom Košice

ZUŠ, CVČ, JŠ	Veková štruktúra - pedagogickí a odborní zamestnanci k 1.3.2025				Veková štruktúra - nepedagogickí zamestnanci k 1.3.2025			
	vek 18-30 rokov	vek 30-50 rokov	vek 50 a vyššie	dôchodca	vek 18-30 rokov	vek 30-50 rokov	vek 50 a vyššie	dôchodca
	10%	36%	37%	17%	1%	33%	52%	14%

Zdroj: Vlastné spracovanie

Kvalifikačná štruktúra a odbornosť v ZUŠ, CVČ, JŠ

V ZUŠ v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice je kvalifikovanosť pedagógov na 98,66% úrovni. Evidovaný je najmä nedostatok učiteľov hry na klavíri.

Súhrn zistení:

Z pohľadu veku zamestnancov bol zistený vysoký podiel učiteľov a nepedagogických pracovníkov nad 50 rokov, tretina ZŠ pedagógov a 39 % MŠ pedagógov sa blíži k dôchodku. Čo indikuje starnutie personálu. Zároveň nízky podiel mladých – len 13 % v ZŠ a 6 % v MŠ môže signalizovať problém s generačnou obnovou. Rast podporných profesií – počet asistentov, špeciálnych pedagógov a psychológov kontinuálne rastie, čo reaguje na inkluzívne potreby. Veľkosť tried v ZŠ je mierne nad celoslovenským priemerom, avšak dosahuje v prípade 1.stupňa 83% a 2.stupňa 77% zákonom stanovených limitov. V základných školách sa odbornosť vyučovania dlhodobo drží nad celoštátnym priemerom, pričom nedostatok pedagógov sa prejavuje najmä v predmetoch informatika, matematika, anglický jazyk a technika. V MŠ je 100% odbornosť pedagogických zamestnancov.

Klíma na školách

Klíma (atmosféra) na školách bola posudzovaná z pohľadu vnímania atmosféry školy rodičmi (Prieskum spokojnosti rodičov, 2023) a učiteľmi (Hodnotenie riaditeľov, 2025).

Hodnotenie atmosféry v škole z pohľadu detí

Výsledky prieskumu naznačujú, že rodičia vo veľkej miere vnímajú školské prostredie a atmosféru pozitívne, čo sa odráža aj v predpokladanej spokojnosti detí. V rámci hodnotenia boli posudzované 4 oblasti:

- Prostredie v škole - 41 % rodičov hodnotí prostredie ako výborné a 34 % ako veľmi dobré. Len 8 % uvádza nedostatočné alebo slabé hodnotenie.
- Vybavenie školy pre pohodu žiakov, učiteľov a rodičov - 36 % ho považuje za výborné, 33 % za veľmi dobré. Slabšie hodnotenie (4 alebo 5) uviedlo spolu 12 % respondentov.
- Fyzická bezpečnosť žiakov - až 49 % hodnotí bezpečnosť ako výbornú a 32 % ako veľmi dobrú. Negatívne hodnotenia sú minimálne (5 %).

- Radosť dieťaťa chodiť do školy - 51 % rodičov úplne súhlasí a 29 % čiastočne súhlasí, že dieťa chodí do školy rado. Len 8 % rodičov uviedlo nesúhlasné stanovisko.

Hodnotenie klímy na školách z pohľadu učiteľov

Posúdenie bolo uskutočnené prostredníctvom vybraných otázok z dotazníka na hodnotenie riaditeľov základných škôl zamestnancami (622 respondentov). Výsledky ukazujú, že väčšina učiteľov vníma vedenie škôl pozitívne, najmä v oblasti podpory, korektnosti a riešenia problémov, hoci časť respondentov poukazuje na potrebu zlepšenia v motivácii a rovnom prístupe k zamestnancom. V rámci hodnotenia boli posudzované nasledovné oblasti:

- Riaditeľ/ka podporuje a pomáha zamestnancom – 57 % úplne súhlasí, 35 % súhlasí.
- Riaditeľ/ka vytvára motivujúce pracovné prostredie – 47 % úplne súhlasí, 36 % súhlasí.
- Riaditeľ/ka zamestnanec rieši problémy a konflikty včas, otvorene a transparentne – 49 % úplne súhlasí, 38 % súhlasí.
- Riaditeľ/ka sa správa korektne ku všetkým zamestnancom – 48 % úplne súhlasí, 33 % súhlasí.

Súhrn zistení:

Atmosféra v školách je podľa rodičov prevažne pozitívna, s vysokou mierou spokojnosti v oblastiach prostredia, bezpečnosti a radosti detí zo školy. Najlepšie hodnotenou oblasťou je fyzická bezpečnosť, naopak, najväčší priestor na zlepšenie sa ukazuje vo vybavení pre pohodu a komfort všetkých členov školského spoločenstva. Údaje ukazujú na spokojnosť rodičov so školami, ktoré navštevujú ich deti. Cenia si ich ako bezpečné miesta, kam deti radi chodia. Väčšina učiteľov vníma vedenie škôl pozitívne, hoci časť respondentov poukazuje na potrebu zlepšenia v motivácii a rovnom prístupe k zamestnancom.

Kvalita vzdelávania

Kvalita vzdelávania bola pre potreby popisu stavu posudzovaná z pohľadu obsahu vzdelávania, výkonnosti, podporných nástrojov a rozvoja zručností pre 21. storočie. Informácie do tejto časti analýzy boli zisťované z dotazníkového prieskumu, dátových interných podkladov a medzinárodných štúdií.

Obsah vzdelávania

Pri tvorbe obsahu vzdelávania sú kompetencie rozdelené medzi Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR, školy a Štátnu školskú inšpekciu. Popis kompetencií je uvedený v Tabuľke 38.

Tabuľka 38 Rozdelenie kompetencií pri tvorbe obsahu vzdelávania

Ministerstvo školstva výskumu, vývoja a mládeže SR	Škola	Štátna školská inšpekcia (ŠŠI)
Tvorí Štátny vzdelávací program (ŠVP) . Určuje povinný obsah a ciele vzdelávania. stanovuje rámcové učebné plány a štandardy.	Vypracúva Školský vzdelávací program (ŠkVP) na základe ŠVP Konkretizuje obsah pre svoju školu (profilácia, voliteľné predmety, zameranie školy) Realizuje vyučovanie podľa ŠkVP	Kontroluje dodržiavanie ŠVP a ŠkVP Hodnotí kvalitu vzdelávania (obsah, priebeh, výsledky žiakov) Vydáva správy a odporúčania na zlepšenie

Zdroj: Školský zákon č. 245/2008 Z. z., Štátna školská inšpekcia

V septembri 2023 bola oficiálne spustená na 39 pilotných základných školách (prvé ročníky) kurikulárna reforma, založená na novom štátnom vzdelávacom programe (ŠVP). Od septembra 2024 sa pridalo vyše 500 ďalších základných škôl (prvé ročníky). Od školského roka 2026/2027 bude nový ŠVP povinný pre všetky základné školy na Slovensku.

Podľa oficiálneho zoznamu „Školy v postupnom zavádzaní nového ŠVP“ (zverejnený na metodickom portáli Učíme) k školám s nástupom na nový ŠVP od septembra 2024 patrí 10 škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice (ZŠ Polianska 1, ZŠ Belehradská 21, ZŠ Janigova 2, ZŠ Ľ. Podjavorinskej 1, ZŠ Krosníanska 4, ZŠ Ľudovíta Fullu, Maurerova 21, ZŠ Postupimská 37, ZŠ Požiarnická 3, ZŠ Staničná 13, Hroncova 23). Od septembra 2025 je plánované zavedenie nového ŠVP na ďalších 7 ZŠ zriadených mestom Košice (ZŠ L. Novomeského 2, ZŠ Slobody 1, ZŠ Park Angelinum 8, ZŠ Jozefa Urbana, Jenisejská 22, ZŠ Mateja Lechkého, ZŠ s MŠ Masarykova 19/A, ZŠ Bernolákova 16).

Zavedenie kurikulárnej reformy je v gescii Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR, pričom metodická a organizačná podpora sa realizuje najmä prostredníctvom Národného inštitútu vzdelávania a mládeže (NIVaM) a Regionálnych centier podpory učiteľov (RCPU).

Dopad reformy na výsledky žiakov pre krátke časové obdobie zatiaľ nie je možné posúdiť. Zatiaľ sa hodnotí len zavádzanie reformy z pohľadu procesnej podpory (85% pedagógov vyjadrilo spokojnosť so spoluprácou NIVaM, dotazníkové vyhodnotenie NIVaM (koniec 2024, z prvých 39 „pilotných“ škôl).

Obsah vzdelávania bol hodnotený zástupcami škôl v rámci dotazníkového prieskumu (Dotazník, 2025). Súčasný obsah vzdelávania v rámci platných učebných osnov je vnímaný ako priemerný. Potreba zmeny je vnímaná najmä v týchto oblastiach:

- nedostatočný dôraz na rozvoj praktických zručností a kompetencií (62,3%),
- slabá metodická podpora pre učiteľov pri zavádzaní zmien (47,2%),
- preťaženie učiva (príliš veľa informácií v učebných osnovách) (35,8%),
- nevyváženosť medzi teoretickým a praktickým vzdelávaním (35,8%).

Odporúčania zástupcov škôl na zlepšenia v oblasti obsahu vzdelávania:

- prepojenie teórie s praxou - je potrebné posilniť prepojenie vyučovania s reálnymi situáciami: napríklad výučba o listoch môže prebiehať návštevou pošty, jazyková výchova nákupom v obchode v cudzom jazyku,
- zameranie na kompetencie, nie encyklopedické vedomosti - základom by malo byť praktické vzdelávanie zamerané na rozvoj zručností: schopnosť riešiť problémy, pracovať v tíme, komunikovať, myslieť kriticky,
- reforma obsahu učiva - prehodnotiť a zredukovať povinné učivo v prospech väčšej flexibility; vytvoriť väčší priestor pre voliteľné a odporúčané učivo, ktoré možno prispôbiť záujmom, schopnostiam a miestnemu kontextu; posilniť medzipredmetové vzťahy, tak aby predmety na seba logicky nadväzovali,
- podpora a autonómia pre školy a učiteľov – viac autonómie pre školy učiteľov; realizovať metodickú podporu najmä pre začínajúcich učiteľov; rozšíriť ponuku bezplatného profesijného rozvoja,
- klásť dôraz na digitálne zručnosti a zručnosti pre 21. storočie.

Súhrn zistení

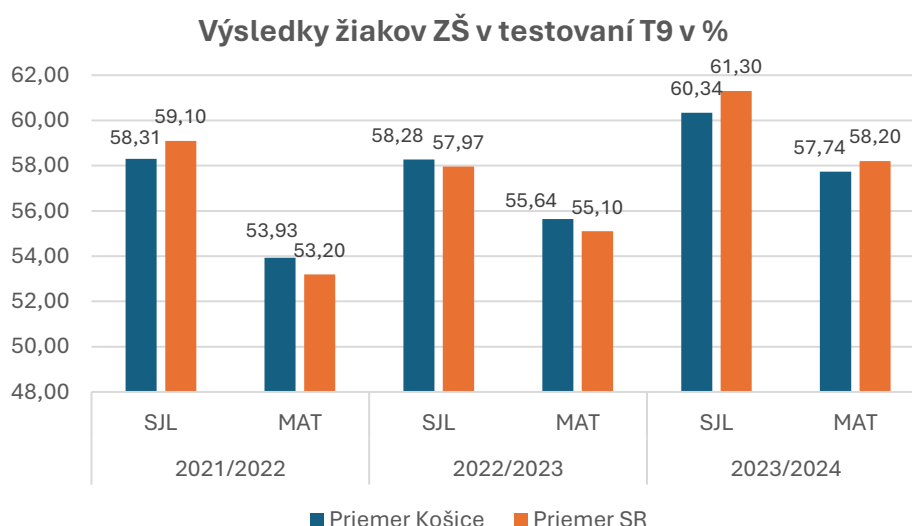
Kompetencie pri tvorbe obsahu vzdelávania sú rozdelené medzi Ministerstvo školstva (tvorba ŠVP), školy (vypracovanie a realizácia ŠVP) a Štátnu školskú inšpekciu (kontrola a hodnotenie kvality). Zástupcovia škôl hodnotia aktuálny obsah vzdelávania ako priemerný, pričom najviac poukazujú na nedostatok praktických zručností, slabú metodickú podporu a preťaženie učiva. Odporúčajú posilniť prepojenie teórie s praxou, zamerať sa na rozvoj kompetencií, redukovať povinné učivo a podporiť učiteľov v profesijnom raste. Výzvou bude aj zavedenie nového ŠVP v zmysle kurikulárnej reformy, ktorý bude povinný pre všetky ZŠ od školského roku 2026/2027.

Výkonnosť škôl a žiakov

Výkonnosť škôl je v rámci koncepcia popísaná z pohľadu výsledkov testovania T9, úspešnosť v prijatí na stredné školy a úspešnosť v predmetových olympiádach a postupových súťažiach (POPS).

Podľa rebríčka základných škôl INEKO za posledných päť rokov sa každý rok v rámci top 10 škôl na Slovensku umiestnila ZŠ Staničná. Medzi top 10 škôl na Slovensku sa zriadili aj ZŠ Krosnianska 4, Košice – Dargovských Hrdinov (2023/2024) a Park Angelinum 8, Košice – Staré mesto (2020/2021).

Z výsledkov testovania T9 vyplýva, že výsledky žiakov v základných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice sú porovnateľné s celoslovenským priemerom, Obrázok 10. V školskom roku 2023/2024 dosiahlo v slovenskom jazyku a literatúre (SJL) 55% škôl vyšší ako priemer SR. V prípade matematiky (MAT) dosiahlo vyšší ako priemer SR 62% základných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice.

Obrázok 10 Výsledky žiakov ZŠ v testovaní T9, vlastné spracovanie

Úspešnosť v matematike, čítaní a prírodných vedách je meraná na medzinárodnej úrovni testovaním PISA. Slovensko v PISA 2022 zaostáva za priemerom OECD vo všetkých troch oblastiach. Viditeľný je nedostatok žiakov na vyšších úrovniach výkonu, ale aj vyšší podiel žiakov, ktorí nedosiahli základnú úroveň. Kľúčovým problémom je aj veľký vplyv socio-ekonomického prostredia na výsledky, ktorý je na Slovensku silnejší než v priemere OECD. V matematike 67 %

žiacov dosiahlo aspoň úroveň 2 (OECD priemer: 69 %) a len 7 % žiakov patrilo medzi najlepších (úroveň 5 a 6), čo je menej ako priemer OECD (9 %). V matematike sú výkony chlapcov a dievčat vyrovnané. V čítaní 65 % žiakov dosiahlo minimálnu úroveň 2 (OECD priemer: 74 %) a iba 3 % žiakov dosiahlo úroveň 5 a viac (OECD priemer: 7 %). V čítaní sú na tom lepšie dievčatá. 69 % žiakov dosiahlo úroveň 2 alebo vyššie (OECD priemer: 76 %). Len 4 % sa dostalo medzi najlepších (OECD priemer: 7 %). Prieskum PISA okrem iného ukázal výrazné zhoršenie v čitateľskej gramotnosti oproti roku 2018 až o 11 bodov, pričom sme zaostali za priemerom OECD o 29 bodov (priemer OECD je 476 bodov, Slovensko dosiahlo 447 bodov). Pokles čitateľskej gramotnosti sa však netýka iba chudobnejších regiónov alebo škôl s nízkymi nárokmi. Práve naopak, bol zaznamenaný vo všetkých typoch škôl a nevyhol sa ani gymnáziám. (Zdroj: https://www.oecd.org/en/publications/pisa-2022-results-volume-i-and-ii-country-notes_ed6fbcc5-en/slovak-republic_00a54e97-en.html).

Opakovanie ročníkov žiakov na základných školách je pod celoslovenským priemerom. V prípade 1.stupňa ZŠ k 15.9.2024 opakovalo ročník 1,08 % žiakov (priemer SR je 2,34%). Na 2.stupni opakovalo ročník 0,79% žiakov (priemer SR je 1,8%). Zo okresov Košice I -IV bol nad priemerom SR na obidvoch stupňoch ZŠ okres Košice II (1.stupeň – 2,07%, 2.stupeň – 3%).

Úspešnosť žiakov v prijímaní na stredné školy

Tretina žiakov základných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice je prijatá po ukončení 9. ročníka študovať na gymnázia, zvyšné dve tretiny na stredné odborné školy. Z 5.ročníka je prijatých na 8 ročné gymnázia viac ako 6% žiakov a z 8.ročníka je prijatých na bilingválne gymnázia viac ako 11% žiakov (Tabuľka 39). Štruktúra prijímania žiakov do veľkej miery kopíruje ponuku stredných škôl v Košiciach a okolí, ktorá sa vyznačuje vysokou dostupnosťou gymnázií (vrátane osemročných a bilingválnych) a silná kapacita odborných škôl rôznych zameraní (technické, ekonomické, zdravotnícke). Košice majú podiel úspešných prijatí na gymnázia (cca 30 %) nižší ako celoštátny priemer (43 %).

Tabuľka 39 Odchod žiakov na stredné školy

Školský rok	9. ročník			5.ročník	8. ročník	
	prijatí na gymnázia	prijatí SOŠ	neumiestnení	prijatí na 8-roč. gymnázia	prijatí na bilingválne gymnázium	iné
2023/2024	29,94%	62,46%	3,89%	7,01%	12,34%	1,83%
2022/2023	30,07%	61,17%	5,09%	6,13%	11,12%	1,70%
2021/2022	29,28%	63,41%	3,58%	6,39%	11,50%	2,67%

Zdroj: vlastné spracovanie

V základných školách pôsobia výchovní a kariérni poradcovia. V súčasnosti je systém nastavený tak, že žiaci a rodičia sa rozhodujú o ďalšom štúdiu najmä podľa reputácie školy (gymnázium vs. stredné odborné školy), nie podľa reálnych potrieb trhu práce. Prepojenie základných škôl s trhom práce je zatiaľ slabé a skôr nepriamo sprostredkované (projekty, spolupráce jednorazové návštevy firiem a pod.). Systémové programy začínajú až na stredných školách (duálne vzdelávanie, mentoring).

Väčšina základných škôl poskytuje klasické všeobecné vzdelávanie. Niektoré školy sa profilujú (napr. športové triedy, jazykové triedy), ale technické a prírodovedné zameranie je slabšie

zastúpené. Moderné technické učebne, laboratóriá či dielne sú dostupné len v približne 20% základných škôl. Podobná situácia je aj v prípade prírodovedných učební.

Predmetové olympiády a postupové súťaže (POPS)

Predmetové olympiády a postupové súťaže žiakov základných škôl sú integrálnou súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu detí. Obvodových kôl predmetových olympiád a postupových súťaží sa zúčastňuje viac ako 16% žiakov základných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta. Najviac umiestnení v obvodových kolách POPS je v matematických súťažiach a geografickej olympiáde. Súčasne sa košickí žiaci presadzujú i v krajských a celoštátnych kolách predmetových olympiád, čo potvrdzuje ich kontinuitu úspechu nad rámec obvodových súťaží. V dlhodobom horizonte je možné skonštatovať, že záujem žiakov o zapojenie sa do predmetových olympiád a postupových súťaží má vyrovnaný trend, Obrázok 11.

Obrázok 11 Účasť žiakov v POPS 2006-2024, vlastné spracovanie

Súhrn zistení:

Výkonnosť mestských základných škôl je porovnateľná s celoslovenským priemerom, pričom v testovaní T9 dosahuje väčšina škôl nadpriemerné výsledky, no v medzinárodnom testovaní PISA Slovensko výrazne zaostáva za priemerom OECD. Približne tretina žiakov pokračuje na gymnáziách (menej než celoštátny priemer), zvyšní najmä na stredných odborných školách, pričom rozhodovanie je viac ovplyvnené prestížou školy než potrebami trhu práce. Žiaci sa aktívne zapájajú do predmetových olympiád a súťaží, v ktorých dosahujú úspechy na regionálnej aj celoštátnej úrovni, no technické a prírodovedné zameranie základných škôl zostáva slabšie podporené.

Podporné systémy pre inkluzívne vzdelávanie

Žiaci s špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

V školskom roku 2023/2024 tvorili žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami 9,8 % z celkového počtu žiakov základných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta. V prípade materských škôl je podiel detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami na úrovni 5,6%.

Podporné tímy pôsobia v zložení pedagogickí asistenti, školskí psychológovia a školskí špeciálni pedagógovia. Pôsobia na základných a aj v materských školách zriadených mestom. Počet je uvedený v Tabuľkách 31 a 35.

V rámci dotazníkového prieskumu bola dostupnosť odborných služieb pre inkluzívne vzdelávanie vo vašej škole hodnotená viac ako priemerná (hodnotenie 3,26 z 5) . Podobne bola dostupnosť hodnotená aj v materských školách (hodnotenie 3,23 z 5).

K najčastejším podporným opatreniam využívaným v základných školách sú asistenti učiteľa (57 odp., 93,4%), školský psychológ (44 odp., 72,1%) a školský špeciálny pedagóg (42, 68,9%). K ďalším opatreniam patria individuálne študijné programy, sociálny pedagóg a logopéd.

Aj keď počet odborného personálu v oblasti inklúzie na základných školách kontinuálne rastie, školy pociťujú ich nedostatok. K ďalším problémom patrí zapájanie rodičov, nepripravenosť pedagogického kolektívu na prácu s rôznorodými žiakmi a nedostatočné financovanie inkluzívnych opatrení.

Obrázok 12 Odpoveď na otázku Aké najväčšie Výzvy v oblasti inklúzie na školách (n=61), zdroj: Dotazník k príprave Koncepcie vzdelávania mesta Košice – potreby vzdelávania detí, 2025

Cudzinci

Ku koncu školského roka 2024/2025 tvorili žiaci – cudzinci 3,74 % z celkového počtu žiakov základných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta. Z cudzincov - žiakov sú najpočetnejšie zastúpení žiaci s ukrajinskou národnosťou (2,39%, 423 žiakov), vietnamskou národnosťou (0,38%, 68 žiakov) a maďarskou národnosťou (0,27%, 47 žiakov). K ďalším národnostiam patrí česká (0,14%, 24 žiakov), anglická (0,11%, 20 žiakov) a ďalšie. Z výsledkov analýzy vyplynulo, že 10 základných škôl má vyšší ako 5% podiel cudzincov - žiakov. Najvyšší podiel cudzincov majú ZŠ Tomášiková (15,24%, s najpočetnejším zastúpením ukrajinskej národnosti - 57 žiakov) a ZŠ Starozagorská (9,77%, s najpočetnejším zastúpením vietnamskej národnosti - 12 žiakov).

K najčastejším opatreniam, ktoré sú využívané pre lepšie začlenenie žiakov -cudzincov sú kurzy slovenského jazyka pre žiakov, prispôsobený vzdelávací program a spolupráca s komunitnými organizáciami.

Odporúčania zástupcov škôl na zlepšenia v oblasti obsahu inkluzívneho vzdelávania:

- jazyková podpora - kurzy slovenského jazyka pre žiakov – cudzincov,
- úprava vzdelávacieho procesu - prispôsobený vzdelávací program, využívanie učebných pomôcok a komunikačných kartičiek na podporu porozumenia, individuálny ľudský prístup v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu,
- personálna podpora - pridelenie asistenta učiteľa pre žiakov – cudzincov, konzultačné hodiny pedagogických zamestnancov zamerané na podporu žiakov,
- spolupráca s komunitnými organizáciami pri začleňovaní žiakov – cudzincov a ich rodín do školského a spoločenského prostredia.

Súhrn zistení:

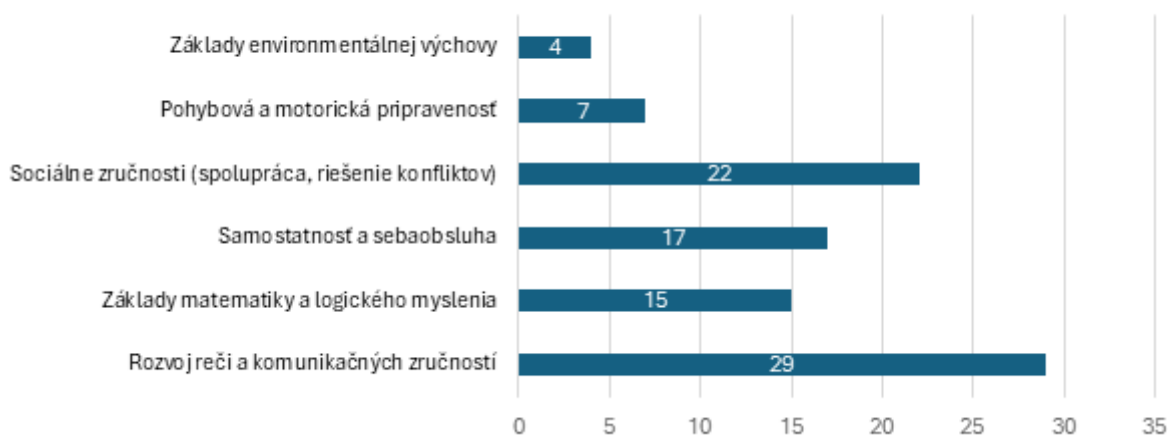
Celkovo školy inkluzívne opatrenia využívajú a posilňujú, ale stále zápasia s nedostatkom personálu, financovania, ale aj nepripravenosťou pedagogického kolektívu na prácu s rôznorodými žiakmi. Ako problémové bolo označené aj nedostatočné zapájanie rodičov do hľadania riešení.

Rozvoj zručností ako kritické myslenie, kreativita a ďalšie

Deti a žiaci

Pre zástupcov MŠ je prioritnou oblasťou prípravy detí rozvoj reči a komunikačných zručností, sociálnych zručností a samostatnosti. Podľa väčšiny (93,5 %) sú deti veľmi dobre až výborne pripravené na prechod z MŠ do ZŠ.

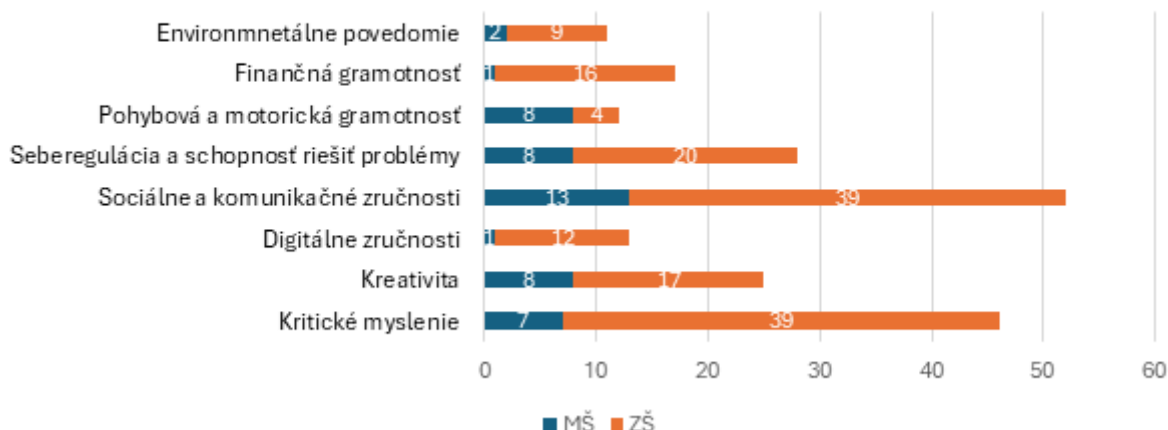
Ktoré oblasti považujete za kľúčové pri príprave detí na ZŠ?

Obrázok 13 Odpoveď zástupcov košických MŠ (n=31) na otázku „Ktoré oblasti považujete za kľúčové pri príprave detí na ZŠ?“. Zdroj: Dotazník k príprave Koncepcie vzdelávania mesta Košice – materské školy, 2025.

Za najdôležitejšie zručnosti veľká väčšina respondentov dotazníka o potrebách vzdelávania detí považuje sociálne a komunikačné zručnosti (52 zmienok). Druhou najdôležitejšou zručnosťou je podľa pedagogických zamestnancov kritické myslenie (46). Nasleduje seberegulácia a schopnosť riešiť problémy (28 zmienok), kreativita (25), finančná gramotnosť (17), digitálne zručnosti (13) a environmentálne povedomie (11). Jeden respondent uviedol vlastnú odpoveď, zameranie sa na rozvoj základných vedomostí - rozvoj myslenia a reči - ako základných predpokladov pre ďalšie učenie sa a vyššie uvedené zručnosti.

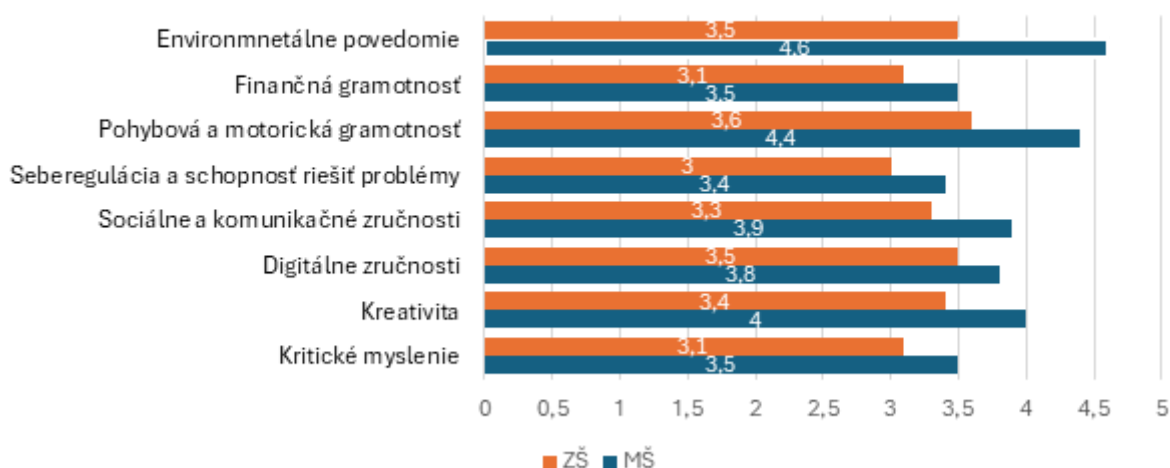
Aké zručnosti považujete za najdôležitejšie pre deti/žiacov vo vašej škole/inštitúcii?

Obrázok 14 Odpoveď zástupcov košických MŠ (n=14) a ZŠ (n=45) na otázku „Aké zručnosti považujete za najdôležitejšie pre deti/ žiakov vo vašej škole?“. Zdroj: Dotazník k príprave Koncepcie vzdelávania mesta Košice – potreby vzdelávania detí, 2025.

Celková úroveň rozvoja uvedených zručností je vnímaná priemerne až pozitívne, pričom zručnosti detí v MŠ sú hodnotené pozitívnejšie než žiakov ZŠ. Najviac priestoru na zlepšenie (najnižší priemer) na základných školách je v seberegulácii a schopnosti riešiť problémy a v kritickom myslení. Najpriaznivejšie je hodnotenými oblasťami na ZŠ, okrem pohybovej a motorickej gramotnosti, sú environmentálne povedomie a digitálne zručnosti.

Ako hodnotíte úroveň rozvoja nasledujúcich zručností u detí/žiacov vo vašej škole/inštitúcii?

Obrázok 15 Odpoveď zástupcov košických MŠ (n=14) a ZŠ (n=45) na otázku „Ako hodnotíte úroveň rozvoja nasledujúcich zručností u detí/ žiakov vo vašej škole?“. Odpovede na Likertovej škále 1–5, pričom 1=veľmi slabá, 5=výborná. Zdroj: Dotazník k príprave Koncepcie vzdelávania mesta Košice-potreby vzdelávania detí, 2025.

Podľa pedagogických pracovníkov materských a základných škôl súčasné učebné osnovy a metodické materiály poskytujú skôr priemernú podporu pri rozvíjaní týchto zručností.

Prístupy k rozvoju zručností

Učitelia rozvíjajú zručnosti svojich žiakov rôznymi metódami a prístupmi, pričom najčastejšie zmieňovanou formou je skupinová práca a tímové úlohy (43 zmienok), exkurzie a učenie sa v reálnom prostredí (36 zmienok), využívanie digitálnych nástrojov a interaktívnych pomôcok (32 zmienok) a projektové vyučovanie (30 zmienok). Za zmienku stojí, že projektové vyučovanie bolo druhým najčastejšie zmieňovaným prístupom na ZŠ (až 29 zmienok).

Vo frekvencii nasleduje, hranie rolí a zážitkové učenie (25 zmienok), učenie cez pohybové aktivity (22 zmienok) a spolupráca s externými organizáciami (16 zmienok). Okrem zmienených ešte jeden respondent uviedol prístup diferencovaného vyučovania.

Výsledky indikujú vysokú mieru skúseností s využívaním interaktívnych a aktivizujúcich metód. Je však dôležité poznamenať, že otázka neskúmala frekvenciu využitia týchto prístupov, ani nezahŕňala tradičnejšie metódy, ako sú napríklad frontálne vyučovanie.

Bariéry rozvoja zručností podľa učiteľov

Za najväčšiu bariéru rozvoja zručností sa považuje nedostatok času v rámci bežnej výučby, ktorú v dotazníku označili viac tri štvrtiny zástupcov košických MŠ a ZŠ (45 zmienok). Za druhú najväčšiu bariéru je považovaná slabá motivácia žiakov (27 zmienok), nedostatok vhodných metodických materiálov (23 zmienok), ďalej nedostatočnú technickú vybavenosť školy (16 zmienok), nedostatočné priestory na tvorivé aktivity (15 zmienok). Nízka pripravenosť pedagógov na moderné prístupy je bariérou len podľa 10 respondentov.

Zaujímavú perspektívu priniesli respondenti, ktorí poskytli vlastné odpovede. Podľa prvého je veľkou bariérou počet žiakov v triede, v súvislosti s množstvom tried bolo doplnené, že je veľa tried a málo pomôcok. Podľa ďalšieho môže byť bariérou i učiteľ, od ktorého závisí rozvoj zručností, "často je prekážkou práve on, lebo nedokáže vhodne využiť pracovný čas." Ďalší respondent uviedol za významnú bariéru nesúlad priorít osnov, rodičov, zriaďovateľov, ministerstva školstva.

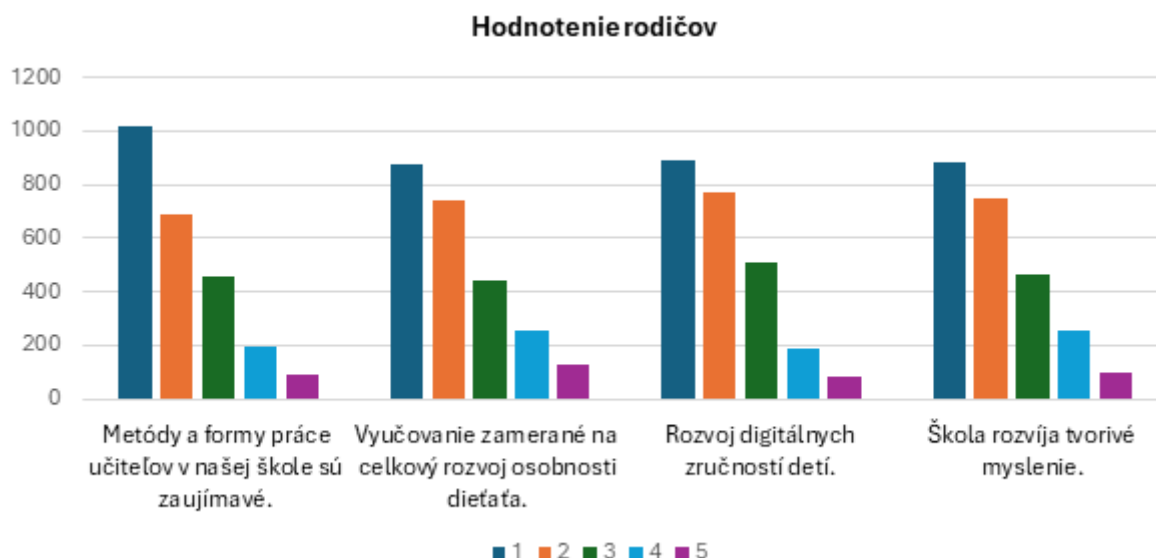
Obrázok 16 Odpoveď zástupcov košických MŠ (n=14) a ZŠ (n=45) na otázku "Aké sú najväčšie prekážky v rozvoji týchto zručností u detí/ žiakov?". Zdroj: Dotazník k príprave Koncepcie vzdelávania mesta Košice – potreby vzdelávania detí, 2025.

Odporúčania zástupcov škôl na zlepšenia v oblasti rozvoja zručností:

- menej obsahu, viac praxe, väčšia flexibilita osnov: mnohí respondenti volajú po znížení faktografie, redukcii obsahu učiva a väčšej voľnosti a flexibilitate v osnovách, aby bol väčší priestor na rozvoj praktických zručností,
- priestorové možnosti a materiálno-technické vybavenie škôl: návrhy na posilnenie praktického vyučovania idú často ruka v ruku s dôrazom na rozvoj manuálnych a technických zručností (dielne, priestor pre komunitné aktivity),
- optimalizácia veľkosti tried: opakovane sa spomína potreba zníženia počtu žiakov v triedach, alebo aspoň ich delenie na menšie skupiny, keďže práca vo veľkých skupinách môže byť napríklad pri bádateľských aktivitách náročná a neefektívna,
- ďalšie vzdelávanie a motivácia učiteľov: medzi konkrétne návrhy patrí vzdelávanie o rozvoji zručností už na vysokej škole v rámci prípravy na povolanie, potreba vnútornej motivácie učiteľov aj na prekonanie nezáujmu najmä starších žiakov,
- konkrétne formy a oblasti vzdelávania: personalizované vyučovanie, aktivácia kritického myslenia, hľadanie rôznych uhlov pohľadu, zážitkové a bádateľské aktivity; zástupcovia materských škôl vyzdvihujú potrebu hravých činností – podporu slobodnej, neštruktúrovanej hry s inými deťmi.

Spokojnosť rodičov

Rodičia detí navštevujúcich ZŠ v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta v roku 2023 boli s metódami a formami práce učiteľov spokojní až veľmi spokojní, hodnotili ich na jednotku alebo dvojku (hodnotenie podobne ako na vysvedčení). Pozitívne hodnotili aj vyučovanie zamerané na celkový rozvoj osobnosti dieťaťa, rozvoj digitálnych zručností a tvorivého myslenia.

Obrázok 17 Hodnotenie vybraných aspektov rodičmi, ktorých deti navštevujú ZŠ (n=2444). Odpovede na Likertovej škále, pričom 1=výborne, 5=nedostatočne. Zdroj: Prieskum spokojnosti rodiča so školou, 2023.

Učitelia

Vo vzdelávacom procese je popri rozvoji zručností žiakov kľúčové aj kontinuálne vzdelávanie a rozvíjanie zručností samotných učiteľov, čo je nedeľnou súčasťou celoškolského prístupu k udržateľnosti. Podľa vlastného hodnotenia sa učitelia základných škôl a základných škôl s materskou školou cítia na dostatočnej až mierne nadpriemernej úrovni pripravenosti na využívanie moderných vyučovacích metód a digitálnych nástrojov.

Najviac podpory by však uvítali v oblastiach psychológie žiakov a riešenia konfliktných situácií a pri práci so žiakmi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Treťou najčastejšie zmieňovanou oblasťou bola metodika inovatívneho vyučovania. Oblasť environmentálnej a občianskej výchovy bola zmienená len štyrikrát. Poradie uprednostňovaných tém bolo rovnaké u zástupcov materských škôl aj základných škôl.

Respondenti, ktorí využili možnosť doplniť odpovede, uviedli aj potrebu podpory učiteľov v oblasti mentálneho zdravia, prevencie syndrómu vyhorenia a na zvýšenie emočnej pohody. Ďalším doplnením bol dôraz na dostupnosť kvalitného vzdelávania a dostatok financií.

Obrázok 18 Odpoveď zástupcov košických MŠ a ZŠ (n=53) na otázku „V ktorých oblastiach by ste potrebovali najväčšiu podporu a ďalšie vzdelávanie?“ Zdroj: Dotazník k príprave Koncepcie vzdelávania mesta Košice - potreby vzdelávacích inštitúcií, 2025.

Dôležitý je aj formát, ktorým sa tieto vzdelávacie potreby naplňajú. Pedagógovia by uvítali predovšetkým prezenčné školenia a workshopy, možnosť stáží alebo výmeny skúseností medzi školami a individuálne konzultácie s odborníkmi, prípadne online kurzy a webináre.

Odporúčania zástupcov škôl na zvýšenie pripravenosti pedagógov na moderné vzdelávanie prístupy:

- podpora spolupráce – podpora partnerstiev a výmeny skúseností medzi školami, motivácia cez spoluprácu,
- zabezpečenie kvalitného, praktického a dostupného vzdelávania – využívať odborníkov s reálnymi skúsenosťami, obsah vzdelávania prispôbovať potrebám praxe, zriadiť finančné nástroje na podporu profesionálneho rozvoja celých pedagogických kolektívov v určitej téme, účasť učiteľov na odborných fórach,
- zabezpečiť systematickú podporu pre začínajúcich pedagógov,
- vzdelávacie aktivity doplniť o podporu duševného zdravia a odbúravanie stresu (Wellbeing pedagógov).

Súhrn zistení

V školách zriaďovaných mestom sa učitelia snažia rozvíjať kľúčové zručnosti detí a žiakov rôznymi modernými metódami, no ich rozvoj limituje predovšetkým nedostatok času v rámci bežnej výučby, slabá motivácia žiakov a nedostatočné podmienky. Rodičia sú celkovo spokojní. Učitelia žiadajú systematickú podporu a priestor na vlastný profesionálny a osobnostný rozvoj. Najviac priestoru na zlepšenie na základných školách je v sebe regulácii a schopnosti riešiť problémy a v kritickom myslení.

Riešenie aktuálnych spoločenských tém na školách

Tri témy – zdravý životný štýl (47 zmienok), ľudské práva/tolerancia/inklúzia (45 zmienok) a starostlivosť o životné prostredie (45 zmienok) sú riešené na väčšine škôl zapojených do prieskumu. Digitálna bezpečnosť (23 zmienok) a finančná gramotnosť (20 zmienok) sú tiež pomerne často riešené, hoci s menšou frekvenciou.

Dobrovoľníctvo a občianska angažovanosť (12 zmienok) a klimatická zmena (8 zmienok) sú aktívne riešené v menšine škôl. Tieto odpovede naznačujú, že vo väčšine škôl je položený dobrý základ pre vzdelávanie k udržateľnosti (VUR) na úrovni aktívne riešených tém. Zároveň to však indikuje potrebu posilnenia zamerania sa na najmenej riešené oblasti, ako sú lokálna občianska angažovanosť či zmena klímy, ktoré z pohľadu VUR získavajú na dôležitosti.

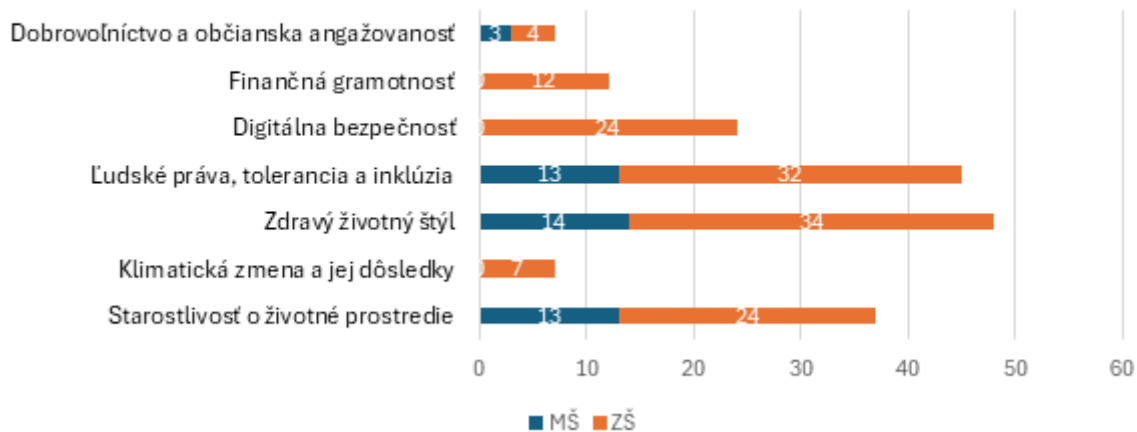

Obrázok 19 Odpoveď zástupcov košických MŠ (n=14) a ZŠ (n=45) na otázku "Aké spoločenské témy sa na vašej škole aktívne riešia?". Zdroj: Dotazník k príprave Koncepcie vzdelávania mesta Košice – potreby vzdelávania detí, 2025.

Vnímaná dôležitosť tém

Podobne ako pri predchádzajúcej otázke sa za najdôležitejšie považujú témy zdravého životného štýlu (48 zmienok), ľudských práv (46 zmienok). Nasleduje téma starostlivosti o životné prostredie (37 zmienok), ktoré ale uvádza menší podiel ZŠ ako v predchádzajúcej otázke. To naznačuje, že síce sa environmentálne témy aktívne riešia, pre niektoré školy to nemusí nutne byť prioritnou témou. Digitálna bezpečnosť bola zmienená 24-krát a len ZŠ, finančná gramotnosť 12-krát. Podobne ako pri predchádzajúcej otázke sú na najmenej spomínanými témami zmena klímy spolu s dobrovoľníctvom či občianskou angažovanosťou, ktoré boli zmienené len štyrikrát.

Ktoré z týchto tém považujete za najdôležitejšie pre deti/ žiakov vo vašej škole/ inštitúcii?

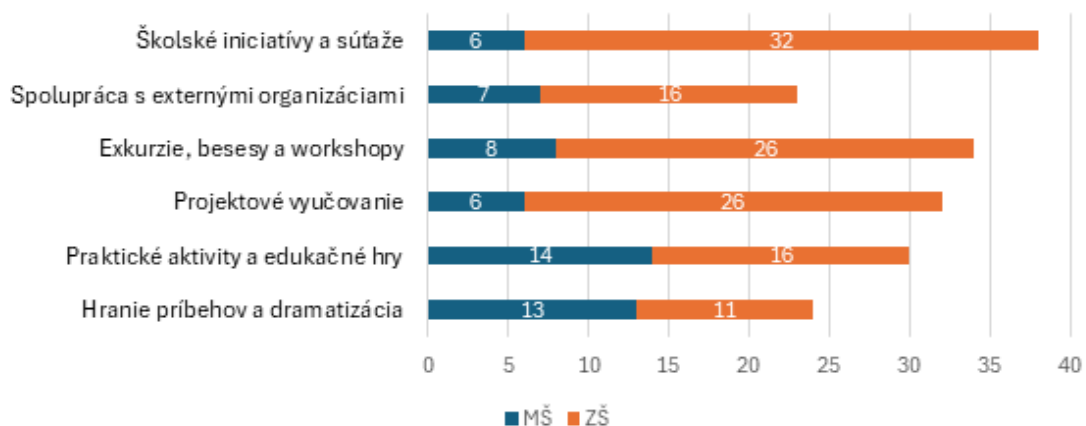

Obrázok 20 Odpoveď zástupcov košických MŠ (n=14) a ZŠ (n=45) na otázku "Ktoré z týchto tém považujete za najdôležitejšie pre deti/žiakov vo vašej škole/ inštitúcii?". Zdroj: Dotazník k príprave Konceptie vzdelávania mesta Košice – potreby vzdelávania detí, 2025.

Spôsoby zapájania detí/ žiakov do spoločenských tém

Na zapojenie detí a žiakov do spoločenských tém využívajú ZŠ a ZŠ s MŠ rôzne aktívne a zážitkové prístupy, pričom na MŠ sú najčastejšie využívané praktické a edukačné hry (14 zmienok) a hranie príbehov a dramatizácia (13 zmienok). Drvivá väčšina zástupcov ZŠ zmieňuje exkurzie, besedy a workshopy (34 zmienok), tesne nasledované školskými iniciatívami a súťažami, ako sú zbory papiera alebo enviro projekty (32 zmienok). Projektové vyučovanie bolo zmienené 26-krát. Pri interpretácii je potreba opatrnosti, keďže sa otázka zameriavala na témy všeobecne (je možné, že tieto metódy nie sú aplikované na všetky témy) ani frekvencia ich využívania - je možné predpokladať, že exkurzie či školské súťaže sú skôr jednorazovými udalosťami.

Aké formy práce využívate na zapojenie detí/ žiakov do spoločenských tém?

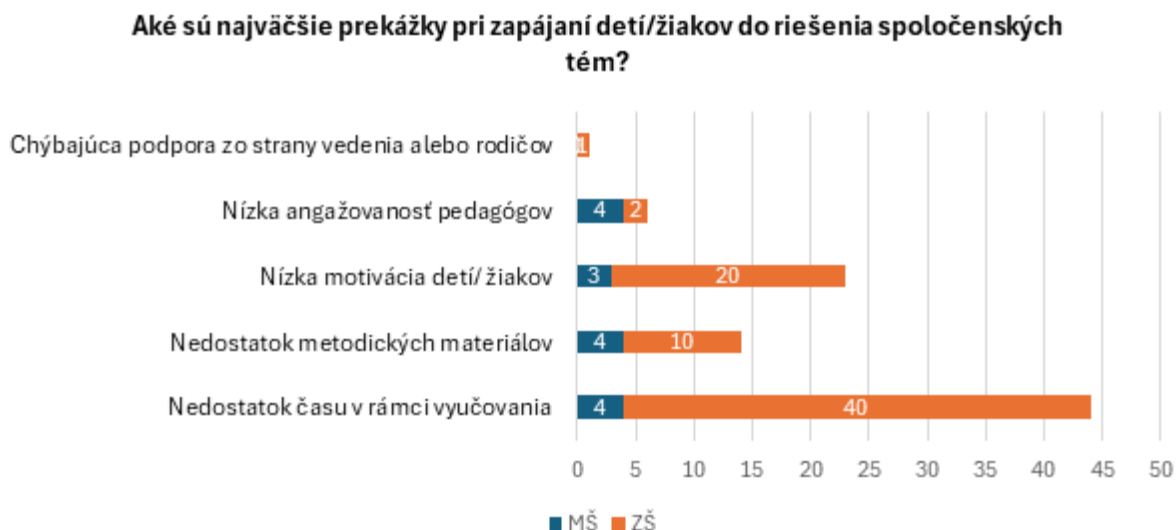
Obrázok 21 Odpoveď zástupcov košických MŠ (n=14) a ZŠ (n=45) na otázku "Aké formy práce využívate na zapojenie detí/ žiakov do spoločenských tém?". Zdroj: Dotazník k príprave Konceptie vzdelávania mesta Košice – potreby vzdelávania detí, 2025.

Existencia systematických programov alebo projektov v oblasti environmentálnej výchovy alebo iných spoločenských tém

Drvivá väčšina MŠ a ZŠ (takmer 98%) má zavedené programy alebo projekty v oblasti environmentálnej výchovy alebo iných spoločenských tém. 39 škôl má zavedené dlhodobé a systematické programy alebo projekty, zatiaľ čo 19 škôl sa týmto témam venuje prostredníctvom príležitostných aktivít. Len jedna škola sa zatiaľ tejto oblasti nevenuje vôbec.

Prekážky pri zapájaní detí/ žiakov do riešenia spoločenských tém

Najvýraznejšou prekážkou pri zapájaní detí a žiakov do riešenia spoločenských tém je pre školy jednoznačne nedostatok času v rámci bežného vyučovania, ktorý uviedlo až 44 respondentov. Významnú bariéru predstavuje aj nízka motivácia samotných žiakov (23 zmienok) a nedostatok vhodných metodických materiálov (14 zmienok). Menej častými, ale prítomnými prekážkami sú nízka angažovanosť pedagógov v tejto oblasti (6 zmienok). Pozitívne je zistenie, že len v jednom prípade sa uviedlo, že by chýbala podpora zo strany vedenia. Doplnujúce odpovede vyzdvihli bariéry ako vysoké počty žiakov v triedach, nedostatok delenia tried na menšie skupiny, absenciu materiálno-technického vybavenia či nedostatočnú podporu a akceptáciu zo strany širšieho okolia školy.

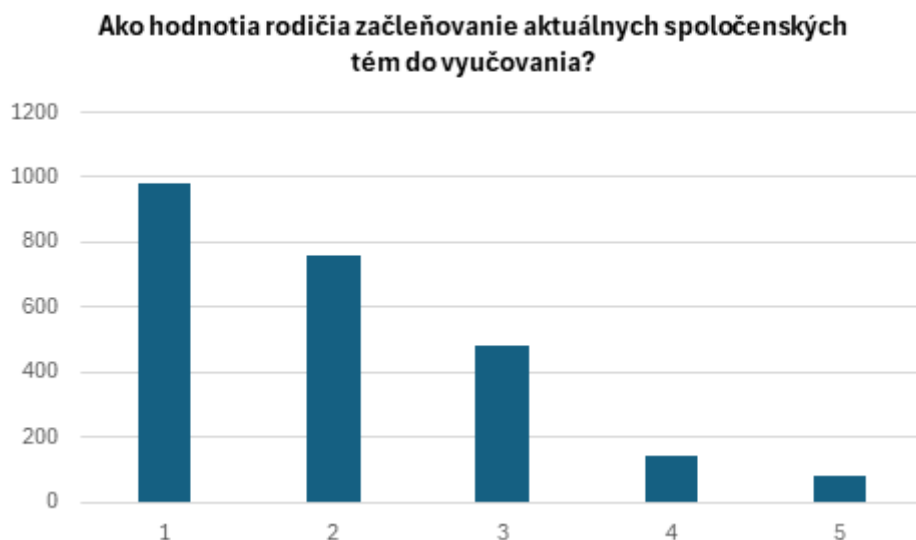
Obrázok 22 Odpoveď zástupcov košických MŠ (n=14) a ZŠ (n=45) na otázku "Aké sú najväčšie prekážky pri zapájaní detí/ žiakov do riešenia spoločenských tém?". Zdroj: Dotazník k príprave Koncepcie vzdelávania mesta Košice – potreby vzdelávania detí, 2025.

Odporúčania zástupcov škôl na zlepšenie v oblasti riešenia spoločenských tém na školách:

- väčší časový priestor v rámci vyučovania a zníženie počtu žiakov v triedach,
- kontakt detí s reálnym prostredím, rozšírená spolupráca s rodičmi, lokálnou komunitou a externými organizáciami,
- využívanie aktívnejších a zážitkových metód, ako sú bádateľské vyučovanie či debatné krúžky, posilnenie tém ako empatia a participácia, či väčšie zapojenie hier so zameraním na rozvoj emocionálnej inteligencie,
- metodická podpora a iniciatíva na zvýšenie motivácie žiakov aj učiteľov, napr. podpora "klubov učiteľov" ako pravidelného stretávania sa učiteľov mimo školy a odovzdávanie si skúseností.

Hodnotenie rodičov

Rodičia detí navštevujúcich mestské košické ZŠ v roku 2023 boli so začleňovaním aktuálnych spoločenských tém do vyučovania spokojní až veľmi spokojní. Priemerné hodnotenie je chválitebné (hodnotenie podobne ako na vysvedčení).

Obrázok 23 Hodnotenie začleňovania aktuálnych spoločenských tém do vyučovania rodičmi, ktorých deti navštevujú ZŠ (n=2444). Odpovede na Likertovej škále, pričom 1=výborne, 5=nedostatočne. Zdroj: Prieskum spokojnosti rodiča so školou, 2023.

Súhrn zistení:

Základné školy majú dobrý základ pre riešenie aktuálnych spoločenských tém (takmer všetky už realizujú programy v environmentálnej alebo inej spoločenskej oblasti). Ku kľúčovým problémom patria najmä nerovnomerné pokrytie tém (napr. klimatická zmena, dobrovoľníctvo a občianska angažovanosť sú výrazne menej riešené), nedostatok času vo vyučovaní, slabšia motivácia žiakov, či metodická podpora (chýbajúce jednotné metodické materiály, vybavenie) a prepojenie s externým prostredím pre lepšiu akceptáciu okolia.

Účasť na mimoškolskej činnosti

Pod mimoškolskou činnosťou rozumieme aktivity, ktoré robia školy alebo školské zariadenia (napr. centrá voľného času, školské kluby detí, základné umelecké školy) mimo bežného vyučovania. Cieľom tejto činnosti je rozvoj záujmov a talentov detí a žiakov, zlepšenie ich pohody a vzťahu k škole.

Do mimoškolskej činnosti v zariadeniach zriaďovaných mestom sa v školskom roku 2024/2025 zapojilo viac ako 11 tisíc žiakov, pričom 7 253 žiakov navštevovalo školské kluby detí, 3641 žiakov centrá voľného času a 655 poslucháčov jazykové školy. V porovnaní s predchádzajúci školskými rokmi zaznamenal počet detí v školských kluboch mierny nárast (oproti 2022/2023 o 4,5% viac). V prípade centier voľného času bol však zaznamenaný mierny pokles. Mierny nárast bol zaznamenaný aj pri jazykových školách.

Centrum voľného času zriaďované mestom zabezpečovalo v roku 2023/2024 spolu 377 pravidelných činností (krúžkov) a 1289 príležitostných činností (súťaže, tábory a pod.).

Z výsledkov dotazníkového prieskumu (KONCEPCIA VZDELÁVANIA mesta Košice - potreby vzdelávania detí a mládeže, 2025) vyplynulo, že záujem žiakov o mimoškolské aktivity je viac ako priemerný (hodnotenie 3,69 z 5). V rámci mimoškolských aktivít dominujú športové krúžky (50 zmienok), umelecké krúžky (40 zmienok), jazykové a konverzačné kluby (27 zmienok) a vedecké a technické aktivity (19 zmienok).

K hlavným bariéram v účasti detí a žiakov na mimoškolskej činnosti patria najmä nedostatok financií na poplatky za krúžky (37 zmienok) a nedostatok času (30 zmienok). V rámci prieskumu bol identifikovaný aj nízky záujem zo strany žiakov a rodičov (9 zmienok) a problémová dopravná dostupnosť a logistika (7 zmienok).

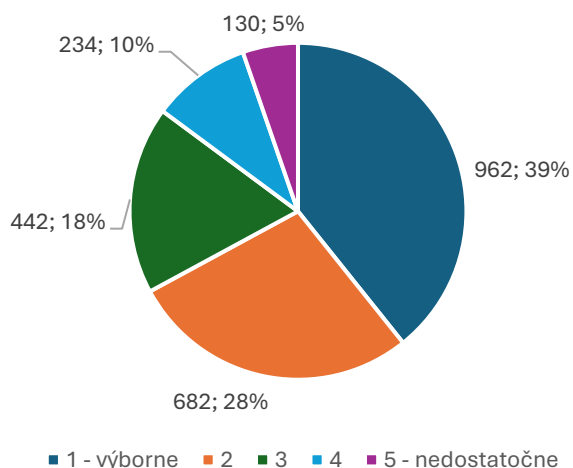
Zástupcovia škôl zároveň uviedli, že pri zabezpečení mimoškolskej činnosti pravidelne (63,9%) alebo príležitostne (23%) spolupracujú s externými organizáciami.

Odporúčania zástupcov škôl na zlepšenie pre oblasť mimoškolskej činnosti na školách:

- personálne zabezpečenie a odbornosť - vedenie mimoškolskej činnosti zveriť odborníkom z príslušných oblastí, nie učiteľom bez príslušného vzdelania alebo praxe; v prípade potreby prizývať externých špecialistov; znížiť úväzok pedagógom, ktorí vedú krúžky, a finančne ich adekvátne odmeniť,
- motivácia - vhodne motivovať pedagógov, žiakov aj rodičov k zapojeniu, zabezpečiť flexibilitu a prístupnosť aktivít pre všetkých žiakov bez ohľadu na ich finančné možnosti,
- financovanie a ekonomická dostupnosť - zvýšiť finančné prostriedky pre pedagógov/vedúcich krúžkov, znížiť poplatky za krúžky, keďže vysoké ceny znižujú záujem,
- posilniť materiálnu a priestorovú podporu (pomôcky, vybavenie, priestory),
- organizácia a infraštruktúra - zriadiť centrá voľného času pri školách, rozšíriť čas pre voľnú hru a pohybové aktivity v exteriéri, vytvárať učebne pri mestských podnikoch a veľkých zamestnávateľoch pre praktické a odborné vzdelávanie.

Tri štvrtiny rodičov vyjadrili spokojnosť s ponukou voľnočasových aktivít, Obrázok 22.

Ponuka školy v oblasti voľnočasového vyžitia žiakov

Obrázok 24 Prieskum spokojnosti rodiča so školou, 2023

Súhrn zistení:

K hlavným prekážkam v účasti na mimoškolskej činnosti patria najmä vysoké poplatky za krúžky, nedostatočné ohodnotenie pedagógov a lektorov a ich nedostatok. Problematická je časová vyťaženosť žiakov a rodičov (zosúladenie aktivít so školským a rodinným režimom, dopravná dostupnosť) a nedostatočné technické, materiálové a priestorové vybavenie pre tieto činnosti.

Vzdelávanie v materských školách

Materské školy v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice sú profilované rôznorodo, no možno identifikovať niekoľko hlavných tém:

- zdravý životný štýl a pohybová výchova (prevencia obezity, športové aktivity, pohybové zručnosti, stravovacie návyky),
- environmentálna výchova (ochrana prírody, environmentálne cítenie, zážitkové učenie v prírode, ekoprojekty),
- kultúrne a ľudové tradície (uchovávanie folklóru, tradícií, remesiel, ľudovej slovesnosti),
- umelecká a estetická výchova (dramatizácia, literárna výchova, hudobno-tanečné aktivity, výtvarná tvorba),
- inovácie a digitálne technológie (digitálna gramotnosť, pred čitateľská gramotnosť, finančná gramotnosť),
- multikultúrna a inkluzívna výchova (multikultúrna výchova, práva dieťaťa, eTwinning projekty, integrácia),
- Waldorfská a alternatívna pedagogika (zážitkové učenie, outdoorová edukácia, autentické prostredie).

K najväčším výzvam, ktorým čelia učitelia pri vzdelávaní detí v materskej škole patria predovšetkým (Dotazník KONCEPCIA VZDELÁVANIA mesta Košice-MŠ, 2025):

- nedostatok asistentov učiteľa (18 zmienok),
- problémy so zapojením rodičov do vzdelávacieho procesu (12 zmienok),
- vysoký počet detí v triedach (11 zmienok),
- slabá pripravenosť detí pri nástupe do MŠ (10 zmienok),
- nedostatok kvalifikovaných pedagogických zamestnancov (6 zmienok).

Pripravenosť detí na prechod do základnej školy bola v rámci uvedeného dotazníkového prieskumu hodnotená ako nadpriemerná (hodnota 4,45 z 5). Za kľúčové oblasti pri príprave detí na základnú školu sú považované rozvoj reči a komunikačných zručností, sociálne zručnosti (spolupráca, riešenie konfliktov) a samostatnosť a sebaobsluha.

Ktoré oblasti považujete za kľúčové pri príprave detí na základnú školu?

Obrázok 25 Odpovede na otázku „Ktoré oblasti považujete za kľúčové pri príprave detí na základnú školu (Zdroj: Dotazník KONCEPCIA VZDELÁVANIA mesta Košice-MŠ, 2025)

Odporúčania zástupcov škôl na zlepšenie pre oblasť predprimárneho vzdelávania:

- personálne posilnenie a podpora inklúzie - dostatok pedagogických asistentov a odborných zamestnancov (špeciálny pedagóg, logopéd, psychológ), kompletný školský podporný tím podľa potrieb MŠ, pravidelná logopedická intervencia a podpora sociálneho učenia, skorší záchyt problémov,
- spolupráca a metodická podpora - praktické stretnutia s odborníkmi (psychológ, špeciálny pedagóg) priamo v prostredí školy, spolupráca so školským logopedom a CPPaP, metodické stretnutia, výmena skúseností, viac neformálnych aktivít pre rodičov a zapojenie rodičov do vzdelávacieho procesu,
- kvalita vzdelávania a pracovných podmienok - menší počet detí v triedach pre individuálny prístup; zvýšenie počtu skúsených a kvalifikovaných učiteľov, podpora ich ďalšieho vzdelávania, lepšie finančné ohodnotenie učiteľov a odborného personálu,
- financovanie a materiálno-technické zabezpečenie - zlepšiť financovanie prevádzky škôl a mzdových nákladov, financovať učebné pomôcky, knihy a vybavenie školských dvorov, navýšiť kapacity CPPaP,
- obsah a prístup k vzdelávaniu - väčšia pozornosť **duševnému zdraviu detí** a rozvoju praktických zručností, podpora samostatnosti detí v seba obslužných činnostiach.

Súhrn zistení:

Pripravenosť detí do základných škôl bolo hodnotená dobre. Pri vzdelávaní v materských školách je potrebné sa zamerať predovšetkým na rozvoj reči a komunikačných zručností a sociálne zručnosti (spolupráca a riešenie konfliktov). Netreba zanedbávať duševné zdravie detí. Z pohľadu potrieb pedagógov je potrebné vytvoriť priestor na výmenu skúseností, personálne posilniť v oblasti inklúzie a zlepšiť financovanie a materiálno-technické zabezpečenie materských škôl.

Duševné zdravie detí

Duševné zdravie detí bolo posudzované prostredníctvom prieskumu týkajúceho sa duševného zdravia detí – žiakov základných škôl v Košiciach. Prieskum hodnotil témy ako spokojnosť a duševné zdravie, vzťahy a pocity v škole, problémové správanie a psychickú odolnosť. Prieskum bol realizovaný Filozofickou fakultou UPJŠ v roku 2025 na vzorke 1209 detí zo 17 základných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice.

Záver a zhrnutie odporúčaní

V parametroch duševného zdravia **vykazujú žiaci vo všeobecnosti veku primeranú úroveň**, pričom sa vyskytujú jednotlivci so zníženou mierou duševného zdravia.

- V parametroch problémového správania žiaci dosahujú vo všeobecnosti nízku úroveň, hoci treba brať do úvahy rodové a vekové rozdiely a možnosť podhodnocovania správania.
- Vo viacerých ukazovateľoch duševného zdravia ako aj **zdraviu škodlivého správania** a psychickej odolnosti sa javia **ako rizikovejšie skupina dievčat a skupina ôsmeho ročníka**.
- **Kritické hodnoty** (vyšší výskyt oproti ostatným prejavom) boli zaznamenané v oblasti **sebapoškodzujúcich tendencií a užívania stimulačných látok** (kofeínová káva, energetické nápoje).
- Podobne výskyt žiakov ktorí sa opakovane za posledný polrok stretli s aspoň jedným prejavom **šikanovania/kyberšikanovania je relatívne vysoký**, čo si vyžaduje edukáciu žiakov o následkoch svojho správania, ktoré si často so šikanou ani nespájajú.
- **Zvýšená frekvencia poškodenia vecí v hneve**, fyzického ublíženia druhému a vulgarizmov v porovnaní s ostatnými prejavmi daného druhu problémového správania signalizuje potrebu lepšej regulácie emócií.
- Zvýšená frekvencia niektorých druhov zdraviu škodlivého správania ako aj **hranie hracích automatov** s peňažnou výhrou oproti ostatným prejavom danej skupiny správania dáva priestor pre propagáciu zaujímavých a adaptívnych alternatív trávenia času pre žiakov.
- Faktor dôvery žiakov voči učiteľom tvorí ďalší priestor pre potenciálne zlepšenie, nakoľko žiaci síce svojich učiteľov majú radi, resp. ich rešpektujú ale z hľadiska zdôverenia sa s problémami sú na popredných miestach iné osoby.
- Z hľadiska porovnania medzi školami neboli zistené výrazné rozdiely naprieč ukazovateľmi duševného zdravia a psychickej odolnosti. Mierne rozdiely boli zachytené v miere zdraviu škodlivého správania, sebapoškodzujúcich tendencií, šikanovania, či problematického používania internetu ako aj indikátorov prepojenosti so školou zameraných na vzťahy.

Súhrn zistení:

Prieskum duševného zdravia žiakov základných škôl v Košiciach ukázal, že väčšina žiakov má primeranú úroveň duševného zdravia, no existujú rizikové skupiny, najmä dievčatá a žiaci ôsmeho ročníka. Kritické hodnoty boli zaznamenané v oblasti sebapoškodzovania a užívania stimulačných látok (káva, energetické nápoje), pričom relatívne vysoký je aj výskyt šikanovania a kyberšikanovania. U žiakov sa častejšie objavuje poškodzovanie vecí v hneve, fyzické ublížovanie a vulgarizmy, čo poukazuje na potrebu posilniť reguláciu emócií. Významné sú aj prejavy rizikového správania ako hranie hazardných hier, čo otvára priestor pre ponuku adaptívnych a atraktívnych voľnočasových alternatív. Faktor dôvery voči učiteľom ostáva slabší – hoci žiaci učiteľov rešpektujú, problémy radšej zverujú iným osobám. Naprieč školami neboli zistené výrazné rozdiely, mierne rozdiely sa však objavili pri rizikovom správaní, šikanovaní či prepojenosti so školou.

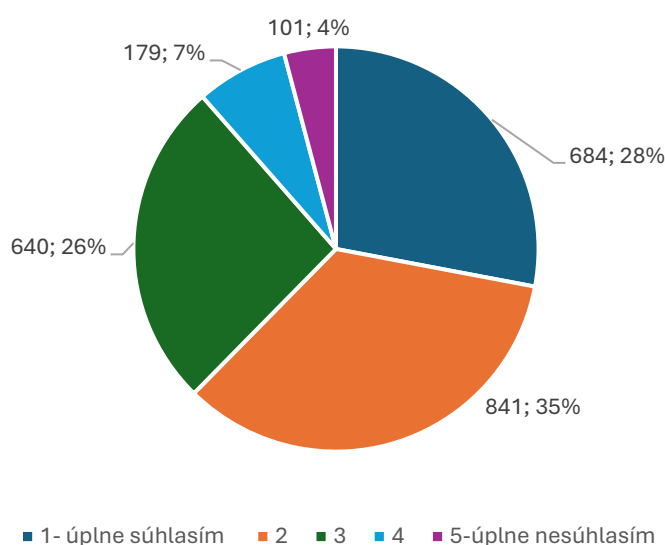
Spolupráca škôl s rodičmi a miestnou komunitou

Spolupráca škôl s rodičmi a miestnou komunitou bola posudzovaná prostredníctvom dotazníkových prieskumov (Dotazníky KONCEPCIA VZDELÁVANIA mesta Košice - potreby inštitúcií a MŠ, 2025, Prieskum spokojnosti rodičov 2023), ktorých výsledky boli overované workshopom za prítomnosti zástupcov základných a materských škôl a rád rodičov.

Rodičia

Z prieskumu spokojnosti rodičov vyplynulo, väčšina rodičov vníma, že má možnosť zapájať sa do života školy (28 % úplne, 35 % čiastočne). Informovanosť o dianí v škole a čiastočne aj možnosť zapojiť sa do života školy sú na dobrej úrovni, ale stále existuje skupina rodičov, ktorí majú pocit menšieho zapojenia.

Rodičia sa podieľajú na živote školy, prieskum 2023

Obrázok 26 Prieskum spokojnosti rodiča so školou, 2023

Rodičia ďalej veľmi pozitívne hodnotili prístup vedenia školy a komunikáciu, najmä možnosť osobného kontaktu s riaditeľom.

Najväčší priestor na zlepšenie je v oblasti participácie na tvorbe školských pravidiel a rozhodovacích procesov, kde približne každý šiesty rodič uvádza, že takúto možnosť nemá.

Učitelia

Aj zo strany učiteľov je hodnotená úroveň spolupráce s rodičmi viac ako priemerná (hodnotenie 3,75 z 5). K najčastejším formám spolupráce patria individuálne konzultácie s rodičmi (45 zmienok), rodičovské združenia a stretnutia (45 odp./84,9%) a online komunikácia (web školy, e-mail, sociálne siete) (35 zmienok). K ďalším formám spolupráce patrí zapájanie sa rodičov do školských podujatí a dobrovoľnícke aktivity rodičov.

Rovnako viac ako priemerná bola hodnotená úroveň spolupráce škôl s miestnou komunitou a organizáciami (hodnotenie 3,49 z 5). Najčastejšie je spolupráca škôl s kultúrnymi inštitúciami (42 zmienok), zriaďovateľom (37 zmienok) alebo mestskými časťami (32 zmienok). Školy deklarovali aj spoluprácu so športovými klubmi, tretím sektorom a akademickým sektorom.

V prípade materských škôl sa v komunikácii a podporu spolupráce s rodičmi osvedčujú najmä konzultácie a osobné stretnutia a zapojenie rodičov do aktivít škôl. Čiastočne je využívaná on-line komunikácia. Odborné stretnutia a triedne aktivity sú využívané minimálne. V materských školách sa osvedčili neformálne aktivity s rodičmi – tvorivé dielne, výlety, brigády či spoločné podujatia (napr. opekačky), ktoré vytvárajú priestor na komunikáciu a rozvíjanie vzťahov. Iniciatívu preberajú aj rodičia.

Pre rozvoj spolupráce boli identifikované tieto hlavné bariéry:

- nedostatok času a personálnych kapacít - učitelia, najmä v materských školách a na prvom stupni ZŠ, sú často preťažení a nemajú dostatok času venovať sa individuálnej komunikácii s rodičmi;
- Komunikačné bariéry – niekedy je problém komunikovať na priamo . Informácie sa musia často „učesať“, aby boli vhodne interpretované rodičom. Navyše, rodičia niekedy prenášajú vlastné nenaplnené ambície na deti a môžu byť voči škole rezistentní;
- Presýtenosť informáciami - komunikačné platformy ako EduPage zaplavujú rodičov množstvom informácií, čo môže viesť k strate orientácie v tom, čo je dôležité. Negatívny vplyv môžu mať sociálne siete, čo môže mať za následok šírenie dezinformácií a dezinterpretácií;
- Doprava a logistika - niektoré deti dochádzajú do školy z väčších vzdialeností, čo sťažuje zapojenie rodičov do aktivít školy. Organizovanie osobných stretnutí je často problematické aj z dôvodu zložitej rodinnej logistiky;
- Vedomostná úroveň a očakávania rodičov - niekedy existuje nesúlad medzi vedomosťami rodičov a ich očakávaniami voči škole. Ambície rodičov môžu byť neprimerané možnostiam dieťaťa alebo škole samotnej;
- Riešenie problémov detí - učiteľ často zastáva úlohu sprostredkovateľa medzi rodičmi, najmä ak ide o problémy správania alebo učenia. Mnohí rodičia však odmietajú priznať, že ich dieťa môže mať ťažkosti a potrebuje pomoc – napríklad v rámci inkluzívneho vzdelávania;
- Nedôvera a izolácia - niektorí rodičia majú pocit, že škola ich k riešeniu problémov nepripúšťa. Vnímajú ju ako uzavretý systém, čo zvyšuje pocit odcudzenia a znižuje dôveru;
- Nízka spoločenská prestíž vzdelávania - všeobecne sa v spoločnosti vníma vzdelávanie ako málo hodnotné, čo sa prenáša aj do postoja rodičov voči škole a učiteľom.

Odporúčania z workshopu na zlepšenie spolupráce škôl s rodičmi a komunitou:

- participácia a spoločné rozhodovanie – zaviesť spoločné konzultácie detí, rodičov a učiteľov – dialóg, kde dieťa prezentuje svoje pokroky - sebahodnotenie (napr. formát ŽUR: žiak – učiteľ – rodič). Zapojiť deti a rodičov do spoločnej tvorby školského poriadku, čo môže podporiť akceptovanie týchto pravidiel;
- Podpora (edukovanie) rodičov a odborníci v školách – organizovať aktivity pre rodičov (tréning rodičovských zručností, workshopy, stretnutia s psychológom). Vyhodnocovať pravidelnú spätnú väzbu od rodičov (dotazníkové prieskumy);
- Individuálny prístup a prevencia problémov – organizovať individuálne stretnutia s problémovým žiakom a oboma rodičmi, aby sa identifikovali silné stránky a záujmy dieťaťa (rovnocenný trojstranný dialóg);

- Budovanie komunity a podporného prostredia – viesť deti od prvého ročníka k vnímaniu triedy a školy ako komunity. Vybaviť spoločné priestory hernými prvkami (klavír, pingpongové stoly, a pod.), ktoré podporujú sebaorganizáciu detí a sociálne väzby. Zo strany zriaďovateľa zriadiť podporný tím, ktorý môže pomáhať budovať komunitu.

Súhrn zistení

Zo zistení vyplýva, že spolupráca škôl s rodičmi a komunitou je hodnotená viac ako priemerná, rodičia oceňujú informovanosť a komunikáciu, ale cítia menšie zapojenie do rozhodovania a tvorby pravidiel školy. Najväčšími bariérami sú nedostatok času a personálnych kapacít učiteľov, komunikačné problémy, presýtenosť informáciami, dopravná a rodinná logistika, ako aj nesúlad očakávaní rodičov a možností školy. Objavujú sa aj problémy s nedôverou niektorých rodičov, odmietaním priznať ťažkosti dieťaťa a všeobecne nízka prestíž vzdelávania v spoločnosti. Spoluprácu je preto potrebné posilniť participáciou rodičov na rozhodovaní, zapojením odborníkov a budovaním komunitného prostredia v školách.

Neformálne vzdelávanie

Pod neformálnym vzdelávaním rozumieme aktivity mimo systému škôl a školských zariadení, ktoré organizujú iné subjekty (napr. rôzne kultúrne inštitúcie, mládežnícke organizácie, neziskové organizácie, športové kluby a pod) aj keď môže prebiehať v škole alebo počas vyučovania. Jeho cieľom je rozvíjať vedomosti, zručnosti a postoje, ktoré dopĺňajú školské vzdelávanie – často praktické alebo občianske zručnosti. Oblasť neformálneho vzdelávania bola posudzovaná prostredníctvom dotazníkových prieskumov (Dotazníky KONCEPCIA VZDELÁVANIA mesta Košice - potreby inštitúcií, 2025).

Väčšina škôl a inštitúcií sa neformálnemu vzdelávaniu venuje, avšak prevažne nepravidelne a bez systematického rámca. Iba 17 % respondentov uviedlo, že majú zavedené systematické programy, zatiaľ čo až 73,6 % sa mu venuje len príležitostne. Malá časť škôl (5,7 %) má záujem neformálne vzdelávanie rozvíjať, no zatiaľ ho nerealizuje, a len 3,8 % sa mu nevenuje vôbec. Informácia o počtoch žiakov zapojených do neformálneho vzdelávania nie je dostupná.

Najčastejšou formou neformálneho vzdelávania sú exkurzie a terénne vyučovanie, ktoré poskytuje 88,7 % škôl. Nasledujú workshopy a praktické vzdelávanie (37,7 %) a v menšej miere zapájanie žiakov do dobrovoľníckych aktivít (18,9 %) či spolupráca s neziskovými organizáciami (13,2 %). Menej časté sú letné školy a tábory (13,2 %), participatívne učenie (7,5 %) a tvorivé dielne (1,9 %). Ponuka sa teda sústreďuje najmä na tradičné formy, pričom kreatívne a participatívne prístupy sú využívané len zriedka.

Záujem žiakov o neformálne vzdelávanie je priemerný (hodnotenie 3,55 z 5).

Identifikované hlavné prekážky realizácie neformálneho vzdelávania:

- nedostatok financií: 64,2 % (najväčší problém),
- nedostatok času v rozvrhu žiakov: 56,6 %,
- nedostatok priestorov/vybavenia: 28,3 %,
- nízky záujem žiakov alebo rodičov: 18,9 %,
- chýbajúca spolupráca s externými partnermi: 11,3 %.

Odporúčania na zlepšenie v oblasti neformálneho vzdelávania:

- financovanie: zabezpečiť stabilné a dostatočné zdroje počas celého roka,
- časová dotácia: vyčleniť čas v rozvrhu na neformálne vzdelávanie,
- priestorové vybavenie: vybudovať outdoorové učebne, upraviť školské exteriéry,
- atraktivnosť programu: ponúkať nové formy spolupráce, umelecké a tvorivé možnosti, experimentovanie,
- personálne posilnenie: zapojiť dobrovoľníkov a profesionálov z externého prostredia, nielen učiteľov,
- zmena prístupu: systematicky zaradiť neformálne vzdelávanie do vzdelávacích plánov; zaviesť *service learning* ako štandardnú metódu; vzdelávať aj rodičov o význame neformálneho vzdelávania.

Súhrn zistení:

Neformálne vzdelávanie v základných školách prebieha prevažne nepravidelne a bez systematického rámca, systematické programy má zavedených len malá časť inštitúcií. Ponuka aktivít je zameraná najmä na tradičné formy, ako sú exkurzie a terénne vyučovanie, pričom kreatívne a participatívne prístupy sa využívajú len minimálne. Najväčšími bariérami sú nedostatok financií, času v rozvrhu a vhodného priestorového vybavenia. Záujem žiakov je len priemerný, čo poukazuje na potrebu zatraktívniť ponuku a lepšie komunikovať význam týchto aktivít aj smerom k rodičom. Významnú príležitosť predstavuje rozvoj spolupráce s externými partnermi a systematické začlenenie neformálneho vzdelávania do školských plánov.

Prognóza dopytu po kapacitách materských a základných škôl

Pre potreby koncepcie bola spracovaná komplexná prognóza dopytu po kapacitách materských a základných škôl v Košiciach s výhľadom do roku 2050 (Creative Industry, n.o., 2025). Spracovaný podklad integruje viaceré metodologické prístupy, od makro demografických projekcií až po rámcovú analýzu mikroprostredia jednotlivých škôl. Dáta boli získané kombináciou kvantitatívnych metodík (demografické projekcie, analýza sietí škôl, regresné modelovanie) a kvalitatívneho prístupu, ktorý zahŕňal pološtruktúrované rozhovory s riaditeľmi škôl.

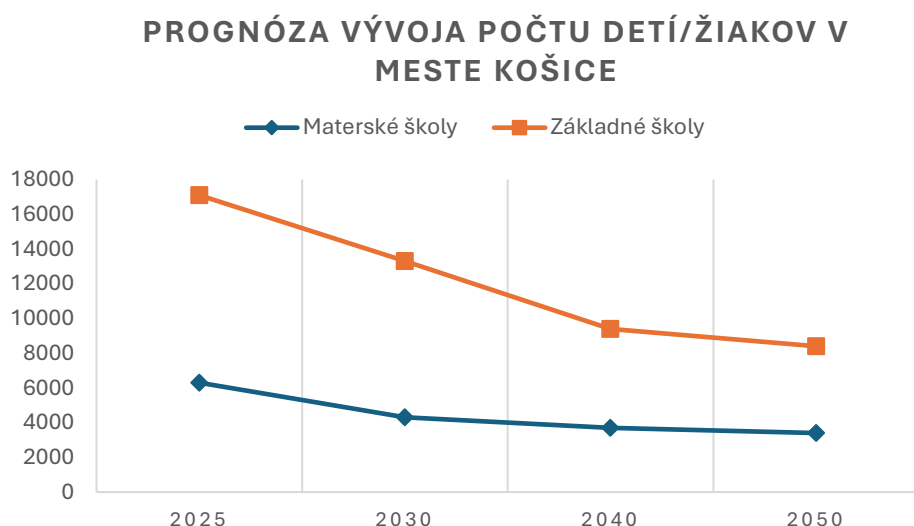
Najzásadnejším zistením **je predikovaný dramatický pokles celkového počtu žiakov vo verejných materských a základných školách v Košiciach**. Do roku 2050 sa očakáva zníženie počtu žiakov v materských školách na približne 53,7 % a v základných školách dokonca na 48,9 % súčasného stavu.

Hlavné zistenia a ich dôsledky:

- Nevyhnutný a výrazný pokles počtu žiakov

Prognózovaný vývoj naznačuje, že mesto bude v nasledujúcich desaťročiach čeliť významnému prebytku existujúcich školských kapacít. Uvedený pokles je primárne podmienený dlhodobou nízkou mierou pôrodnosti a pretrvávajúcim negatívnym prirodzeným prírastkom v meste (od roku 2020 na úrovni -2,0 promile), ako aj pretrvávajúcim negatívnym migračným saldom Košíc (od roku 2020 na úrovni -3,2 promile).

Pre materské školy je predikovaný pokles výrazný a rýchly. Zo súčasného stavu 6,3 tisíc žiakov sa očakáva pokles na približne 4,3 tisíc žiakov v roku 2030. To predstavuje 68 % súčasného stavu. Tento trend pokračuje; do roku 2040 by sa počet žiakov mal znížiť na 3,7 tisíc (58,8 % súčasného stavu) a v roku 2050 na 3,4 tisíc (pokles na 53,7 % súčasného stavu), Obrázok 27. Tieto čísla indikujú, že mesto sa bude musieť v priebehu krátkeho obdobia vysporiadať s významným prebytkom kapacít v materských školách.

Obrázok 27 Prognóza vývoja počtu žiakov vo verejných školách 2025-2050, z údajov CIKE, n.o., 2025

Pokles je prognózovaný aj pre základné školy. Zo súčasného stavu 17,1 tisíc žiakov sa očakáva pokles na približne 13,3 tisíc žiakov v roku 2030. To predstavuje 77,7 % súčasného stavu. Avšak skutočne prudký prepád sa očakáva v dlhodobejšom horizonte. Do roku 2040 by mal počet žiakov

klesnúť na 9,4 tisíc (pokles na 54,6 % súčasného stavu) a do roku 2050 na 8,4 tisíc žiakov (pokles na 48,9 % súčasného stavu). Do roku 2050 môže byť v Košiciach na ich základných školách polovica žiakov v porovnaní so súčasným stavom. Prognóza je neúprosná a ukazuje, že sieť základných škôl bude čeliť enormnému tlaku na racionalizáciu.

- Diferencovaná redistribúcia dopytu v rámci mesta

Pokles záujmu o miesta v školách nie je rovnaký vo všetkých častiach Košíc. Štúdia ukázala, že žiaci sa v rámci mesta presúvajú a ich počet sa v niektorých oblastiach výrazne mení. Mestské časti ako **Sídlisko Ťahanovce čelia najprudšiemu predikovanému poklesu podielu žiakov v oboch typoch škôl** (napr. pokles podielu na ZŠ z 13,2 % na 3,9 % do roku 2050). Naopak, iné mestské časti si udržiujú alebo dokonca **posilňujú svoju pozíciu**. Ide najmä o lokality s intenzívnou novou bytovou výstavbou v posledných desaťročiach, ako sú **Lorinčík (60,9 % bytov postavených v rokoch 2011–2020), Krásna (38,4 %) alebo Vyšné Opátske (32,9 %)**. Tieto oblasti predstavujú lokality, kde môže dochádzať k reálnemu prílevu mladých rodín s deťmi, ktorý nemusí byť okamžite plne zachytený štandardnými demografickými štatistikami viazanými na trvalé bydlisko. V rozvojových lokalitách môže dopyt po školských kapacitách ostať stabilnejší alebo dokonca dočasne vzrásť, čím sa vytvára lokálna disproporcía voči celomestskému trendu. Rodičia pri výbere školy kladú veľký dôraz na kvalitu vzdelávania, reputáciu, pedagogický prístup a mimoškolské aktivity, čo môže vysvetliť pretrvávajúcu atraktivitu škôl v rozvíjajúcich sa oblastiach, ktoré tieto kritériá spĺňajú.

- Špecifická dynamika rôznych typov škôl

Štúdia ukázala, že **školy v sieti sa líšia svojím vývojom a majú rôzne typy rozvoja či stability**. Pre potreby posúdenia boli školy a školy rozdelené do tried.

Materské školy: Bolo identifikované, že zatváranie materských škôl sa primárne koncentrovalo v centre mesta (Trieda 3 - Rôzne veľké školy v centre s vysokou konkurenciou) a prekvapivo aj v segmente malých periférnych škôl (Trieda 5 - Malé školy v riedko obývaných štvrtiach s nízkou konkurenciou). Naopak, vznik nových materských škôl bol zaznamenaný predovšetkým v rozvíjajúcich sa mestských častiach na okraji mesta (Trieda 4 - Školy na okraji mesta v stredne hustých štvrtiach) a v niektorých suburbánných oblastiach (Trieda 5 - Malé školy v riedko obývaných štvrtiach s nízkou konkurenciou). Tento trend naznačuje ich flexibilnú reakciu na vznikajúci lokálny dopyt.

Základné školy: Mestské školy situované bližšie k centru (Trieda 4 - Školy v centre so strednou hustotou a konkurenciou) sa javia ako najodolnejšie voči zatváraniu a zároveň preukazujú značný rastový potenciál. Školy vo vnútornom meste (Trieda 3 - Školy vnútri mesta s vysokou konkurenciou a hustotou) si udržiavajú pozíciu stabilnej súčasti siete. Naopak, malé školy v rozptýlených okrajových oblastiach (Trieda 2 - Malé školy v okrajových oblastiach s nízkou konkurenciou) vykazujú extrémnu volatilitu – buď zaznamenávajú dynamický rast, alebo čelia riziku zániku.

V nadväznosti na uvedené zistenia by mala byť zo strany zriaďovateľa uplatňovaná stratégia, ktorá bude kombinovať **optimalizáciu siete a flexibilnú reakciu na lokálne zmeny demografie** (získovanú pravidelnou aktualizáciou prognózy) a **dôraz na kvalitu vzdelávania**.

Kompletná štúdia „Prognóza dopytu po kapacitách materských a základných škôl v Košiciach do roku 2050“ je uvedená v Prílohe 6.

Súhrn zistení:

Prognóza dopytu po kapacitách materských a základných škôl v Košiciach do roku 2050 ukazuje dramatický pokles počtu detí – v MŠ na 53,7 % a žiakov v ZŠ na 48,9 % súčasného stavu, čo bude viesť k prebytku kapacít a potrebe racionalizácie siete škôl. Pokles nie je rovnomerný – niektoré mestské časti, ako Sídliisko Ťahanovce, stratia väčšinu detí a žiakov, zatiaľ čo rozvíjajúce sa lokality (napr. Lorinčík, Krásna, Vyšné Opátske) môžu zaznamenať stabilnejší alebo rastúci dopyt. Materské školy v centre a malé periférne školy sú najviac ohrozené zatváraním, kým nové vznikajú najmä v rozvojových oblastiach. V prípade základných škôl sú najodolnejšie mestské školy v centre, zatiaľ čo malé školy v okrajových častiach sú extrémne nestabilné – môžu rásť alebo zaniknúť. Vývoj potvrdzuje, že rodičia pri výbere školy zohľadňujú kvalitu vzdelávania, reputáciu a ponuku aktivít, čo posilňuje atraktivitu niektorých škôl aj napriek celkovému poklesu žiakov. Zriaďovateľ bude musieť uplatňovať stratégiu spájajúcu racionalizáciu siete s pružnou reakciou na lokálne rozdiely a dôrazom na kvalitu.

SWOT analýza

SWOT analýza bola zostavená z výstupov analýzy a podnetov zo SWOT workshopu. SWOT pozostáva z 5 tematických analýz:

- Vzdelávací proces a atmosféra na školách
- Inklúzia
- Materiálno- technické a digitálne zabezpečenie škôl
- Spolupráca s rodičmi a komunitou, mimoškolské vzdelávanie
- Prognóza dopytu a kapacita

VZDELÁVACÍ PROCES

Tabuľka 40 SWOT pre Vzdelávací proces a atmosféra na školách

VZDELÁVACÍ PROCES A ATMOSFÉRA NA ŠKOLÁCH	
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ol style="list-style-type: none">1. Vysoká pripravenosť detí na prestup z MŠ na ZŠ: Podľa učiteľov MŠ sú deti veľmi dobre až výborne pripravené na prechod do ZŠ.2. Mierny celkový nárast výsledkov Testovania T9: Priemerné výsledky Testovania T9 vykazujú stúpajúci trend v období 2021/2022 až 2023/24 (v SJL o približne 2 % a v MAT o 3,8 %).3. Priemerná až mierne pozitívna úroveň zručností žiakov: Zručnosti žiakov vnímajú zástupcovia škôl na priemernej až mierne pozitívnej úrovni.4. Nižšia miera opakovania ročníka vo väčšine okresov: Väčšina košických okresov (KE I, KE III, KE IV) vykazuje nižší pomer žiakov opakujúcich ročník v porovnaní s celoslovenským priemerom. To naznačuje efektívne vzdelávacie procesy a podporu žiakov v týchto okresoch.5. Široké spektrum moderných vyučovacích metód: Školy v meste využívajú rôznorodé interaktívne a aktivizujúce metódy.6. Aktívne venovanie sa spoločenským témam: Väčšina škôl sa aktívne venuje dôležitým spoločenským témam ako zdravý životný štýl, ľudsko-právne témy a starostlivosť o životné prostredie.	<ol style="list-style-type: none">1. Výrazné rozdiely vo výsledkoch Testovania T9 medzi školami: Existujú značné rozdiely vo výsledkoch Testovania T9 medzi jednotlivými školami. Napríklad v roku 2023/24 bol rozdiel medzi najlepšou a najhoršou školou v SJL 58,10 p.b. (75,2 % vs. 17,1 %), a v MAT 61,20 p.b. (76,7 % vs. 15,5 %). Významný je i rozdiel medzi priemernými výsledkami 5 najlepších a 5 najhorších škôl – približne 35,78 % v SJL a 40,24 % v MAT pre rok 2023/24.2. Vysoká miera opakovania ročníka v jednom okrese: Okres KE II má výrazne vyšší pomer žiakov opakujúcich ročník v porovnaní s ostatnými košickými okresmi, čo poukazuje na špecifické interné výzvy a potrebu cielených intervencií v tomto okrese.3. Slabá motivácia žiakov: Podľa zástupcov košických škôl bráni rozvoju zručností slabá motivácia žiakov.4. Nedostatočný rozvoj dobrovoľníctva a občianskej angažovanosti: Tieto oblasti patria medzi najmenej rozvíjané spoločenské témy na školách.5. Nízky podiel mladých ped. zamestnancov: Relatívne nízke zastúpenie mladých ped. zamestnancov na ZŠ vo vekovej kategórii 18-30 rokov (13 %) môže naznačovať problémy s prilákaním nových

<p>7. Vysoký podiel skúsených ped. zamestnancov ZŠ: Na košických ZŠ je významný podiel ped. zamestnancov vo vekovej kategórii 30-50 rokov (50 %) a viac ako 50 rokov (33 %), čo môže naznačovať bohaté skúsenosti a odborné znalosti v pedagogickom zbere.</p> <p>8. Vysoká pripravenosť učiteľov: Učitelia sa cítia na priemernej až nadpriemernej úrovni pripravenosti na využívanie moderných vyučovacích metód a digitálnych nástrojov.</p> <p>9. Rodičia hodnotia metódy a formy práce učiteľov ZŠ ako zaujímavé: Formy a metódy práce učiteľov ZŠ sú rodičmi hodnotené v priemere ako chválitebné.</p> <p>10. Positívne vnímanie vedenia škôl učiteľmi: Učitelia si cenia najmä podporu, korektnosť a prístup k riešeniu problémov svojich nadriadených.</p> <p>11. Primeraná úroveň duševného zdravia žiakov: Väčšina žiakov ZŠ vykazuje veku primeranú úroveň duševného zdravia a len menší podiel má výraznejšie ťažkosti.</p> <p>12. Positívny vzťah žiakov k učiteľom: Žiaci svojich učiteľov rešpektujú a majú ich radi, čo podporuje pozitívnu atmosféru na školách.</p>	<p>absolventov do regiónu alebo profesie, čo môže viesť k pomalšej obnove pedagogického zboru.</p> <p>6. Nekvalitné kontinuálne vzdelávanie učiteľov: V ponuke kontinuálneho vzdelávania učiteľov prevláda podľa učiteľov "značne nekvalitné vzdelávanie" bez pridanej hodnoty pre pokročilejších pedagógov.</p> <p>7. Nízka dôvera pri zdôverovaní sa učiteľom: Hoci učiteľov žiaci rešpektujú, pri osobných problémoch sa obracajú skôr na iné osoby než na učiteľov.</p> <p>8. Relatívne vysoký výskyt šikany a kyberšikany: Časť žiakov sa opakovane stretáva s prejavmi šikany.</p> <p>9. Rizikové správanie žiakov: Kritické hodnoty boli zaznamenané v oblasti sebapoškodzovania, užívania stimulačných látok (energetické nápoje, káva) a v niektorých prejavoch problémového správania (poškodzovanie vecí, fyzické ubližovanie, vulgarizmy).</p>
PRÍLEŽITOSTI	HROZBY
<p>1. Postupné zavádzanie nového Štátneho vzdelávacieho programu: Víziou nového ŠVP je, aby sa žiaci učili samostatne myslieť a zodpovedne konať na základe hodnôt, vedomostí a dát. Predstavuje príležitosť na modernizáciu obsahu a foriem výučby a zlepšenie kvality vzdelávania a lepšiu prípravu žiakov na budúcnosť.</p> <p>2. Zvýšený dôraz na zvyšovanie kvality a praktickej relevancie ponuky kontinuálneho vzdelávania pre pedagógov.</p> <p>3. Rozvoj platforiem a sietí pre zdieľanie skúseností a rovesnícke vzdelávanie medzi učiteľmi a riaditeľmi (stretávanie zástupcov iných škôl, učiteľov v rámci jednotlivých vzdelávacích oblastí, "kluby učiteľov")</p> <p>4. Dôraz na well-being v školstve: Zvyšujúce sa povedomie o dôležitosti duševného zdravia môže viesť k podpore učiteľov v oblasti prevencie syndrómu vyhorenia a emočnej pohody.</p>	<p>1. Nedostatok času: Učitelia ho vnímajú ako hlavnú bariéru rozvoja zručností detí a žiakov a rovnako aj prekážku pri ich zapájaní do riešenia spoločenských tém.</p> <p>2. Nedostatočný dôraz na rozvoj praktických zručností a kompetencií v obsahu vzdelávania: Podľa zástupcov košických škôl v obsahu vzdelávania chýba dôraz na aplikáciu teoretických vedomostí v reálnych situáciách a rozvoj praktických zručností.</p> <p>3. Nedostatočný priestor na medzipredmetové vzťahy: Viacerí učitelia poukazujú na potrebu posilnenia medzipredmetových vzťahov či lepšej logickej nadväznosti jednotlivých predmetov v učebných osnovách.</p> <p>4. Nedostatočná podpora pri zavádzaní nového Štátneho vzdelávacieho programu: Postoje učiteľov k reforme sa rôznia, podľa viacerých nie je k zavedeniu adekvátnej podpory, a reforma prispieva k ďalšej preťaženosti škôl.</p>

5. **Rastúce povedomie o podpore duševného zdravia detí:** Zvyšujúci sa dôraz spoločnosti na wellbeing detí vytvára priestor pre rozvoj preventívnych programov.
6. **Cielené programy pre rizikové skupiny:** Výsledky prieskumu o duševnom zdraví umožňujú identifikovať rizikové skupiny (dievčatá, žiaci 8. ročníka) a pripraviť na ne zamerané intervencie.
7. **Rozvoj zručností pre odolnosť a reguláciu emócií:** Posilňovanie psychickej odolnosti a schopnosti zvládať emócie môže zlepšiť školskú klímu a správanie žiakov.
8. **Nové externé spolupráce:** Rozšírenie spolupráci s firmami, organizáciami, inštitúciami a rodičmi pre "kontakt s reálnym prostredím" a zabezpečenie stáží či exkurzií.
9. **Digitálne úložiská a databázy metodík:** Rozširovanie externých digitálnych úložísk a databáz voľne dostupných metodík.
10. **Umelá inteligencia vo vzdelávaní:** Využitie AI ponúka príležitosti pre personalizované vzdelávanie, efektívnejšiu administráciu a rozvoj inovatívnych vyučovacích metód.
11. **Posilnenie spolupráce s inými stupňami vzdelávania:** Spolupráca so strednými a vysokými školami, rovesnícke vzdelávanie,

5. **Neadekvátne metodická podpora:** Chýbajú kvalitné podporné materiály (napr.: učebnice sú predmetové a nie po vzdelávacích oblastiach). Pretrvávajúca prítomnosť nekvalitných učebníc s odrádzajúcim obsahom a formou bude demotivovať žiakov a sťažovať výučbu.
6. **Starnúci pedagogický zbor:** Viac ako tretina pedagogických zamestnancov košických ZŠ sú učitelia starší ako 50 rokov alebo učitelia v dôchodkovom veku (33 % učiteľov starších ako 50 rokov, 5% dôchodcov). Ak sa v strednodobom horizonte nepodarí prilákať pedagógov mladšej generácie, hrozí nedostatok kvalifikovaných ped. zamestnancov a prehlbovanie trendu starnutia. Môže to nepriaznivo ovplyvniť dynamiku a adaptabilitu škôl na nové výzvy.
7. **Výzvy v riadení vzdelávania zo strany ministerstva školstva:** Učitelia poukazujú na nedostatok konzistentnosti a praktickej aplikovateľnosti zmien z ministerstva, čo ovplyvňuje vyučovanie.
8. **Preplnené triedy:** Vysoký počet žiakov v triedach (daný externými normami a financovaním) znižuje možnosť individuálneho prístupu k žiakom a zvyšuje nároky na učiteľov.
9. **Nedostatok učiteľov v niektorých predmetoch:** informatika, matematika, anglický jazyk, technické predmety
10. **Obmedzená autonómia škôl:** Nedostatočná autonómia škôl pri prispôsobovaní sa potrebám, záujmom a schopnostiam svojich žiakov môže brániť inováciám a efektívnemu vzdelávaniu.
11. **Demotivácia a vyhorenie pedagogických zamestnancov:** Zvyšujúca sa miera demotivácie a syndrómu vyhorenia medzi učiteľmi, často spôsobená externými systémovými tlakmi a náročnými podmienkami, predstavuje priame ohrozenie kvality vzdelávania.
12. **Oslabené duševné zdravie žiakov:** Narastajúci počet žiakov s problémami duševného zdravia, často podmienený externými spoločenskými vplyvmi, predstavuje hrozbu pre akademický pokrok a celkovú pohodu v školskom prostredí.
13. **Prehlbovanie rizikového správania:** Bez primeraných opatrení môže narastať výskyt sebapoškodzovania, užívania stimulantov či hazardného správania u žiakov.

	<p>14. Riziká umelej inteligencie vo vzdelávaní: Zavedenie AI so sebou prináša hrozby v podobe etických otázok, ochrany osobných údajov, prehĺbenia digitálnej priepasti (nie každý má k AI prístup) a výziev v hodnotení žiakov (napr. rozoznanie žiackej práce a práce generovanej AI).</p>
--	--

INKLÚZIA

Tabuľka 41 SWOT pre Inklúziu

INKLÚZIA	
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<p>1. Prítomná sieť asistentov učiteľov a psychológov: Takmer všetky školy (93 %) majú k dispozícii asistentov učiteľov a 72,1 % škôl školských psychológov, čo predstavuje základ pre individuálnu podporu žiakov.</p> <p>2. Rast podporných pozícií: Počet asistentov, špeciálnych pedagógov a psychológov kontinuálne rastie, čo reaguje na inkluzívne potreby.</p> <p>3. Prax s individuálnymi vzdelávacími programami (IVP): Necelá tretina škôl má skúsenosti s tvorbou a implementáciou IVP, čo svedčí o existujúcej kapacite pre individualizované vzdelávanie.</p> <p>4. Priemerná dostupnosť odborných služieb: Školy hodnotia dostupnosť odborných služieb pre inkluzívne vzdelávanie priemerne (skóre 3,26/5), čo naznačuje, že služby sú prítomné, ale existuje priestor na zlepšenie.</p> <p>5. Podpora vzdelávania cudzincov: Viac ako polovica škôl (56,4 %) využíva kurzy slovenského jazyka pre žiakov cudzincov a takmer polovica (50,9 %) prispôsobený vzdelávací program.</p>	<p>1. Nedostatok špeciálnych odborníkov: Na školách chýbajú kľúčoví špecialisti ako sociálni pedagógovia a logopédi, ktorí sú prítomní len na menej ako 5 % škôl.</p> <p>2. Nepripravenosť a nedostatočná metodická podpora pedagogického kolektívu: Necelá polovica škôl (44,3 %) vníma nepripravenosť pedagógov na prácu s rôznorodými žiakmi a 39,3 % pociťuje slabú metodickú podporu.</p> <p>3. Nedostatočná skúsenosť s IVP: Napriek existencii praxe s IVP, fakt, že ju má len necelá tretina škôl, naznačuje, že väčšina škôl s nimi nemá dostatok skúseností, alebo ich nevyužíva.</p> <p>4. Nedostatočná systematická práca s talentovanými deťmi: Napriek ich potenciálu nevenujú školy talentovaným a nadaným deťom dostatočnú pozornosť a špecifickú prácu, čo bráni ich plnému rozvoju.</p> <p>5. Vnímané riziko budovania priemernosti: Podľa zástupcov košických škôl môže súčasná interpretácia respektíve nesprávna implementácia inkluzívneho vzdelávania viesť k “budovaniu priemernosti” zanedbávaním nadaných žiakov či znižovaním štandardov pre všetkých.</p> <p>6. Chýbajúci asistenti v školských kluboch detí.</p>

PRÍLEŽITOSTI	HROZBY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rastúce spoločenské povedomie o inklúzii: Zvyšujúci sa záujem verejnosti, rodičov a občianskeho sektora o tému inklúzie môže vytvoriť silnejšiu platformu pre advokáciu a podporu zmien. 2. Rastúca ponuka vzdelávacích programov a metodologickej podpory pre inkluzívne vzdelávanie. 3. Existencia a implementácia národnej Stratégie inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní ako strategického rámca a potenciálneho zdroja podpory pre mestá. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Narastajúci počet žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP): “zvyšujúce sa počty žiakov s ŠVP v bežných triedach znemožňujú pedagógom individuálne pristupovať ku všetkým žiakom v triede.” Zložitost' procesu poskytovania podporných opatrení a byrokratické zaťaženie škôl. Neskoré informovanie škôl o pridelených asistentoch, čo komplikuje plánovanie a implementáciu podporných opatrení. 4. Nestabilita štátneho financovania pre inkluzívne vzdelávanie a nedostatok kvalifikovaných odborníkov: “školy nemajú dostatočnú kapacitu na plnohodnotné poskytovanie podporných opatrení žiakom so špeciálnymi potrebami.” Prudko narastajúci dopyt po pedagogických asistentoch a odborných zamestnancoch (logopédi, špecialisti pre nadaných, psychológovia) nie je adekvátne pokrytý štátnym rozpočtom (miera vyhovenia žiadostí pre asistentov bola v roku 2024 len 28 %). 5. Finančná neschopnosť škôl zabezpečovať odborné pozície: Školy nie sú schopné z vlastných finančných prostriedkov zabezpečiť potrebné pozície odborných a pedagogických zamestnancov (najmä v kombinácii s nízkym úväzkom a nedostatkom štátnej podpory), čo obmedzuje ich schopnosť poskytovať komplexnú inkluzívnu podporu. 6. Inklúzia ako polarizujúca téma: Názory zástupcov škôl na inklúziu sú rozporuplné, niektorí ju podporujú, podľa ďalších sa “inkluzívne vzdelávanie neosvedčilo. 7. Neefektívne fungovanie externých diagnostických a poradenských zariadení. Ak sa neoptimalizuje proces diagnostiky hrozí, že opatrenia nebudú adekvátne potrebám žiakov a škôl. 8. Nedostatočné zapojenie rodičov žiakov so ŠVVP: Približne polovica škôl uvádza problémy so zapojením rodičov žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, rodičia často “vnímajú len úľavy, neriešia potrebu domácej prípravy a málo spolupracujú so školou.”

MATERIÁLNO-TECHNICKÉ A DIGITÁLNE ZABEZPEČENIE ŠKÔL

Tabuľka 42 SWOT pre Materiálno-technické zabezpečenie

MATERIÁLNO-TECHNICKÉ A DIGITÁLNE ZABEZPEČENIE ŠKÔL	
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ol style="list-style-type: none"> Priemerné hodnotenie materiálno-technického zabezpečenia (3,4/5): Zástupcovia škôl hodnotia stav materiálno-technického zabezpečenia priemerne. Nárast výdavkov na chod škôl: Výdavky na chod škôl za obdobie posledných 5 rokov vzrástli celkovo o 30 %. Priemerné hodnotenie digitálneho zabezpečenia (3,51/5): Školy majú základnú úroveň digitalizácie. Jasne identifikované potreby: Zástupcovia škôl majú jasnú predstavu o tom, čo je potrebné zlepšiť z pohľadu materiálno-technického aj digitálneho zabezpečenia. Záujem a skúsenosti s digitálnymi nástrojmi: Väčšina škôl má skúsenosti s využívaním rôznorodých digitálnych nástrojov a má záujem o rozvoj digitálnej infraštruktúry. 	<ol style="list-style-type: none"> Vysoký modernizačný a investičný dlh: Aj napriek rastúcim výdavkom do školských objektov je úroveň týchto výdavkov nedostačujúca. Zastaralý stav budov a priestorov vrátane inžinierskych sietí: Opotrebované priestory a problémový stav kanalizačných rozvodov a elektroinštalácie zdôrazňujú potrebu komplexnej modernizácie. Energetická náročnosť: Vysoká energetická náročnosť budov a prevádzky vedie k neúmerným nákladom. Nedostatočná vybavenosť odborných učební: Chýbajúce alebo nevyhovujúce prírodovedné a výtvarné laboratória a technické dielne ("vybavenie laboratórií nezodpovedá dnešným trendom"). Nevyhovujúce športoviská a vonkajšie areály: Zlý stav telocviční, športových ihrísk, poškodené asfaltové plochy a školské dvory. Potreba komplexnej revitalizácie športovej a voľnočasovej infraštruktúry. Nedostatočná priebežná údržba školských budov a areálov. Slabé technické zabezpečenie a internetová konektivita: Problémy s nestabilným pripojením a preťažením siete. Nedostatok digitálnych zariadení pre žiakov. Zastaralá IT infraštruktúra: Potreba komplexnej obnovy vybavenia vzhľadom na zastaralú IT infraštruktúru. Chýbajúca odborná IT podpora: Nedostatok kvalifikovaných školských digitálnych koordinátorov alebo správcov siete. Chýbajúci zamestnanci na písanie projektov v oblasti materiálno-technického zabezpečenia a údržby budov. Nedostatočná účasť/motivácia učiteľov na vzdelávaní v oblasti digitálnych technológií: Hoci existujú možnosti vzdelávania, nie všetci učitelia sú preškolení v oblasti digitálnych technológií (často pre nízky záujem).

PRÍLEŽITOSTI	HROZBY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Existencia programov a fondov zameraných na energetickú efektivitu a modernizáciu verejných budov a školských areálov. 2. Projektové financovanie: Možnosť získania podpory na obnovu verejných budov prostredníctvom projektového financovania. 3. Pokrok v oblasti umelých inteligencií (AI) a EdTech: Rýchly rozvoj AI technológií a inovatívnych vzdelávacích aplikácií. 4. Rozvoj komunit praxe a rovesníckeho vzdelávania: Potenciál pre vytvorenie "komunit praxe" a neformálnych sietí medzi pokročilými užívateľmi EdTech a menej skúsenými učiteľmi na výmenu skúseností. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pretrvávajúce nedostatočné systémové financovanie: Pretrvávajúce nedostatočné systémové financovanie údržby a modernizácie školských budov a IT infraštruktúry. 2. Dlhotrvajúci a byrokratický proces získavania fondov: Projektové financovanie a existujúce fondy síce predstavujú príležitosti, ale ich získavanie je dlhotrvajúci a byrokratický proces. 3. xRiziko kybernetických útokov a ohrozenia digitálnej bezpečnosti: Zvyšujúce sa riziko kybernetických útokov a ohrozenia digitálnej bezpečnosti škôl. 4. Riziko externých bezpečnostných hrozieb a potreba adekvátneho zabezpečenia: Riziko externých bezpečnostných hrozieb (napr. bombové hrozby, fyzické útoky) a z toho vyplývajúca potreba adekvátneho zabezpečenia škôl. 5. Rýchle zastarávanie technológií a vysoké náklady: Potreba neustálych investícií do modernizácie a obnovy zariadení v dôsledku rýchleho technologického pokroku môže byť finančne neudržateľná. 6. Prehlbovanie digitálnej priepasti: Nedostatok zariadení a slabá konektivita ako riziko zaostávania za modernými vzdelávacími štandardmi. 7. Rýchly a neustály technologický pokrok v digitálnych technológiách, s ktorým školy a pedagógovia nedokážu držať krok bez adekvátnych externých zdrojov a podpory.

SPOLUPRÁCA S RODIČMI A KOMUNITOU, MIMOŠKOLSKÉ VZDELÁVANIE

Tabuľka 43 SWOT pre Spoluprácu s rodičmi a komunitou, mimoškolské vzdelávanie

SPOLUPRÁCA S RODIČMI A KOMUNITOU, MIMOŠKOLSKÉ VZDELÁVANIE	
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Pozitívne hodnotenie spolupráce zo strany škôl: Školy hodnotia spoluprácu s rodičmi priemerne 3,75/5, pričom 60 % škôl ju hodnotí veľmi dobre až výborne. 2. Vysoká spokojnosť rodičov so školami: Väčšina rodičov hodnotí komunikáciu so školami výborne až chválitebne a potvrdzuje, že by si opätovne vybrali tú istú školu pre svoje dieťa. 3. Existujúce pozitívne príklady angažovanosti: Viaceré školy majú dobré skúsenosti s angažovanými rodičmi a osvedčené formáty neformálnych aktivít, čo signalizuje potenciál pre širšie zapojenie. 4. Rozsiahla skúsenosť škôl s mimoškolským a neformálnym vzdelávaním: Až 73,6 % škôl sa príležitostne venuje a 17 % systematicky, čo ukazuje na existujúcu infraštruktúru a know-how. 5. Rozvinutá spolupráca s externými organizáciami: Viac než polovica škôl (63,9 %) pravidelne spolupracuje s externými organizáciami pri zabezpečovaní mimoškolskej činnosti, ďalších 23 % príležitostne. 6. Rozmanitosť poskytovaných aktivít: Školy ponúkajú široké spektrum aktivít – od exkurzií a terénneho vyučovania cez workshopy až po rôzne typy krúžkov. 7. Dobrá dostupnosť športových a umeleckých aktivít: Športové krúžky sú dostupné na 82 % škôl, umelecké a kultúrne krúžky ponúka 65,6 % škôl. 8. Priemerný záujem žiakov: Záujem o neformálne vzdelávanie a mimoškolské aktivity hodnotia školy priemerne (3,5/5 a 3,69/5). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nedostatok času a personálnych kapacít na školách: Učitelia sú preťažení a nemajú dostatok času na individuálnu komunikáciu s rodičmi a organizáciu mimoškolských aktivít. 2. Časová zaneprázdnenosť a nízky záujem rodičov: Najväčšou bariérou spolupráce je podľa 93 % škôl časová zaneprázdnenosť rodičov a viac ako polovica škôl uvádza ich nezáujem o školské aktivity. 3. Komunikačné bariéry a nedôvera: Problémy s priamou komunikáciou, potreba "učesať" informácie, rezistencia rodičov a ich pocit izolácie vnímaním školy ako uzavretého systému. 4. Neefektívne nastavenie komunikácie s rodičmi: Množstvo informácií na komunikačných platformách (napr. EduPage) vedie k strate orientácie a preťaženiu rodičov z dôvodu nedostatočného nastavenia komunikácie. 5. Nízky podiel systematického prístupu k neformálnemu vzdelávaniu: Menej než pätina škôl sa rozvoju neformálneho vzdelávania venuje systematicky. 6. Nižšie pokrytie špecializovaných aktivít: Jazykové krúžky ponúka menej než polovica škôl, zatiaľ čo vedecké, technické a environmentálne krúžky ponúka necelá tretina škôl. 7. Chýbajúca ponuka participatívnych a kreatívnych neformálnych vzdelávacích aktivít: Ponuka sa sústreďuje na tradičné formáty. 8. Nedostatok kvalifikovaných lektorov: Problém spočíva v tom, že aktivity často realizujú učitelia "z donútenia a bez backgroundu", namiesto odborníkov. 9. Nedostatok finančných prostriedkov: Nedostatok financií na zabezpečenie aktivít v rámci školských rozpočtov a nedostatočné ohodnotenie vedúcich záujmových útvarov a pedagógov vedúcich krúžky.

	<p>10. Klesajúce využitie CVC: Počet žiakov navštevujúcich tieto centra sa v porovnaní posledných rokov znížil.</p>
PRÍLEŽITOSTI	HROZBY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Participácia a spoločné rozhodovanie: Rastúci celospoločenský trend smerom k väčšej participácii a angažovanosti občanov (vrátane rodičov a žiakov) vo verejnom živote a rozhodovacích procesoch. 2. Dostupnosť grantových programov pre komunitné aktivity a neformálne vzdelávanie: Možnosť získať externú finančnú podporu na projekty zamerané na posilnenie spolupráce a komunitného rozvoja, ako aj na podporu neformálneho vzdelávania a záujmovej činnosti. 3. Vzdelávanie rodičov: Organizovanie aktivít pre rodičov (tréning rodičovských zručností, workshopy, stretnutia s psychológom). Rodičia lepšie prijímajú rady od „tretej osoby“ – zapojenie odborníkov pomáha odbúrať napätie. 4. Rastúce povedomie a uznanie servisného učenia (Service Learning) ako efektívnej vzdelávacej metódy rozvoja občianskej angažovanosti. 5. Rastúci záujem a dostupnosť externých organizácií, univerzít, firiem a neziskových subjektov o partnerstvo so školami a zapájanie sa do neformálneho vzdelávania (napr. košické univerzity, SAV, botanická záhrada, zoologická záhrada). 6. Zapojenie externých lektorov do mimoškolských aktivít, krúžkov a neformálneho vzdelávania. 7. Celosvetový dôraz na STEM vzdelávanie: Rastúci dopyt po odborníkoch v oblasti vedy, techniky, inžinierstva a matematiky (STEM) môže vytvoriť príležitosti pre rozšírenie ponuky vedecko-technických mimoškolských aktivít. 8. Potenciál EduPage ako nástroja pre efektívnu komunikáciu: Ak je EduPage správne nastavený a využívaný, predstavuje efektívny nástroj pre komunikáciu s rodičmi. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nízka spoločenská prestíž vzdelávania: Všeobecné vnímanie vzdelávania ako málo hodnotného v spoločnosti sa prenáša do postoja rodičov voči škole a učiteľom, čo sťažuje spoluprácu. 2. Dezinformácie a polarizácia cez sociálne siete: Negatívny vplyv sociálnych sietí môže viesť k šíreniu dezinformácií a podkopávaniu dôvery medzi školou a rodinou. 3. Nesúlad očakávaní a neprimerané ambície rodičov: Ak sa neprekoná nesúlad medzi očakávaniami rodičov a reálnymi možnosťami dieťaťa a školy vrátane neprimeraných nárokov na učiteľov, môže to viesť k frustrácii a konfliktom. 4. Prehľbujúca sa individualizácia spoločnosti: Oslabovanie komunitného ducha a narastajúca individualizácia v spoločnosti môžu sťažovať budovanie vzťahov a zapojenie rodičov. 5. Logistické a časové bariéry pre rodičov: Dopravné problémy, dochádzanie detí z väčších vzdialeností a rastúce pracovné tempo rodičov obmedzujú ich fyzickú účasť na školských aktivitách. 6. Finančná nedostupnosť aktivít pre žiakov: Rastúce ceny krúžkov a mimoškolských aktivít môžu viesť k poklesu záujmu a k tomu, že tieto aktivity nebudú prístupné pre všetkých žiakov bez ohľadu na ich finančné možnosti. 7. Nedostatočné systémové financovanie: Nedostatočné systémové financovanie vzdelávacieho systému, ktoré neumožňuje školám adekvátne financovať mimoškolské aktivity a odmeňovať lektorov. 8. Riziko nekvalitných lektorov v mimoškolskom vzdelávaní: Riziko nekvalitných lektorov v mimoškolskom vzdelávaní v dôsledku nedostatku kvalifikovaných odborníkov na trhu. 9. Vplyv sociálno-patologického správania niektorých rodičov: Negatívny vplyv sociálno-patologického správania niektorých rodičov na školské prostredie a spoluprácu.

PROGNÓZA DOPYTU A KAPACITA

Tabuľka 44 SWOT pre Prognózu dopytu a kapacitu

PROGNÓZA DOPYTU A KAPACITA	
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ol style="list-style-type: none"> Komplexné, dátovo podložené zistenia: Štúdia Prognóza dopytu po kapacitách materských a základných škôl v Košiciach do roku 2050 poskytuje robustný rámec pre strategické rozhodovanie. Uvedomelosť riaditeľov škôl: "Percepcia riaditeľov škôl, ktorí si uvedomujú demografické zmeny a uznávajú nevyhnutnosť racionálnej adaptácie siete na meniace sa podmienky." Adaptabilita siete škôl: Časti siete preukazujú schopnosť prispôbiť sa meniacemu sa dopytu ("flexibilná reakcia na vznikajúci lokálny dopyt"). Odolnosť centrálnych ZŠ: Školy blízko centra a vo vnútornom meste si udržiavajú stabilnú pozíciu. Sú odolné voči zatváraní a vykazujú rastový potenciál. Vznik nových MŠ v rozvíjajúcich sa MČ na okraji mesta. 	<ol style="list-style-type: none"> Zložitosť priestorového rozloženia lokálneho dopytu: Pokles dopytu po školských kapacitách nie je v rámci Košíc rovnomerný. Napriek celkovému prebytku kapacít môžu lokálne vznikáť nedostatky miest. Zatváranie centrálnych MŠ a malých periférnych MŠ: Zatváranie MŠ sa koncentruje v centre mesta ako aj v segmente malých periférnych MŠ. Volatilita ZŠ v okrajových oblastiach: "Malé školy v rozptýlených okrajových oblastiach vykazujú extrémnu volatilitu - buď zaznamenávajú dynamický rast, alebo čelia riziku zániku."
PRÍLEŽITOSTI	HROZBY
<ol style="list-style-type: none"> Prechod k proaktívnemu plánovaniu: Nevyhnutnosť prechodu od reaktívneho k proaktívnemu plánovaniu - "od jednoduchého znižovania k strategickej racionalizácii a reorganizácii siete". Súčasťou by mala byť pravidelná aktualizácia prognóz. Nachádzanie alternatívneho využitia školských budov: "pretvoriť potenciálne bremená na aktíva, či už pre komunitné, kultúrne alebo sociálne účely, čím by sa zabezpečila maximálna hodnota pre obyvateľov Košíc." Dôraz rodičov na kvalitu vzdelávania: Vysoký dôraz rodičov na "kvalitu vzdelávania, reputáciu, pedagogický prístup a mimoškolské aktivity" vytvára príležitosť pre školy, ktoré tieto kritériá spĺňajú, udržať si atraktivitu. 	<ol style="list-style-type: none"> Dramatický pokles počtu žiakov do roku 2050: Predikovaný výrazný pokles celkového počtu žiakov v MŠ (na ~53,7 %) a ZŠ (na ~48,9 %) súčasného stavu v dôsledku nízkej pôrodnosti a negatívneho prirodzeného prírastku a migračného salda. Očakávaný výrazný prebytok školských kapacít: Predikovaný pokles počtu žiakov pravdepodobne povedie k významnému prebytku existujúcich kapacít, čo môže znamenať neefektívne využívanie zdrojov. Riziká vyplývajúce z konsolidácie škôl: "kriticky vnímané súčasné normy pre počet detí v triede, ktoré [riaditelia] považujú za nereálne a príliš vysoké v kontexte demografickej situácie." Potenciálny nepriaznivý dopad na komunity: "Zatváranie škôl môže mať významný sociálny dopad na komunity, pre ktoré sú školy často centrom spoločenského života."

Strategické smerovanie a intervencie

Vízia

Mesto Košice buduje sieť moderných, inkluzívnych a udržateľných škôl a školských zariadení, ktoré poskytujú kvalitné vzdelávanie a bezpečné prostredie pre všetky deti. Najlepšia škola je tá vo vašom susedstve – škola za rohom, ktorá je prirodzeným centrom vzdelávania, kultúry a komunity.

Strategické ciele

Na dosiahnutie tejto vízie bolo stanovených sedem strategických cieľov, ktoré budú predstavovať východisko pre ďalšie plánovanie na úrovni mesta Košice ako zriaďovateľa, ako aj materských a základných škôl a školských zariadení v jeho pôsobnosti.

Cieľ 1: Optimalizovať sieť škôl a školských zariadení zriaďovaných mestom

Mesto Košice bude systematicky prispôsobovať kapacitu škôl demografickému vývoju, posilňovať efektívne využitie existujúcich kapacít a zabezpečovať rovnomernú dostupnosť škôl a školských zariadení na území mesta.

Cieľ 2: Zvyšovať kvalitu vzdelávania v školách zriaďovaných mestom

Základné a materské školy v pôsobnosti mesta budú systematicky rozvíjať moderné vzdelávacie prístupy, podporovať rozvoj kľúčových kompetencií vrátane kompetencií pre udržateľnosť. Kvalitu vzdelávania a vzdelávacích výsledkov žiakov budú zlepšovať prostredníctvom digitalizácie, odborných učební, inovatívnych programov a partnerskej spolupráce.

Cieľ 3: Posilniť podporu pedagogických a odborných zamestnancov

Mesto Košice bude aktívne podporovať profesijný rozvoj učiteľov a odborných zamestnancov v svojich školách, zabezpečovať stabilitu a zvyšovať atraktivitu učiteľského povolania s dôrazom na spoluprácu, mentoring a vzájomné zdieľanie skúseností.

Cieľ 4: Zabezpečiť bezpečné a inkluzívne prostredie v školách a školských zariadeniach

Školy a školské zariadenia budú miestom, kde sa kladie dôraz na duševné zdravie, prevenciu rizikového správania a podporu všetkých detí – vrátane detí so zdravotným znevýhodnením, so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, detí zo sociálne znevýhodneného prostredia aj talentovaných detí.

Cieľ 5: Modernizovať školskú infraštruktúru a podporovať zelenú transformáciu

Mesto Košice bude systematicky investovať do obnovy a energetickej efektívnosti budov, modernizácie vybavenia a rozvoja školských jedální, športových a voľnočasových zariadení, aby vytvorilo podmienky pre kvalitné vzdelávanie a udržateľný rozvoj.

Cieľ 6: Rozvíjať školy ako centrá komunitného a kultúrneho života

Základné a materské školy, ZUŠ, CVČ a ďalšie školské zariadenia budú systematicky otvárať spolupráci s rodičmi, komunitami a partnermi a stanú sa prirodzenými centrami kultúrneho a vzdelávacieho života v meste.

Cieľ 7: Posilniť advokačnú a reprezentatívnu úlohu Mesta Košice ako najväčšieho zriaďovateľa škôl na Slovensku

Mesto Košice bude aktívne presadzovať potreby žiakov, učiteľov a školských zariadení na národnej aj európskej úrovni. Bude iniciovať dialóg so štátom, profesijnými a odbornými

organizáciami, zdieľať skúsenosti a podnety zo svojej siete škôl a zasadzovať sa za systémové zmeny vo financovaní, legislatíve a podpore vzdelávania.

Implementácia - Opatrenia a aktivity

Pre dosiahnutie stanovených cieľov boli zadefinované intervencie vo forme opatrení a príkladov aktivít.

Opatrenia

Tabuľka 45 Opatrenia Koncepcie vzdelávania mesta Košice

Názov cieľa	Názov opatrenia
Cieľ 1: Optimalizovať sieť škôl a školských zariadení zriaďovaných mestom	1.1 Proaktívne plánovanie kapacít
	1.2 Flexibilné využívanie budov v správe oddelenia školstva
	1.3 Vytvorenie platformy na propagáciu stratégie využitia školy vo vlastnom školskom obvode
Cieľ 2: Zvyšovať kvalitu vzdelávania v školách zriaďovaných mestom	2.1 Implementácia nového vzdelávacieho programu ako súčasť kurikulárnej reformy
	2.2 Rozvoj zručností pre 21. storočie
	2.3 Moderné nástroje pre inovatívne učenie
	2.4 Podpora škôl s nízkymi výsledkami
	2.5 Zavedenie systematickej spätnej väzby a hodnotenia v školách
Cieľ 3: Posilniť podporu pedagogických a odborných zamestnancov	3.1 Zvýšenie atraktivity profesie
	3.2 Podpora mentoringu, sieťovania a vzájomného učenia odborných zamestnancov
	3.3 Podpora personalizovaného vzdelávania
Cieľ 4: Zabezpečiť bezpečné a inkluzívne prostredie v školách a školských zariadeniach	4.1 Posilnenie podporných tímov
	4.2 Systematická práca s talentovanými deťmi
	4.3 Podpora duševného zdravia
	4.4 Predchádzanie bezpečnostným hrozbám
Cieľ 5: Modernizovať školskú infraštruktúru a podporovať zelenú transformáciu	5.1 Modernizácia učební, jedální a športovísk
	5.2 Modernizácia školských budov
	5.3 Realizácia environmentálnych riešení
	5.4 Financovanie
Cieľ 6: Rozvíjať školy ako centrá komunitného a kultúrneho života	6.1 Využívanie priestorov škôl pre komunitné a kultúrne aktivity
	6.2 Podpora spolupráce s externými organizáciami
	6.3 Neformálne vzdelávanie vo väzbe na rozvoj zručností 21. storočia
Cieľ 7: Posilniť advokačnú a reprezentatívnu úlohu Mesta Košice ako najväčšieho zriaďovateľa škôl na Slovensku	7.1 Presadzovanie záujmov v oblasti financovania a legislatívy vo vzdelávaní na národnej úrovni
	7.2 Zdieľanie know-how

Tabuľka 46 Príklady aktivít pre implementáciu opatrení

	Názov opatrenia	Príklady aktivít
Cieľ 1	1.1 Proaktívne plánovanie kapacít	<ul style="list-style-type: none"> - Aktualizácia prognózy dopytu po vzdelávaní vo vzťahu ku demografii - Zber dát o kapacite, dochádzke a pod. - Adaptácia siete škôl a zariadení na legislatívne a demografické zmeny (spájanie) - Zabezpečovanie servisu pre školy (mzdy, personalistika, účtovníctvo) prostredníctvom mestskej organizácie - Systémové riešenie získania dát potrebných pre evidenciu detí vo veku PŠD - Zefektívnenie organizácie výchovno-vzdelávacieho procesu na školách - Návrh kritérií na optimalizáciu siete
	1.2 Flexibilné využívanie budov v správe oddelenia školstva	<ul style="list-style-type: none"> - Zdieľanie školskej infraštruktúry - Zhodnocovanie a adaptácia nevyužívaných kapacít (prenájom, sprístupňovanie, spolupráca)
	1.3 Vytvorenie platformy na propagáciu stratégie využitia školy vo vlastnom školskom obvode	<ul style="list-style-type: none"> - Propagácia školy a zvýšenie povedomia o škole v rámci komunity
Cieľ 2	2.1 Implementácia nového vzdelávacieho programu ako súčasť kurikulárnej reformy	<ul style="list-style-type: none"> - Zdieľanie skúseností. - Revízia a aktualizácia školských vzdelávacích programov. - Pravidelné hodnotenie úspešnosti implementácie nových vzdelávacích programov na školách. - Zvyšovanie povedomia rodičov.
	2.2 Rozvoj zručností pre 21. storočie	<ul style="list-style-type: none"> - Podpora vedeckých, technických a environmentálnych programov /krúžkov - Podpora programov dobrovoľníctva a občianskej angažovanosti (napr. prostredníctvom servisného učenia (Service Learning - Služba komunite) - Podpora vzdelávania učiteľov v aktuálnych témach (rozvoj technológií a rozvoj soft zručností) – práca v tíme, komunikácia s rodičmi, riešenie problémov, atď. - Zmapovanie programov neformálneho vzdelávania dobrovoľníckych príležitostí pre žiakov - Podpora čitateľského ekosystému cez budovanie triednych a školských knižníc
	2.3 Moderné nástroje pre inovatívne učenie	<ul style="list-style-type: none"> - Digitalizácia výuky - Modernizácia odborných učebníc - prírodovedných predmetov, technickej

		výchovy a IKT s dôrazom na vybavenie 21. storočia
	2.4 Podpora škôl s nízkymi výsledkami	<ul style="list-style-type: none"> – Zapojenie škôl do spolupráce s organizáciami a občianskymi združeniami pôsobiacich v oblasti školstva – Zvýšenie kvalifikovanosti učiteľov škôl so slabými výsledkami – Podpora škôl pri zabezpečovaní rovesníckeho doučovania – Systémová spolupráca škôl s Knižnicou pre mládež mesta Košice - spoločné aktivity pre školy na zvýšenie čitateľskej gramotnosti.
	2.5 Zavedenie systematickej spätnej väzby a hodnotenia v školách	<ul style="list-style-type: none"> – Pravidelné zisťovanie spokojnosti rodičov s výchovno-vzdelávacím – vytvorenie hodnotiaceho dotazníka – Spolupráca s rodičmi – zabezpečenie EduPage pre všetky školy – Vytvoriť systém hodnotenia škôl – Iniciovanie žiackych dotazníkov a diskusií – Zapájanie školských samospráv do hodnotenia a plánovania – Participatívne projekty, kde žiaci sami navrhujú a realizujú zmeny v škole napr. z grantu zriaďovateľa
Cieľ 3	3.1 Zvýšenie atraktivity profesie	<ul style="list-style-type: none"> – Návrh podporného programu pre mladých/začínajúcich učiteľov (napr. nájomné bývanie) – Oceňovanie učiteľov – Tréningy na well-being a prevenciu vyhorenia
	3.2 Podpora mentoringu, sieťovania a vzájomného učenia odborných zamestnancov	<ul style="list-style-type: none"> – Vytvorenie platformy pre učiteľov /kluby učiteľov
	3.3 Podpora personalizovaného vzdelávania	<ul style="list-style-type: none"> - Spolupráca s organizáciami, ktoré poskytujú vzdelávanie - Program pre využívanie AI vo vzdelávaní
Cieľ 4	4.1 Posilnenie podporných tímov	<ul style="list-style-type: none"> - Vytvorenie „zdieľaného /mobilného“ tímu pre krízové situácie - Aktivity pre zapájanie rodičov
	4.2 Systematická práca s talentovanými deťmi	<ul style="list-style-type: none"> – Podpora aktivít zameraných na zviditeľnenie nadaných žiakov (napr.: Malá vedecká konferencia) – Oceňovanie žiakov (projekt Mesto Košice deťom, projekt Medajlóny o ocenených žiakoch)
	4.3 Podpora duševného zdravia	<ul style="list-style-type: none"> - Individuálne vzdelávacie programy – zdieľanie know-how - Budovanie atraktívneho školského prostredia - budovanie multifunkčných spoločných

		<p>priestorov pre spoluprácu, oddych a tvorivé aktivity žiakov</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podpora využívania školských dvorov a blízkeho prírodného prostredia na výučbu - Vytváranie vonkajších učební a oddychových zón - Iniciovanie programov pre podporu duševného zdravia a prevenciu rizikového správania - Školenia učiteľov pre uplatňovanie outdoorových vzdelávacích prístupov
	4.4 Predchádzanie bezpečnostným hrozbám	<ul style="list-style-type: none"> – Príprava krízových plánov – Školenia pre zamestnancov – Spolupráca s políciou – Zavádzanie bezpečnostných systémov
Cieľ 5	5.1 Modernizácia učební, jedální a športovísk	<ul style="list-style-type: none"> – Modernizácia interiérového vybavenia učební, jedální (strojové – výťahy) a pod. – Obnova vybavenia školských kuchýň (gastrotechnika) – Dobudovanie základnej školskej športovej infraštruktúry pre každú základnú školu
	5.2 Modernizácia školských budov	<ul style="list-style-type: none"> – Systémové plánovanie modernizácie budov – Hĺbkové a čiastočné modernizácie a rekonštrukcie objektov – Príprava projektových dokumentácií – Energetické hodnotenie budov
	5.3 Realizácia environmentálnych riešení	<ul style="list-style-type: none"> – Realizácia vodozádržných opatrení – vegetačné strechy, priepustné plochy – Obnova školských dvorov
	5.4 Financovanie	<ul style="list-style-type: none"> – Určenie minimálnej výšky rozpočtovaných kapitálových výdavkov z vlastných zdrojov mesta na 1,15 % z objemu rozpočtovaných bežných výdavkov programu 4 „Vzdelávanie“ a nastavenie systému navyšovania percentuálneho podielu o 0,2% ročne v priebehu nasledujúcich piatich rokov, podľa finančných možností mesta. – Aktívne využívanie zdrojov EÚ a iných mimorozpočtových prostriedkov.
Cieľ 6	6.1 Využívanie priestorov škôl pre komunitné a kultúrne aktivity	<ul style="list-style-type: none"> - Plánovanie mimoškolských aktivít v spolupráci s organizáciami v oblasti kultúry a občianskej angažovanosti
	6.2 Podpora spolupráce s externými organizáciami	<ul style="list-style-type: none"> – Spolupráca s univerzitami, RCPU, NIVAM, platforma rodín, ZOO, Botanická záhrada, SAV, kultúrne inštitúcie a pod. – Systematické sieťovanie škôl s externými partnermi – Organizácia spoločných konferencií, workshopov na overenie spolupráce pri napĺňaní koncepcie a pod.

	6.3 Neformálne vzdelávanie vo väzbe na zručnosti 21.storočia	<ul style="list-style-type: none"> – Podpora neformálneho vzdelávania na tému správna voľba povolania v spolupráci s firmami, VŠ – Podpora aktivít VŠ pre ZŠ pre propagovanie povolania pedagóga – Podpora sociálnych zručností a komunikačných žiakov – neformálne vzdelávania, tábory, výmenné pobyty – Participácia rodičov na živote školy v spolupráci s radou rodičov – Spolupráca základných a materských na skvalitnenie predprimárneho vzdelávania žiakov – Zapájanie stredných a stredných odborných škôl do spoločných projektov a aktivít
Cieľ 7	7.1 Presadzovanie záujmov v oblasti financovania a legislatívy vo vzdelávaní na národnej úrovni	<ul style="list-style-type: none"> – Stanoviská mesta k reformám
	7.2 Zdieľanie know-how	<ul style="list-style-type: none"> – Peer-to-peer aktivity medzi samosprávami a školami – Členstvo v európskych sieťach

Akčné plány

Akčné plány ku koncepcii predstavujú nástroj krátkodobého plánovania. Koncepcia bude napĺňaná prostredníctvom dvoch akčných plánov:

- **Akčný plán na roky 2026-2027**, ktorého cieľom bude podporiť plnenie koncepcie v strednodobom horizonte.
- **Akčný plán na roky 2028-2030**, bude vypracovaný formou samostatného dokumentu (dodatku ku koncepcii), ktorý nahradí Akčný plán pre roky 2026-2027.

Informácia o plnení akčného plánu na roky 2026 -2027 bude preložená Mestskému zastupiteľstvu v Košiciach v roku 2028 spolu s návrhom akčného plánu pre roky 2028-2030, ktorého plnenie bude vyhodnotené spolu s celkovým hodnotením koncepcie.

Za implementáciu akčného plánu zodpovedá oddelenie školstva na Magistráte mesta Košice v spolupráci so školami a školskými zariadeniami. Na realizácii častí aktivít sa budú podieľať aj ďalšie útvary magistrátu ako oddelenie strategického rozvoja, oddelenie športu, útvary hlavného architekta a pod.

Jednotlivé aktivity budú ďalej plánované v rámci príslušného kalendárneho roka a to podľa finančných zdrojov a kapacít.

Cieľ 1: Optimalizovať sieť škôl a školských zariadení zriaďovaných mestom

Opatrenie	Aktivita
1.1 Proaktívne plánovanie kapacít podľa demografie	<ul style="list-style-type: none"> – V súlade s novou legislatívou transformácia MŠ s neprávnu subjektivitou na právne subjekty a príprava plánu spájania škôl MŠ so ZŠ – Aktualizácia prognózy dopytu po vzdelávaní a návrh na optimalizáciu. – Zavedenie systémového zberu dát (EduPage) – Návrh kritérií na optimalizáciu siete
1.2 Flexibilné využívanie budov v správe oddelenia školstva	<ul style="list-style-type: none"> – Zapojenie do projektu SAM-SUD (Smart Asset Management for Sustainable Urban Development /Inteligentné riadenie aktív pre udržateľný mestský rozvoj) – Prenájom voľných školských priestorov pre vzdelávacie aktivity. – Definovanie pravidiel ďalšieho využívania budov v prípade optimalizácie siete – Podpora celoživotného vzdelávania v priestoroch školy. – Spolupráca s neziskovými organizáciami na inkluzívnych programoch (napr. pre seniorov, zdravotne znevýhodnených, migrantov...) – Príprava návrhu na zdieľané priestory medzi školami
1.3 Vytvoriť platformu na propagáciu stratégie využitia školy vo vlastnom školskom obvode	<ul style="list-style-type: none"> – Propagácia školy a zvýšenie povedomia o škole v rámci komunity

Cieľ 2: Zvyšovať kvalitu vzdelávania v školách zriaďovaných mestom

Opatrenie	Aktivita
2.1 Implementácia nového vzdelávacieho programu ako súčasť kurikulárnej reformy	<ul style="list-style-type: none"> – Workshop na zdieľanie skúsenosti. – Revízia a aktualizácia školských vzdelávacích programov. – Pravidelné hodnotenie úspešnosti implementácie nových vzdelávacích programov na školách. – V rámci metodického dňa zdieľanie skúseností škôl s kurikulárnou reformou – Podpora spolupráce škôl s radou rodičov
2.2 Rozvoj zručností pre 21. storočie	<ul style="list-style-type: none"> – Podpora vzdelávania učiteľov v aktuálnych témach (rozvoj technológií a rozvoj soft zručností) – práca v tíme, komunikácia s rodičmi, riešenie problémov, atď. – Podpora čitateľského ekosystému cez budovanie triednych a školských knižníc

2.3 Moderné nástroje pre inovatívne učenie	<ul style="list-style-type: none"> – Modernizácia odborných učební prírodovedných predmetov, technickej výchovy a IKT s dôrazom na vybavenie 21. storočia
2.4 Podpora škôl s nízkymi výsledkami	<ul style="list-style-type: none"> – Zapojenie a spolupráca organizácií a občianskych združení pôsobiacich v oblasti školstva (napr. projekt Teach for Slovakia,..) – Zvýšenie kvalifikovanosti učiteľov na školách zo slabými výsledkami – Podpora škôl pri zabezpečovaní rovesníckeho doučovania – Systémová spolupráca škôl s Knižnicou pre mládež mesta Košice - spoločné aktivity pre školy na zvýšenie čitateľskej gramotnosti.
2.5 Zavedenie systematickej spätnej väzby a hodnotenia v školách	<ul style="list-style-type: none"> – Pravidelné zisťovanie spokojnosti rodičov s výchovno-vzdelávacím – vytvorenie hodnotiaceho dotazníka – Spolupráca s rodičmi – zabezpečenie EduPage pre všetky školy – Návrh systému hodnotenia škôl – Návrh modelu zapojenia žiakov do hodnotenia

Cieľ 3: Posilniť podporu pedagogických a odborných zamestnancov

Opatrenie	Aktivita
3.1 Zvýšenie atraktivity profesie	<ul style="list-style-type: none"> – Návrh podporného programu pre mladých/začínajúcich učiteľov – Oceňovanie učiteľov – Tréningy na well-being a prevenciu vyhorenia
3.2 Podpora mentoringu a sieťovania odborných zamestnancov	<ul style="list-style-type: none"> – Vytvorenie klubov učiteľov v rámci metodických dní a tvorba podmienok na ich zosieťovanie
3.3 Podpora personalizovaného vzdelávania	<ul style="list-style-type: none"> – Program pre využívanie AI vo vzdelávaní – Spolupráca s organizáciami NIVAM, EDULAB, a ďalšími organizáciami podporujúcimi inovatívne formy vzdelávania

Cieľ 4: Zabezpečiť bezpečné a inkluzívne prostredie v školách a školských zariadeniach

Opatrenie	Aktivita
4.1 Posilnenie podporných tímov	<ul style="list-style-type: none"> – Vytvorenie mobilného podporného tímu v školiacom centre na Galaktickej – Realizácia aktivít pre zapájanie rodičov
4.2 Systematická práca s talentovanými deťmi	<ul style="list-style-type: none"> – Usporiadanie konferencie pre talentovaných žiakov (ZŠ Krosnianska 4) – Podpora aktivít zameraných na zviditeľnenie nadaných žiakov

	<ul style="list-style-type: none"> – Oceňovanie žiakov (projekt Mesto Košice deťom, projekt Medajlóny o ocenených žiakoch)
4.3 Podpora duševného zdravia	<ul style="list-style-type: none"> – Individuálne vzdelávacie programy – zdieľanie know-how – Budovanie atraktívneho školského prostredia - budovanie multifunkčných spoločných priestorov pre spoluprácu, oddych a tvorivé aktivity žiakov – Vytváranie vonkajších učební – Inicievanie programov pre podporu duševného zdravia a prevenciu rizikového správania
4.4 Predchádzanie bezpečnostným hrozbám	<ul style="list-style-type: none"> – Príprava krízových plánov – Školenia pre zamestnancov

Cieľ 5: Modernizovať školskú infraštruktúru a podporovať zelenú transformáciu

Opatrenie	Aktivita
5.1 Modernizácia učební, jedální a športovísk	<ul style="list-style-type: none"> – Modernizácia a rekonštrukcia jedálenských výťahov – Obnova gastrotechniky školských kuchýň – Rekonštrukcia vzduchotechniky školských kuchýň – Obnova interiérového vybavenia školských jedální – Modernizácia vybavenia školských učební – Zabezpečenie obnovy a modernizácie hudobných nástrojov pre ZUŠ
5.2 Modernizácia školských budov	<ul style="list-style-type: none"> – Rekonštrukcia a modernizácia ZŠ Ľudovíta Fullu – Rekonštrukcia a modernizácia základnej školy Drábova 3, Košice – Rekonštrukcia a modernizácia Základnej školy Postupimská 37, Košice – Rekonštrukcia a modernizácia v rámci Podpory regionálneho školstva - kvalitné a inkluzívne vzdelávanie na Základnej škole Starozagorská 8, Košice – Rekonštrukcia a modernizácia Základnej školy, Bernolákova 16, Košice – Zníženie energetickej náročnosti budovy, Materská škola, Kalinovska 9, Košice – Zníženie energetickej náročnosti MŠ Hečkova 13, Košice – Zníženie energetickej náročnosti EP CVC Domino, Popradská 86, Košice – Zníženie energetickej náročnosti školskej jedálne ZŠ s MŠ Želiarska 4, Košice

	<ul style="list-style-type: none"> – Obnova budovy ZŠ Hroncova, Košice – Obnova budovy ZŠ L. Novomeského 2, Košice – Obnova budovy ZŠ s MŠ Masarykova, Košice – Modernizácia a rekonštrukcia ZŠ Hroncova časti: školskej kuchyne a prepojovacej chodby – Vypracovanie energetických auditov /certifikátov – V rámci Plánu obnovy budov škôl a školských zariadení každoročne v nadväznosti na schválený rozpočet predkladať harmonogram opráv a rekonštrukcií podľa technického stavu objektov – Alokovanie minimálnej výšky rozpočtovaných kapitálových výdavkov z vlastných zdrojov mesta v rámci programu 4 „Vzdelávanie“ na 2% z objemu rozpočtovaných bežných výdavkov programu 4 „Vzdelávanie“ a nastavenie systému navyšovania percentuálneho podielu o 0,2% ročne v priebehu nasledujúcich piatich rokov, podľa finančných možností mesta.
5.3 Realizácia environmentálnych riešení	<ul style="list-style-type: none"> – Realizácia vodozadržných opatrení pomocou vegetačnej vrstvy strešného plášťa - MŠ Húskova 45 – Realizácia vodozadržných opatrení pomocou vegetačnej vrstvy strešného plášťa - MŠ Juhoslovanská 4 – Realizácia vodozadržných opatrení pomocou vegetačnej vrstvy strešného plášťa - ZŠ Požiarnická 3
5.4 Financovanie	<ul style="list-style-type: none"> – Príprava žiadostí na financovanie modernizácií zo zdrojov EÚ a štátneho rozpočtu

Cieľ 6: Rozvíjať školy ako centrá komunitného a kultúrneho života

Opatrenia	Aktivity
6.1 Využívanie priestorov škôl pre komunitné a kultúrne aktivity	<ul style="list-style-type: none"> - Plánovanie mimoškolských aktivít v spolupráci s organizáciami v oblasti kultúry a občianskej angažovanosti
6.2 Podpora spolupráce s externými organizáciami	<ul style="list-style-type: none"> – Spolupráca s univerzitami, RCPU, NIVAM, platforma rodín
6.3 Neformálne vzdelávanie vo väzbe na zručnosti 21.storočia	<ul style="list-style-type: none"> – Podpora neformálneho vzdelávania na tému správna voľba povolania v spolupráci s firmami, VŠ

	<ul style="list-style-type: none"> – Participácia rodičov na živote školy v spolupráci s radou rodičov – Spolupráca základných a materských na skvalitnenie predprimárneho vzdelávania žiakov
--	---

Cieľ 7: Posilniť advokačnú a reprezentatívnu úlohu Mesta Košice ako najväčšieho zriaďovateľa škôl na Slovensku

Opatrenia	Aktivity
7.1 Presadzovanie záujmov v oblasti financovania a legislatívy vo vzdelávaní na národnej úrovni	<ul style="list-style-type: none"> – Stanoviská mesta k reformám
7.2 Zdieľanie know-how	<ul style="list-style-type: none"> – Peer-to-peer aktivity medzi samosprávami a školami – Členstvo v európskych sieťach

Hodnotenie a monitorovanie

Hodnotenie plnenia koncepcie bude realizovať Oddelenie školstva Magistrátu mesta Košice v spolupráci s dotknutými útvarmi magistrátu, najmä s Oddelením strategického rozvoja. Hodnotenie bude prebiehať dvoma spôsobmi:

- hodnotením plnenia akčného plánu,
- hodnotením plnenia indikátorov.

Pre potreby sledovania úspešnosti plnenia stanovených cieľov a intervencií bolo navrhnutých 15 indikátorov, ktoré majú výstupový ale aj dopadový charakter. Plnenie koncepcie bude vyhodnotené ako úspešné v prípade, že všetky definované indikátory budú vykazovať rastúcu tendenciu. Prehľad indikátorov je uvedený v Tabuľke 47.

Hodnotenie indikátorov bude realizované po prvých dvoch rokoch implementácie koncepcie (v roku 2028 za obdobie 2026 – 2027) ako strednodobé hodnotenie a následne po jej ukončení (v roku 2031 za obdobie 2028 – 2030) ako záverečné hodnotenie naplnenia koncepcie. Referenčným rokom pre posúdenie navrhovaných indikátorov bude školský rok 2023/2024, 2024/2025 a rok 2024. Výsledky strednodobého hodnotenia indikátorov budú podkladom pre návrh prípadnej aktualizácie alebo novelizácie koncepcie.

Tabuľka 47 Prehľad sledovaných indikátorov plnenia koncepcie

Indikátor	Zdroj dát	Metodika	Cieľová hodnota/trend 2030	Interval /rok merania	Inštitúcie
Optimálne využitie kapacít škôl	Evidencia odd. školstva, údaje o zápise	Podiel škôl s obsadenosťou medzi 85–100 % kapacity: Výpočet obsadenosti (% využitia kapacity)	50%	2028, 2031	MŠ, ZŠ

Pripravenosť detí na vstup do ZŠ	Dotazník pre učiteľky MŠ	% detí, ktoré zvládajú vstup do 1. ročníka bez väčších ťažkostí; (hodnotiaca Likertova škála 1-5).	5 bodov	2028, 2031	MŠ
Kvalita vzdelávania – výsledky Testovania 9	NÚCEM – výsledky Testovania 9	% podiel ZŠ s výsledkom v SJL a MAT nad priemerom SR.	SJL-60% MAT-70%	2028, 2031	ZŠ
Zapojenie žiakov do POPS	Evidencia odd. školstva	% podiel žiakov ZŠ zapojených do obvodových kôl predmetových olympiád a postupových súťaží	18%	2028, 2031	ZŠ
Dostupnosť mimoškolských aktivít	CVČ	Počet typov krúžkov a činností spolu	Nárast	2028, 2031	CVČ
Zapojenie detí a žiakov	Evidencia účastníkov aktivít	% žiakov zo ZŠ zapojených do umeleckého a jazykového vzdelávania	30%	2028, 2031	ZUŠ, jazykové školy
Profesijný rozvoj učiteľov	Správy riaditeľov, údaje MPC	% učiteľov, ktorí absolvovali kurz alebo mentoring za sledované obdobie (počet za rok)	Nárast	2028, 2031	ZŠ
Stabilita pedagogického zboru	Personálne štatistiky škôl a odd. školstva	% podiel učiteľov do 30 rokov na celkovom počte.	15%	2028, 2031	ZŠ
Inklúzia a podpora žiakov	Evidencia odd. školstva, údaje MPC	Počet asistentov a odborníkov.	Nárast	2028, 2031	ZŠ, MŠ
Bezpečné a podporné prostredie	Dotazník pre riaditeľov	% škôl so zavedenými programami well-beingu, prevencie alebo duševného zdravia	35%	2028, 2031	ZŠ, MŠ
Modernizácia a digitalizácia škôl	Evidencia odd. školstva, správy riaditeľov	% podiel škôl s modernizovanými učebňami a funkčnou IT infraštruktúrou	50%	2028, 2031	ZŠ, MŠ
Zelená transformácia	Evidencia odd. školstva, správy riaditeľov	% školských budov s aspoň 1 novým opatrením energetickej efektívnosti	35%	2028, 2031	Objekty v správe odd. školstva
Škola ako centrum komunity	Správy riaditeľov, odd. školstva	Počet škôl s min. 2 komunitnými/kultúrnymi podujatiami ročne	50	2028, 2031	ZŠ, MŠ
Spolupráca s komunitou a školami	Správy zariadení	Počet partnerstiev s miestnymi školami/univerzitami/neziskovými organizáciami	20	2028, 2031	ZUŠ, CVČ, jazykové školy
Spokojnosť rodičov a žiakov	Pravidelný prieskum odd. školstva	Priemerné skóre spokojnosti (hodnotiaca Likertova škála 1-5)	4 body	2028, 2031	MŠ, ZŠ, ZUŠ, CVČ, jazykové školy

Schvaľovanie a aktualizácia koncepcie

Koncepciu vzdelávania mesta Košice do roku 2030 (s výhľadom 2035), jej hodnotenie, prípadnú aktualizáciu alebo dodatky schvaľuje Mestské zastupiteľstvo v Košiciach.

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1 Vzdelávací systém v meste	11
Tabuľka 2 Materské a základné školy na území mesta Košice podľa zriaďovateľa (vrátane EP)	12
Tabuľka 3 Počet MŠ bez EP, ktoré sú zaradené do siete škôl a školských zariadení podľa zriaďovateľa (s EDUID) k 15.9. príslušného roka na území mesta Košice.	12
Tabuľka 4 Počet detí zapísaných do MŠ k 15.9. na území mesta Košice	13
Tabuľka 5 Počet ZŠ podľa zriaďovateľa (s EDUID) k 15.9. príslušného roka na území mesta Košice	13
Tabuľka 6 Počet žiakov zapísaných do ZŠ k 15.9. na území mesta Košice	13
Tabuľka 7 Rozloženie materských škôl a základných škôl (vrátane EP) podľa MČ mesta Košice	14
Tabuľka 8 Sieť škôl a školských zariadení zriadených mestom Košice, 2025	16
Tabuľka 9 Vývoj počtu žiakov v základných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice k 15.9. príslušného roka	16
Tabuľka 10 Popis kapacity základných škôl spolu v školskom roku 2024/2025	17
Tabuľka 11 Prehľad dochádzania žiakov základných škôl s trvalým pobytom mimo mesto Košice	17
Tabuľka 12 Vývoj počtu detí v materských školách v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice	18
Tabuľka 13 Vývoj nevyužitej kapacity v materských školách	19
Tabuľka 14 Prehľad o počtoch ŠJ pri MŠ vo vzťahu ku využívanej kapacite	20
Tabuľka 15 Prehľad o počtoch ŠJ pri ZŠ vo vzťahu ku využívanej kapacite	20
Tabuľka 16 Počet žiakov na základných umeleckých školách zriadených mestom Košice	20
Tabuľka 17 Počet poslucháčov v jazykových školách zriadených mestom Košice	21
Tabuľka 18 Počet žiakov v centrách voľného času zriadených mestom Košice	21
Tabuľka 19 Prehľad majetkových vzťahov	24
Tabuľka 20 Výdavky na chod škôl 2020 – 2024 v Eur	25
Tabuľka 21 Vývoj výšky zdrojov na financovanie v školstve podľa kompetencií (program 4 bez kapitálových výdavkov - skutočnosť)	27
Tabuľka 22 Prehľad výdavkov na zabezpečenie originálnych kompetencií mesta podľa zdroja	28
Tabuľka 23 Podporná infraštruktúra základných škôl	29
Tabuľka 24 Modernizačný dlh na školských budovách v členení po jednotlivých konštrukčných celkoch v Eur, 2025.	31
Tabuľka 25 Objem finančných prostriedkov (bežných a kapitálových) investovaných do obnovy v materských školách	32
Tabuľka 26 Objem finančných prostriedkov (bežných a kapitálových) investovaných do obnovy v základných školách	32
Tabuľka 27 Objem finančných prostriedkov investovaných do obnovy v ZUŠ, CVČ	33
Tabuľka 28 Objem finančných prostriedkov investovaných do obnovy školských jedální (čiastočné dáta z Tabuliek 25 a 26	33
Tabuľka 29 Zoznam aktuálne realizovaných projektov modernizácie a obnovy	34
Tabuľka 30 Počty žiakov a tried v základných školách	35
Tabuľka 31 Počet zamestnancov v základných školách (prepočítaný stav)	35
Tabuľka 32 Veková štruktúra zamestnancov základných škôl	36
Tabuľka 33 Odbornosť vyučovania na 1. a 2. stupni základných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta	36
Tabuľka 34 Deti v materských školách zriaďovaných mestom Košice	37
Tabuľka 35 Zamestnanci v materských školách zriaďovaných mestom Košice (fyzický stav)	37
Tabuľka 36 Veková štruktúra zamestnancov v materských školách zriaďovaných mestom Košice	37
Tabuľka 37 Veková štruktúra zamestnancov v ZUŠ, JŠ, CVČ zriaďovaných mestom Košice	38
Tabuľka 38 Rozdelenie kompetencií pri tvorbe obsahu vzdelávania	39
Tabuľka 39 Odchod žiakov na stredné školy	42
Tabuľka 40 SWOT pre Vzdelávací proces a atmosféra na školách	65
Tabuľka 41 SWOT pre Inklúziu	68
Tabuľka 42 SWOT pre Materiálno-technické zabezpečenie	70
Tabuľka 43 SWOT pre Spoluprácu s rodičmi a komunitou, mimoškolské vzdelávanie	72
Tabuľka 44 SWOT pre Prognózu dopytu a kapacitu	74

Tabuľka 45 Opatrenia Koncepcie vzdelávania mesta Košice	76
Tabuľka 46 Príklady aktivít pre implementáciu opatrení	77
Tabuľka 47 Prehľad sledovaných indikátorov plnenia koncepcie	85

Zoznam príloh

Príloha 1	Prehľad škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice
Príloha 2	Kapacitné využitie ZŠ
Príloha 3	Kapacitné využitie MŠ
Príloha 4	Sumár vykonaných opráv, rekonštrukcií školských budov a realizovaných nákupov za obdobie 2020-2024
Príloha 5	Plán modernizačných projektov škôl a školských zariadení 2026-2035
Príloha 6	Prognóza dopytu po kapacitách materských a základných škôl v Košiciach do roku 2050

Prehľad skratiek

CVČ	Centrum voľného času
EIB	Európska investičná banka
EP	Elokované pracovisko
EÚ	Európska únia
JŠ	Jazyková škola
MČ	Mestská časť
MŠ	Materská škola
MŠVVaM SR	Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky.
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OSN	Organizácia spojených národov
NIVaM	Národný inštitút vzdelávania a mládeže
PHRSR	Program hospodárskej rozvoja a sociálneho rozvoja
RCPU	Regionálne centrum podpory učiteľov
SDG	Ciele udržateľného rozvoja
SECAP	Akčný plán pre udržateľnú energetiku a klímu
SR	Slovenská republika
SZP	Sociálne znevýhodnené prostredie
ŠJ	Školská jedáleň
ŠVP	Školský vzdelávací program
ŠVVP	Špeciálna výchovno-vzdelávacia potreba
UK	Ukrajinská národnosť
UMR	Udržateľný mestský rozvoj
UNESCO	Organizácia spojených národov pre vzdelanie, vedu a kultúru
VUR	Vzdelávanie pre udržateľný rozvoj
ZŠ	Základná škola
ZUŠ	Základná umelecká škola

Základné školy

Škola	Sídlo - ulica	Sídlo - číslo	Mestská časť
Základná škola	Abovská	36	Košice - Barca
Základná škola	Belehradská	21	Košice - Sídliisko Ťahanovce
Základná škola	Bernoláková	16	Košice - Západ
Elokované pracovisko ako súčasť ZŠ Bernoláková 16	Dolina	43	Košice - Poľov
Základná škola	Bruselská	18	Košice - Sídliisko Ťahanovce
Základná škola	Bukovecká	17	Košice - Nad jazerom
Základná škola	Drábova	3	Košice - Sídliisko KVP
Základná škola	Družicová	4	Košice - Nad jazerom
Základná škola	Fábryho	44	Košice - Dargovských hrdinov
Základná škola	Gemerská	2	Košice - Juh
Základná škola	Hroncova	23	Košice - Sever
Základná škola	Janigova	2	Košice - Sídliisko KVP
Základná škola Jozefa Urbana	Jenisejská	22	Košice - Nad jazerom
Základná škola	Kežmarská	28	Košice - Západ
Základná škola	Kežmarská	30	Košice - Západ
Základná škola	Krosnianska	2	Košice - Dargovských hrdinov
Základná škola	Krosnianska	4	Košice - Dargovských hrdinov
Základná škola Mateja Lechkého	Lechkého	4	Košice - Sídliisko KVP
Základná škola s materskou školou	Masarykova	19/A	Košice -Staré Mesto
Základná škola Ľudovíta Fullu	Maurerova	21	Košice -Dargovských hrdinov
Základná škola	Mládežnícka	3	Košice -Šaca
Základná škola	Nám. L. Novomeského	2	Košice - Staré Mesto
Základná škola	Park Angelinum	8	Košice - Staré Mesto
Spojená škola	Ľ. Podjavorinskej	1	Košice - Luník IX
Základná škola	Polianska	1	Košice - Sever
Základná škola	Postupimská	37	Košice - Dargovských hrdinov
Základná škola	Považská	12	Košice - Západ
Základná škola	Požiarnická	3	Košice - Juh
Základná škola	Staničná	13	Košice - Juh
Základná škola	Starozagorská	8	Košice - Sídliisko KVP
Základná škola	Tomášikova	31	Košice - Sever
Základná škola	Trebišovská	10	Košice - Západ
Základná škola	Slobody	1	Košice - Západ
Základná škola	Užhorodská	39	Košice - Juh
Základná škola s materskou školou	Želiarska	4	Košice - Ťahanovce

Materské školy

Škola	Sídlo - ulica	Sídlo - číslo	Mestská časť
Materská škola	Azovská	1	Košice - Nad jazerom
Materská škola	B. Němcovej	4	Košice - Sever
Materská škola	Belehradská	6	Košice - Sídliisko Ťahanovce
Materská škola	Bernoláková	14	Košice - Západ
Materská škola	Budanova	6	Košice - Kavečany
Materská škola	Budapeštianska	1	Košice - Sídliisko Ťahanovce
Elokované pracovisko ako súčasť Materskej školy Budapeštianska 1	Viedenská	34	Košice - Sídliisko Ťahanovce
Materská škola	Cottbuská	34	Košice - Sídliisko KVP
Materská škola	Čínska	24	Košice - Sídliisko Ťahanovce
Materská škola	Čordáková	17	Košice - Sídliisko KVP
Materská škola	Dénešová	53	Košice - Sídliisko KVP
Materská škola	Dneperská	8	Košice - Nad jazerom
Materská škola	Družicová	5A	Košice - Nad jazerom
Materská škola	Galaktická	11	Košice - Nad jazerom
Elokované pracovisko ako súčasť Materskej školy Galaktická 11	Galaktická	9	Košice - Nad jazerom
Materská škola	Havanská	26	Košice - Sídliisko Ťahanovce
Materská škola	Hečkova	13	Košice - Barca
Materská škola	Hemerkova	26	Košice - Sídliisko KVP
Materská škola	Hrebendova	5	Košice - Luník IX
Materská škola	Hronská	7	Košice - Západ
Materská škola	Humenská	51	Košice - Západ
Materská škola	Húskova	45	Košice - Sídliisko KVP
Materská škola	Ipeľská	10	Košice - Západ
Materská škola	Jaltská	33	Košice - Dargovských hrdinov
Materská škola	Jenisejská	24	Košice - Nad jazerom
Materská škola	Juhoslovanská	4	Košice - Sídliisko Ťahanovce
Materská škola	Kalinovská	9	Košice - Dargovských hrdinov
Materská škola	Kežmarská	46	Košice - Západ
Materská škola	Kovaľská	12/A	Košice - Poľov
Materská škola	Lidické námestie	18	Košice - Dargovských hrdinov
Materská škola Melánie Němcovej	Budapeštianska	3	Košice - Sídliisko Ťahanovce
Materská škola	Miškovecká	20	Košice - Juh
Materská škola	Moldavská	23	Košice - Západ
Materská škola	Muškatová	7	Košice - Západ
Materská škola	Nešporova	28	Košice - Západ

Príloha č. 1 Zoznam škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice

Elokované pracovisko ako súčasť Materskej školy Nešporova 28	Bystrická	34	Košice - Pereš
Materská škola	Obrancov mieru	16	Košice - Sever
Materská škola	Obrancov mieru	20	Košice - Sever
Materská škola	Oštepová	1	Košice - Juh
Materská škola	Ovručská	14	Košice - Dargovských hrdinov
Materská škola	Paláriková	22	Košice - Juh
Materská škola	Park mládeže	4	Košice - Sever
Materská škola	Polianska	4	Košice - Sever
Materská škola	Poľná	1	Košice - Košická Nová Ves
Materská škola	Povstanie českého ľudu	11	Košice - Dargovských hrdinov
Materská škola	Repíková	58	Kšice - Šebastovce
Materská škola	Smetanova	11	Košice - Juh
Materská škola	Šafárikova trieda	4	Košice - Západ
Materská škola	Trebišovská	11	Košice - Západ
Materská škola	Turgenevova	38	Košice - Juh
Materská škola	Turgenevova	7	Košice - Juh
Elokované pracovisko Materskej školy Turgenevova 7	Lorinčík	15	Košice - Lorinčík
Materská škola	Watsonova	2	Košice - Sever
Materská škola	Za priekopou	57	Košice - Myslava
Materská škola	Zupkova	37	Košice - Dargovských hrdinov
Materská škola	Zuzkin park	2	Košice - Západ
Materská škola	Žiacka	18	Košice - Krásna
Materská škola s vyučovacím jazykom maďarským Óvoda	Žižkova	4	Košice - Juh
Elokované pracovisko ako súčasť Materskej školy s vyučovacím jazykom maďarským - Óvoda	Turgenevova	38	Košice - Juh
ZŠ s MŠ Masarykova 19/A	Masarykova	19/A	Košice - Staré mesto
ZŠ s MŠ Želiarska 4	Želiarska	4	Košice - Ťahanovce

Základné umelecké školy, Centrá voľného času, jazykové školy

Škola, školské zariadenie	Sídlo -ulica	Sídlo - číslo	Mestská časť
Základná umelecká škola (ZUŠ)	Bernolákova	26	Košice - Západ
Elokované pracovisko ZUŠ Bernoláková	Rožňavská	10	Košice - Západ
Elokované pracovisko ZUŠ Bernoláková	Uherova	11	Košice - Západ
Elokované pracovisko ZUŠ Bernoláková	Mládežnícka	3	Košice- Šaca
Elokované pracovisko ZUŠ Bernoláková	Starozagorská	8	Košice -Dargovských hrdinov
Elokované pracovisko ZUŠ Bernoláková	Opátska	13	Košice- Krásna
Základná umelecká škola Márie Hemerkovej	Hlavná	68	Košice - Staré Mesto
Elokované pracovisko ZUŠ Márie Hemerkovej	Belehradská	21	Košice – Sídliisko Ťahanovce
Elokované pracovisko ZUŠ Márie Hemerkovej	Juhoslovanská	2	Košice – Sídliisko Ťahanovce
Základná umelecká škola	Irkutská	1	Košice - Nad Jazerom
Elokované pracovisko ZUŠ Irkutská	Aténska	1/A	Košice – Sídliisko Ťahanovce
Elokované pracovisko ZUŠ Irkutská	Maurérova	21	Košice -Dargovských hrdinov
Základná umelecká škola	Jantárová	6	Košice - Juh
Elokované pracovisko ZUŠ Jantárová	Abovská	36	Košice - Barca
Elokované pracovisko ZUŠ Jantárová	Irkutská	1	Košice - Nad Jazerom
Elokované pracovisko ZUŠ Jantárová	Aténska	A/1	Košice – Sídliisko Ťahanovce
Elokované pracovisko ZUŠ Jantárová	Klátovská	56	Nižný Klátov
Elokované pracovisko ZUŠ Jantárová	Fábryho	44	Košice – Dargovských hrdinov
Základná umelecká škola	Kováčska	43	Košice - Staré Mesto
Jazyková škola	Užhorodská	8	Košice - Juh
Elokované pracovisko Jazykovej školy Užhorodská 8	Krosnianska	2	Košice – Dargovských hrdinov
Elokované pracovisko Jazykovej školy Užhorodská 8	Bruselská	18	Košice – Sídliisko Ťahanovce

Príloha č. 1 Zoznam škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice

Centrum voľného času (CVČ)	Orgovánová	5	Košice - Západ
Elokované pracovisko CVČ Orgovánová 5	Popradská	86	Košice - Západ
Elokované pracovisko CVČ Orgovánová 5	Juhoslovanská	2	Košice – Sídliisko Ťahanovce
Elokované pracovisko CVČ Orgovánová 5	Starozagorská	8	Košice – Sídliisko KVP
Elokované pracovisko CVČ Orgovánová 5	Charkovská	1	Košice – Dargovských hrdinov
Elokované pracovisko CVČ Orgovánová 5	Nižná úvrať	26	Košice – Vyšné Opátske

Príloha 2 Prehľad nevyužitej kapacity na základných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti Mesta Košice v školskom roku 2024/2025, 2023/2024 a 2022/2023.

Škola - názov	Mestská časť	Max. počet žiakov podľa školského zákona a priestorových možností	% nevyužitej kapacity 2024/2025	% nevyužitej kapacity 2023/2024	% nevyužitej kapacity 2022/2023
ZŠ Abovská 36	Košice - Barca	340	9,41	7,06	10,59
ZŠ Belehradská 21	Košice - Sídlisto Ťahanovce	912	18,86	19,52	21,05
ZŠ Bernoláková 16	Košice - Západ	735	14,56	10,07	13,2
Dolina 43, Poľov - EP	Košice - Poľov	125	64,80	68,6	68
ZŠ Bruselská 18	Košice - Sídlisto Ťahanovce	619	35,54	32,47	29,73
ZŠ Bukovecká 17	Košice - Nad jazerom	444	37,39	39,64	43,92
ZŠ Drábova 3	Košice - Sídlisto KVP	652	13,50	19,79	23,01
ZŠ Družicová 4	Košice - Nad jazerom	798	21,30	22,56	20,55
ZŠ Fábryho 44	Košice - Dargovských hrdinov	510	2,16	5,49	13,92
ZŠ Gemerská 2	Košice - Juh	486	26,13	23,46	22,84
ZŠ Hroncova 23	Košice - Sever	763	3,54	3,93	7,21
ZŠ Janigova 2	Košice - Sídlisto KVP	704	14,63	15,20	17,76
ZŠ V. Urbana, Jenisejská 22	Košice - Nad jazerom	575	21,22	17,04	13,04
ZŠ Kežmarská 28	Košice - Západ	742	15,23	16,58	18,33
ZŠ Kežmarská 30	Košice - Západ	688	16,42	15,55	16,86
ZŠ Krosnianska 2	Košice - Dargovských hrdinov	681	15,27	9,69	11,89
ZŠ Krosnianska 4	Košice - Dargovských hrdinov	655	24,43	19,69	14,96
ZŠ M. Lechkého, Lechkého 4	Košice - Sídlisto KVP	750	39,47	33,87	33,60
ZŠ a MŠ Masarykova 19/A	Košice - Staré mesto	500	7,00	7,40	8,80
ZŠ Ľ. F. Maurerova 21	Košice - Dargovských hrdinov	720	23,61	21,39	26,94
ZŠ Mládežnícka 3	Košice - Šaca	526	21,86	20,53	16,54
ZŠ Ľ. Novomeského 2	Košice - Staré mesto	760	0,00	-0,66	0,26
ZŠ Park Angelinum 8	Košice - Sever	780	12,05	10,77	10,64
ZŠ Ľ. Podjavorinskej 1	Košice - Luník IX	921	13,57	15,31	16,07
ZŠ Polianska 1	Košice - Sever	525	28,57	30,67	32,57

Príloha 2 Prehľad nevyužitej kapacity na základných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti Mesta Košice v školskom roku 2024/2025, 2023/2024 a 2022/2023.

ZŠ Postupimská 37	Košice - Dargovských hrdinov	371	20,22	24,53	19,95
ZŠ Považská 12	Košice - Západ	628	30,25	31,21	28,82
ZŠ Požiarnická 3	Košice - Juh	706	13,03	9,21	11,76
ZŠ Staničná 13	Košice - Juh	868	11,18	9,91	9,10
ZŠ Starozagorská 8	Košice - Sídliisko KVP	370	32,43	35,14	37,03
ZŠ Tomášikova 31	Košice - Sever	573	23,39	17,63	13,09
ZŠ Trebišovská 10	Košice - Západ	735	18,23	21,50	21,22
ZŠ Ulica slobody 1	Košice - Západ	282	48,23	52,13	49,65
ZŠ Užhorodská 39	Košice - Juh	524	31,11	28,24	35,50
ZŠ s MŠ Želiarska 4	Košice - Ťahanovce	235	8,94	8,51	17,02
Priemerná nevyužitá kapacita			20,9%	20,67%	21,58%

Príloha 3 Prehľad nevyužitej kapacity v materských školách v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice v školskom roku 2024/2025, 2023/2024 a 2022/2023

Škola - názov	Mestská časť	Kapacita školy podľa PP*	Nevyužitá kapacita 2024/2025 v %	Nevyužitá kapacity 2023/2024 v %	Nevyužitá kapacita 2022/2023 v %
MŠ Azovská 1	Košice - Nad jazerom	138	13,77	5,80	0,72
MŠ B. Němcovej 4	Košice - Sever	80	-5,00	-5,00	-5,00
MŠ Belehradská 6	Košice - Sídliisko Ťahanovce	135	44,44	38,52	34,81
MŠ Bernoláková 14	Košice - Západ	100	14,00	22,00	15,00
MŠ Budanova 6	Košice - Kavečany	35	5,71	-2,86	0,00
MŠ Budapeštianska 1	Košice - Sídliisko Ťahanovce	115	20,00	20,00	22,61
Elokované pracovisko, Viedenská 34 ako súčasť Materskej školy Budapeštianska 1	Košice - Sídliisko Ťahanovce	100	27,00	24,00	23,00
MŠ Cottbuská 34	Košice - Sídliisko KVP	137	2,19	0,73	0,73
MŠ Čínska 24	Košice - Sídliisko Ťahanovce	94	37,23	31,91	34,04
MŠ Čordákova 17	Košice - Sídliisko KVP	134	1,49	0,75	1,49
MŠ Dénešova 53	Košice - Sídliisko KVP	150	4,67	10,67	15,33
MŠ Dneperská 8	Košice - Nad jazerom	140	5,71	5,71	0,00
MŠ Družicová 5A	Košice - Nad jazerom	150	12,00	12,00	12,00
MŠ Galaktická 11	Košice - Nad jazerom	133	15,04	13,53	9,77
Elokované pracovisko, Galaktická 9 ako súčasť Materskej školy Galaktická 11	Košice - Nad jazerom	120	35,83	43,33	N/A
MŠ Havanská 26	Košice - Sídliisko Ťahanovce	130	17,69	10,00	16,92
MŠ Hečkova 13	Košice - Barca	67	1,49	2,99	5,97
MŠ Hemerkova 26	Košice - Sídliisko KVP	140	15,00	13,57	19,29
MŠ Hrebendova 5	Košice - Luník IX	111	-18,92	-24,32	11,71
MŠ Hronská 7	Košice - Západ	100	8,00	8,00	9,00
MŠ Humenská 51	Košice - Západ	80	0,00	-2,50	-5,00
MŠ Húskova 45	Košice - Sídliisko KVP	144	6,25	9,03	6,94
MŠ Ipeľská 10	Košice - Západ	90	-2,22	-3,33	0,00
MŠ Jaltská 33	Košice - Dargovských hrdinov	150	19,33	17,33	17,33
MŠ Jenisejská 24	Košice - Nad jazerom	162	12,35	14,20	3,70
MŠ Juhoslovanská 4	Košice - Sídliisko Ťahanovce	130	2,31	1,54	0,77

Príloha 3 Prehľad nevyužitej kapacity v materských školách v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice v školskom roku 2024/2025, 2023/2024 a 2022/2023

Škola - názov	Mestská časť	Kapacita školy podľa PP*	Nevyužitá kapacita 2024/2025 v %	Nevyužitá kapacity 2023/2024 v %	Nevyužitá kapacita 2022/2023 v %
MŠ Kalinovská 9	Košice - Dargovských hrdinov	160	12,50	4,38	13,75
MŠ Kežmarská 46	Košice - Západ	88	11,36	7,95	2,27
MŠ Kovaľská 12/A	Košice - Poľov	46	19,57	26,09	19,57
MŠ Lidické námestie 18	Košice - Dargovských hrdinov	140	27,86	27,14	27,86
MŠ Melánie Nemcovej, Budapeštianska 3	Košice - Sídliisko Ťahanovce	132	3,79	12,88	6,06
MŠ Miškovecká 20	Košice - Juh	96	-7,29	-7,29	-7,29
MŠ Moldavská 23	Košice - Západ	100	3,00	5,00	7,00
MŠ Muškátová 7	Košice - Západ	180	6,67	3,89	2,22
MŠ Nešporova 28	Košice - Západ	111	7,21	9,91	7,21
Elokované pracovisko, Bystrická 34 ako súčasť Materskej školy Nešporova 28	Košice - Pereš	12	0,00	-8,33	-16,67
MŠ Obrancov mieru 16	Košice - Sever	90	5,56	4,44	3,33
MŠ Obrancov mieru 20	Košice - Sever	87	11,49	9,20	12,64
MŠ Oštepová 1	Košice - Juh	150	35,33	47,33	45,33
MŠ Ovrúčská 14	Košice - Dargovských hrdinov	145	46,90	26,21	20,00
MŠ Palárikova 22	Košice - Juh	150	16,67	16,67	18,00
MŠ Park mládeže 4	Košice - Sever	88	0,00	2,27	3,41
MŠ Polianska 4	Košice - Sever	96	21,88	19,79	15,63
MŠ Poľná 1	Košice - Košická Nová Ves	33	18,18	9,09	12,12
MŠ Povstania českého ľudu 11	Košice - Dargovských hrdinov	125	14,40	14,40	14,40
MŠ Repíkova 58	Košice - Šebastovce	24	4,17	0,00	8,33
MŠ Smetanova 11	Košice - Juh	116	2,59	8,62	7,76
MŠ Šafárikova trieda 4	Košice - Západ	148	0,00	6,08	7,43
MŠ Trebišovská 11	Košice - Západ	130	3,85	5,38	1,54
MŠ Turgenevova 38	Košice - Juh	65	38,46	20,00	20,00
MŠ Turgenevova 7	Košice - Juh	115	16,52	20,00	11,30
Elokované pracovisko, Lorinčík 15 ako súčasť Materskej školy Turgenevova 7	Košice - Lorinčík	26 33 (od 2023/24)	6,0	27,28	23,08
MŠ Watsonova 2	Košice - Sever	32	9,38	-3,13	-3,13
MŠ Za priekopou 57	Košice - Myslava	75	2,67	9,33	10,67
MŠ Zupkova 37	Košice - Dargovských hrdinov	150	10,67	14,00	20,00

Príloha 3 Prehľad nevyužitej kapacity v materských školách v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice
v školskom roku 2024/2025, 2023/2024 a 2022/2023

Škola - názov	Mestská časť	Kapacita školy podľa PP*	Nevyužitá kapacita 2024/2025 v %	Nevyužitá kapacity 2023/2024 v %	Nevyužitá kapacita 2022/2023 v %
MŠ Zuzkin park 2	Košice - Západ	138	5,07	7,97	9,42
MŠ Žiacka 18	Košice - Krásna	58	5,17	5,17	3,45
MŠ s vyučovacím jazykom maďarským Óvoda - Žižkova 4	Košice - Juh	57	14,04	19,30	24,56
Elokované pracovisko, Turgenevova 38 ako súčasť Materskej školy s vyučovacím jazykom maďarským - Óvoda, Žižkova 4	Košice - Juh	50	44,00	38,00	20,00
ZŠ s MŠ Masarykova 19/A	Košice - Staré mesto	38	0,00	10,53	2,63
ZŠ s MŠ Želiarska 4	Košice - Ťahanovce	70	2,86	5,71	2,86
Priemerná nevyužitá kapacita			11,74%	11,36%	10,47%

*PP = povolenie prevádzky / povolený počet detí v zmysle legislatívy

Príloha 4 Sumár vykonaných opráv, rekonštrukcií školských budov a realizovaných nákupov za obdobie 2020-2024

Sumár prioritne vykonaných opráv, rekonštrukcií školských budov a realizovaných nákupov za obdobie 2020-2024

ČLEZENIE	POPIS REKONŠTRUKCIÍ, OPRÁV, NÁKUPOV	FINANČNÉ VÝČÍSLENIE v EUR
ŠKOLSKÁ ŠPORTOVÁ INFRAŠTRUKTÚRA	rekonštrukcia zázemia - sociálnych zariadení pri telocvičniach (ďalej len "TV"), rekonštrukcia - chodby, strechy nad telocvičňou, cvičebného priestoru, palubovky vo veľkej a malej TV, vykurovania; maľovanie TV, rekonštrukcia osvetlenia, rekonštrukcia elektroinštalácie, rozvodov ústredného kúrenia, výmena okien a dverí v TV, výmena obkladu v TV, realizácia atletického oválu	2 862 900
STREŠNÉ PLÁŠTE	výmena, oprava, rekonštrukcia strešných plášťov	4 312 000
VÝMENA OKIEN A DVERÍ	výmena okien a dverí v materských školách, základných školách, ZUŠ, CVČ	3 541 000
REKONŠTRUKCIE A OPRAVY TRIED, ŠATNÍ, PRIESTOROV ZŠ, MŠ, ŠZ	opravy terás MŠ, stavebné úpravy nevyužívaných tried MŠ, oprava dielní, oprava oporného múra, oprava školských učební, hygienických kútikov v triedach, žiackych šatní, oprava strojovne bazéna, skladu náradia, oprava vstupov, oprava schodiska, sanácia priestorov školy	9 130 000
ROZVODY A KANALIZÁCIE	opravy prasknutých vodovodných potrubí, výmena stupačiek vody a kanalizácie, rekonštrukcia ležatých rozvodov teplej úžitkovej vody, rozvodov ústredného kúrenia; rekonštrukcia rozvodov vykurovania; montáž termostatických ventilov, oprava strešných zvodov, kanalizácie v kuchyni, diagnostika a čistenia kanalizačného potrubia, oprava rozvodov hydrantu	1 712 000
REKONŠTRUKCIE A OPRAVY SOCIÁLNYCH ZARIADENÍ	oprava sociálnych zariadení, výmena sanity, rekonštrukcia sociálnych zariadení	458 000
FASÁDA - OPRAVA FASÁD	oprava fasády budov MŠ, časti budov MŠ, ZŠ	661 000
ELEKTROINŠTALÁCIA	výmena elektroinštalácie, výmena svietidiel, rekonštrukcia elektroinštalácie v MŠ, ZŠ, rekonštrukcia bleskozvodu	1 351 000
ŠKOLSKÉ DVORY	výmena vonkajších herných prvkov, oprava pieskovísk, lavičiek, oplotení, chodníkov, úprava školských dvorov	1 220 000

Príloha 4 Sumár vykonaných opráv, rekonštrukcií školských budov a realizovaných nákupov za obdobie 2020-2024

REKONŠTRUKCIE A OPRAVY PODLÁH	výmena PVC, oprava podláh v triedach, výmena nášľapných vrstiev podláh na chodbách, v šatniach, v triedach, oprava podlahy v školských kuchyniach	390 000
PROJEKTOVÉ DOKUMENTÁCIE	vypracovanie PD na rozšírenie kapacít MŠ, na modernizáciu a rekonštrukciu ZŠ, na zníženie energetickej náročnosti školských budov, na hydraulické vyregulovanie systému ÚK	480 000
PLYNOVÉ ZARIADENIA	rekonštrukcia plynových kotolní materských škôl	160 000
INTERNET, IKT	rozšírenie kabeláže internetového pripojenia, dodanie tlačiarň, počítačov, notebookov	270 000
INTERIÉROVÉ VYBAVENIE	interiérové vybavenie tried - nábytok, koberce, kryty na radiátory	881 000
GASTROZARIADENIA	obnova gastrozariadení - konvektomat, smažiacie panvice, kombinované sporáky, veľkokuchynské roboty, varné kotle, škrabky na zemiaky, umývačky riadu, cukrárenské pece, veľkokuchynské panvice; rekonštrukcie výťahov na prevoz stravy	780 000
SUMÁR		28 208 900
<i>Spracované: 23.5.2025</i>		

Prehľad čerpania finančných prostriedkov z bežného a kapitálového rozpočtu na opravy a rekonštrukcie budov za obdobie 2020 – 2024 je uvedený v tabuľkách nižšie.

Súčet - SKUTOČNOSŤ	ROK 2020	ROK 2021	ROK 2022	ROK 2023	ROK 2024	Celkový súčet
Finančné prostriedky zo skupiny výdavkov	v €	v €	v €	v €	v €	v €
Originálne kompetencie	3 028 758	3 833 331	3 847 762	2 409 483	3 206 871	16 326 206
Ostatné zdroje	10 140	6 376	7 538	9 011	7 523	40 587
Prenesené kompetencie	295 309	666 718	710 139	848 973	648 392	3 169 532
Spolu	3 334 207	4 506 426	4 565 438	3 267 468	3 862 786	19 536 326

Príloha 4 Sumár vykonaných opráv, rekonštrukcií školských budov a realizovaných nákupov za obdobie 2020-2024

Prehľad kapitálových výdavkov za roky 2020-2024

Súčet - SKUTOČNOSŤ	ROK 2020	ROK 2021	ROK 2022	ROK 2023	ROK 2024	Celkový súčet
Finančné prostriedky zo skupiny výdavkov	v €	v €	v €	v €	v €	v €
Originálne kompetencie	2 207 443	3 844 720	3 512 761	1 404 723	1 001 935	11 971 583
Originálne kompetencie - mimo kapitoly 4	232 500	35 795	12 799	-	-	281 093
Ostatné zdroje	247 198	769 855	766 119	629 105	98 045	2 510 321
Prenesené kompetencie	253 011	35 381	98 319	1 681	513 302	901 694
Spolu	2 940 152	4 685 751	4 389 998	2 035 509	1 613 282	15 664 691

Sumár čerpania bežných a kapitálových výdavkov za roky 2020 - 2024

Súčet - SKUTOČNOSŤ	ROK 2020	ROK 2021	ROK 2022	ROK 2023	ROK 2024	Celkový súčet
Finančné prostriedky zo skupiny výdavkov	v €	v €	v €	v €	v €	v €
Originálne kompetencie	5 236 202	7 678 051	7 360 523	3 814 206	4 208 806	28 297 789
Ostatné zdroje - prenesené, iné, originálne kompetencie mimo programu 4	1 038 158	1 514 125	1 594 913	1 488 770	1 267 261	6 903 228
Spolu	6 274 359	9 192 177	8 955 436	5 302 977	5 476 068	35 201 017

Príloha 5 Plán modernizačných projektov škôl a školských zariadení 2026-2035

Názov	Rok výstavby	Počet detí/žiakov 2024/2025	Úžitková plocha m ²	Predpokladaný termín realizácie	Účel investície	Predpokladané výdavky	Zdroj financovania
Centrum voľného času Domino, Košice	1976	N/A	5277	2027	Zníženie energetickej efektívnosti	4 424 952 €	Program Slovensko, alokácia UMR 21-27
ZŠ Staničná, Košice	1963	771	6480	2027	Zníženie energetickej efektívnosti	1 500 000 €	Program Slovensko, alokácia UMR 21-27
ZŠ s MŠ Želiarska, Košice	1961	214	4086	2027	Zníženie energetickej náročnosti budovy školskej jedálne	1 638 123 €	Program Slovensko, alokácia UMR 21-27
ZŠ Hroncova 23, Košice	1961	734	4721	2028	Zníženie energetickej efektívnosti, modernizácia školskej kuchyne a jedálne	6 220 500 €	Európska investičná banka
ZŠ Nám. L. Novomeského 2, Košice	1974	769	6889	2028	Zníženie energetickej náročnosti	4 064 000 €	Európska investičná banka
ZŠ a MŠ, Masarykova 19/A, Košice	1968	463	4385	2028	Zníženie energetickej náročnosti budovy, modernizácia	2 112 000 €	Európska investičná banka
MŠ Húskova 45, Košice	1986	145	2240	2026	Realizácia vodozádržných opatrení pomocou vegetačnej vrstvy strešného plášťa	204 423 €	Program Slovensko, alokácia UMR 21-27
MŠ Juhoslovanská 4, Košice	1990	125	2 371	2026	Realizácia vodozádržných opatrení pomocou	168 758 €	Program Slovensko, alokácia UMR 21-27

Príloha 5 Plán modernizačných projektov škôl a školských zariadení 2026-2035

					vegetačnej vrstvy strešného plášťa		
ZŠ Požiarnická 3, Košice	1977	614	6 403	2026	Realizácia vodozádržných opatrení pomocou vegetačnej vrstvy strešného plášťa	464 913 €	Program Slovensko, alokácia UMR 21-27
Základná škola, Tomášikova 31, Košice	1961	439	7 783	2030	Zníženie energetickej náročnosti	n. d	n. d
Základná škola Mateja Lechkého, Lechkého 4, Košice	1994	490	13 082	2030	Zníženie energetickej náročnosti	n. d	n. d
Základná škola, Krosnianska 2, Košice	1980	577	8 656	2030	Zníženie energetickej náročnosti	n. d	n. d
Základná škola, Belehradská 21, Košice	1991	740	10 199	2030	Zníženie energetickej náročnosti	n. d	n. d
Spojená škola, L. Podjavorinskej 1, Košice	1983	802	7 188	2030	Zníženie energetickej náročnosti	n. d	n. d
Základná škola Polianska 1, Košice	1963	375	4 280	2030	Zníženie energetickej náročnosti	n. d	n. d
Základná škola Považská 12, Košice	1965	438	4 968	2030	Zníženie energetickej náročnosti, modernizácia	n. d	n. d

Príloha 5 Plán modernizačných projektov škôl a školských zariadení 2026-2035

ZUŠ Bernoláková 26, Košice	1974	N/A	841	2035	Zníženie energetickej náročnosti, modernizácia	n. d	n. d
ZUŠ Jantárová 6, Košice	1977	N/A	2 114	2035	Zníženie energetickej náročnosti, modernizácia	n. d	n. d
ZUŠ Márie Hemerkovej, Hlavná 68, Košice	n.d	N/A	n.d	2035	Zníženie energetickej náročnosti, modernizácia	n. d	n. d
Materská škola, MČ Košice – Pereš	N/A	N/A	N/A	2030	Výstavba novej materskej škôlky	n. d	n. d
Základná škola, Janigova 2, Košice	1988	601	10 199	2035	Zníženie energetickej náročnosti	n. d	n. d

n. d (no data yet) – bude doplnené po spracovaní

N/A - neaplikuje sa

Prognóza dopytu po kapacitách materských a základných škôl v Košiciach do roku 2050
(Expertízna štúdia pre tvorbu Koncepcie vzdelávania mesta Košice a integrovaného akčného plánu)

Autori: Slavomír Ondoš, Apolónia Pecka Sejková, Žofia Sinčáková

Inštitúcia: Creative Industry Košice, Kukučínova 2, 040 01 Košice

Obdobie spracovania: Jún / Júl 2025

Abstrakt: Štúdia poskytuje komplexnú prognózu dopytu po kapacitách materských a základných škôl v Košiciach do roku 2050 s cieľom podporiť strategické plánovanie mestskej samosprávy. Analýza je založená na historických demografických trendoch a dynamike vzdelávacej siete. Pre prognózu boli aplikované kvantitatívne metódy (komponentná demografická projekcia, analýza latentných tried a regresné modelovanie). Ďalšie poznatky boli získané prostredníctvom kvalitatívnej štúdie založenej na pološtruktúrovaných rozhovoroch s riaditeľmi škôl. Kľúčové kvantitatívne zistenia potvrdzujú očakávaný, významný a trvalý pokles počtu žiakov vo verejných materských a základných školách v Košiciach, s predpokladaným poklesom do roku 2050 na približne polovicu súčasného stavu. Identifikovali sme heterogénne priestorové presuny dopytu v rámci mesta, pričom rast dopytu bol zaznamenaný v oblastiach s novou výstavbou, zatiaľ čo stabilizované sídliská čelia poklesu. Menšie, periférne školy vykazujú vyššie riziko zatvorenia, zatiaľ čo školy v blízkosti centra sú odolnejšie. Kvalitatívna štúdia poukazuje na dôležitosť faktorov, ako je kvalita vzdelávania a reputácia školy, ktoré ovplyvňujú rozhodovanie rodičov, a zdôrazňuje výzvy spojené s náborom a pripravenosťou pedagógov. Výsledky zdôrazňujú potrebu strategickej racionalizácie siete škôl a jej adaptácie na meniace sa demografické a urbanistické podmienky, s cieľom zabezpečiť obyvateľstvu udržateľnú a efektívnu vzdelávaciu infraštruktúru.

Kľúčové slová: demografická prognóza, materské a základné školy, kapacity škôl, Košice, plánovanie vzdelávania, suburbanizácia.

Predkladaná štúdia poskytuje komplexnú prognózu dopytu po kapacitách materských a základných škôl v Košiciach s výhľadom do roku 2050. Jej primárnym poslaním je vybaviť mesto Košice robustným, dátovo podloženým nástrojom pre strategické rozhodovanie týkajúce sa vzdelávacej infraštruktúry. V kontexte prebiehajúcich demografických zmien, dynamických migračných trendov a expanzívneho urbanistického rozvoja mesta je nevyhnutné prejsť od reaktívneho k proaktívnemu plánovaniu. Takýto prístup zabezpečí dlhodobú efektívnosť, udržateľnosť a kvalitu vzdelávacích služieb pre budúcich obyvateľov. Štúdia integruje viaceré metodologické prístupy, od makro-demografických projekcií až po rámcovú analýzu mikroprostredia jednotlivých škôl. Dáta boli získané kombináciou kvantitatívnych metodík (demografické projekcie, analýza sietí škôl, regresné modelovanie) a kvalitatívneho prístupu, ktorý zahŕňal pološtruktúrované rozhovory s riaditeľmi škôl.

Hlavné zistenia a ich dôsledky

(1) Nevyhnutný a výrazný pokles počtu žiakov

Najzásadnejším zistením predkladanej štúdie je predikovaný dramatický pokles celkového počtu žiakov vo verejných materských a základných školách v Košiciach. Do roku 2050 sa očakáva zníženie počtu žiakov v materských školách na približne 53,7 % a v základných školách dokonca na 48,9 % súčasného stavu (Tabuľka 21). Tento prognózovaný vývoj naznačuje, že mesto bude v nasledujúcich desaťročiach čeliť významnému prebytku existujúcich školských kapacít. Uvedený pokles je primárne podmienený dlhodobou nízkou mierou pôrodnosti a pretrvávajúcim negatívnym prirodzeným prírastkom v meste (od roku 2020 na úrovni -2,0 promile, Tabuľka 5), ako aj pretrvávajúcim negatívnym migračným saldom Košíc (od roku 2020 na úrovni -3,2 promile, Tabuľka 7). Hoci suburbánne územie Košice-okolie vykazuje pozitívnu migračnú bilanciu, z hľadiska potrieb mestských škôl nedokáže táto dynamika kompenzovať celkový demografický pokles v rámci mesta. Rozhovory odhaľujú situáciu v niektorých materských školách, kde aj napriek predpokladom o prebytku kapacít často narazia na nedostatok miest kvôli vysokému lokálnemu dopytu, čo naznačuje zložitost priestorového rozloženia potrieb.

(2) Diferencovaná redistribúcia dopytu v rámci mesta

Pokles dopytu po školských kapacitách nie je v rámci Košíc priestorovo homogénny. Štúdia identifikovala výrazné vnútromestské presuny v koncentrácii žiakov. Mestské časti ako Sídliisko Ťahanovce čelia najprudšiemu predikovanému poklesu podielu žiakov v oboch typoch škôl (napr. pokles podielu na ZŠ z 13,2 % na 3,9 % do roku 2050, Tabuľka 12). Naopak, iné mestské časti si udržiavajú alebo dokonca posilňujú svoju pozíciu. Ide najmä o lokality s intenzívnou novou bytovou výstavbou v posledných desaťročiach, ako sú Lorinčík (60,9 % bytov postavených v rokoch 2011–

2020), Krásna (38,4 %) alebo Vyšné Opátske (32,9 %) (Tabuľka 24). Tieto oblasti predstavujú lokality, kde môže dochádzať k reálnemu prílevu mladých rodín s deťmi, ktorý nemusí byť okamžite plne zachytený štandardnými demografickými štatistikami viazanými na trvalé bydlisko. V rozvojových lokalitách môže dopyt po školských kapacitách ostať stabilnejší alebo dokonca dočasne vzrásť, čím sa vytvára lokálna disproporcía voči celomestskému trendu. Rodičia kladú veľký dôraz na kvalitu vzdelávania, reputáciu, pedagogický prístup a mimoškolské aktivity, čo môže vysvetliť pretrvávajúcu atraktivitu škôl v rozvíjajúcich sa oblastiach, ktoré tieto kritériá spĺňajú.

(3) Špecifická dynamika rôznych typov škôl

Analýza latentných tried odhalila, že školy v sieti vykazujú odlišné profily a špecifickú dynamiku rastu či pretrvania. Materské školy: Identifikovali sme, že zatváranie materských škôl sa primárne koncentrovalo v centre mesta (Trieda 3) a prekvapivo aj v segmente malých periférnych škôl (Trieda 5). Naopak, vznik nových materských škôl bol zaznamenaný predovšetkým v rozvíjajúcich sa mestských častiach na okraji mesta (Trieda 4) a v niektorých suburbánnych oblastiach (Trieda 5). Tento trend naznačuje ich flexibilnú reakciu na vznikajúci lokálny dopyt (Tabuľka 15). Základné školy: Mestské školy situované bližšie k centru (Trieda 4) sa javia ako najodolnejšie voči zatváraniu a zároveň preukazujú značný rastový potenciál. Školy vo vnútornom meste (Trieda 3) si udržiavajú pozíciu stabilnej súčasti siete. Naopak, malé školy v rozptýlených okrajových oblastiach (Trieda 2) vykazujú extrémnu volatilitu – buď zaznamenávajú dynamický rast, alebo čelia riziku zániku (Tabuľka 19).

1. Úvod

Dynamika mestských ekosystémov, predovšetkým v oblasti demografie a poskytovania sociálnych služieb, predstavuje pre samosprávy neustálu výzvu v oblasti efektívneho plánovania a riadenia. Mesto Košice, ako jedno z kľúčových regionálnych centier Slovenska, čelí v súčasnosti, a bude čeliť aj v nasledujúcich desaťročiach, zásadným demografickým zmenám, ktoré priamo ovplyvňujú dopyt po vzdelávacích kapacitách. Optimalizácia siete verejných materských a základných škôl, reflektujúca tieto zmeny a predpokladaný rast či pokles dopytu v komunite, sa stáva nielen strategickou, ale aj existenčnou nevyhnutnosťou pre udržateľný rozvoj mesta. Predkladaná štúdia si kladie za cieľ poskytnúť komplexnú a realistickú prognózu dopytu po kapacitách uvedených školských zariadení v Košiciach do roku 2050. Táto problematika je inherentne komplexná; predstavuje systém, v ktorom sa prelínajú a navzájom ovplyvňujú faktory ako demografické procesy (pôrodnosť, úmrtnosť, veková štruktúra), migračné vzorce (vnútorná aj medzinárodná migrácia, s osobitným dôrazom na presun populácie medzi mestom a jeho suburbánnym okolím), denná mobilita obyvateľstva, špecifiká lokálneho trhu s nehnuteľnosťami a pracovného trhu, konkurencia medzi verejnými a neverejnými školami a v neposlednom rade aj možnosti a limity verejných rozpočtov.

Zanedbanie ktoréhokoľvek z týchto faktorov by nevyhnutne viedlo k skresleným a nepoužiteľným výsledkom. Hlavnou motiváciou pre vypracovanie tejto analýzy na objednávku samosprávy mesta je poskytnúť Košiciam robustný a aplikovateľný nástroj pre strategické rozhodovanie v oblasti vzdelávania. Existujúce kapacity školských zariadení boli často budované v dramaticky odlišných demografických podmienkach. Bez proaktívneho riadenia hrozí, že sa stanú neefektívnymi, čo povedie k nadmerným nákladom na ich údržbu a prevádzku. Naším cieľom je predísť ad-hoc rozhodnutiam a namiesto toho ponúknuť dáta a prognózy, ktoré umožnia prejsť od reaktívneho k proaktívnemu plánovaniu.

Konkrétne výskumné ciele, ktoré sme si stanovili, sú:

- (1) Kvantifikovať a predikovať demografické zmeny v populácii. Vypracovať predikciu demografických zmien v populácii mesta Košice a okresu Košice-okolie, so špecifickým zameraním na vekové kohorty relevantné pre materské (3 – 5 rokov) a základné (6 – 14 rokov) školy, s časovým horizontom do roku 2050.
- (2) Analyzovať a predikovať trendy v zápise do škôl. Analyzovať historické a predikovať budúce trendy v podieloch zapísaných žiakov do škôl a v ich distribúcii medzi mestom Košice a jeho okolím, ako aj medzi verejnými a neverejnými vzdelávacími inštitúciami.
- (3) Identifikovať a charakterizovať profily škôl. Identifikovať a charakterizovať latentné profily materských a základných škôl v rámci mesta Košice, zohľadňujúc ich priestorové, veľkostné a

konkurenčné charakteristiky. Analyzovať faktory ovplyvňujúce dynamiku týchto profilov, vrátane procesov rastu a pretrvania škôl, s cieľom rámcovo pochopiť procesy vývoja siete.

(4) Poskytnúť prognózy dopytu po kapacitách. Poskytnúť celkové odhady a predikčné intervaly pre budúci dopyt po kapacitách vo verejných materských a základných školách v Košiciach, a to aj na úrovni mestských častí, pre podporu strategického plánovania.

(5) Validovať demografické predikcie. Validovať a konfrontovať demografické predikcie s nezávislými dátami získanými kvalitatívnym výskumom a dátami odvodenými z oblasti miestneho realitného trhu, vrátane informácií o bytovej výstavbe, aby sa posúdila robustnosť demograficky založenej prognostickej metódy a identifikovali potenciálne disproporcie.

Vzhľadom na značnú zložitosť predloženého problému a ambiciózny časový rámec na spracovanie (jún 2025) bol zvolený pragmatický viacstupňový metodologický prístup. Jeho komponenty logicky na seba nadväzujú, zachytávajú základné dimenzie skúmanej reality a zároveň umožňujú efektívne prepojenie demografických prognóz s reálnymi potrebami vzdelávacieho systému:

(1) Demografická analýza a prognóza. Štúdia začína dôkladnou analýzou súčasného stavu populácie a jej historického vývoja. Podrobne sú analyzované komponenty prirodzeného prírastku (pôrodnosť, úmrtnosť) a migračného salda (vnútorná, medzinárodná migrácia) vo vzťahu k detailnej vekovej štruktúre populácie (jednotky veku podľa pohlavia). Na základe týchto zdrojových dát sú vytvorené demografické projekcie vekovej štruktúry pre mesto Košice a okres Košice-okolie samostatne, s výhľadom do roku 2050. Táto fáza predstavuje základný kameň štúdie, poskytujúci kvantitatívny odhad budúceho počtu detí v relevantných vekových skupinách.

(2) Analýza siete škôl a predikcia podielov. Nadväzujúc na demografické prognózy sa pozornosť presúva na existujúcu sieť materských a základných škôl. Využívajú sa dáta z Centra vedecko-technických informácií SR (CVTI SR) z obdobia 2000 – 2024 (k 15. septembru daného školského roka) na analýzu historických trendov v miere zápisu detí do škôl, ich rozdelení medzi mestom a okolím, a medzi verejnými a neverejnými zriaďovateľmi v rámci siete samotného mesta. Kľúčové je predikovať budúci vývoj týchto podielov, a to pomocou robustných, hoci nevyhnutne zjednodušených, lineárnych trendov (metóda najmenších štvorcov – OLS). Tieto podiely slúžia v štúdiu ako tri „filtre“, ktoré transformujú celkové demografické objemy až na predpokladaný počet žiakov vo verejných materských a základných školách v meste Košice.

(3) Analýza latentných tried s regresným modelom. Táto časť predstavuje inovatívny prístup k pochopeniu vnútromestskej heterogenity vzdelávacej siete. Namiesto paušálneho prístupu umožňuje identifikovať inak skryté profily materských a základných škôl, ktoré sa líšia svojou veľkosťou, vzdialenosťou od centra, hustotou zaľudnenia v ich okolí a mierou vzájomnej konkurencie. Regresné modely následne odhaľujú, ktoré výsledky (rast vs. pokles, pretrvanie alebo zatvorenie

školy) sú štatisticky významne spojené s príslušnosťou k danej latentnej triede. Tieto kroky poskytujú kriticky dôležité informácie o tom, ako sa sieť škôl vyvíja v rôznych mikroprostrediach a kde sú procesy dynamickejšie alebo, naopak, stabilnejšie. Týmto spôsobom dokážeme lepšie pochopiť, prečo sa napríklad niektoré školy zatvárajú alebo prečo niektoré rastú viac ako iné, a to všetko s ohľadom na ich špecifický kontext.

(4) Expertíza a scenáre vývoja. Záverečná časť syntetizuje všetky predchádzajúce poznatky do konkrétnych prognóz celkového počtu žiakov vo verejných školách v Košiciach a poskytuje odhady zmien voči súčasnému stavu. Tieto kvantifikované výsledky môžu poslúžiť ako podklad pre diskusiu s odborníkmi, prípravu opatrení a validáciu už známych predpokladov budúceho vývoja. Dôležitým krokom v tejto fáze je konfrontácia demografických predikcií s nezávislými dátami, ako sme to realizovali voči dátam o bytovej výstavbe (Tabuľka 24). Tieto dáta nám nepriamo signalizujú skutočné dianie v reálnom prostredí a môžu odhaliť potenciálne disproporcie medzi štatistikami odvodenými výlučne z trvalého bydliska a reálnou distribúciou mladých rodín, najmä v okolí novostavieb, čím dopĺňajú a spresňujú celkový obraz dopytu po školách v mestských častiach.

2. Teoretický náčrt problematiky

Efektívne plánovanie a riadenie mestskej vzdelávacej infraštruktúry v súčasných podmienkach si vyžaduje pochopenie interdisciplinárnych konceptov. Prognózovanie dopytu po kapacitách materských a základných škôl je komplexná úloha, ktorá presahuje jednoduchú extrapoláciu historických dát. Vyžaduje si syntézu poznatkov z demografie, geografie (najmä urbánnej geografie a priestorovej analýzy), ekonómie (trh s nehnuteľnosťami, trh práce, verejné financie) a súčasnej sociológie. Táto kapitola poskytuje prehľad kľúčových akademických konceptov, ktoré formujú naše chápanie dynamiky v prípade mesta Košice a umožňujú kvalifikovanú analýzu budúcnosti jeho vzdelávacieho systému. Myšlienková syntéza týchto teoretických prístupov – od makroúrovňových demografických projekcií, cez priestorovú dynamiku mesta a pochopenie trhu s nehnuteľnosťami, až po mikroúrovňovú typológiu škôl a analýzu ich životného cyklu – poskytuje robustný rámec pre našu štúdiu. Umožňuje nám predikovať budúci dopyt a hlbšie porozumieť procesom, ktoré formujú vzdelávaciu sieť mesta Košice. Len komplexné pochopenie týchto vzájomne prepojených dynamík umožní mestu Košice formulovať udržateľné a efektívne stratégie pre svoju školskú infraštruktúru.

Demografické teórie a projekcie

Jadrom prognózy dopytu po školských kapacitách sú demografické procesy. Teórie demografickej tranzície poskytujú všeobecný rámec pre pochopenie historických zmien v pôrodnosti a úmrtnosti a ich vplyvu na vekovú štruktúru populácie. Väčšina rozvinutých krajín vrátane Slovenska sa nachádza v pokročilých fázach demografickej tranzície, charakterizovaných nízkou pôrodnosťou (často pod úrovňou reprodukcie populácie) a starnutím obyvateľstva. Tento fenomén vedie k demografickej recesii (poklesu absolútneho počtu obyvateľov) a demografickému starnutiu (rastúci

podiel starších vekových skupín), čo má priame dôsledky na počet detí v predškolskom a školskom veku. Kľúčovým metodologickým nástrojom sú demografické projekcie, založené na komponentnej metóde. Táto metóda modeluje budúci vývoj populácie na základe predpokladov pre tri základné komponenty: pôrodnosť (často vyjadrená mierou celkovej plodnosti), úmrtnosť (vyjadrená prostredníctvom úmrtnostných tabuliek alebo strednej dĺžky života) a migrácia.

Obzvlášť v mestskom prostredí je migrácia (interná aj medzinárodná) kriticky dôležitá, pretože môže významne ovplyvniť lokálne demografické trendy, niekedy prekonávajúc vplyv pôrodnosti a úmrtnosti. Fenomén suburbanizácie, charakterizovaný presunom obyvateľstva z centra mesta do jeho okrajových zón a priľahlých vidieckych oblastí, je pre súčasné Košice mimoriadne relevantný a s istotou ovplyvňuje dopyt po školách v rámci administratívnych hraníc mesta. Kvalitné demografické projekcie musia brať do úvahy aj potenciálnu disproporciu medzi „de jure“ (trvalo bývajúcim) a „de facto“ (reálne prítomným) obyvateľstvom, ktorá môže vznikať napríklad v dôsledku bytovej výstavby, zmien počtu bytov a reálneho sťahovania ľudí bez zmeny trvalého bydliska.

Geografia mesta a priestorová analýza

Umiestnenie a distribúcia vzdelávacej infraštruktúry predstavuje predovšetkým priestorový problém. Klasické teórie priestorovej štruktúry mesta a zázemia nám umožňujú pochopiť hierarchickú organizáciu sídel a rozloženie služieb, vrátane škôl, vo vzťahu k veľkosti a funkcii sídiel. V mestskom kontexte sú relevantné aj koncepty vnútornej diferenciácie mesta, ktoré popisujú, ako sa rôzne funkcie (vrátane rezidenčných) a sociálne skupiny segregujú v mestskom priestore. Táto diferenciácia má priamy vplyv na spádové oblasti škôl a ich lokálny dopyt.

Priestorová analýza a geografické informačné systémy sú nevyhnutné nielen pre vizualizáciu, ale aj pre kvantifikáciu priestorových premenných. V tejto štúdii ich využijeme na analýzu vzdialenosti od centra mesta, hustoty zaľudnenia mestských častí a miery konkurencie medzi verejnými školami (vyjadrenej počtom škôl v okruhu 15 minút chôdze okolo adresy každej školy v sieti). Pochopenie priestorových vzorcov a pravdepodobných vzájomných interakcií medzi školami, ako aj medzi školami a ich prostredím, je pre efektívne plánovanie kľúčové. Nové zóny bytovej výstavby sú často v danej urbanizačnej etape sústredené len v určitých mestských častiach, čím v rôznej miere, podľa objemu výstavby, lokálne pozmeňujú existujúce spádové oblasti a vytvárajú nové centrá dopytu. Táto dynamika si samozrejme vyžaduje reakciu v plánovaní školských kapacít.

Trh s nehnuteľnosťami a sociálna dynamika

Trh s nehnuteľnosťami pôsobí ako významný katalyzátor demografických zmien v mestskom priestore. Na rozdiel od štandardného trhového prostredia, Košice až do roku 1989 nemali prirodzene sa vyvíjajúci trh s nehnuteľnosťami, pretože rozvoj mesta bol v období socializmu

riadený centrálnne plánovaným hospodárením. Teórie organického urbanistického rozvoja a zmeny využívania pôdy vysvetľujú, ako sa ceny pozemkov a nájomov menia v štandardnom kompetitívnom prostredí s rastúcou vzdialenosťou od centra, čo ovplyvňuje typy bytovej výstavby a následne aj sociálnu štruktúru obyvateľstva.

Nová bytová výstavba, či už vo forme bytových komplexov alebo rodinných domov v rôznych mestských častiach, je typicky sprevádzaná príchodom mladých rodín a s tým spojeným zvýšeným dopytom po vzdelávacích službách. Táto dynamika môže viesť k lokálne značnému nesúladiu medzi oficiálnymi štatistikami trvalého bydliska a skutočným počtom detí žijúcich v daných oblastiach, keďže mnohí obyvatelia novostavieb si nemusia ihneď meniť trvalé bydlisko. Analýza dát o období výstavby bytov preto poskytuje nepriamy, ale cenný pohľad na tieto skryté migračné toky a ich potenciálny vplyv na dopyt po školách.

Vzťah verejného a súkromného sektora

Vzájomné pôsobenie verejného a súkromného sektora vo vzdelávaní predstavuje ďalší faktor, ktorý zásadne ovplyvňuje dopyt po kapacitách v rámci verejných škôl. Dynamika rozvoja súkromných a cirkevných škôl vytvára v prostredí vzdelávania konkurenčné prostredie, ktoré má potenciál odvádzať významnú časť žiakov z verejného sektora. Tento trend je evidentný v oblastiach s vyššou socioekonomickou úrovňou, kde rodičia disponujú ekonomickými prostriedkami a sú ochotní investovať do vzdelávania svojich detí nad rámec tradičného verejného systému. Rozhodovanie rodičov je v tomto kontexte komplexným procesom, ovplyvneným nielen kvalitou a reputáciou školy, ale aj špecifickými pedagogickými prístupmi, ponukou nadštandardných aktivít, menším počtom žiakov v triede, individuálnym prístupom k žiakom alebo náboženským zameraním, ktoré súkromné a cirkevné školy typicky ponúkajú. V dôsledku toho môže dochádzať k poklesu žiackych kohort vo verejných školách, čo vedie k otázkam efektívneho využívania existujúcich kapacít a potenciálnej potreby racionalizácie siete škôl. Zároveň je dôležité zdôrazniť, že hoci súkromné a cirkevné školy môžu ponúkať alternatívy, ich kapacita je obvykle obmedzená a nemôžu plne nahradiť fundamentálnu rolu verejného školstva v zabezpečovaní inkluzívneho prístupu k vzdelávaniu pre celú populáciu, vrátane socioekonomicky znevýhodnených skupín.

3. Dáta a metódy

Komplexnosť problému prognózovania dopytu po kapacitách materských a základných škôl si vyžiadala integráciu rôznorodých dátových zdrojov a aplikáciu viacerých úrovní analytických metód. Dizajn štúdie bol koncipovaný tak, aby jednotlivé analytické segmenty na seba logicky nadväzovali, pričom výstup z jednej fázy slúžil ako vstup pre nasledujúcu. Tento prístup nám umožnil systematicky prejsť od širokej demografickej projekcie k detailnejšej charakteristike mikroprostredí škôl.

Základom pre analýzu boli dátové súbory. Primárnym zdrojom dát o verejných materských a základných školách na území mesta Košice boli štatistické ročenky poskytnuté Centrom vedecko-technických informácií SR (CVTI SR) za obdobie rokov 2000 až 2024. Tieto dáta zahŕňali informácie o počte žiakov škôl, ich zriaďovateľovi a adrese, popri iných charakteristikách. V tomto kroku sme jednotlivé školy identifikovali unifikáciou rôznych formátov adries a následne sme ich lokalizovali procesom geokódovania adries pomocou služby Geoapify. To umožnilo presné umiestnenie škôl v priestore a následné výpočty priestorových premenných, ako je vzdialenosť od centra mesta alebo miera vzájomnej priestorovej konkurencie. Dáta boli priebežne kontrolované v záujme konzistencie a validity. Východiskové demografické údaje, konkrétne ročná bilancia obyvateľov (veková štruktúra podľa pohlavia), vekovo špecifická pôrodnosť viazaná na ženy a úmrtnosť podľa pohlavia, boli získané zo Štatistického úradu SR (2025). Pre doplnkovú analýzu trhu s nehnuteľnosťami boli použité dáta zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021 (Štatistický úrad SR, 2025), ktoré poskytli informácie o počte bytov podľa obdobia výstavby v jednotlivých mestských častiach na území Košíc.

Demografické projekcie a predikcia dopytu

Táto sekcia predstavovala základný pilier pre odhad budúceho dopytu po školských kapacitách. Pre vytvorenie realistických prognóz počtu žiakov bolo nevyhnutné najprv projektovať vývoj celej populácie mesta Košice a okresu Košice-okolie, pretože pilotné výpočty preukázali odlišné demografické tendencie týchto dvoch priestorových zón urbanizovaného územia.

Využitá bola štandardná komponentná metóda demografickej projekcie, ktorá osobitne modeluje tri kľúčové demografické zložky – pôrodnosť, úmrtnosť a migráciu. Detaily a špecifiká výpočtu sú v súlade so štandardnými demografickými postupmi. V rámci tejto metódy boli historické trendy pôrodnosti a úmrtnosti analyzované a extrapolované do budúcnosti. Prognóza migrácie je v tomto kontexte mimoriadne dôležitá vzhľadom na prítomnosť rozvíjajúceho sa fenoménu suburbanizácie, charakterizovaného odlivom obyvateľov z mesta do priľahlých obcí. Do projekcie boli zahrnuté v súčte interné migračné toky medzi mestom Košice a jeho okolím, ako aj medzinárodná migrácia, v miere, v akej sa premietajú do oficiálnych demografických štatistík bilancovaných Štatistickým úradom SR. Výsledkom je kvantifikovaná a štruktúrovaná informácia o vekovej štruktúre obyvateľstva mesta Košice a okresu Košice-okolie, projektovaná ročne od posledných empirických dát až do roku 2050, čo poskytlo bázu pre odhad počtu detí v jednotlivých vekových skupinách (predškolský vek 3 – 5 rokov, školský vek 6 – 14 rokov). Samotná demografická projekcia však nepostačuje, keďže nie všetky deti v danom veku navštevujú verejné školy v Košiciach.

Preto nasledovala analýza a predikcia kľúčových podielov, ktoré transformujú demografické objemy na predpokladaný dopyt po kapacitách:

(1) Miera zápisu do škôl. Historické dáta o miere zaškolenia (podiel detí v danom veku, ktoré navštevujú materské a základné školy) boli analyzované a lineárne extrapolované do budúcnosti. Experimenty potvrdili, že lineárny model je vhodnejší ako nelineárne alternatívy, pri ktorých by v dlhodobom horizonte dochádzalo ku kumulácii skreslení a k dosahovaniu nepravdepodobne vysokých alebo nízkych hladín. (2) Redistribúcia žiakov medzi mestom a okresom Košice-okolie. Kľúčovým procesom, ktorý sa bez explicitného komplexného modelu zohľadňuje v tejto štúdii, je denné presúvanie a dochádzka žiakov medzi školami v meste Košice a školami v obciach okresu Košice-okolie, najmä s ohľadom na fenomén školského spádovania alebo dochádzania. Aj tu bol podiel mesta na žiackej kohorte celého regiónu modelovaný lineárne. (3) Podiel žiakov vo verejných školách. Vzhľadom na existenciu neverejných (súkromných, cirkevných) škôl bol napokon analyzovaný a predikovaný aj podiel žiakov navštevujúcich verejné školy v rámci mesta, ktoré sú jediným predmetom tejto štúdie. Aj tu bol na extrakciu trendu aplikovaný tretí lineárny model.

Distribúcia do mestských častí

Po získaní celkového odhadu žiackej kohorty pre mesto Košice bolo možné pristúpiť k redistribúcii tohto celkového počtu do podielov jednotlivých mestských častí. Po rozsiahlych experimentoch s dodatočnými dátami, ako sú populačný grid Eurostatu s rozlíšením 1 km a produkt Copernicus Urban Atlas (distribúcia funkcií využitia územia odvodená zo satelitných snímok), ako aj s pokročilejšími modelovacími prístupmi (napríklad priestorový panelový model), sme sa rozhodli pre účelové modelovanie prostredníctvom lineárneho trendu. Tento prístup minimalizuje riziko kumulácie skreslení v dlhodobej prognóze a zároveň zabraňuje vzniku logicky nekonzistentných negatívnych proporcií.

Model predikuje podiel každej mestskej časti na celkovom počte žiakov verejných škôl vo vzťahu k referenčnej mestskej časti (Sídliisko Ťahanovce), ktorá vykazuje najrýchlejší pokles. Forma modelu spočíva v interakcii dummy premennej pre mestskú časť a ročného trendu, čo vedie k predikcii relatívneho podielu mestskej časti na žiackej kohorte, modelovaného ako lineárny trend so špecifickým sklonom pre každú mestskú časť. Hoci tento postup podľa nášho názoru pomerne dobre extrapoluje dynamiku existujúcej infraštruktúry, neumožňuje explicitne predikovať priestorové vzťahy ani s istotou prítomné autokorelačné väzby.

Analýza latentných tried a regresný model

Táto sekcia analýzy bola vytvorená s účelom priniesť hlbší pohľad na heterogenitu a dynamiku siete škôl a na faktory, ktoré ju formujú. Pre analýzu latentných tried a následný regresný model boli definované štyri kľúčové dimenzie heterogenity: Veľkosť: Počet žiakov školy, kategorizovaný do troch kvantilov: malá škola, stredne veľká škola, veľká škola. Vzdialenosť od centra mesta: Geokódované vzdialenosti škôl od definovaného centra mesta Košice (Dóm Sv. Alžbety), taktiež

kategorizované do troch kvantilov: blízko centra, vnútorné mesto, okraj mesta. Hustota zaľudnenia: Hustota zaľudnenia v okolí školy, priradená podľa príslušnej mestskej časti, reflektujúca lokálnu demografickú a infraštruktúrnú základňu s implikáciou, že infraštruktúra (napr. verejná doprava) korešponduje s priestorovým vzorcom hustoty. Definované sú tri kvantily hustôt. Konkurencia: Počet iných verejných škôl rovnakej úrovne v definovanom 1 km okruhu okolo danej školy, naznačujúci konkurenčné prostredie v kontexte 15-minútového mesta.

Pre účely regresného modelu, ktorý prepája tieto podmienky s výsledkami školy, boli pridané dve dynamické premenné: Medziročný index rastu počtu žiakov: Slúži ako meradlo krátkodobej úspešnosti školy v sieti. Predpokladá sa, že táto premenná môže variovať v závislosti od rýchlo sa meniacich faktorov vrátane inštitucionálnych, nielen na strane dopytu. Kategorická premenná zatvorenia/otvorenia školy: Táto premenná odlišuje referenčné stabilné školy (fungujúce v období 2000–2024) od škôl, ktoré boli v danom období zo siete verejných škôl vyradené („Zatvorené“, binárna premenná) alebo novootvorené („Otvorené“, binárna premenná). Na tomto základe bol identifikovaný štatisticky optimálny počet latentných tried (päť pre materské školy, štyri pre základné školy v období 2000–2024) na základe štatistických kritérií (AIC, BIC) a interpretovateľnosti jednotlivých získaných profilov. Analýza v skratke umožnila zoskupiť školy do homogénnych tried na základe profilov v štyroch definovaných dimenziách. Každá trieda predstavuje určitý „prototyp“ školy.

V následnom, už poslednom kroku, bol na latentné triedy aplikovaný multinomický logistický regresný model. Jeho účelom je preskúmať, ako sa dve dynamické premenné (rast a status zatvorenia/otvorenia školy) vzťahujú k pravdepodobnosti, že daná škola patrí do konkrétnej latentnej triedy v porovnaní s referenčnou triedou. To poskytuje cenný náhľad na rámcové procesy, ktoré riadia vývoj siete škôl a vysvetľujú, prečo určité typy škôl rastú, zatiaľ čo iné nie, ako aj prečo niektoré zanikajú, čo sa pre mesto môže ukázať ako prakticky prínosné z hľadiska strategického plánovania.

Tabuľka 1. Premenné pre modelovanie latentných tried materských a základných škôl (2000–2024).

Premenná	Jednotka	Popis
Veľkosť	Počet osôb	Počet všetkých žiakov školy zapísaných na škole v čase 15. septembra príslušného školského roka.
Vzdialenosť z centra	Kilometer	Vzdušná vzdialenosť adresy školy z centra mesta (Dóm sv. Alžbety) v kilometroch.
Hustota zaľudnenia	Počet osôb na 1 km ²	Počet obyvateľov na kilometer štvorcový územia mestskej časti, v ktorej leží adresa školy.

Konkurencia škôl	Počet škôl	Počet ostatných verejných škôl v okruhu 15 minút chôdze (1 km vzdialenosť) okolo adresy školy.
Rast	Percento	Medziročný index rastu počtu zapísaných žiakov ako meradlo úspešnosti školy v krátkodobom horizonte.
Stabilné	Kategória	Školy, ktoré bez zmeny poskytujú služby v sledovanom období 2000–2024.
Zatvorené	Kategória	Školy, ktoré existovali na začiatku obdobia ale prestali poskytovať služby kedykoľvek v sledovanom období 2000–2024.
Otvorené	Kategória	Školy, ktoré začali poskytovať služby kedykoľvek v sledovanom období 2000–2024 a existujú do konca obdobia.

Metodologická hodnota tejto analýzy spočíva v integrácii rôznorodých dátových zdrojov – od indikátorov dopytu a ponuky, ako je veľkosť školy (počet žiakov) a dynamika jej rastu (medziročný index rastu), ktoré priamo odrážajú atraktivitu konkrétnej školy, až po geografické a demografické kontextuálne premenné. Zahrnutie vzdialenosti od centra a hustoty zaľudnenia umožňuje zohľadniť heterogenitu prostredia a jej vplyv na distribúciu žiakov. Konkurencia škôl (definovaná ako počet škôl v pešej vzdialenosti) je kritická pre pochopenie lokálnych konkurenčných vzťahov, ktoré taktiež formujú dopyt po službách konkrétnej školy. Táto voľba premenných umožňuje zachytiť inak ťažko odsledovateľné interakcie medzi demografickými, geografickými a inštitucionálnymi faktormi, čo je nevyhnutné pre robustnú predikciu budúcich potrieb a optimalizáciu siete. Najvýraznejšiu pridanú hodnotu prináša zahrnutie troch kategorických premenných, ktoré popisujú dlhodobý status školy, odlišujúc školy stabilné, zatvorené a otvorené.

Retrospektívna klasifikácia – identifikácia škôl, ktoré sa udržali v prevádzke, tých, ktoré zanikli, a tých, ktoré vznikli – je kľúčová pre pochopenie hybných síl stojacich za expanziou alebo kontrakciou vzdelávacích kapacít v Košiciach. Umožňuje to identifikovať faktory asociované s dlhodobým úspechom školy, čím sa prechádza od deskriptívnej štatistiky k analýze vzťahov medzi charakteristikami školy a jej ďalším osudom v sieti. Týmto spôsobom dokážeme odhadnúť, ktoré zo škôl budú v budúcnosti životaschopné, kde bude vhodná alokácia zdrojov a kde, naopak, bude potrebná konsolidácia. Praktický význam pokrytia týchto základných kontrastov spočíva v

schopnosti analýzy identifikovať nielen súčasný stav, ale aj trend a životný cyklus škôl, čo je nevyhnutné pre efektívne strategické plánovanie. Prístup založený na tejto sade premenných umožní popísať a do istej miery vysvetliť zložité procesy transformácie siete škôl a poskytnúť dátami podložené podklady pre tvorbu politík zameraných na jej optimalizáciu a udržateľnosť v kontexte demografických zmien.

Validácia a expertný názor

Záverečná fáza metodiky je zameraná na validáciu získaných výsledkov a ich konfrontáciu s realitou, ktorá sa môže od demograficky založených informácií v rôznej miere odlišovať. Kľúčovým validačným krokom bolo porovnanie demografických predikcií a predpokladanej distribúcie dopytu s nezávislými dátami. V tejto štúdii sme sa rozhodli oprieť predovšetkým o informácie z trhu s nehnuteľnosťami, konkrétne o údaje o bytovej výstavbe v mestských častiach. Tieto doplnkové dáta nám poslúžili nie na detailnú analýzu diania na tomto trhu, čo by si vyžadovalo samostatnú štúdiu, ale ako nepriamy indikátor reálnych distribučných vzorcov, najmä mladých rodín do novostavieb, ktoré nemusia byť vždy plne a okamžite zachytené v štatistikách opierajúcich sa o trvalé bydlisko. To umožnilo aspoň rámcovo identifikovať potenciálne disproporcie a posúdiť robustnosť demografických predpokladov. Za nevyhnutné považujeme štúdiu aspoň v malom rozsahu podrobiť expertnej konzultácii, a to najmä pre črtajúce sa scenáre vývoja.

Napriek použitiu všeobecne uznávaných analytických metód je prognózovanie budúcnosti vždy zaťažené neistotou. Preto bolo súčasťou metodiky aj predpokladané zapojenie odborných konzultantov do diskusie o získaných výsledkoch. Ich skúsenosti a lokálne znalosti sú nenahraditeľné pre interpretáciu a prispôsobenie modelových výstupov. Na základe získaných prognóz a dodatočných expertných vstupov boli následne pripravené podklady pre scenáre rozvoja jednotlivých súčastí vzdelávacej siete mesta Košice. Implicitne ide aj o vyhodnotenie citlivosti modelov na zmeny kľúčových vstupných parametrov, čím sa zvyšuje robustnosť a aplikovateľnosť celej predkladanej štúdie pre strategické rozhodovanie mesta Košice. Uvedeným viacfázovým a integrovaným prístupom sa snažíme poskytnúť čo najspoľahlivejší obraz o budúcom dopyte po školských kapacitách, ktorý poslúži pre zodpovedné a udržateľné plánovanie.

4. Kvalitatívna štúdia

Táto kapitola bola spracovaná komplementárne ku kvantitatívnej štúdii a vznikala paralelne s neskoršími etapami štatistických analýz, ktoré sú podrobnejšie zdokumentované v ďalších častiach práce. Jej cieľom bolo doplniť kontext skúmaných škôl a demografického vývoja mesta o perspektívu aktérov priamo pôsobiacich v inštitúciách. Realizovali sme osem rozhovorov: jeden s kolektívom Odboru školstva Magistrátu mesta Košice a sedem individuálnych s riaditeľmi a riaditeľkami základných a materských škôl, ktorých zriaďovateľom je mesto. Napriek časovému

obmedzení, keďže rozhovory prebiehali v poslednom týždni školského roka, boli všetci oslovení respondenti otvorení diskusii, za čo im úprimne ďakujeme. Pre získanie komplexného analytického podkladu na podporu rozhodovania o konkrétnych krokoch v procese reštrukturalizácie košickej siete materských a základných škôl odporúčame v ďalšej fáze kvalitatívneho výskumu rozšíriť vzorku o rozhovory s rodičmi, ktorí vyberajú konkrétne zariadenie pre svoje dieťa, ako aj s ďalšími odborníkmi či útvarmi magistrátu, ktoré sa venujú témam migrácie, plánovania výstavby alebo monitoringu demografického vývoja mesta.

Z etických dôvodov bolo respondentom počas nahrávania rozhovorov garantované, že celé prepisy nebudú odovzdané zadávateľovi výskumu, ktorý je zároveň zriaďovateľom ich zariadení. Cieľom tohto postupu bolo eliminovať potenciálnu štylizáciu odpovedí a zabrániť prípadnému hodnoteniu výpovedí konkrétnych riaditeľov a riaditeľiek zo strany mesta. Z tohto dôvodu neuvádzame konkrétne identifikátory respondentov a ich výpovede slúžia skôr ako ilustrácia všeobecného obsahu diskurzu, než ako citácie diferencujúce konkrétne školy. Napriek tomu nemožno úplne vylúčiť možnosť identifikácie konkrétnych škôl vo výpovediach zo strany osôb, ktoré sú v bežnom pracovnom styku s respondentmi. Túto skutočnosť si komunikační partneri uvedomovali.

V nasledujúcom texte sú zhrnuté kľúčové témy, ktoré vyplynuli z rozhovorov týkajúcich sa realít košického školstva. Niektoré z nich boli odvodené z vopred pripraveného scenára rozhovoru, zatiaľ čo iné vyplynuli z interakcie počas samotného rozhovoru. Dodatočným zdrojom dát po realizácii rozhovorov bola účasť na diskusii k SWOT analýze košického školstva dňa 2. júla 2025. Zber dát prostredníctvom pološtrukturovaných rozhovorov a analýza získaných informácií umožnili v analýze postupovať metódou zakotvenej teórie (grounded theory). Táto metóda umožňuje vytvárať teóriu o prítomnosti a súvislostiach pozorovaných konceptov priamo z empirických dát.

Výskumným problémom tejto kvalitatívnej štúdie je fungovanie škôl v kontexte systému, ktorý síce legislatívne zabezpečuje miesto pre všetky deti v príslušnom školskom obvode, no reálne dochádzanie (vrátane prepravy automobilmi) vedie k preťaženiu kapacít škôl v centre mesta a súčasne k poklesu počtu zapísaných detí v školách na perifériách. Cieľom bolo analyzovať fungovanie týchto škôl a skúmať, ako respondenti vnímajú možnosti a prekážky, ktoré im systém vytvára.

Zmeny v počte detí - vnímanie poklesu žiakov v školách

„Celkovo začíname pociťovať klesajúci trend v počte prihlásených detí. Teraz je to najmarkantnejšie na materských školách; základné školy sa zatiaľ ako tak držia.“

„Aj v meste (centre Košíc pozn.) vlastne tie škôlky nie sú naplnené úplne na doraz.“

Znižovanie celkového počtu detí zatiaľ nie je ústrednou témou najmä na základných školách, ktoré sú citlivejšie na iné demografické trendy než na zmeny hustoty obyvateľstva v bezprostrednom

okolí. Na pôrodnosť sú najcitlivejšie materské školy, ktoré rodičia volia najčastejšie v blízkosti svojho bydliska. V nich sa cyklus starnúcej populácie na košických sídliskách prejavuje zreteľnejšie. Mnohé materské školy už v ostatných rokoch otvárajú o jednu alebo viacero tried menej. Situácia je preto veľmi špecifická pre každú inštitúciu a jej profil v rámci cyklu expanzie a poklesu. Školy čelia buď okamžitému problému znižovania počtu detí (a následne nižšiemu financovaniu v dôsledku platného normatívneho systému „normatív na dieťa“), alebo naopak, v dôsledku vysokého záujmu potrebujú rozširovať svoje kapacity a zameriavajú sa na riešenie fyzického priestoru a zabezpečenie personálnych zdrojov, ktoré by navýšenie počtov umožnili.

„Spomeniem aj jav, kedy nevieme uspokojiť všetkých záujemcov, ktorí by si chceli vybrať našu školu. Musíme tak niektorým rodičom, a hlavne detičkám, bohužiaľ povedať, že ich nevieme prijať. Posledné roky otvárame iba dve prvácke triedy, pretože kapacitné možnosti školy nám už nedovolia otvoriť viacero tried.“

Podľa vyjadrení vedúcich pracovníkov, úspešnosť niektorých škôl súvisí predovšetkým s ich geografickým umiestnením. Z ich perspektívy možno identifikovať tri hlavné skupiny rodičov: (1) Skupina, ktorá preferuje školy v blízkosti bydliska (často rodičia s mladšími deťmi, kde matka je na rodičovskej dovolenke). (2) Skupina, ktorá umiestňuje deti do škôl v blízkosti svojho pracoviska. (3) Skupina, ktorá vyberá školy mimo bydliska a pracoviska na základe špecifických požiadaviek na vzdelávaciu inštitúciu.

„To (vysoký záujem o miesta pozn.) bude aj tým, že máme takúto lukratívnu polohu, vlastne vedľa nemocnice. Čiže to bude aj tým, že všetci lekári, sestričky a tak ďalej hľadajú škôlku čo najbližšie práci.“

„Rodičia hľadajú umiestnenie kvôli, ja neviem, starým rodičom, logistike, zamestnaniu, pretože tu máme blízko železničnú nemocnicu, inšpektorát práce, Jumbo centrum, kde sídli veľa firiem a tak ďalej. Rozrastá sa tu výstavba. Momentálne našou prioritou nie je prijímať nových žiakov od začiatku, ale doplniť triedy a ročníky, kde je menej žiakov. Ale vravím, tých miest už veľa nie je, takže máme ročníky, napríklad terajší siedmy ročník, kde nevieme prijať žiakov. Bohužiaľ, prvý a druhý ročník je bez šance, pretože všetko je naplnené.“

Počty žiakov sú kľúčovým faktorom pre financovanie škôl, od ktorého sa odvíjajú ďalšie možnosti ich rozvoja. Maximálne napĺňanie tried do najvyššieho možného počtu detí však kladie zvýšené nároky na pedagogických zamestnancov.

„Tie deti sú ale peniaze, a bez tých peňazí škola bohužiaľ nemôže fungovať na určitej úrovni. Na druhej strane si tiež myslím, že inak sa pracuje v triede, kde je 15 až 17 detí, ako v triede, kde je 25 až 28 detí, čiže je to veľký rozdiel.“

Počty žiakov neostávajú stabilné. Zaujímavým zistením, ktoré môže objasniť niektoré fenomény v dátach, sú výkyvy v počtoch žiakov počas priebehu základného vzdelávania.

„25 detí bežne odchádza (na gymnázium pozn.). Máme štyri piatacke triedy, v každej po 25 detí, čiže tak 100 žiakov. Na osemročné gymnázium mi odchádza vlastne akoby jedna trieda. To znamená, že zo štyroch piatackych tried v budúcom školskom roku budeme mať len tri. A z troch ôsmackych tried mi odchádza jedna celá na bilingválne, takže budem mať dve deviatacke triedy. Čiže ten „odliv mozgov“, v úvodzovkách by som to nazval, nám naozaj odchádza dvakrát z tej základnej školy.“

Pokles počtu detí a legislatívne podmienená voľná súťaž medzi školami vedú k formovaniu „pro-klientskeho“ prístupu u niektorých inštitúcií. Pre tieto školy už nie je dostatočné byť spádovou školou, ale je nevyhnutné aktívne ponúkať rodičom služby a vzdelávacie programy, ktoré zodpovedajú ich očakávaniam.

Atraktivita školy - prilákanie nových detí

„Je to možno práve tou reklamou našich rodičov, poviem. Tí sú tou najlepšou reklamou. Keď mi prichádzajú rodičia na zápis a pýtam sa: „Prosím vás pekne, čo vás sem privádza, prečo ste si vybrali našu škôlku?“, tak ich odpovede sú poväčšine presne preto, lebo tu už chodia deti mojej kamarátky a ona povedala, že takto a takto to tu funguje a je maximálne spokojná. Čo sa týka adaptácie, možno samotného výchovno-vzdelávacieho procesu, samotného prístupu pani učiteľiek a tak ďalej.“

„(Ziskavame nové deti pozn.) každodennou poctivou prácou. Samozrejme, ja hovorím, že najlepšia reklama je to, čo si ľudia odkomunikujú sami medzi sebou. Hlavne je to v tých prvých ročníkoch, kedy sa ešte tí rodičia snažia porovnávať školu, či urobili dobre, že zvolili tú alebo tú školu, takže tam to väčšinou (to prebieha pozn.). Ja hovorím, že najlepšia reklama je na pieskovisku, kde sa mamičky rozprávajú.“

Každá škola využíva individuálny prístup pri informovaní rodičov potenciálnych žiakov a predškolákov o vzdelávacích možnostiach, ktoré inštitúcia ponúka.

„Samozrejme, komunikujeme s verejnosťou rôznymi spôsobmi: od webovej stránky, facebookovej stránky, školského časopisu, rôznych prezentácií, po rôzne akcie s rodičmi. Sme základná škola s materskou školou, čiže už máme určitý príliv detí z našej vlastnej materskej školy, napríklad toho roku je to 14 predškolákov. Takže si zoberte, že to je viac ako polovica pri jednej prváckej triede. Potom máme partnerské materské školy, kde aj stamád' už máme, dá sa povedať, stabilný prílev detí, takže sme si vytvorili určitú takú taktiku na to, ako ich oslovovať. Samozrejmosťou sú aj moje návštevy stretnutí rodičov vo viacerých materských školách pred zápisom, kedy ani nie, že

prezentujem školu, ale skôr im poviem, ako ten zápis prebieha, čo je k tomu potrebné, a potom v diskusii už je čas aj zodpovedať niektoré otázky, ktoré rodičov zaujímajú.“

Školy zaznamenali výrazný záujem zo strany rodičov o rôznorodé kurzy a aktivity pre deti. Na základných školách sa tento záujem prejavuje v čase prevádzky školského klubu detí (družiny) alebo vo forme celotýždňových výcvikových kurzov zameraných na šport. V materských školách, kde sú krúžky zo zákona realizované len v popoludňajších hodinách, sa taktiež prejavuje záujem o aktivity v čase výchovno-vzdelávacieho procesu.

„Bol to enormný, enormný záujem. To bolo najhoršie odhadnúť v auguste alebo v septembri, keď som spúšťala prihlasovanie na krúžky, že koľko to asi bude. Ostala som veľmi milo prekvapená, že áno, veľmi veľa rodičov nabehlo na tieto krúžky.“

Ponuka krúžkov však so sebou prináša aj určité ťažkosti. V prípade, že ich vedú interní učitelia danej školy, môže to predstavovať nadmernú pracovnú záťaž kombináciou výučby a mimoškolských aktivít. Riešením pre niektoré školy je angažovanie externých lektorov výlučne pre krúžkovú činnosť. V tomto prípade je však náročné posúdiť kvalitu poskytovaných služieb. Podľa účastníkov stretnutia v Kulturparku by situáciu zlepšila existencia databázy overených a kvalitných lektorov či spoločností. Na druhej strane, pre kvalitné externé subjekty je často nájom priestorov v školách finančne náročný, čo sa premieta do cien pre rodičov a obmedzuje možnosti rodín s nižšími príjmami. Systémovým riešením, navrhovaným riaditeľmi, by bola možnosť pre školy uplatňovať nižšie nájomné pre subjekty organizujúce krúžkovú činnosť.

Je však potrebné poznamenať, že nie všetci riaditelia vnímajú krúžkovú činnosť výlučne ako prínos. V materských školách môže podľa niektorých názorov rozsiahla krúžková činnosť prebiehať na úkor kvality výchovno-vzdelávacieho procesu.

„Mám taký pocit, že to sú všetky tie nadštandardné aktivity – lyžiarsky, plavecký, korčuľarsky, škola v prírode... To je presne to, čo rodičia vyhľadávajú. Jednoducho chcú, aby bolo tých desať hodín, čo je dieťa v škôlke, nejakou plnohodnotne vyplnených. Aby to nebolo len také: „Áno, máme výchovno-vzdelávací proces, ktorý síce vždy funguje, ale... (...) Je to záťaž pre učiteľky, lebo tam už máte podľa vyhlášky zvýšený počet pedagogického dozoru. A veľmi dôležité je vedieť si všade nastaviť takú zdravú hranicu – dokedy je to ešte v poriadku.“

„Táto materská škola predtým nebola nastavená tak, že by sa robili krúžky. Ono je to také... diskutabilné. Viete, na jednej strane tým krúžkami zvýšite atraktivitu materskej školy pre rodičov – to určite áno. Ale na druhej strane, treba to nastaviť tak, aby to nebolo na úkor výkonu samotného vzdelávacieho procesu v materskej škole. (...) Nebol tu taký trend, že by sa v tejto škôlke bežne robili krúžky, takže tento rok sme zaviedli dva. Vedeli sme to nejakú poriešiť. Ale zase – ani mojím cieľom nie je zatraktívniť škôlku na úkor toho, že teraz ideme robiť všelijaké nadštandardné aktivity, všetky možné krúžky... a medzi tým nám unikne tá podstata materskej školy.“

Pedagogický tím - Starší personál, kvalita spolupráce a motivácia

V rozhovoroch s riaditeľmi škôl boli identifikované určité generačné rozdiely medzi pedagogickými zamestnancami. Konkrétne, staršia generácia vykazuje menšiu otvorenosť k organizačným a koncepčným zmenám v zabehnutých systémoch ich inštitúcií, čo ilustruje aj prístup k vyššie uvedeným krúžkovým aktivitám.

„V prvom rade tu bolo vedenie školy, ktoré už bolo služobne staršie. A oni razili takú teóriu, že všetko, čo bolo predtým, bolo v poriadku – že chyba je len na strane rodiny, teda rodičov, ktorí neprihlasujú deti do našej základnej školy. (...) Tam sme jednoducho museli zmeniť spôsob komunikácie – aj so zamestnancami. Motivovali sme ich k tomu, aby sa nebáli hovoriť, aké majú potreby, čo im chýba, kam by chceli, aby sa škola posúvala. Aby boli otvorení novým nápadom. A takýmto spôsobom sme sa snažili nastaviť celú komunikáciu a aj smerovanie školy.“

Riaditelia iniciovali diskusiu o dôležitosti komunikácie, ktorá rezonuje vo viacerých úrovniach: komunikácia vedenia školy so zamestnancami, komunikácia s rodičmi (ktorej je venovaná samostatná kapitola) a otvorená komunikácia so samotnými žiakmi. Staršie učiteľky majú možnosť porovnávať súčasnú prax s predošlými metódami, čo v niektorých prípadoch vedie k pocitu frustrácie. V týchto prípadoch je pre vedenie školy kľúčové zvládnuť efektívnu komunikáciu s týmito zamestnankyňami.

„Hlavne je to o hre – hrou deti učíme a vzdelávame. Ale aby dieťa malo aj iné aktivity, to je dnes už bežné. Kedysi to tak nebolo. Mám tu kolegyne, staršie pani učiteľky, ktoré majú 38 rokov praxe, dnes majú 58 – a často sa rozčuľujú: ‚Preboha, takto to ešte nebolo! Čo tí rodičia zase chcú?‘ No lenže ten trend sa jednoducho mení. Drevené kocky, ktoré kedysi stačili, to je už dávno pasé. Dnes fungujeme – pomaly aj v materských školách – vo svete, ktorý je už takmer virtuálny.“

„Celé je to o tom, ako sa človek prispôsobí, ako veľmi sa chce prispôbiť a ako dokáže namotivovať celý tím. Lebo aj moje kolegyne sú také, že keď niekedy poviem niečo nové, tak väčšinou reagujú: ‚Toto my nechceme, to nebudeme robiť.‘ A potom, na konci školského roka zrazu povedia: ‚Ved’ my sme to vlastne aj tak urobili.‘ Takže áno – presne tak. Ani nevedia ako, a ja sa potom smejem, že som to tam nejako začarovala – a aj tak to išlo.“

Pilotný rok financovania materských škôl prostredníctvom štátom distribuovaných finančných prostriedkov podľa počtu detí priniesol zmenu, ktorá spočíva v znemožnení riaditeľom prideľovať zamestnancom prémie. Tento stav, na ktorý boli zamestnanci zvyknutí, v súčasnosti negatívne ovplyvňuje atmosféru v pracovných vzťahoch.

„Naozaj makajú. Majú v triede dvadsaťštyri detí – a keď si porovnáam naše triedy so susednými škôlkami, alebo hoci so škôlkami na inom sídlisku, kde majú pani učiteľky ten istý plat, ale v triede

len štrnásť či pätnásť detí, lebo nie je naplnená kapacita... tak ich krivdu úplne chápem. Ale vysvetľujem im, že, žiaľ, toto nie je v mojej moci zmeniť. Snáď časom – možno tam hore – pochopia, že tých dvadsaťštyri detí je na dnešnú dobu naozaj veľmi, veľmi veľa.“

„Áno, viem – možno keby tí učitelia neboli už tak vyšťavení, keby boli trochu viac namotivovaní... A možno to ešte ani nebolo spomenuté, ale podľa mňa je to veľmi dôležitý údaj: vekový priemer pedagógov na tejto škole je okolo 50, 51 rokov.“

Využitie technológie môže významne prispieť k efektívnosti.

„Ale snažím sa. Ja som dosť technický typ človeka – mám rada, keď si môžem uľahčiť život technikou, keď sa to dá. A som veľmi rada, že aj pani učiteľky na to nabiehajú veľmi dobre, že sa oboznamujú s novými vecami. Napríklad aj EduPage – zvládnuť to, hej, nie každý má na začiatku tú snahu, ale musím povedať, že na to nabehli veľmi pekne. Takže som spokojná s tým, ako vieme spolu ťahať za jeden povraz, ako si vieme ísť za svojím.“

Je však potrebné zdôrazniť, že neexistuje absolútna korelácia medzi vekom pedagogického zamestnanca a jeho pripravenosťou pre výkon tejto náročnej profesie v roku 2025. Všetci riaditelia sa zhodli na tom, že pre dlhodobé a úspešné pôsobenie v pedagogickej praxi je nevyhnutná špecifická povaha a súbor vlastností ("srdiečko"). Boli zdokumentované prípady začínajúcich učiteliek v materských školách, ktoré napriek formálnemu vzdelaniu neboli pripravené na bežné konfliktné situácie s deťmi, čo viedlo k psychickému kolapsu a okamžitému ukončeniu pracovného pomeru. Psychologické testy nie sú dostatočným indikátorom. Podľa riaditeľiek materských škôl by sa počas štúdia mala zvýšiť časová dotácia na priame vyučovanie detí namiesto súčasného objemu pozorovania a načúvania. Tento prístup by umožnil budúcim pedagogickým zamestnancom overiť si vlastnú pripravenosť na výkon povolania.

Zmeny vo vzťahoch - Komunikácia s rodičmi a deťmi

V súvislosti s komunikáciou je v spoločnosti badateľná zmena v postavení učiteľa, pričom je vnímaný pokles jeho spoločenského statusu a dôležitosti v porovnaní s minulosťou. Tento fenomén má priamy vplyv aj na komunikáciu medzi učiteľom a rodičom.

„A čo by sa možno mohlo zmeniť – ale to by sa musela zmeniť celá spoločnosť – je prinavrátanie statusu učiteľa. Toto by som si naozaj priaľ... Je to celospoločenská téma a, žiaľ, nikomu sa to zatiaľ nedarí. Vidíme to aj vo vrcholovej politike – že už nikto nemá úctu k nikomu. A keď nie je úcta tam, prečo by potom bola úcta k učiteľovi?“

Externá komunikácia a vzťahy s rodičmi priamo korelujú s vnútorným fungovaním inštitúcie. Silná interná dôvera v rámci inštitúcie umožňuje efektívnejšie budovanie externých vzťahov s rodičmi a naopak.

„V prvom rade musí byť dôvera – dôvera na všetkých úrovniach. Zamestnanci musia dôverovať vedeniu, vedenie zase im, rovnako aj rodičia musia dôverovať škole a naopak.“

Kľúčovou prioritou rodičov je zaistenie bezpečnosti detí, čo sa odráža v ich záujme o spokojnosť detí a aktivity realizované v škole. Efektívna komunikácia je preto základom pre budovanie pozitívneho vzťahu medzi rodičmi a učiteľmi. Do života dieťaťa však môžu významne zasahovať aj životné okolnosti, ktoré majú potenciálny vplyv na jeho školský výkon. Tieto záležitosti si vyžadujú pozornosť zo strany učiteľov. Dôvera je preto esenciálna pre tento vzťah.

„Je samozrejmé, že rodičia, keď už raz zvolia nejakú školu – a to sa týka všetkých škôl –, prebieha aj určitá kontrola a hodnotenie spokojnosti. A je to úplne normálne, pretože neexistuje škola, kde by sa nevyskytli problémy. Neexistuje škola, kde by sa deti nepohašterili, alebo kde by nemohol vzniknúť konflikt s rodičom a podobne. Žijeme náročnú dobu – veľa rodičov sa rozvádza, veľa detí žije v striedavej starostlivosti. K tomu môžeme pripočítať napríklad ukrajinských žiakov, študentov zo zahraničia a tak ďalej. Takže bez dôvery a bez adekvátnej komunikácie sa táto práca jednoducho robiť nedá.“

Komunikácia školských zariadení je nevyhnutná pre externú prezentáciu školy potenciálnym rodičom a pre efektívne vysvetlenie ponuky pre žiakov. Následne, v rámci vzťahu medzi učiteľom a rodičom, je kľúčové zabezpečiť informovanie o všetkých relevantných aspektoch a budovať vzájomný vzťah. Kvalita komunikácie sa netýka výlučne pedagógov, ale odráža aj prístup ostatných zamestnancov školy. Efektívna komunikácia je záležitosťou celej komunity zamestnancov školy.

„Človek musí hľadať spôsoby, ako na jednej strane osloviť rodičov, aby pochopili, čo škola ponúka a aká je. Na druhej strane sa zase musíme snažiť odovzdávať informácie tak, aby boli rodičia dostatočne informovaní, a zároveň budovať vzťahy medzi žiakmi navzájom, ale aj medzi zamestnancami. Nie je to len o pani učiteľke, ale aj o pánovi školníkovi, pani kuchárke, upratovačke a ďalších. S týmto som do školy prišiel – snažím sa, aby tieto tri oblasti prinášali prosperitu hlavne deťom a rodičom.“

V súčasnosti sú školy nútené využívať sociálne siete ako kľúčový pilier pre externú komunikáciu, budovanie reputácie a prezentáciu svojich aktivít pred rodičmi. V porovnaní s minulosťou je preto nevyhnutná aj efektívna schopnosť sebareprezentácie školy.

„No a neposledným radom sme veľmi tlačili aj na marketing – to znamená od sociálnych sietí, ktoré boli ešte v zárodku, cez rôzne promo videá a podobne. Celé to bolo postavené na komunikácii a budovaní dobrého mena našej školy, ktoré, mimochodom, si dovoľujem povedať, že sa veľmi ťažko vytvára – ale to určite viete.“

Pokiaľ dieťa navštevuje školu, dieťa aj jeho rodičia sa stávajú súčasťou komunity danej školy. Je preto nevyhnutné budovať pozitívne vzťahy a posilňovať komunitného ducha školy, čo prispieva k celkovej spokojnosti všetkých zúčastnených strán.

„Sú to ľudia, ktorí sú spokojní a šťastní, že ich dieťa chodí práve do tejto školy. A my to dokážeme aj tým, že naozaj žijeme komunitne a rodičia sa dokážu aktívne podieľať na našom spoločnom komunitnom živote.“

Podporný tím - Prístup k deťom s dôrazom na inklúziu

Ako bolo uvedené v predchádzajúcej kapitole, školy si uvedomujú rôznorodosť detí a ich špecifické potreby. Školy na Slovensku sa usilujú o inkluzívny prístup k deťom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a ich integráciu do bežného vzdelávacieho procesu, čo je umožnené systémom podporných tímov.

„Áno, školský podporný tím máme veľký, ako vravíte. V našej škole okrem školskej psychologičky, ktorá je na plný úväzok, a školskej špeciálnej pedagogičky, tiež na plný úväzok, máme deväť asistentov učiteľa. A čo je zvláštnosťou, sme jedinou školou v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Košice, ktorá má dokonca svojho zdravotníckeho pracovníka – školskú ambulanciu a pomocného vychovávateľa.“

Problematika inklúzie presahuje rozsah tejto štúdie. Riaditelia však vo veľkej miere reflektujú nedostatočný počet úväzkov pridelených ministerstvom, čo predstavuje významný problém najmä v školách s vysokým podielom detí z marginalizovaných rómskych komunít. Pedagogickí zamestnanci často nemajú dostatočné vzdelanie pre prácu s integrovanými deťmi so špeciálnymi potrebami, z čoho vyplýva potreba navýšenia počtu asistentov. Rovnako je nedostatočný počet psychológov vzhľadom na objem práce, ktorú by mali vykonávať na školách, nezávisle od problematiky inklúzie. Dôležitým bodom diskusií bola aj potreba školského zdravotníka. V inštitúciách, kde je tento inštitút zavedený, vyjadrili spokojnosť s jeho prítomnosťou. Jedna riaditeľka materskej školy dodatočne zdôraznila potrebu prítomnosti zdravotníka, pretože učiteľky sa necítia dostatočne kvalifikované na zvládanie krízových situácií, ktoré môžu nastať v triede (napríklad diabetes).

Hlavné ciele školy ako inštitúcie - Zmena hodnôt a priorít

Počas diskusie v Kulturparku sa výrazne vynárala téma identifikácie kľúčových aspektov vzdelávania a definície primárnych cieľov školy ako inštitúcie. Dochádza k transformácii obsahu vzdelávania a zámerov výchovno-vzdelávacieho procesu, a to nielen v dôsledku kurikulárnej reformy, ale aj na základe potrieb vychádzajúcich priamo zo škôl. Vzhľadom na celospoločenskú

situáciu by sa mala súčasťou vzdelávania stať aj schopnosť kritického vyhodnocovania pravdivých a nepravdivých informácií. Školy by mali tento dôležitý prvok integrovať do vzdelávacích osnov.

„Myslím si, že táto zručnosť je v súčasnosti veľmi dôležitá – aby ľudia dokázali rozlíšiť, čo je nepravdivá informácia, čo zavádzajúca a čo je hoax.“

Dochádza k zmene v percepcii školy zo strany súčasných rodičov a detí. Škola by nemala byť vnímaná ako priestor založený na strachu a kontrole, ale ako bezpečné prostredie, ktoré podporuje spokojnosť dieťaťa, jeho vzdelávanie a rozvoj. Tento aspekt by mal byť podľa respondentov zohľadnený aj pri hodnotení škôl, keďže sa v praxi preukazuje ako dôležitý.

„Zároveň si myslím, že iné komisie by sa už po toľkých rokoch mohli zamyslieť, či by nebolo vhodné pridať ďalší atribút alebo spôsob hodnotenia, napríklad pozitívnu klímu v škole. Pretože dnes je možno oveľa dôležitejšie, aby dieťa chodilo do školy šťastné, než aby sme z neho robili výborného dostihového koňa.“

Materiálno-technické zabezpečenie školy - Opravy budov a zariadení

Z realizovaných rozhovorov boli identifikované štyri základné oblasti týkajúce sa materiálno-technického vybavenia škôl: (1) investície do opráv budov, (2) investície do zveľadenia školských dvorov a športovísk, ktoré sú súčasťou pedagogického procesu, (3) investície do interiérového vybavenia priestorov školy (nábytok) a (4) učebné pomôcky, predovšetkým technologického charakteru (napr. tablety, interaktívne tabule, didaktické pomôcky).

„Hej, pokiaľ by som to brala tak, že už máme mnohé veci vynovené – zariadenia, nábytky, poličky – tak to áno. Ale čo sa týka samotnej budovy, tá by si už zaslúžila trochu viac pozornosti. Chápem však, že mesto Košice má veľa materských škôl a peniaze je potrebné spravodlivo prerozdeliť. Zaslúžil by si pozornosť aj školský dvor. Momentálne máme pozastavené akékoľvek investície do školského dvora, pretože sa plánuje veľký projekt a očakáva sa, že na dvor prídu veľké stroje. Bolo by preto nezmyselné tam niečo investovať teraz.“

Vzhľadom na projektové financovanie vnímajú školy proces opráv ako zdĺhavý, čo bráni rýchlej a komplexnej obnove. Súčasný systém financovania neumožňuje školám dostatočne investovať do údržby a zlepšovania materiálneho stavu školy, čo vedie k frustrácii zúčastnených aktérov. Zaujímavým zistením je tiež vnímanie obnoveného a esteticky príjemného interiéru ako adekvátnych podmienok, ktoré podľa riaditeľov prispievajú ku kvalite celkového zážitku zo školy.

„S opravami (budov pozn.) máme problém – vyzerajú zastaralo a v mnohých ohľadoch sú nevyhovujúce. S týmto sa neustále boríme. Pre nás sú momentálne najväčším problémom financie.“

„Robíme modernizáciu učebne cudzích jazykov – nové linoleum, nová maľba, nový nábytok. Chceme, aby mali žiaci vytvorené adekvátne podmienky.“

Doprava detí do školy - Bezpečnostná otázka

„O tej pol ôsmej až ôsmej, keď je hlavný nával, a keď máte polovicu detí z iných častí mesta či obcí, tých áut je naozaj dosť. Je to však vec, ktorú my nemáme v riešení a nemôžeme ju ovplyvniť.“

V rozhovoroch bola špeciálne otvorená téma bezpečnosti v kontexte fenoménu „mamataxi“. U respondentov však tento fenomén nie je vnímaný ako významný problém, keďže nemajú pocit, že ho môžu ovplyvniť. Toto zistenie bolo prekvapivé vzhľadom na relatívnu viditeľnosť tejto témy vo verejnej debate a v odborných, mestsko-plánovacích kruhoch.

„Občas tu stoja príslušníci policajného zboru pri prechode a podobne. Nie je vytvorené miesto na občasné parkovanie, alebo by mohlo byť... Už sa stalo, že rodič, ktorý niesol prvé dieťa do školy, dostal pokutu od mestskej polície za parkovanie – zastal na päť minút, odniesol dieťa a vrátil sa k autu. Ale vraj im to... No, každá škola má takéto problémy.“

Zhrnutie kvalitatívnej štúdie

Hoci mnohé materské a základné školy pristupujú proaktívne k úprave obsahu vzdelávania a prezentácii svojich silných stránok, nie všetky disponujú potrebnou kapacitou. Odporúčanie pre zvýšenie preferencie štátnych zariadení na úkor rastúceho počtu súkromných a cirkevných inštitúcií spočíva v podpore ich strategického rozvoja založeného na dátach (interný výskum efektívnosti, analýza hodnôt a požiadaviek rodičov, prepojenie zistení a realizácia rozsiahlej komunikačnej kampane). Na základe tejto kvalitatívnej štúdie o materských a základných školách v Košiciach bolo formulovaných niekoľko kľúčových zistení.

Prvým výrazným trendom je nerovnomerná dynamika v počte detí — zatiaľ čo školy v centrálnych oblastiach čelia preťaženiu kapacít, školy na perifériách zápasia s poklesom počtu žiakov. Materské školy sú citlivejšie na demografické zmeny, čo sa prejavuje znižovaním počtu otváraných tried. Počet detí má priamy dopad na financovanie, ktoré je založené na normatíve na žiaka. Rodičia pri výbere škôl zohľadňujú viaceré faktory, ako je geografická dostupnosť (blízkosť k práci, bydlisku alebo starým rodičom) alebo atraktivita ponuky školy. V dôsledku obmedzených kapacít musia školy niekedy záujemcov odmietnuť.

Druhou zásadnou oblasťou je vnútorné fungovanie škôl a manažment pedagogického tímu. Viacerí riaditelia poukázali na starnutie personálu, ktorý prejavuje menšiu otvorenosť k zmenám a modernizácii. Motivácia zamestnancov, otvorená komunikácia a schopnosť viesť tím smerom k inováciám sa ukázali ako kritické faktory. Dôležitou témou boli aj krúžky — školy ich vnímajú ako

nástroj na zvýšenie atraktivity, ale zároveň ako dodatočnú záťaž pre učiteľov. Systematické riešenie by mohlo spočívať v lepšom nastavení podmienok, napríklad znížené nájomy pre kvalitných externých lektorov.

Tretím dôležitým okruhom je komunikácia a budovanie dôvery s rodičmi, ako aj materiálno-technické zázemie škôl. Riaditelia zdôrazňujú, že dôvera je esenciálnym predpokladom pre fungovanie vzťahov medzi vedením, učiteľmi a rodičmi. Otvorenosť, efektívna externá prezentácia škôl (vrátane sociálnych sietí) a posilňovanie komunitného ducha prispievajú k zvýšeniu spokojnosti. Mnohé školy však čelia problémom s nedostatočnými investíciami do údržby a vybavenia budov. Taktiež pociťujú potrebu posilnenia personálneho zázemia – viaceré by uvítali viac podporných profesií (psychológ, špeciálny pedagóg, zdravotník), najmä pri práci s deťmi so špeciálnymi potrebami. Výsledky naznačujú, že školy by mohli ťažiť z cielenej podpory strategického rozvoja a lepšieho zdieľania dát o osvedčených postupoch.

5. Kvantitatívna štúdia

Popisná analýza siete verejných škôl

Tabuľka 2 ukazuje dominanciu verejného sektora v predprimárnom vzdelávaní v Košiciach a okolitom regióne. V okrese Košice-okolie si verejné materské školy udržiavajú takmer absolútnu prevahu, čo signalizuje minimálny vplyv súkromných a cirkevných zriaďovateľov mimo mestského prostredia. V samotnom meste Košice, hoci verejné materské školy stále tvoria prevažnú väčšinu kapacít, je pozorovateľný postupný pokles ich podielu na celkovom počte žiakov. Zatiaľ čo v rokoch 2000 – 2009 predstavovali 96,4 % žiakov, ich podiel klesol na 81,6 % od roku 2020. Tento trend indikuje, že aj keď verejné inštitúcie zostávajú pilierom predprimárneho vzdelávania, dochádza k pozvoľnému presunu dopytu alebo ponuky smerom k neverejným zriaďovateľom.

Naopak, súkromné a cirkevné materské školy vykazujú rastúci, hoci stále menšinový, podiel výhradne v rámci mesta Košice, zatiaľ čo v okolitých obciach je ich prítomnosť prakticky nulová. Konkrétne, podiel súkromných materských škôl v Košiciach vzrástol z 1,1 % na 12,1 % a cirkevných z 2,5 % na 6,3 % v analyzovanom období. Nárast v neverejnom sektore v mestskom prostredí naznačuje vznikajúci segment trhu, ktorý pravdepodobne reaguje na špecifické potreby alebo preferencie rodičov, čo môže byť spôsobené demografickými zmenami, zmenou životného štýlu alebo aj nedostatočnými kapacitami v rámci verejného sektora. Tieto dáta sú kľúčové pre pochopenie dynamiky a štrukturálnych zmien v ponuke predprimárneho vzdelávania, pričom naznačujú potrebu detailnejšej analýzy faktorov ovplyvňujúcich rozhodovanie rodičov a stratégiu rozvoja kapacít v oboch typoch prostredia (mesta a jeho okolia), vzhľadom na ich odlišné správanie.

Tabuľka 2. Štatistika materských škôl v Košiciach (2000–2024). Sumár počtu žiakov verejných materských škôl, vrátane škôl v Mestskej časti Košice-Staré Mesto, ktorá má vlastnú správu materských škôl. Zdroj: CVTI SR (2025).

	Zriaďovateľ	Košice		Košice-okolie	
		Žiaci	%	Žiaci	%
2000–2009	Verejný	67 978	96,4	26 811	100,0
	Súkromný	751	1,1	0	0,0
	Cirkevný	1 738	2,5	0	0,0
	Zahraničný	68	0,1	0	0,0
2010–2019	Verejný	60 951	88,5	27 688	99,2
	Súkromný	3 709	5,4	93	0,3
	Cirkevný	4 206	6,1	138	0,5
Od 2020	Verejný	31 617	81,6	17 558	97,4
	Súkromný	4 692	12,1	203	1,1
	Cirkevný	2 432	6,3	274	1,5

Tabuľka 3 rozširuje záber štúdie na oblasť základných škôl, čím poskytuje pohľad na dynamiku vo vzdelávaní pre staršie vekové kategórie detí. Rovnako ako Tabuľka 2, rozlišuje inštitúcie podľa zriaďovateľa (verejné, súkromné, cirkevné) a lokality (mesto Košice a Košice-okolie), pričom zachováva rovnaké časové úseky v dátach. Kľúčovým zistením je pretrvávajúca dominancia verejných základných škôl v oboch analyzovaných regiónoch. V okrese Košice-okolie si verejné školy udržiavajú takmer 100 % podiel na celkovom počte žiakov počas celého sledovaného obdobia, čo potvrdzuje, že v prímestských oblastiach je primárne vzdelávanie takmer výhradne v rukách samospráv.

Tabuľka 3. Štatistika základných škôl v Košiciach (2000–2024). Sumár počtu žiakov verejných základných škôl (1. a 2. stupeň), spravovaných mestom Košice. Zdroj: CVTI SR (2025).

	Zriaďovateľ	Košice		Košice-okolie	
		Žiaci	%	Žiaci	%
2000–2009	Verejný	216 566	93,7	116 203	99,1
	Súkromný	4 856	2,1	0	0,0
	Cirkevný	9 788	4,2	1 063	0,9
2010–2019	Verejný	157 600	87,1	105 004	98,4
	Súkromný	11 857	6,6	374	0,4
	Cirkevný	11 436	6,3	1 320	1,2
Od 2020	Verejný	84 037	83,2	56 199	95,6
	Súkromný	9 506	9,4	1 745	3,0
	Cirkevný	7 482	7,4	860	1,5

V samotnom meste Košice je situácia odlišná, avšak verejné základné školy naďalej vzdelávajú väčšinu žiakov. Bol zaznamenaný pokles ich podielu z 93,7 % v rokoch 2000 – 2009 na 83,2 % od roku 2020. Tento pokles je podobne výrazný ako v prípade materských škôl, čo poukazuje na znižujúcu sa stabilitu verejného sektora v základnom školstve.

Súkromný sektor zaznamenal dynamickejší, hoci stále len mierny, rast. Činnosť súkromných a cirkevných základných škôl v Košiciach je stále na pomerne nízkej úrovni, s podielom pohybujúcim sa v jednotkách percent počas celého obdobia. Súkromné základné školy zaznamenali nárast z 2,1 % na 9,4 %, zatiaľ čo cirkevné školy narástli z 4,2 % na 7,4 %. Tieto podiely naznačujú, že alternatívne formy základného vzdelávania majú v Košiciach zatiaľ marginálny, avšak rastúci vplyv, hoci nepredstavujú významnú konkurenciu pre verejný sektor. Základné vzdelávanie v lokalite Košíc je vo väčšine zabezpečované prostredníctvom verejných inštitúcií. Rastúci podiel neverejných škôl však naznačuje, že hoci rodičia v regióne stále vo veľkej miere preferujú tradičné verejné základné školy, čoraz viac vyhľadávajú alternatívy, čo je dôležitý poznatok pre strategické plánovanie kapacít a rozvoj vzdelávacej infraštruktúry.

Demografická analýza

Tabuľka 4 poskytuje retrospektívny pohľad na objem kohort detí v predškolskom (vek 3 – 5 rokov) a školskom veku (vek 6 – 14 rokov) v Košiciach a okrese Košice-okolie, a to v časových obdobiach od 90. rokov až po súčasnosť. Údaje, vyjadrené v tisícoch detí s percentuálnym podielom mesta Košice, indikujú prebiehajúce zmeny v objemoch dopytu po vzdelávacích kapacitách. Pre vekovú skupinu 3 – 5 rokov (relevantnú pre materské školy) bol priemerný ročný objem najvyšší pred rokom 1999 (13,8 tisíc detí), pričom následne klesol v období 2000 – 2009 na 11,4 tisíc. Pozitívnym trendom je mierny nárast v novších obdobiach. Tento nárast v posledných dvoch dekádach naznačuje oživenie pôrodnosti alebo zvýšenú migráciu mladých rodín s malými deťmi do regiónu, čo priamo ovplyvňuje dopyt po miestach v materských školách. Súčasne je však pozoruhodný konzistentný pokles podielu samotného mesta na celkovom objeme tejto kohorty, z 66,3 % pred rokom 1999 na 55,6 % od roku 2020. Tento klesajúci podiel signalizuje relatívny nárast počtu detí v prímestských oblastiach okresu Košice-okolie, čo implikuje presun dopytu a potrebu prispôsobenia kapacít materských škôl aj v širšom regióne mimo administratívnych hraníc mesta.

Podobný trend je pozorovateľný vo vekovej skupine 6 – 14 rokov (relevantnej pre základné školy). Priemerný ročný objem tejto kohorty zaznamenal významný a kontinuálny pokles z 48,0 tisíc detí pred rokom 1999 na 35,1 tisíc v období 2010 – 2019, s miernym nárastom od roku 2020. Tento dlhodobý pokles je priamym dôsledkom demografického vývoja, konkrétne zníženej pôrodnosti z predošlých období, a má zásadné implikácie pre dimenzovanie kapacít základných škôl. Takisto ako pri predškôlkoch, aj tu je zrejмый pokles podielu mesta na celkovom objeme vekovej skupiny, z 68,6 % pred rokom 1999 na 56,0 % od roku 2020. Tento trend opätovne poukazuje na rastúci význam a demografickú dynamiku v okolí mesta, kde sa relatívne zvyšuje koncentrácia

školopovinných detí. V kontexte celkovej štúdie tieto dáta poskytujú základ pre interpretáciu budúcich prognóz a zároveň zdôrazňujú, že hoci celkový objem detí v základnom školskom veku klesal, regionálna distribúcia dopytu sa menila v prospech prímestských oblastí. Tento poznatok je kľúčový pre strategické plánovanie umiestnenia a kapacity základných škôl, keďže jednoduché znižovanie kapacít v meste nemusí korešpondovať s meniacimi sa regionálnymi potrebami, ktoré sa presúvajú do okolia.

Tabuľka 4. Priemerný ročný objem demografických kohort (materské a základné školy) v Košiciach a okrese Košice-okolie. Zahŕňa podiel mesta Košice v percentách. Zdroj: Štatistický úrad SR (2025).

	Vek 3–5		Vek 6–14	
	Tis.	Košice (%)	Tis.	Košice (%)
Do 1999	13,8	66,3	48,0	68,6
2000–2009	11,4	61,7	39,2	63,1
2010–2019	12,0	58,6	35,1	58,3
Od 2020	12,2	55,6	36,1	56,0

Prirodzený prírastok

Tabuľka 5 sumarizuje priemernú ročnú hrubú mieru živorodenosti, hrubú mieru úmrtnosti a z nich odvodený prirodzený prírastok v promile za obdobie 1993 – 2024. Poskytuje kľúčové demografické poznatky nevyhnutné pre pochopenie a prognózu dlhodobého vývoja populácie v Košiciach a ich okolí. Dáta vykazujú jasný a konzistentný trend demografickej stagnácie, ktorý je primárne riadený dlhodobou nízkou pôrodnosťou a stúpajúcou úmrtnosťou. Priemerná hrubá miera živorodenosti v Košiciach bola v období do roku 1999 na úrovni 11,1 promile, pričom následne plynulo klesala v nasledujúcich dekádach na 8,8 promile od roku 2020. Tieto hodnoty predstavujú kritický faktor ovplyvňujúci budúci objem detských kohort a tým aj dopyt po miestach v materských a základných školách. Naopak, hrubá miera úmrtnosti v Košiciach vykazuje rastúci trend, zo 7,7 promile pred rokom 1999 na 10,8 promile od roku 2020. Kombinácia klesajúcej pôrodnosti a rastúcej úmrtnosti sa odráža v prirodzenom prírastku v Košiciach, ktorý bol aj pred rokom 1999 nízky, no od roku 2020 sa preklopil na negatívny, dosahujúc hodnotu -2,0 promile.

Depopulačný proces, kde počet úmrtí prevyšuje počet narodení, je priamym indikátorom znižujúcej sa demografickej základne aj pre budúcich žiakov. V porovnaní s mestom Košice oblasť Košice-okolie vykazuje modifikovanú demografickú dynamiku. Hoci aj tu je hrubá miera živorodenosti relatívne nízka (s poklesom zo 14,4 na 12,2 promile od roku 2020) – technicky dostatočná pre reprodukciu – úmrtnosť je konzistentne vyššia ako v meste (mení sa z 10,4 na 9,7 promile od roku 2020). Dôležité je, že prirodzený prírastok v okrese Košice-okolie zostáva pozitívny (zo 4,0 na 2,6 promile). Suburbium mesta, Košice-okolie, si udržalo pozitívny prirodzený

prírastok po dlhšie obdobie. V kontexte s predchádzajúcimi poznatkami o klesajúcom podiele mesta Košice na celkovom počte detí v predškolskom a školskom veku to potvrdzuje, že demografická vitalita sa presúva do prímestských oblastí. Okres Košice-okolie dnes vykazuje odolnejšiu demografickú štruktúru v porovnaní s mestom, čo je nevyhnutné zohľadniť pri akýchkoľvek prognózach a regionálnom plánovaní kapacít škôl.

Tabuľka 5. Priemerná ročná hrubá miera živorodenosti a úmrtnosti v Košiciach (1993–2024). Údaje v promile. Zdroj: Štatistický úrad SR (2025).

		Živorodenosť	Úmrtnosť	Prír. prírastok
Košice	Do 1999	11,1	7,7	3,4
	2000–2009	10,2	8,3	1,8
	2010–2019	9,8	8,5	1,3
	Od 2020	8,8	10,8	-2,0
Košice - okolie	Do 1999	14,4	10,4	4,0
	2000–2009	13,6	9,8	3,8
	2010–2019	13,3	8,7	4,6
	Od 2020	12,2	9,7	2,6

Tabuľka 6 ilustruje posun v dôležitom procese pre účely tejto štúdie, konkrétne v reprodukčnom správaní obyvateľstva smerom k neskoršiemu veku materstva, čo je charakteristický znak demografickej tranzície vo vyspelých spoločnostiach. V meste Košice, v období pred rokom 1999, bolo najviac detí narodených matkám vo vekovej skupine 20 – 24 rokov (37,2 %), nasledované skupinou 25 – 29 rokov (31,5 %). S postupom času je však viditeľný výrazný pokles podielu narodení v mladších vekových skupinách a súčasne markantný nárast podielu starších matiek. V období od roku 2020 je už dominantnou vekovou skupinou 30 – 34 rokov (36,8 %), pričom podiel u matiek vo veku 20 – 24 rokov klesol len na 9,7 %. Zároveň dochádza k výraznému nárastu podielu narodení aj vo vekovej skupine 35 – 39 rokov (z 5,2 % na 18,4 %) a dokonca 40 – 44 rokov (z 1,1 % na 4,2 %). Tento trend naznačuje, že rodičia v meste systematicky odkladajú príchod detí na neskorší vek, čo môže byť spôsobené predlžujúcim sa vzdelávaním, kariérnymi ambíciami, ale aj finančnou neistotou alebo zmenami v životných prioritách. Dôsledkom uvedeného posunu je predlžovanie medzigeneračných intervalov a potenciálne aj nižší celkový počet detí, keďže reprodukčné okno sa kultúrne posúva, no biologické limity ostávajú.

Pri porovnaní s oblasťou Košice-okolie sa objavujú regionálne rozdiely, ktoré ilustrujú odlišnú mieru pokročilosti demografickej tranzície. Hoci aj v okolitých obciach regiónu je prítomný trend posunu materstva do vyššieho veku, proces je pomalší a menej výrazný než v meste. V období do roku 1999 bola dominantnou skupinou 20 – 24 rokov (42,5 %), no ešte aj od roku 2020 si táto skupina udržiava pomerne výrazný podiel (22,1 %), aj keď veková skupina 30 – 34 rokov (24,0 %) sa stáva porovnateľnou. Podiel pôrodov u matiek vo veku 15 – 19 rokov je v Košice-okolie

dlhodobo výrazne vyšší (napr. 14,4 % od roku 2020) ako v Košiciach (4,0 %), čo poukazuje na pretrvávajúce skoršie materstvo vo vidieckom prostredí. Tento kontrast podčiarkuje sociálno-ekonomické a kultúrne rozdiely medzi urbanizovaným obyvateľstvom mesta a prímestskými oblasťami. Okolie sa javí ako demograficky mladšie a menej ovplyvnené trendmi života v modernej spoločnosti. Podstatné však je, že sa mení veková štruktúra matiek, a to priamo ovplyvňuje tempo a objem budúcich kohort žiakov. Pochopenie tohto posunu je kritické pre tvorbu presnejších demografických prognóz. Aj pri stabilnej hrubej miere živorodenosti sa mení distribúcia narodení v priebehu životného cyklu, čo má dopady na dynamiku rastu populácie a jej regionálne rozloženie.

Tabuľka 6. Podiel narodených detí podľa 5-ročných vekových skupín matiek v Košiciach a okolí. Ukazuje socioekonomický a kultúrny posun v reprodukcií v kontexte demografickej tranzície. Zdroj: Štatistický úrad SR (2025).

	Vek matky	Košice	Košice-okolie
Do 1999	Do 14	0,1	0,3
	15–19	10,2	16,2
	20–24	37,2	42,5
	25–29	31,5	24,4
	30–34	14,7	11,3
	35–39	5,2	4,4
	40–44	1,1	0,9
	45–49	0,0	0,1
	Od 50	0,0	0,0
2000–2009	Do 14	0,1	0,2
	15–19	6,7	13,6
	20–24	20,2	30,6
	25–29	36,7	31,2
	30–34	26,8	16,9
	35–39	8,1	6,3
	40–44	1,4	1,2
	45–49	0,1	0,1
	Od 50	0,0	0,0
2010–2019	Do 14	0,1	0,2
	15–19	4,5	13,1
	20–24	11,3	22,9
	25–29	29,9	27,8
	30–34	35,1	23,5
	35–39	15,9	10,4
	40–44	3,2	2,0
	45–49	0,1	0,1
	Od 50	0,0	0,0

Od 2020	Do 14	0,1	0,2
	15–19	4,0	14,4
	20–24	9,7	22,1
	25–29	26,5	24,9
	30–34	36,8	24,0
	35–39	18,4	11,6
	40–44	4,2	2,7
	45–49	0,2	0,2
	Od 50	0,0	0,0

Migračný prírastok

Tabuľka 7 odhaľuje kontrastné migračné vzorce medzi mestom Košice a jeho okolím, čo má zásadné implikácie pre regionálny demografický vývoj a následne aj pre dopyt po vzdelávacích kapacitách. V meste Košice je počas celého sledovaného obdobia pozorovaná pretrvávajúca negatívna bilancia migrácie. Hoci miera prisťahovaní zostáva stabilná, pohybujúca sa od 8,0 do 8,7 promile, miera vysťahovaní vykazuje rastúci trend, z 9,3 promile na 11,8 promile od roku 2020. Výsledkom je prehlbujúce sa záporné migračné saldo, ktoré sa z -1,3 promile pred rokom 1999 dostalo na -3,2 promile od roku 2020. Negatívny migračný trend pre mesto znamená, že Košice dlhodobo strácajú obyvateľov aj prostredníctvom migrácie, čo umocňuje dopady nízkej pôrodnosti a prispieva k celkovej depopulácii mesta, a tým aj k znižovaniu dopytu po kapacitách škôl v jeho administratívnych hraniciach. Tento proces je typický pre veľké mestá, ktoré zažívajú suburbanizáciu, kde sa obyvatelia, často mladé rodiny, presúvajú do okolitých, cenovo dostupnejších a prostredím príjemnejších oblastí.

Tabuľka 7. Priemerná ročná hrubá miera imigrácie, emigrácie a migračného salda v Košiciach (1993–2024). Údaje v promile. Zdroj: Štatistický úrad SR (2025).

		Prisťahovaní	Vysťahovaní	Saldo
Košice	Do 1999	8,0	9,3	-1,3
	2000–2009	7,7	10,4	-2,7
	2010–2019	8,8	10,8	-2,1
	Od 2020	8,7	11,8	-3,2
Košice - okolie	Do 1999	11,2	8,5	2,7
	2000–2009	12,5	8,0	4,5
	2010–2019	13,4	7,8	5,6
	Od 2020	14,6	7,7	6,8

Okres Košice-okolie vykazuje rastúcu pozitívnu migračnú bilanciu, čo je v priamom kontraste s mestom. Miera prisťahovaní v okrese Košice-okolie je konzistentne výrazne vyššia než v meste,

pričom vykazuje stúpajúci trend z 11,2 na 14,6 promile od roku 2020. Zároveň miera vyst'ahovaní tu zostáva počas celého obdobia stabilne nízka a klesá z 8,5 na 7,7 promile. Kombinácia vysokého počtu prisťahovaní a nízkej hladiny vyst'ahovaní teda nevyhnutne vedie k rastúcemu pozitívnemu migračnému saldu, ktoré vzrástlo z 2,7 promile na 6,8 promile od roku 2020. Tento robustný pozitívny migračný prírastok v okolí mesta naznačuje, že prímestské oblasti sú atraktívnou destináciou, pravdepodobne pre obyvateľov opúšťajúcich mesto Košice, ale aj pre migráciu z iných častí Slovenska alebo zahraničia. Tieto zistenia potvrdzujú a ďalej prehlbujú obraz, ktorý sa už ukázal z predchádzajúcich tabuliek: zatiaľ čo mesto Košice čelí demografickému poklesu spôsobenému prirodzenou depopuláciou a zápornou migráciou, Košice-okolie vykazuje výraznú demografickú vitalitu. Migrácia je teda druhou kľúčovou zložkou, ktorá formuje demografický vývoj a ktorá spoločne s prirodzeným prírastkom určuje regionálny dopyt po vzdelávacích kapacitách, naznačujúc potrebu presunu ťažiska plánovania kapacít z centra mesta do jeho rozrastajúceho sa okolia.

Demografická prognóza

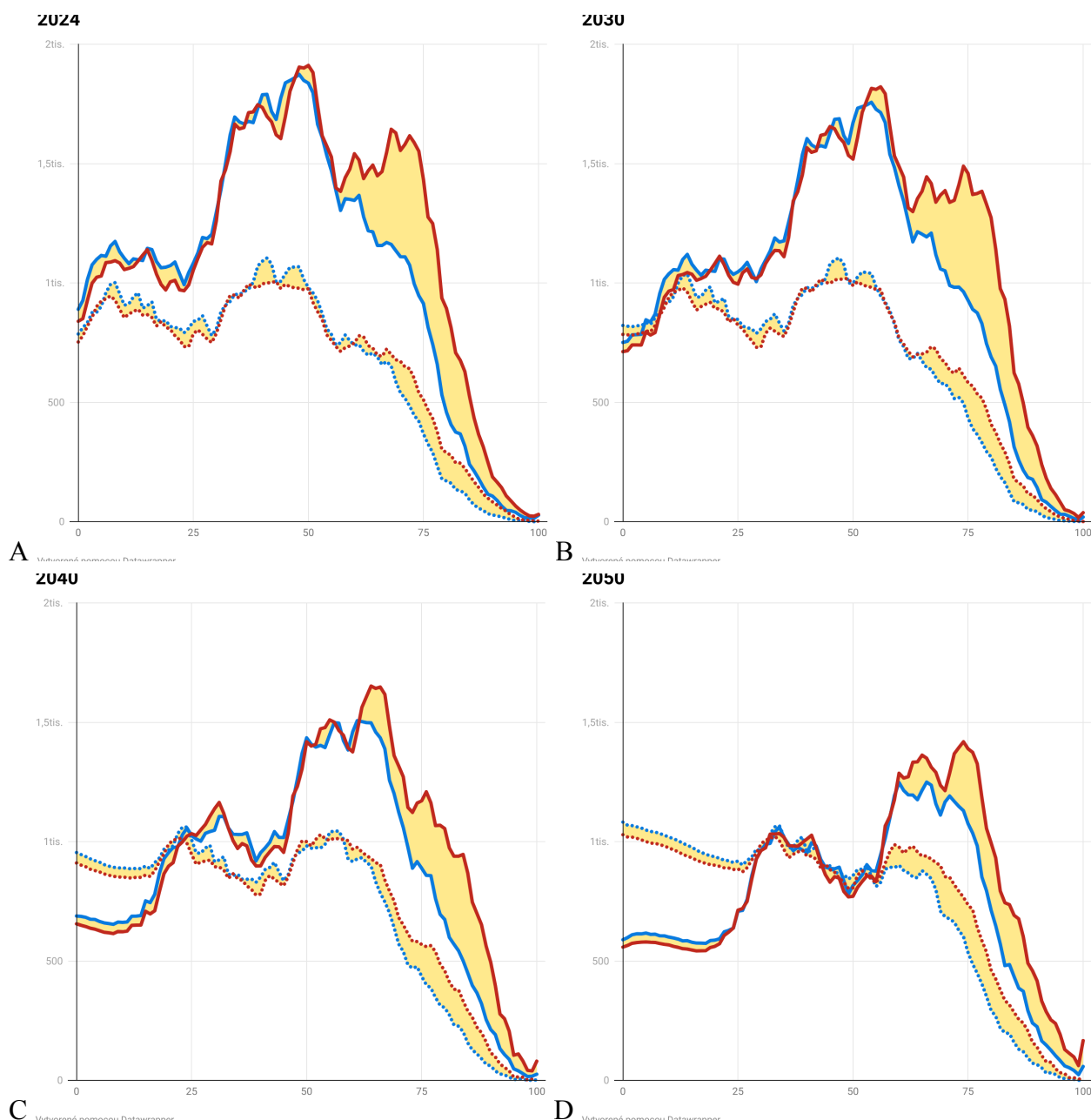
Výsledkom prognózy je Tabuľka 8. Táto tabuľka odhaľuje konzistentný trend budúceho poklesu dopytu po vzdelávacích kapacitách pre materské aj základné školy v celom sledovanom regióne (mesto a okolie spolu), pričom tento pokles je obzvlášť výrazný v samotnom meste.

Tabuľka 8. Predikcia demografických kohort (materské a základné školy) v Košiciach a okrese Košice-okolie. Zobrazený podiel mesta v percentách s 80 % predikčným intervalom (v zátvorke) z demografického prognostického modelu.

	Vek 3–5		Vek 6–14	
	Tis.	Košice (%)	Tis.	Košice (%)
2030*	9,5 (8,4–10,7)	49,2 (47,4–50,5)	34,1 (32,4–35,8)	51,3 (51,0–51,6)
2040*	9,3 (8,2–10,5)	42,0 (40,3–43,5)	27,4 (23,7–31,2)	42,7 (40,4–44,6)
2050*	9,8 (8,4–11,3)	36,7 (34,4–38,4)	28,4 (24,5–32,5)	36,9 (34,4–39,0)

Pre kohortu materských škôl (vek 3 – 5 rokov) projekcia predpokladá rýchle a dlhodobé zmenšenie objemu. Kým v rokoch 2020 – 2024 bol priemerný ročný objem ešte 12,2 tisíc detí (pozri Tabuľka 4), predikcia na rok 2030 ukazuje pokles na 9,5 tisíc, a tento trend pokračuje. V najvzdialenejšej budúcnosti, pre rok 2050, je očakávaný objem 9,8 tisíc detí. Z hľadiska podielu mesta Košice na celkovej kohorte je trend ešte dramatickejší; z 55,6 % v rokoch 2020 – 2024 podiel klesá na 49,2 % v roku 2030 a ďalej až na 36,7 % v roku 2050. Hoci celkový počet detí dlhodobo klesá, okolie mesta si zvyšuje svoj relatívny podiel, čo indikuje pokračujúci trend presunu rodín s malými deťmi do prímestských oblastí.

Podobne výrazný pokles je prognózovaný pre kohortu základných škôl (vek 6 – 14 rokov), ktorá je v absolútnom vyjadrení početnejšia, a teda jej zmeny majú väčší dopad na sieť škôl. Z 36,1 tisíc detí v rokoch 2020 – 2024 sa predikuje pokles na 34,1 tisíc v roku 2030. Trend prepadu pokračuje do najvzdialenejšej prognózy, kde sa objem stabilizuje a dosiahne 28,4 tisíc. Podobne ako u materských škôl, aj tu je podiel mesta na tejto kohorte v dlhodobom horizonte predikovaný klesajúci, z 56,0 % v rokoch 2020 – 2024 na 51,3 % v roku 2030 a ďalej až na 36,9 % v období 2050. Pokles absolútneho počtu v školskom veku, spojený s presunom relatívneho podielu mimo hranice mesta Košice, je zásadným poznatkom pre plánovanie.

Obrázok 1. Vývoj vekových štruktúr v Košiciach a okrese Košice-okolie (A-D). Graf zobrazuje odlišné vekové štruktúry a ich demografický vývoj v prognostickom modeli. Muži sú znázornení modrou a ženy červenou farbou. Mesto Košice plnou čiarou, okres Košice-okolie prerušovanou čiarou.

Predikčné intervaly (80 %) nám ďalej dokladujú neistotu prítomnú v demografických prognózach, najmä pre vzdialenejšie horizonty. Je to dôležitý metodologický prvok, ktorý zdôrazňuje, že prezentované stredné hodnoty sú najpravdepodobnejším scenárom, no je potrebné zohľadniť aj možnú variabilitu. Tieto hladiny môžeme považovať za alternatívne (pesimistický a optimistický) scenáre voči stredu. Prognóza nám vo výsledku potvrdzuje závery z predošlých popisných fáz analýzy: Košice čelia demografickej recesii a migračným presunom. Pre vzdelávací systém to znamená, že mesto bude čeliť významnému prebytku kapacít v materských aj základných školách, zatiaľ čo okolie, hoci tiež zažije celkový pokles absolútneho počtu detí, bude demograficky na tom lepšie a ponese väčší relatívny podiel budúcich žiakov. Tieto predikcie sú kľúčové pre prijatie informovaných rozhodnutí o optimalizácii siete škôl, efektívnom využívaní existujúcej infraštruktúry a potenciálnej transformácii nevyužitých priestorov.

Distribúcia kohorty do siete – materské školy

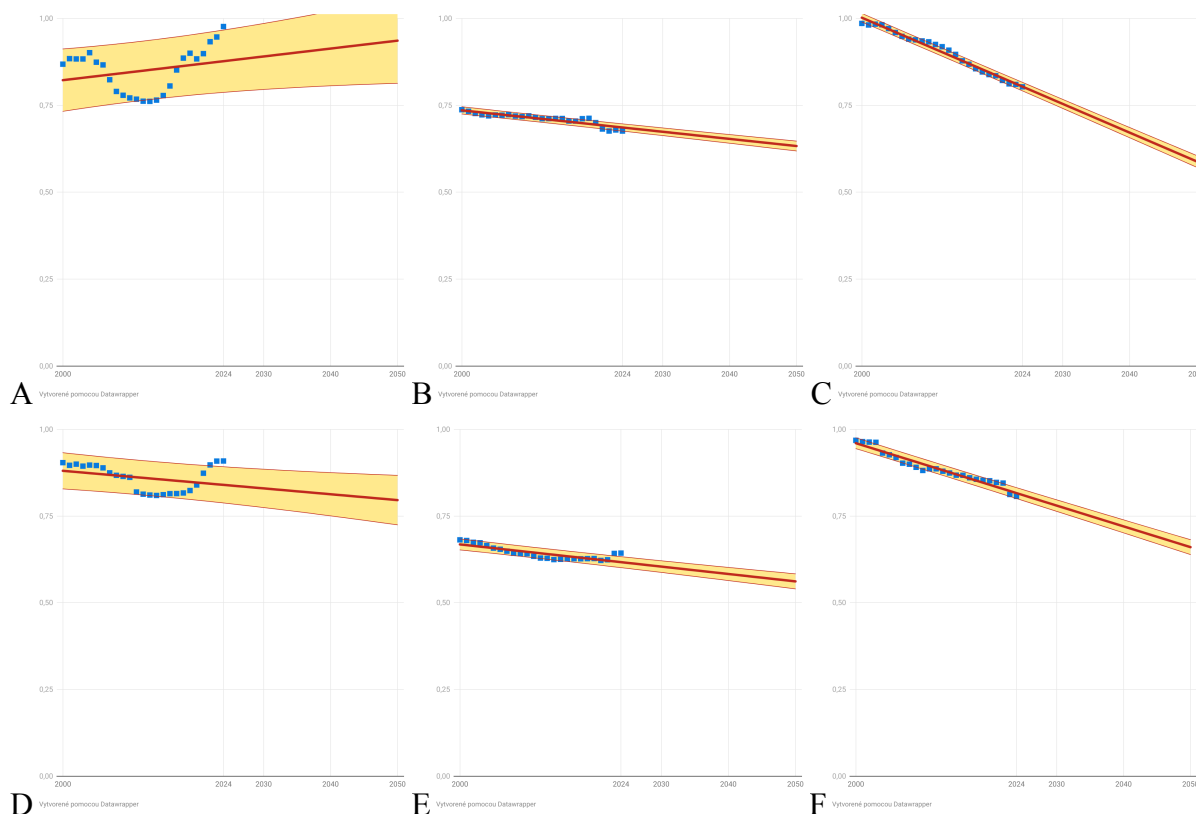
Tabuľka 9 odhaľuje základné črty dynamiky, ktorá ovplyvňuje reálny dopyt po kapacitách materských škôl v oblasti mesta a okolia Košíc, a to prostredníctvom troch vzájomne naviazaných podielov: podiel detí navštevujúcich materské školy z celkového demografického objemu 3 – 5-ročných, podiel žiakov materských škôl v meste Košice z celkového objemu mesta a okolia, a podiel žiakov vo verejných materských školách už iba v meste Košice.

Tabuľka 9. Predikcia podielov žiakov materských škôl v Košiciach a okolí (3-5 rokov). Trojica podielov: žiactvo na demografii veku, podiel mesta Košice na regióne (mesto + okolie) a podiel verejných materských škôl v meste. Všetky podiely v %. Predikcia jednoduchým lineárnym trendom. Zdroj: Štatistický úrad SR (2025) a CVTI SR (2025).

	Žiaci / Vek 3–5	Košice	Verejné školy
2000–2009	85,5	72,4	96,2
2010–2019	80,5	71,2	88,7
Od 2020	92,8	68,3	81,6
2030*	89,1	67,4	75,4
2040*	91,3	65,3	67,2
2050*	93,6	63,3	58,9

Prvý kľúčový podiel – podiel navštevujúcich materské školy z kohorty 3 – 5-ročných – vykazuje v období 2000 – 2009 kolísavý nárast z 85,5 % na 92,8 % pre obdobie 2020 – 2024. Tento zaznamenaný nárast naznačuje zvyšujúcu sa mieru zaškolenia – čoraz väčší podiel detí v predškolskom veku reálne navštevuje materské školy. Tento trend je pozitívny z hľadiska prístupu k vzdelaniu, no zároveň jasne zvyšuje dopyt po kapacitách. Následná stabilizácia alebo pokles môže

byť výsledkom dosiahnutia saturačného bodu, ale môže to byť aj artefakt zjednodušeného prístupu k predikcii lineárnym trendom – tu je na mieste očakávať, že do tohto podielu vstupuje cyklus napríklad trhu práce, a tým prítomnosť ľudí, ktorí nemajú trvalý pobyt, a teda sa v demografických dátach nevyskytujú.

Obrázok 2. Transformácia demografických kohort na žiakov verejných škôl s 80 % predikčným intervalom. Grafy zobrazujú lineárne trendy a 80 % predikčné intervaly pre podiel žiakov na demografii regiónu (A – MŠ, D – ZŠ), podiel mesta na žiackej kohorte (B – MŠ, E – ZŠ) a podiel žiakov vo verejných školách v meste (C – MŠ, F – ZŠ). Všimnite si cyklickú zložku v podieli žiakov na demografii, ktorá naznačuje nedostatok demografických dát odčítaných z trvalého bydliska a súvislosť s miestnou ekonomikou. Zdroj: CVTI SR (2025), Štatistický úrad SR (2025).

Druhým filtrom je podiel žiakov materských škôl v meste Košice na celkovom objeme regiónu (mesto Košice s okolím). Táto hodnota vykazuje konzistentný a dobre modelovateľný pokles počas celého sledovaného obdobia, zo 72,4 % v rokoch 2000 – 2009 na 68,3 % v období 2020 – 2024. Do roku 2050 sa dostane na úroveň 63,3 %. Tento trend je v súlade s predchádzajúcimi demografickými analýzami, ktoré signalizovali presun lokalizácie mladých ľudí s deťmi z mesta do jeho okolia. Z hľadiska plánovania kapacít to znamená, že relatívny dopyt po miestach v MŠ sa znižuje v meste a súčasne rastie v okolitých obciach, čo si vyžiada adekvátnu reakciu v rozložení školskej infraštruktúry.

Napokon, tretí kľúčový filter, podiel verejných materských škôl na celkovom objeme žiakov v rámci mesta Košice, vykazuje tiež výrazný a kontinuálny pokles. Z 96,2 % v rokoch 2000 – 2009 klesá na 81,6 % v období 2020 – 2024 a do roku 2050 dosiahne 58,9 %. Tento pokles je priamym dôsledkom rastúceho vplyvu súkromných a cirkevných zriaďovateľov materských škôl v meste, čo sme už preukázali vyššie. Hoci verejný sektor nateraz dominuje, tento trend indikuje rýchlu diverzifikáciu ponuky v Košiciach a možnú preferenciu mnohých rodičov pre neverejné alternatívy, či už z dôvodu lepšej dostupnosti, špecifického pedagogického prístupu alebo iných faktorov. Celkovo nám kombinácia týchto troch podielov umožňuje pomerne presne odhadnúť budúci dopyt po verejných materských školách v meste Košice. Hoci miera zápisu do škôl porastie, demografický presun do okolia a rastúca konkurencia neverejných škôl v meste vedú k potrebe konsolidácie kapacít verejných materských škôl v meste, zatiaľ čo v jeho okolí môže dopyt zostať stabilnejší alebo rásť. Modelovanie jednoduchým lineárnym trendom pre tieto podiely poskytuje prístupnú, no z alternatív najspoľahlivejšiu metódu pre ich predikciu a pre následný odhad počtu miest.

Distribúcia kohorty do siete – základné školy

Tabuľka 10 odhaľuje dynamiky, ktoré budú formovať budúci dopyt po kapacitách základných škôl v Košiciach a ich bezprostrednom okolí. Prvým filtrom je podiel žiakov navštevujúcich základné školy z celkového demografického objemu 6 – 14-ročných detí. Ten vykazuje v období 2000 – 2009 hodnotu 88,8 %, s následným vývojom, ktorý naznačuje značnú fluktuáciu v miere zápisu do škôl, respektíve limity zvolenej metódy. Pre budúcnosť nám predikcia lineárnym trendom naznačuje postupný pokles miery zaškolenia až na 79,6 % v roku 2050. Tento predikovaný pokles je pravdepodobne dôsledkom zmeny v disproporcii medzi trvalo bývajúcimi a reálne prítomnými mladými rodinami s deťmi v tomto veku, čo opäť poukazuje na limity zvolenej metodiky. Rámcovo je pre plánovanie kapacít dôležité počítať s potenciálnym znižovaním podielu zaškolených detí – teda ide o neprítomnosť celých rodín.

Tabuľka 10. Predikcia podielov žiakov základných škôl v Košiciach a okolí (6-14 rokov). Trojica podielov: žiactvo na demografii veku, podiel mesta Košice na regióne (mesto + okolie) a podiel verejných základných škôl v meste. Všetky podiely v %. Predikcia jednoduchým lineárnym trendom. Zdroj: Štatistický úrad SR (2025) a CVTI SR (2025).

	Žiaci / Vek 6–14	Košice	Verejné školy
2000–2009	88,8	66,2	93,3
2010–2019	82,0	62,9	87,1
Od 2020	88,6	63,2	83,3
2030*	83,0	60,4	78,0
2040*	81,3	58,3	72,0
2050*	79,6	56,2	66,0

Druhý kľúčový podiel, podiel žiakov základných škôl v meste na celkovom objeme regiónu (mesto s okolím), potvrdzuje trend pozorovaný už v prípade materských škôl: výrazný a kontinuálny pokles podielu mesta na celkovej kohorte. Z 66,2 % v rokoch 2000 – 2009 klesá na 63,2 % od roku 2020 a predikcia lineárnym trendom ukazuje pokračujúci pokles až na 56,2 % v roku 2050. Tento trend je dôsledkom migračného salda, ktoré dokumentuje proces presunu reprodukcie obyvateľstva a teda aj dopytu po vzdelávacích službách z mesta do prímestských oblastí v okolí. Pre strategické plánovanie to znamená, že zatiaľ čo absolútny počet žiakov základných škôl bude klesať v celom regióne, mesto Košice ponese disproporčne väčšiu časť tohto prepadu, zatiaľ čo okolie si udrží relatívne silnejšiu demografickú základňu.

Napokon, tretí filter, podiel verejných základných škôl na celkovom objeme žiakov základných škôl v rámci mesta Košice, vykazuje konzistentný a výrazný pokles. Z 93,3 % v rokoch 2000 – 2009 klesá na 83,3 % od roku 2020 a predikcia lineárnym trendom nás vedie k poklesu až na 66,0 % v roku 2050. Tento pokles naznačuje výrazný nárast vplyvu súkromných a cirkevných základných škôl v meste, ktoré získavajú podiel na trhu vzdelávania na úkor verejného sektora. Hoci verejné školy zostávajú stále vo väčšine, trend poukazuje na rastúcu diverzifikáciu ponuky a potenciálne zmeny v preferenciách rodičov. Súbor podielov v čase je silným argumentom pre uvažovanie o rozsiahlej rekonfigurácii siete verejných základných škôl v Košiciach. Kombinácia klesajúceho podielu zaškolených detí, presunu dopytu do okolia a rastúcej konkurencie neverejných škôl v meste znamená, že verejný sektor bude čeliť významnému tlaku na znižovanie kapacít a optimalizáciu, čo môže zahŕňať konsolidáciu, zlučovanie alebo zmenu účelu niektorých školských budov, aby sa predišlo neefektívnemu využívaniu zdrojov v kontexte dlhodobých demografických zmien.

Mestské časti

Tabuľka 11 poukazuje na rozmanité trendy v podieloch jednotlivých mestských častí na celkovom počte žiakov verejných materských škôl v Košiciach. Vo všeobecnosti je možné identifikovať tri hlavné typy dynamiky: mestské časti, ktoré zaznamenávajú rastúci podiel, tie, ktorých podiel klesá, a tie, ktoré si udržiavajú relatívnu stabilitu alebo majú zanedbateľný podiel.

Medzi mestské časti s predikovaným rastúcim podielom patria napríklad Juh, ktorého podiel z 9,9 % (obdobie 2000 – 2009) rastie na predikovaných 11,5 % v roku 2050, a Sídliisko KVP, ktoré vykazuje ešte výraznejší nárast z 8,6 % na 11,1 %. Tieto trendy naznačujú, že hoci celkový počet žiakov v Košiciach klesá (ako ukázali predošlé tabuľky), niektoré mestské časti si buď udržiavajú, alebo dokonca posilňujú svoju atraktivitu pre rodiny s malými deťmi, pravdepodobne vďaka dostupnosti bývania (vrátane novej výstavby), lepšej občianskej vybavenosti alebo iným sociálnym a ekonomickým faktorom. Miernejší rast je pozorovateľný u Barce, Kavečian, Myslavý, Severu, Luníka IX a Ťahanoviec, čo môže naznačovať pokračujúcu suburbanizáciu aj v rámci širšieho mestského územia.

Tabuľka 11. Predikcia podielu žiakov verejných materských škôl v mestských častiach Košíc (%). Model predikuje podiel každej mestskej časti na celkovom počte žiakov materských škôl (MŠ) do roku 2050. Referenčnou mestskou časťou je Sídlisto Ťahanovce. Zdroj: CVTI SR (2025).

	2000–2009	2010–2019	Od 2020	2030*	2040*	2050*
Barca	0,9	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1
Dargovských hrdinov	11,1	12,3	11,3	12,0	12,1	12,2
Džungľa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Juh	9,9	10,5	10,7	11,0	11,3	11,5
Kavečany	0,4	0,6	0,6	0,7	0,7	0,8
Košická Nová Ves	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Krásna	1,0	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8
Lorinčík	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Luník IX	1,9	1,9	1,9	2,0	2,0	2,1
Myslava	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
Nad jazerom	11,2	11,5	11,2	11,4	11,5	11,5
Pereš	0,3	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Poľov	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5
Sever	7,0	7,6	7,1	7,5	7,6	7,7
Staré Mesto	10,9	10,0	10,0	9,6	9,3	9,0
Sídlisto KVP	8,6	9,2	10,2	10,3	10,8	11,1
Sídlisto Ťahanovce	13,0	10,6	10,6	9,2	8,3	7,6
Vyšné Opátske	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Západ	17,9	17,9	19,1	18,7	18,9	19,1
Šaca	2,5	2,4	2,0	2,0	1,9	1,8
Šebastovce	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4
Ťahanovce	0,8	0,9	1,0	1,1	1,2	1,2

Na druhej strane sú mestské časti s klesajúcim podielom. Najvýraznejším príkladom je mestská časť Sídlisto Ťahanovce, ktorej podiel dramaticky klesá z 13,0 % na predikovaných 7,6 % v roku 2050. Tento pokles môže byť dôsledkom starnutia populácie sídliska, odchodu mladých rodín, nízkej atraktivity bývania či obmedzenej novej výstavby. Miernejší pokles je pozorovateľný u Krásnej, Poľova, Šace a tiež v Starom Meste, ktoré z 10,9 % klesá na 9,0 %. Pokles v Starom Meste je typický pre historické centrá, kde prevláda starnúca populácia a vysoké ceny nehnuteľností, čo odrádza mladé rodiny. Niektoré mestské časti si udržiujú relatívne stabilný podiel (napr. Dargovských hrdinov, Nad Jazerom, s miernou fluktuáciou) alebo majú zanedbateľný podiel počas celého obdobia (Džungľa, Lorinčík, Pereš, Vyšné Opátske), čo naznačuje ich marginálny vplyv na celkovú distribúciu žiakov. Mestská časť Západ si po celý čas udržiava najvyšší podiel na kohorte verejných materských škôl, dokonca s miernym nárastom zo 17,9 % na 19,1 %, čo potvrdzuje jeho pozíciu ako kľúčovej a stabilnej oblasti pre predškolské vzdelávanie.

Vnútri mesta dokladujeme redistribúciu dopytu po materských školách. Aj keď celkový dopyt v meste klesá, ako ukázali predchádzajúce tabuľky, nie je to homogénny pokles. Niektoré mestské časti sa stanú demograficky slabšími z hľadiska počtu malých detí, zatiaľ čo iné si udržia alebo dokonca posilnia svoju pozíciu. Tieto trendy sú rozhodujúce pre optimalizáciu siete materských škôl, pretože naznačujú, kde je potrebné zvážiť znižovanie kapacít a kde bude naopak dopyt stabilnejší, a to napriek celkovému poklesu. Metodika lineárnej extrapolácie voči referenčnej mestskej časti, hoci zjednodušujúca, poskytuje realistické extrapolácie pre strategické rozhodovanie v rámci existujúcej infraštruktúry.

Tabuľka 12 odhaľuje, že dynamika distribúcie žiakov základných škôl v rámci Košíc je ešte viac polarizovaná a s jasnejšími regionálnymi presunmi ako v prípade materských škôl. Zatiaľ čo celkový počet žiakov základných škôl v meste klesá, ako ukázali predchádzajúce tabuľky, táto tabuľka ukazuje, ktoré mestské časti sú „vít'azmi“ a ktoré „porazenými“ v tomto demografickom posune.

Medzi mestské časti s výrazne rastúcim podielom na žiakoch verejných základných škôl patria Dargovských hrdinov (z 11,1 % na 14,3 % v roku 2050) a Juh (z 9,9 % na 13,3 %). Tieto oblasti zrejme dokážu efektívne udržať rodiny so staršími deťmi, ale sú pravdepodobne aj destináciami pre sekundárnu mobilitu (napríklad z menších bytov do väčších v rámci mesta), alebo sú svedkami novej bytovej výstavby, ktorá priťahuje rodiny s deťmi školského veku. Rastúce podiely Severu (z 6,9 % na 9,7 %) a Barce (z 1,5 % na 2,0 %) takisto naznačujú silnejúcu koncentráciu žiakov v rozvíjajúcich sa mestských častiach. Tieto oblasti sa stávajú dôležitejšími v sieti základného školstva v meste.

Tabuľka 12. Predikcia podielu žiakov verejných základných škôl v mestských častiach Košíc (%). Model predikuje podiel každej mestskej časti na celkovom počte žiakov základných škôl (ZŠ) do roku 2050. Referenčnou mestskou časťou je Košice-Sídlisko Ťahanovce. Zdroj: CVTI SR (2025).

	2000–2009	2010–2019	Od 2020	2030*	2040*	2050*
Barca	1,5	1,7	1,8	1,9	1,9	2,0
Dargovských hrdinov	11,1	12,3	13,5	13,7	14,1	14,3
Džungľa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Juh	9,9	11,1	12,4	12,6	13,0	13,3
Kavečany	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Košická Nová Ves	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krásna	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lorinčík	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Luník IX	4,2	5,6	4,2	4,9	5,0	5,0
Myslava	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Nad jazerom	9,4	9,3	8,2	8,3	8,1	8,0
Pereš	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Poľov	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Sever	6,9	7,7	9,0	9,1	9,5	9,7
Staré Mesto	11,6	12,6	12,7	12,8	13,0	13,0
Sídlisko KVP	10,3	8,4	10,1	9,0	8,9	8,8
Sídlisko Ťahanovce	13,2	8,9	6,8	5,6	4,6	3,9
Vyšné Opátske	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Západ	17,1	17,8	17,6	17,8	17,9	17,9
Šaca	3,0	3,5	2,6	2,9	2,8	2,8
Šebastovce	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ťahanovce	0,9	1,0	1,2	1,2	1,3	1,3

Na opačnom konci je opäť Sídlisko Ťahanovce, ktoré prežíva najhlbší pokles podielu na žiakoch verejných základných škôl, klesá z 13,2 % na predikovaných 3,9 % v roku 2050. Tento extrémny pokles je silným indikátorom rýchleho starnutia populácie sídliska a odlivu mladých rodín, čo si vyžiada rozsiahle prehodnotenie siete v tejto mestskej časti, pravdepodobne vrátane konsolidácie alebo zatvárania škôl. Zaujímavým trendom je aj pokles podielu Sídliska KVP z 10,3 % na 8,8 %, ktorý je v kontraste vzhľadom na jeho rastúci podiel v materských školách. Tento rozdiel môže naznačovať, že hoci Sídlisko KVP priťahuje mladé rodiny s predškolskými deťmi, tieto rodiny sa neskôr buď sťahujú inde, alebo ich deti preferujú iné, možno neverejné základné školy. Mestské časti ako Staré Mesto si udržiavajú relatívne stabilný a stále vysoký podiel (z 11,6 % na 13,0 %), čo môže svedčiť o tom, že základné školy v Starom Meste si udržiavajú silnú reputáciu alebo sú preferované vďaka svojej centrálnej polohe a dostupnosti napriek všeobecnému trendu sťahovania z centra.

Naproti tomu, mestské časti s už dnes veľmi nízkym alebo nulovým podielom (Džungľa, Kavečany, Košická Nová Ves, Krásna, Lorinčík, Myslava, Pereš, Poľov, Vyšné Opátske, Šebastovce) si absenciu škôl pravdepodobne udržia aj do budúcnosti. Majú zanedbateľný vplyv na celkovú bilanciu verejných základných škôl a indikuje, že nemajú dostatočnú demografickú základňu pre udržanie škôl, a sú odkázané na školy v susedných častiach. Budúcnosť siete základných škôl v Košiciach bude charakterizovaná významnou vnútromestskou redistribúciou. Kým niektoré mestské časti budú čeliť výraznému poklesu dopytu a prebytku kapacít (Sídlisko Ťahanovce), iné, viac sa rozvíjajúce, si udržia alebo posilnia svoju pozíciu. Táto analýza je nevyhnutná pre strategické plánovanie rekonfigurácie alebo nových prvkov v sieti verejných základných škôl, aby sa zabezpečilo efektívne využívanie zdrojov a dostupnosť kvalitného vzdelávania pre všetkých žiakov v meniacom sa demografickom prostredí.

Predikcia dopytu na úrovni jednotlivých materských škôl

V Tabuľke 13 môžeme vidieť viaceré trendy v charaktere a priestorovom rozložení materských škôl v Košiciach. Premenná počet škôl vykazuje mierny pokles z 66,8 v rokoch 2000 – 2009 na 63,0 od roku 2020. Tento pokles naznačuje miernu optimalizáciu siete materských škôl, pravdepodobne v reakcii na demografické zmeny a snahu o vyššiu efektivitu. Z hľadiska veľkosti škôl (v zmysle počtu žiakov na školu) môžeme pozorovať trend k stabilizácii, respektíve miernemu rastu priemernej veľkosti škôl po prechodnom znížení. To môže byť odrazom snahy o efektívnejšie využívanie existujúcich kapacít v čase, keď celkový počet škôl mierne klesá. Z pohľadu geografických kontextuálnych premenných, vzdialenosť z centra mesta zostáva počas celého sledovaného obdobia stabilná na úrovni 3,1 km, čo naznačuje, že rozmiestnenie materských škôl sa v priebehu času vo vzťahu k centru vôbec nezmenilo. Tento údaj, spolu s mierne klesajúcou hustotou zaľudnenia, odráža všeobecný trend urbanizácie a rozširovania zástavby, kde sa školy nachádzajú v oblastiach s klesajúcou hustotou, čo môže ovplyvniť ich dostupnosť a spádovosť.

Tabuľka 13. Popisné parametre premenných LCA modelu pre materské školy. Zdroj: Štatistický úrad SR (2025), CVTI SR (2025), Geoapify (2025).

	2000–2009	2010–2019	Od 2020
Počet	66,8	63,3	63,0
Veľkosť	99,9	96,0	100,3
Vzdialenosť z centra	3,1	3,1	3,1
Hustota zaľudnenia	4,5	4,3	4,1
Konkurencia škôl	4,4	4,0	4,1
Rast	99,1	100,8	100,6
Stabilné	82,0	86,9	87,3
Zatvorené	13,5	3,0	0,0
Otvorené	4,5	10,1	12,7

Konkurencia (priemerný počet škôl v okruhu 1 km) vykazuje mierny pokles z 4,4 na 4,1, čo môže súvisieť s celkovým poklesom počtu škôl a potenciálne vedie k menšej lokálnej koncentrácii materských škôl a mierne redšej sieti. Medziročný index rastu počtu žiakov sa pohybuje okolo 100 %, s miernym rastom v novších obdobiach, čo naznačuje pozitívny trend v raste počtu žiakov na existujúcich školách, čo je dôležité pre ich prevádzkovú stabilitu.

Najvýznamnejšie kontrasty sa javia pri premenných popisujúcich životný cyklus škôl. Podiel stabilných materských škôl pochopiteľne narástol z 82,0 % v rokoch 2000 – 2009 na 87,3 % od roku 2020. Väčšina materských škôl existujúcich v období 2000 – 2024 si dokázala udržať svoju funkciu počas analyzovaného obdobia, čo svedčí o odolnosti infraštruktúry voči demografickým zmenám. Podiel zatvorených škôl naznačuje, že vlna zatvárania škôl prebehla v skoršom období a aktuálne nedochádza k masívnemu rušeniu zariadení. Súčasne je pozoruhodný rast podielu otvorených materských škôl. Zatiaľ čo niektoré školy boli zatvorené predovšetkým v prvej dekáde,

zároveň vznikli nové zariadenia, pravdepodobne ako reakcia na lokálny dopyt, alebo ako súčasť reorganizácie siete. Z pohľadu vyvíjaného LCA modelu sú tieto premenné dôležité pre syntézu dopadov na úrovni celej siete, keďže umožňujú kvantifikovať demografické a priestorové kontexty, ktoré ovplyvňujú prevádzku a efektivitu materských škôl.

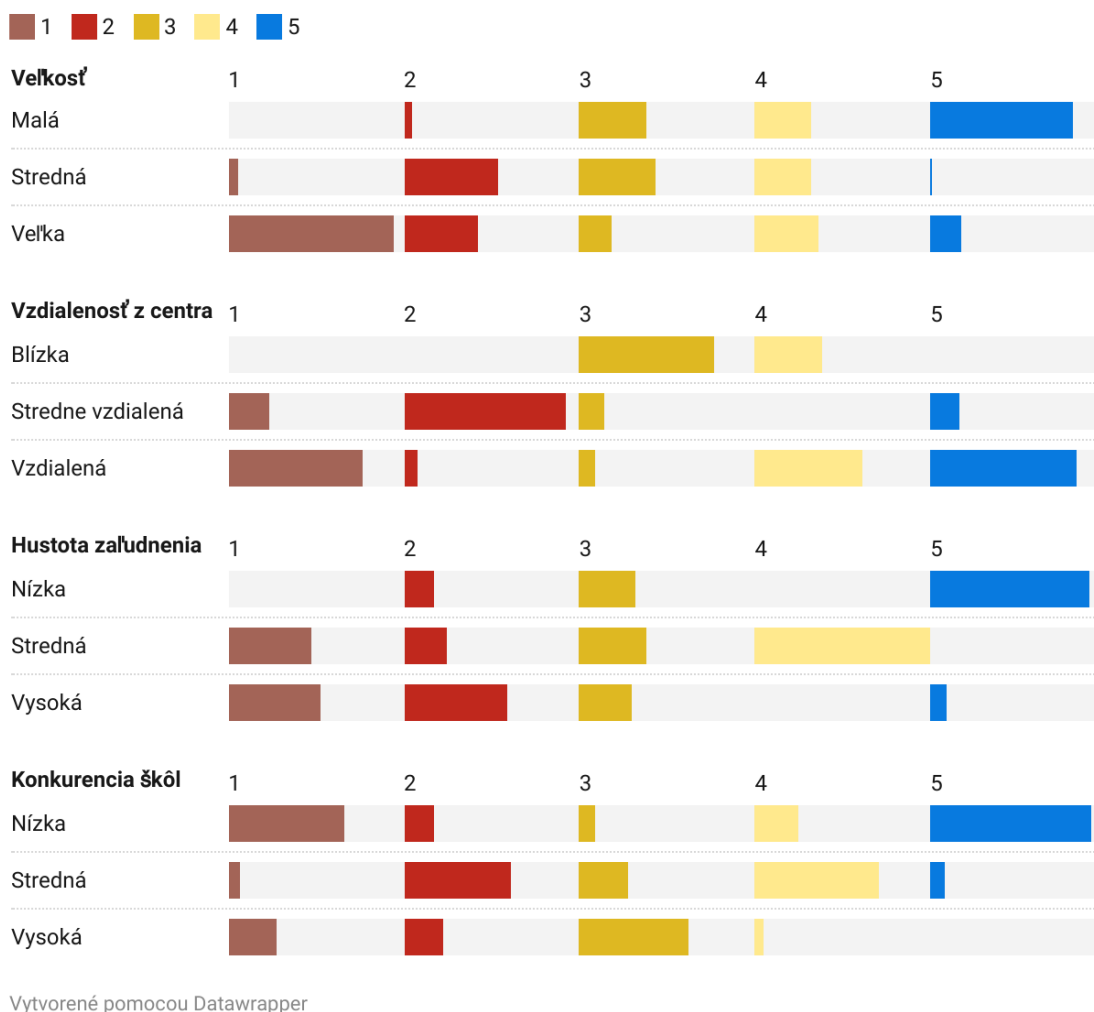
Tabuľka 14 prezentuje pravdepodobnosti pozorovaných premenných v latentných triedach modelu pre materské školy. Tento typ analýzy je mimoriadne cenný, pretože nám umožňuje identifikovať inak skryté skupiny materských škôl, ktoré sa líšia charakteristikami, aj keď na povrchu nemusia byť tieto rozdiely zrejmé. Každá latentná trieda predstavuje určitý „profil“ materských škôl.

Premenné sú kategorizované vždy do troch kvantilov: nízka, stredná a vysoká hladina premennej. LCA analýza odhaľuje heterogenitu v sieti materských škôl v Košiciach, ktorá presahuje jednoduché geografické členenie. Identifikované latentné triedy sa líšia nielen svojou polohou a veľkosťou, ale aj charakteristikami okolitého prostredia (hustota obyvateľstva, konkurencia škôl). Tieto profily umožňujú cieľené prístupy k plánovaniu kapacít a optimalizácii prevádzky, ktoré by mali zohľadňovať špecifiká každej z identifikovaných tried. Na základe pravdepodobností môžeme interpretovať päť tried materských škôl.

Tabuľka 14. Pravdepodobnosti latentných tried LCA modelu materských škôl

Zobrazuje štyri pozorované dimenzie heterogenity siete škôl, kategorizované do troch kvantilov (1 – nízka, 2 – stredná, 3 – vysoká hladina premennej).

		Kategória materskej školy				
		1	2	3	4	5
Veľkosť	1	0,000	0,045	0,380	0,319	0,812
	2	0,055	0,532	0,437	0,322	0,014
	3	0,945	0,423	0,184	0,360	0,174
Vzdialenosť z centra	1	0,000	0,000	0,773	0,388	0,000
	2	0,236	0,919	0,141	0,000	0,164
	3	0,764	0,081	0,087	0,612	0,836
Hustota zaľudnenia	1	0,000	0,167	0,319	0,000	0,909
	2	0,478	0,242	0,382	1,000	0,000
	3	0,522	0,590	0,299	0,000	0,091
Konkurencia škôl	1	0,664	0,173	0,091	0,246	0,912
	2	0,064	0,606	0,282	0,705	0,088
	3	0,272	0,221	0,627	0,049	0,000
Spolu		0,105	0,243	0,394	0,074	0,184

Obrázok 3. Profily piatich prototypov materských škôl v sieti Košíc (2000–2024).

(1) Periférne, veľké školy s nízkou konkurenciou (10,5 % škôl) Prvá trieda je charakteristická predovšetkým vysokou pravdepodobnosťou výskytu vo vysokej hladine veľkosti (0,945), čo naznačuje, že ide o primárne veľké materské školy. Sú umiestnené vo veľkej vzdialenosti od centra (0,764), čo ich situuje skôr do okrajových oblastí mesta. Zaujímavé je, že hoci sú ďaleko od centra, vykazujú strednú až vysokú hustotu zaľudnenia (0,522 pre vysokú, 0,478 pre strednú), čo jasne indikuje sídliská vo vonkajšom meste alebo väčšie štvrte v okolí s koncentráciou obyvateľstva. Jasná je aj nízka úroveň konkurencie škôl (0,664), čo znamená, že v ich bezprostrednom okolí je málo iných materských škôl. Tento profil naznačuje školy, ktoré sú dominantnými inštitúciami vo svojej spádovej oblasti, často obsluhujúce rozsiahlejšie, no menej konkurenčné územia, a ich veľkosť môže byť odrazom jedinečnosti ponuky v danej lokalite.

(2) Stredne veľké mestské školy s priemernou konkurenciou (24,3 % škôl) Druhá trieda predstavuje typický profil materských škôl, ktoré sú strednej veľkosti (0,532) a nachádzajú sa taktiež v strednej vzdialenosti od centra (0,919). Hustota zaľudnenia je u nich rozložená do strednej až vysokej úrovne (0,590 pre vysokú, 0,242 pre strednú hustotu), čo zodpovedá mestským štvrťiam vnútorného

mesta, avšak mimo celomestského jadra. Kľúčovou charakteristikou je tu pravdepodobnosť strednej konkurencie škôl (0,606), čo znamená, že tieto školy fungujú v prostredí s určitou súťažou medzi blízkyimi inštitúciami. Táto trieda reprezentuje väčšiu časť materských škôl ako prvá, čo naznačuje, že viac materských škôl v Košiciach sa nachádza v urbanizovaných oblastiach s konkurenciou a priemernou veľkosťou.

(3) Rôzne veľké školy v centre s vysokou konkurenciou (39,4 % škôl) Táto trieda je najpočetnejšia a predstavuje profil škôl umiestnených najbližšie k centru (pravdepodobnosť pre nízku vzdialenosť od centra je 0,773). Sú charakteristické vysokou mierou konkurencie (pravdepodobnosť pre vysokú konkurenciu je 0,627), čo je logické vzhľadom na ich dostupnú polohu a vyššiu koncentráciu vzdelávacích inštitúcií. Z hľadiska veľkosti je táto trieda heterogénna, s relatívne vyrovnanými pravdepodobnosťami pre všetky tri kvantily (0,380 pre nízku, 0,437 pre strednú veľkosť), čo naznačuje prítomnosť menších špecializovaných škôl, stredných aj niektorých väčších zariadení priamo v centre. Hustota lokálneho zaľudnenia je v ich okolí diferencovaná, keďže časť centra Košíc je prakticky bez bývania, inde je prítomné. Tretia trieda odráža komplexné a dynamické prostredie celomestského centra, kde vysoká koncentrácia potenciálnych žiakov vedie k vysokej konkurencii a rôznorodosti ponuky.

(4) Školy na okraji mesta v stredne hustých štvrtiach (7,4 % škôl) Táto trieda, hoci najmenej početná, má špecifický profil. Sú to školy umiestnené vo veľkej vzdialenosti od centra (pravdepodobnosť pre vysokú vzdialenosť je 0,612), podobne ako prvá trieda, avšak s výrazne odlišným profilom hustoty zaľudnenia, ktorá je výlučne stredná (pravdepodobnosť pre strednú hustotu je 1,000). To môže naznačovať nové sídliská alebo rozširujúce sa mestské časti na okraji mesta, ktoré sú síce ďalej od centra, ale majú už určitú koncentráciu obyvateľov. Charakteristická je aj stredná úroveň konkurencie škôl (pravdepodobnosť pre strednú konkurenciu je 0,705) a vyrovnané zastúpenie veľkostí. Táto trieda reprezentuje školy v satelitných štvrtiach alebo novovznikajúcich rezidenčných zónach, kde sa rozvíja dopyt po ich službách, no ktoré ešte nedosiahli úroveň infraštruktúry centra.

(5) Malé školy v riedko obývaných štvrtiach s nízkou konkurenciou (18,4 % škôl) Piata trieda predstavuje profil materských škôl, ktoré sú primárne malé (pravdepodobnosť pre nízku veľkosť je 0,812) a nachádzajú sa v oblastiach s veľmi nízkym zaľudnením (pravdepodobnosť pre nízku hustotu je 0,909). Zároveň majú extrémne nízku konkurenciu v lokalite (pravdepodobnosť pre nízku konkurenciu je 0,912), čo naznačuje, že sú často jedinou alebo jednou z mála škôl na danom mieste. Umiestnenie je skôr vo väčšej vzdialenosti od centra (pravdepodobnosť pre vysokú vzdialenosť je 0,836). Tento profil zodpovedá malým, skôr už vidieckym materským škôlkam v menších mestských častiach, ktoré sú obklopené riedko osídleným prostredím a slúžia ako základná vzdelávacia inštitúcia pre miestnu malú komunitu, teda bez výraznej konkurencie.

Referenčnou triedou pre porovnanie je prvá trieda (1), ktorá reprezentuje veľké materské školy umiestnené na sídliskách v prostredí s nízkou konkurenciou škôl. Model odhaľuje komplexnú dynamiku, ktorá stojí za rozložením materských škôl do piatich identifikovaných latentných tried, pričom každá z nich je ovplyvnená špecifickými faktormi súvisiacimi s ich históriou a charakterom okolia. Ukazuje sa, že rozvoj a zánik materských škôl nie je homogénny, ale odráža diferencované procesy v jednotlivých častiach mesta.

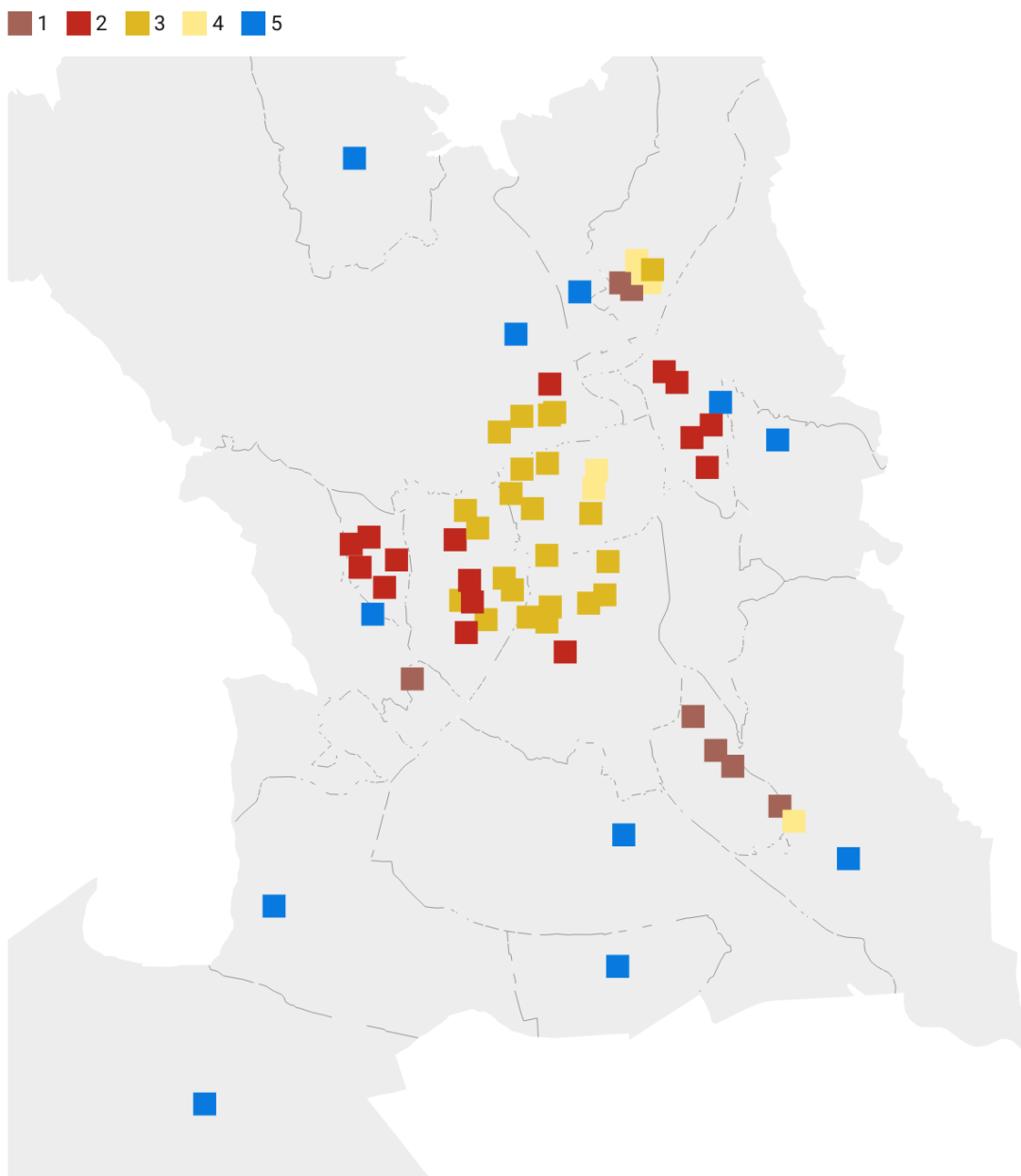
Tabuľka 15. Regresný model pre sieť materských škôl.

	2 (ref. 1)	3 (ref. 1)	4 (ref. 1)	5 (ref. 1)
Konštanta	0,860 (0,206)***	1,274 (0,160)***	-1,266 (0,365)***	0,014 (0,172)
Rast	2,192 (1,597)	2,019 (1,355)	1,983 (1,773)	3,071 (1,430)**
Zatvorené	-2,203 (0,000)***	16,580 (0,140)***	-3,730 (0,000)***	18,345 (0,140)***
Otvorené	-1,575 (0,000)***	-1,754 (0,000)***	18,766 (0,184)***	17,265 (0,184)***

Trieda 2, ako ukazuje štatisticky významná konštanta, je pravdepodobnejšia a predstavuje robustnejší segment siete v porovnaní s Triedou 1. Z hľadiska zmien siete sa Trieda 2 javí ako stabilná a odolná voči dynamike zmien. Model naznačuje, že školy, ktoré boli zatvorené, len zriedka patrili do tohto mestského typu. To naznačuje, že tento segment siete materských škôl je zrejme dobre etablovaný a efektívne reaguje na dopyt vo svojom prostredí, pričom nie je vystavený tlakom na zánik ako iné typy. Zároveň v tomto profile nevznikali ani nové školy, čo naznačuje, že kapacita je v týchto oblastiach buď dostatočná, alebo je priestor pre nové školy už limitovaný.

Pre Triedu 3 sú výsledky tiež zaujímavé. Táto trieda je štatisticky najpravdepodobnejšou triedou, má istú dominanciu v sieti materských škôl. Napriek svojej dominancii a centrálnemu umiestneniu však model odhaľuje silnú koreláciu s rozhodnutím o zatváraní škôl. Ak bola škola zatvorená, je výrazne pravdepodobnejšie, že patrila práve do tejto kategórie. Toto zistenie môže odrážať niekoľko procesov: racionalizáciu siete v husto osídlených centrách, kde už je kapacit nadbytok alebo kde dochádza k starnutiu lokálnej populácie, ako aj vysokú konkurenciu, ktorá vytláča menej efektívne inštitúcie. Zároveň je dôležité poznamenať, že nové školy v tejto centrálnej kategórii takmer vôbec nevznikali, čo je pochopiteľné vzhľadom na vysokú koncentráciu a priestorové limitácie.

Najdynamickejšie a najprotirečivejšie trendy pozorujeme v Triede 4 a Triede 5. Trieda 4, hoci relatívne malá, vykazuje tendenciu k vzniku nových škôl. Ak bola otvorená nová materská škola, je oveľa pravdepodobnejšie, že vznikla práve v tomto type. Toto je priamy dôsledok urbanistického rozvoja a presunu obyvateľstva do nových rezidenčných zón, ktoré si vyžadujú adekvátnu infraštruktúru. Zároveň sú tieto školy odolné voči zatváraniu.

Vytvorené pomocou Datawrapper

Obrázok 4. Rozmiestnenie a LCA klasifikácia verejných materských škôl v Košiciach (2024).

Zdroj: CVTI SR (2025), GKÚ Bratislava (2025), Geoapify (2025). Interaktívny obrázok: <https://datawrapper.dwcdn.net/lll3S/2/>

Trieda 5 je paradoxom regresného modelu. Prekvapivo, ak bola škola zatvorená, je pravdepodobné, že patrila do tejto kategórie. To svedčí o trende depopulácie a konsolidácii malých a neefektívnych škôl. Avšak, zároveň, ak bola otvorená nová škola, je taktiež pravdepodobné, že patrila do tejto kategórie. Tento jav naznačuje, že na okraji mesta prebieha reorganizácia siete. Staré, nereflektujúce potreby zanikajú, ale na ich mieste, alebo v iných lokalitách, vznikajú nové zariadenia. Môže ísť o menšie iniciatívy, alebo o reakciu na lokálne presuny obyvateľstva, prípadne aj o rozvoj súkromných a cirkevných materských škôl, ktoré dokážu reagovať na špecifické potreby nových

komunit. Navyše, školy v Triede 5 vykazujú aj štatisticky významný pozitívny rast, čo môže znamenať, že tieto malé školy sú dynamické a aktívne pri získavaní žiakov, aj keď ich absolútny počet je nízky.

Tabuľka 16. Pravdepodobnostná klasifikácia materských škôl podľa LCA modelu.

		Kategória materskej školy (%)					
		1	2	3	4	5	
Barca	Hečkova 13	0,0	0,0	0,6	0,0	99,4	5
Dargovských hrdinov	Jaltská 33	0,0	89,7	7,9	0,0	2,3	2
	Kalinovská 9	0,0	49,7	5,0	0,0	45,3	2
	Lidické nám. 18	0,0	85,6	14,2	0,0	0,1	2
	Ovručská 14	0,0	1,9	3,7	0,0	94,4	5
	Povst. českého ľudu 1	0,0	80,2	15,2	0,0	4,6	2
	Zupkova 37	0,0	89,8	8,0	0,0	2,2	2
	Miškovecká 20	0,0	85,4	14,5	0,0	0,1	2
Juh	Oštepová 1	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	3
	Palárikova 22	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	3
	Smetanova 11	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	3
	Turgenevova 38	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	3
	Turgenevova 7	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	3
	Žižkova 4	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	3
Kavečany	Budanova 6	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	5
Košická Nová Ves	Polná 1	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	5
Krásna	Žiacka 18	0,0	0,0	0,6	0,0	99,4	5
Luník IX	Hrebendova 5	92,2	2,9	0,6	0,0	4,3	1
Myslava	Za priekopou 57	0,0	1,3	16,6	0,0	82,0	5
Nad jazerom	Azovská 1	68,5	29,1	2,5	0,0	0,0	1
	Dneperská 8	91,0	1,5	0,9	6,6	0,0	1
	Družicová 5	92,3	1,3	0,7	5,7	0,0	1
	Galaktická 11	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	4
	Jenisejská 24	91,8	1,3	0,8	6,0	0,0	1
Poľov	Kovaľská 12/A	0,0	0,1	0,7	0,0	99,2	5
Sever	Němcovej 4	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	3
	Obrancov mieru 16	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	3
	Obrancov mieru 20	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	3
	Park mládeže 4	0,0	85,4	14,5	0,0	0,1	2
	Polianska 4	0,0	2,3	4,6	0,0	93,1	5
	Watsonova 2	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	3
	Hrnčiarska 1	0,0	0,0	82,2	17,8	0,0	3
	Jarná 4	0,0	0,0	99,3	0,7	0,0	3

Staré Mesto	Masarykova 19/A	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	4
	Park Angelinum 7	0,0	0,0	99,4	0,6	0,0	3
	Rumanova 4	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	4
	Tatranská 23	0,0	0,0	66,2	33,8	0,0	3
	Zádielska 4	0,0	0,0	98,4	1,6	0,0	3
Sídliisko KVP	Cottbuská 34	2,3	95,4	2,3	0,0	0,1	2
	Dénešova 53	2,6	95,0	2,3	0,0	0,1	2
	Hemerkova 26	40,6	49,2	8,2	0,0	2,0	2
	Húskova 45	2,0	95,7	2,2	0,0	0,1	2
	Čordákova 17	41,4	48,5	8,1	0,0	2,0	2
Sídliisko Ťahanovce	Belehradská 6	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	4
	Budapeštianska 1	82,6	3,6	11,3	2,5	0,0	1
	Budapeštianska 3	85,0	3,0	9,8	2,2	0,0	1
	Havanská 26	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	4
	Juhoslovanská 4	27,1	14,0	7,3	51,7	0,0	4
Západ	Čínska 24	0,0	1,5	89,9	8,6	0,0	3
	Bernolákova 14	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	3
	Hronská 7	0,1	95,6	4,3	0,0	0,0	2
	Humenská 51	0,0	26,4	73,6	0,0	0,0	3
	Ipeľská 10	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	3
	Kežmarská 46	0,0	26,5	73,5	0,0	0,0	3
	Moldavská cesta 23	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	3
	Muškatová 7	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	3
	Nešporova 28	1,0	77,7	21,3	0,0	0,0	2
	Trebišovská 11	2,1	95,5	2,3	0,0	0,1	2
	Zuzkin park 2	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	3
	Šafárikova trieda 4	15,8	73,7	10,5	0,0	0,0	2
Šaca	Mládežnícka 504/2	0,0	1,8	1,3	0,0	96,9	5
Šebastovce	Repíková 58	0,0	0,0	0,6	0,0	99,4	5
Ťahanovce	Želiarska 4	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	5

Predikcia dopytu na úrovni jednotlivých základných škôl

Analýza popisných parametrov modelu pre základné školy (Tabuľka 17) odhaľuje niekoľko trendov, ktoré formujú ich sieť v Košiciach. Začnime počtom škôl, kde je viditeľný konzistentný pokles z priemeru 41,7 škôl v rokoch 2000 – 2009 až na 35,0 od roku 2020. Tento trend jednoznačne svedčí o konsolidácii siete základných škôl, ktorá je pravdepodobne priamou reakciou na demografický pokles žiakov v školskom veku, ako sme videli v predošlých častiach prognózy. Súčasne s poklesom počtu škôl dochádza k vývoju v ich veľkosti. Po poklese z 512,3 žiakov na školu (2000 – 2009) na 439,9 (2010 – 2019) pozorujeme opätovný nárast priemernej veľkosti na 477,7 žiakov od roku 2020. Tento fenomén, kde klesá celkový počet škôl, ale zvyšuje sa ich

priemerná veľkosť, je typickým znakom racionalizácie a zlučovania zariadení s cieľom dosiahnuť väčšiu prevádzkovú efektivitu a lepšie využitie zostávajúcich kapacít v kontexte znižujúceho sa počtu žiakov.

Tabuľka 17. Popisné parametre premenných LCA modelu pre základné školy. Zdroj: Štatistický úrad SR (2025), CVTI SR (2025), Geoapify (2025).

	2000–2009	2010–2019	Od 2020
Počet	41,7	35,8	35,0
Veľkosť	512,3	439,9	477,7
Vzdialenosť z centra	3,1	3,0	2,9
Hustota zaľudnenia	4,9	4,8	4,6
Konkurencia škôl	2,5	2,2	2,2
Rast	96,4	100,5	101,5
Stabilné	83,9	97,8	100,0
Zatvorené	16,1	2,2	0,0

Z hľadiska geografického kontextu, vzdialenosť z centra mesta vykazuje mierny pokles priemernej vzdialenosti z 3,1 km na 2,9 km. To môže naznačovať, že školy, ktoré prežili konsolidáciu, sú viac sústredené, bližšie k centru mesta v porovnaní s tými, ktoré zanikli, alebo že dopyt po školách v blízkosti centra zostáva stabilnejší. S tým súvisí aj mierny pokles hustoty zaľudnenia v oblastiach, kde sa nachádzajú, z 4,9 na 4,6 tis. osôb na km², čo je v súlade so širšími demografickými trendmi starnutia populácie vo vnútorných mestských častiach. Konkurencia škôl (v okruhu 1 km) takisto vykazuje istý pokles z 2,5 na 2,2. Tento pokles je logickým dôsledkom znižovania počtu základných škôl, čo vedie k menej hustej sieti a potenciálne menším lokálnym konkurenčným tlakom pre zostávajúce školy. Čo sa týka dynamiky zmien, medziročný index rastu počtu žiakov vykazuje pozitívny trend, pričom z 96,4 % v rokoch 2000 – 2009 (čo naznačovalo pokles) stúpol až na 101,5 % od roku 2020. Tento nárast, napriek celkovému demografickému poklesu, signalizuje, že školy, ktoré prežili, sú schopné udržiavať alebo dokonca zvyšovať počet svojich žiakov. To môže byť výsledkom adaptácie, zlepšenia ponuky, ale aj dôsledkom spomenutej konsolidácie, kde sa žiaci prerozdeľujú do menšieho počtu zostávajúcich škôl.

Najvýznamnejšie poznatky prinášajú premenné týkajúce sa životného cyklu škôl. Podiel stabilných základných škôl narastá z 83,9 % na 100,0 %. Tento podiel naznačuje, že sieť prešla predchádzajúcou fázou reorganizácie. S tým súvisí pokles podielu zatváraných škôl. Obdobie intenzívnejšieho zatvárania základných škôl v Košiciach bolo ukončené, sieť sa už do značnej miery stabilizovala a prešla etapou, kedy sa odstránili prebytočné kapacity. V sledovanom období nedochádzalo k vzniku nových verejných základných škôl, čo je pochopiteľné v kontexte dlhodobého demografického poklesu a potreby optimalizácie existujúcej siete. Parametre pre základné školy vykresľujú obraz siete, ktorá prešla konsolidáciou a racionalizáciou s cieľom

prispôbiť sa znižujúcemu sa dopytu a zabezpečiť efektívnejšiu prevádzku zostávajúcich, často väčších a centralizovanejších, školských zariadení.

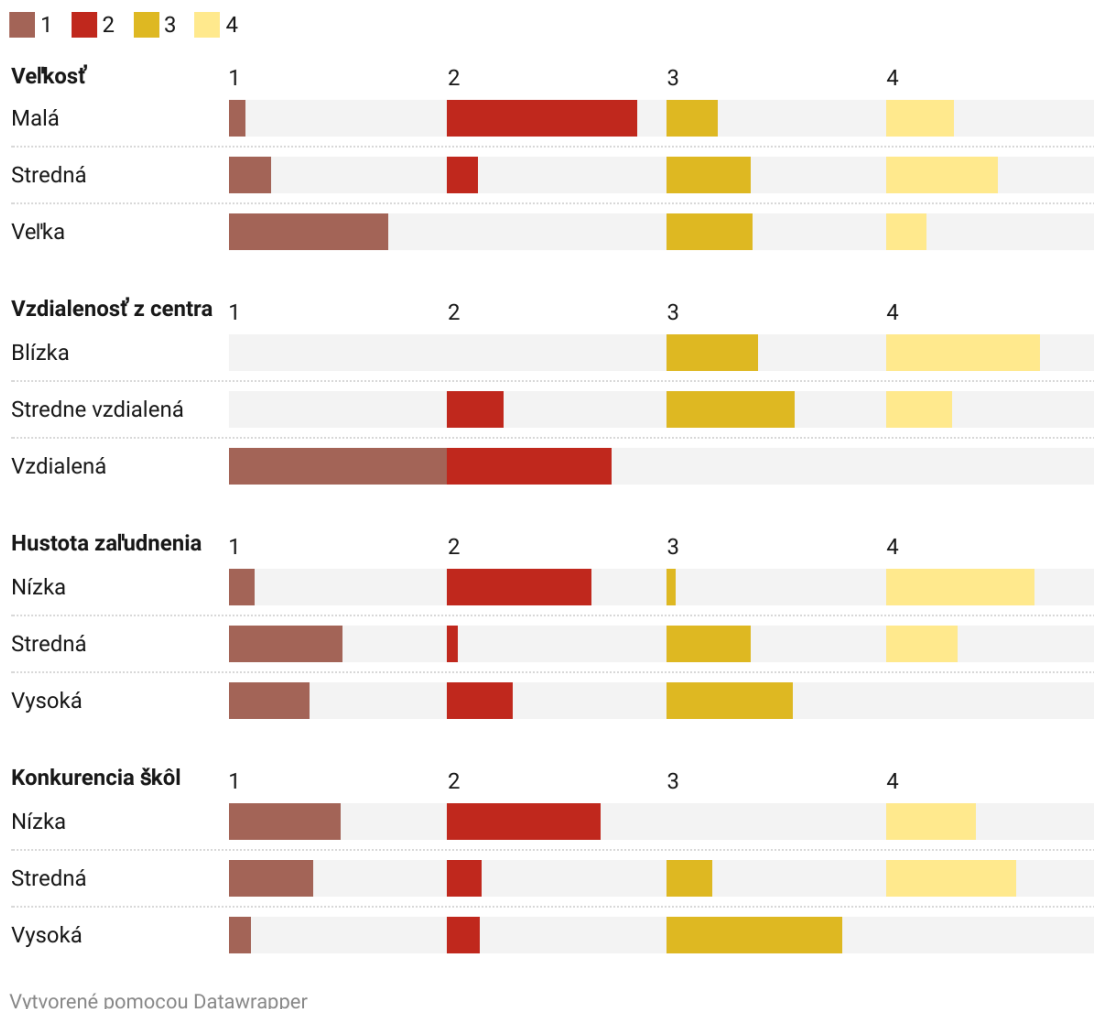
Tabuľka 18. Pravdepodobnosti latentných tried LCA modelu základných škôl. Zobrazuje štyri dimenzie heterogenity siete škôl, kategorizované do troch kvantilov (1 – nízka, 2 – stredná, 3 – vysoká hladina premennej).

		Kategória základnej školy			
		1	2	3	4
Veľkosť	1	0,075	0,864	0,231	0,307
	2	0,195	0,136	0,382	0,507
	3	0,730	0,000	0,387	0,186
Vzdialenosť z centra	1	0,000	0,000	0,419	0,697
	2	0,000	0,251	0,581	0,303
	3	1,000	0,749	0,000	0,000
Hustota zaľudnenia	1	0,116	0,659	0,043	0,674
	2	0,518	0,043	0,381	0,326
	3	0,366	0,299	0,576	0,000
Konkurencia škôl	1	0,509	0,700	0,000	0,406
	2	0,384	0,158	0,202	0,594
	3	0,107	0,142	0,798	0,000
Spolu		0,199	0,179	0,359	0,263

Rovnako ako pri materských školách, aj v LCA modeli pre základné školy sa snažíme identifikovať a interpretovať skryté profily na základe ich charakteristík, kategorizovaných do troch kvantilov (nízka, stredná, vysoká hladina premennej). Celkovo analýza pre základné školy odhaľuje, že ich sieť je členená do štyroch zreteľných profilov, ktoré odrážajú rôznu kombináciu veľkosti školy, vzdialenosti od centra, hustoty zaľudnenia a miery konkurencie. Dominujú početnejšie Triedy 3 a 4, ktoré spoločne tvoria vyše 60 % škôl a sú charakteristické svojou blízkosťou k centru a rôznou mierou konkurencie. Zvyšok tvoria väčšie (Trieda 1) a menšie (Trieda 2) školy umiestnené ďalej od centra, s výrazne nižšou konkurenciou. Identifikácia týchto profilov je kľúčová pre ciele strategické plánovanie, ktoré musí zohľadniť špecifické potreby a výzvy každého typu školy v meniacom sa demografickom a urbanistickom kontexte. Na základe pravdepodobností v Tabuľke 18 môžeme interpretovať štyri triedy základných škôl.

(1) Veľké školy na periférii v stredne zaľudnených štvrtiach (19,9 % škôl) Prvá trieda, ktorá tvorí pätinu základných škôl, je charakteristická predovšetkým vysokou pravdepodobnosťou výskytu vo vysokej hladine veľkosti (0,730), čo naznačuje, že ide o veľké základné školy. Ich umiestnenie je vo veľkej vzdialenosti od centra (pravdepodobnosť 1,000 pre vysokú vzdialenosť), čo ich situuje do okrajových častí mesta. Z hľadiska hustoty zaľudnenia je ich prostredie stredne husté (pravdepodobnosť 0,518 pre strednú hustotu), čo môže naznačovať sídliská ďalej od centra alebo

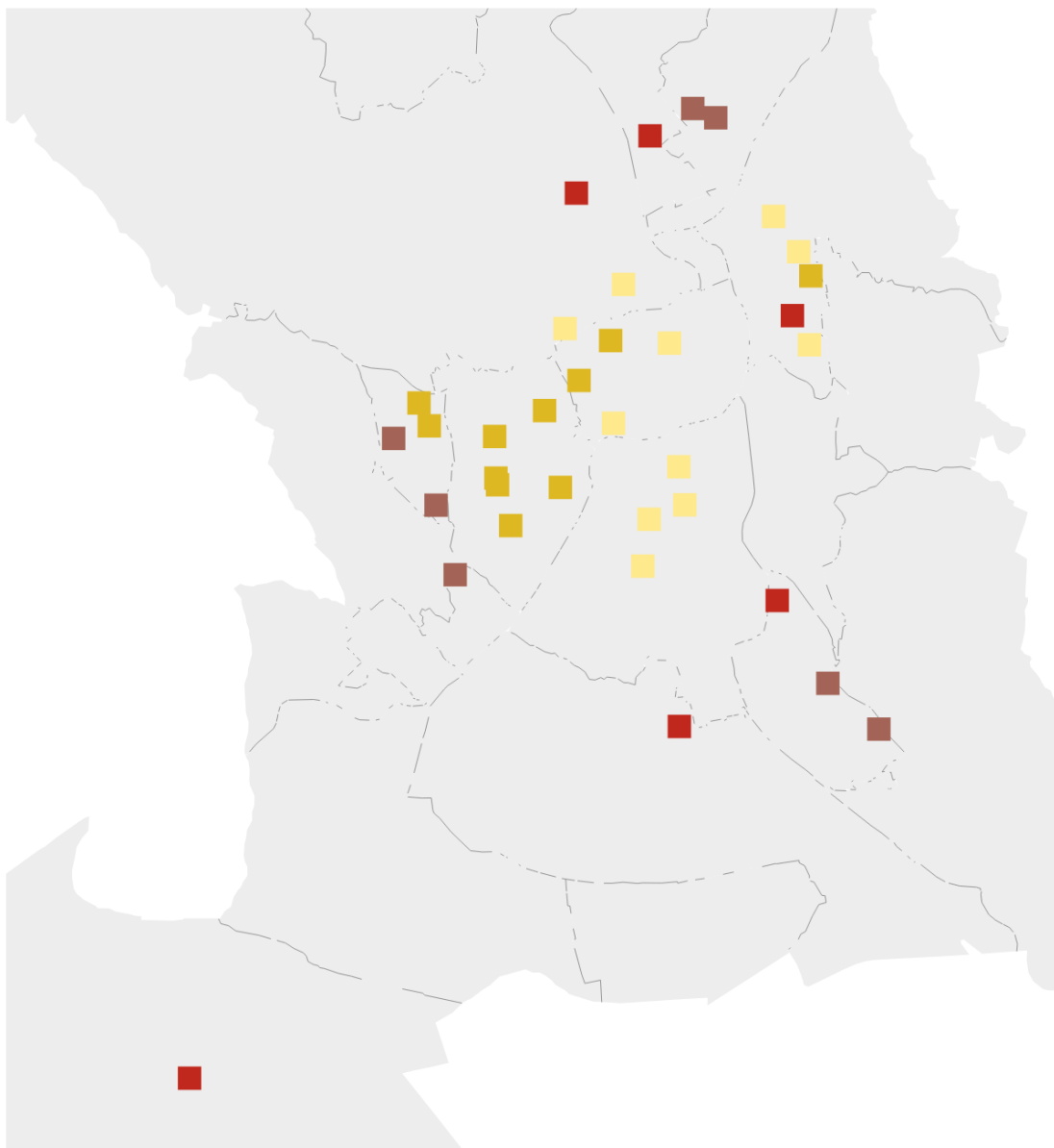
väčšie mestské časti v okolí. Kľúčovou charakteristikou je nízka úroveň konkurencie škôl (pravdepodobnosť 0,509 pre nízku konkurenciu), čo znamená, že tieto školy fungujú v prostredí s obmedzenou súťažou. Tento profil pravdepodobne reprezentuje veľké spádové školy, ktoré obsluhujú rozsiahlejšie územia bez početnejších alternatívnych inštitúcií.

Obrázok 5. Profily štyroch prototypov základných škôl v sieti Košíc (2000–2024).

(2) Malé školy v okrajových oblastiach s nízkou konkurenciou (17,9 % škôl) Druhá trieda predstavuje relatívne homogénny a špecifický profil škôl. Je dominovaná nízkou hladinou veľkosti (pravdepodobnosť 0,864 pre nízku veľkosť), čo indikuje malé základné školy. Sú umiestnené vo veľkej vzdialenosti od centra (pravdepodobnosť 0,749 pre vysokú vzdialenosť), podobne ako Trieda 1, ale s výrazne odlišnou hustotou zaľudnenia. Ich prostredie je charakteristické nízkou hustotou zaľudnenia (pravdepodobnosť 0,659 pre nízku hustotu). Navyše, majú aj nízku úroveň konkurencie škôl (pravdepodobnosť 0,700 pre nízku konkurenciu). Tento profil jednoznačne zodpovedá malým periférnym základným školám v riedko osídlených mestských častiach Košíc, kde konkurencia nie je takmer žiadna a slúžia ako vzdelávacie body pre miestnu malú komunitu.

1 2 3 4

Vytvorené pomocou Datawrapper

Obrázok 6. Rozmiestnenie a LCA klasifikácia verejných základných škôl v Košiciach (2024).

Zdroj: CVTI SR (2025), GKÚ Bratislava (2025), Geoapify (2025). Interaktívny obrázok: <https://datawrapper.dwcdn.net/8WOXX/1/>

(3) Školy vnútri mesta s vysokou konkurenciou a hustotou (35,9 % škôl) Tretia trieda je najpočetnejšia a predstavuje profil škôl umiestnených predovšetkým v strednej vzdialenosti od centra (pravdepodobnosť 0,581), ale s výrazným podielom aj blízko centra (pravdepodobnosť 0,419 pre nízku vzdialenosť). Z hľadiska hustoty zaľudnenia sú tieto školy v prostredí s vysokou (pravdepodobnosť 0,576) až strednou (pravdepodobnosť 0,381) koncentráciou obyvateľstva. Kľúčovým znakom je vysoká úroveň konkurencie škôl (pravdepodobnosť 0,798 pre vysokú konkurenciu), čo je typické pre mestské oblasti s vysokou koncentráciou infraštruktúry. Z hľadiska

veľkosti je táto trieda heterogénna, s vyššími pravdepodobnosťami pre stredné (0,382) a väčšie (0,387) dimenzie. Tento profil reprezentuje dominantné mestské školy, ktoré fungujú v dynamickom a konkurenčnom prostredí a slúžia širokej škále žiakov v husto obývaných štvrtiach.

(4) Školy v centre so strednou hustotou a konkurenciou (26,3 % škôl) Posledná trieda je charakteristická umiestnením najbližšie k centru (pravdepodobnosť 0,697 pre nízku vzdialenosť) alebo v strednej vzdialenosti (pravdepodobnosť 0,303). Hustota zaľudnenia je u nich rozložená do strednej (pravdepodobnosť 0,326) až nízkej (pravdepodobnosť 0,674) úrovne, čo môže naznačovať rozsiahlejšie, no nie vždy extrémne husto osídlené mestské štvrte, keďže v centre Košíc bývanie súťaží s inými celomestskými funkciami. Z hľadiska konkurencie škôl je najpravdepodobnejšia stredná úroveň (pravdepodobnosť 0,594 pre strednú konkurenciu), čo ich odlišuje od Triedy 3 s vysokou konkurenciou. Pre veľkosť škôl je dominantná stredná úroveň (pravdepodobnosť 0,507). Tento profil pravdepodobne reprezentuje typické základné školy v etablovaných mestských štvrtiach, ktoré sú v pohodlnej vzdialenosti od centra a fungujú v prostredí so stabilnou, no nie extrémne vysokou konkurenciou, obsluhujúc stredne veľké spádové územia.

Rozhodujúce pre pochopenie dynamiky siete základných škôl je pozrieť sa na výsledky regresného modelu v Tabuľke 19. Umožňuje nahliadnuť do procesov, ktoré formujú jednotlivé typy škôl a ich pravdepodobnosť pretrvania a rozvoja. Model porovnáva latentné triedy identifikované v predchádzajúcej analýze s Triedou 1, ktorá slúži ako referencia.

Tabuľka 19. Regresný model pre sieť základných škôl.

	2 (ref. 1)	3 (ref. 1)	4 (ref. 1)
Konštanta	-0,221 (0,183)	0,652 (0,122)***	0,434 (0,125)***
Rast	6,542 (1,854)***	1,617 (1,625)	5,389 (1,788)***
Zatvorené	1,691 (0,512)***	-0,222 (0,459)	-16,062 (0,000)***

V prípade Triedy 2 model odhaľuje zaujímavý a paradoxný trend. Na jednej strane sú to práve školy v tejto kategórii, ktoré vykazujú najsilnejšiu tendenciu k rastu počtu žiakov. Ak škola prejavuje dynamický rast, je vysoko pravdepodobné, že spadá do tohto typu. To naznačuje, že hoci sú tieto školy často menšie a v odľahlejšom prostredí, niektoré z nich sú úspešné v získavaní nových žiakov, pravdepodobne vďaka lokalizácii rodín do prímestských oblastí alebo špecifickej atraktivity, ktorú ponúkajú. Na druhej strane, regresia naznačuje, že školy, ktoré boli zatvárané, mali taktiež tendenciu patriť do tejto triedy. Tento rozpor možno interpretovať ako prejav citlivosti týchto malých, periférnych škôl na demografické a spoločenské zmeny. Fungujú na hranici udržateľnosti; zatiaľ čo niektoré dokážu flexibilne reagovať na nové podmienky a prosperujú, iné, ktoré nedokážu prilákať dostatočný počet žiakov, sú ohrozené. Predstavuje to proces prirodzenej selekcie, kde sa uplatňuje prežitie najschopnejších v dynamickom, no zraniteľnom prostredí.

Pohľad na Triedu 3, reprezentujúcu centrálnu školu s vysokou konkurenciou, odhaľuje celkom iný príbeh. Táto trieda, ako potvrdzuje aj regresný model, je najpravdepodobnejšou skupinou základných škôl v Košiciach. Je to jadro vzdelávacej siete. Pre túto kategóriu škôl je charakteristické, že dynamika rastu počtu žiakov nemá štatisticky významný vplyv na ich zaradenie do tejto triedy, čo naznačuje relatívnu stabilitu v raste. A čo je dôležitejšie, proces zatvárania už nie je pre túto triedu štatisticky významným faktorom. To naznačuje, že sú tieto školy dostatočne robustné a stabilné, aby odolali tlakom. Ich centrálna poloha, často dobrá povest' a vysoká koncentrácia obyvateľstva im zrejme poskytujú dostatočnú základňu pre udržateľnosť aj v prostredí konkurencie.

Analýza Triedy 4 prináša pozitívne zistenia. Tieto školy, podobne ako v Triede 2, vykazujú výrazne pozitívny a štatisticky významný vplyv rastu. Ak škola vykazuje rast žiakov, je pravdepodobné, že spadá do tejto kategórie. To svedčí o vitalite týchto mestských škôl, ktoré sú schopné priťahovať žiakov aj v kontexte klesajúcej populácie. Najvýraznejším poznatkom je však silný negatívny vplyv premennej zatvorené. Ak bola základná škola zatvorená, je menej pravdepodobné, že patrila do Triedy 4. Tieto školy sú odolné voči zániku; ich kombinácia blízkosti k centru, ale zároveň umiestnenia mimo najhustejšieho a najkonkurencieschopnejšieho jadra, zrejme vytvára ideálne podmienky pre stabilitu a rast. Tieto školy predstavujú robustný a prosperujúci segment siete základných škôl v Košiciach, schopný efektívne reagovať na demografické zmeny a udržať si žiacku základňu.

Tabuľka 20. Pravdepodobnostná klasifikácia základných škôl podľa LCA modelu

		Kategória základnej školy (%)				
		1	2	3	4	
Barca	Abovská 36	2,1	97,9	0,0	0,0	2
	Fábryho 44	0,0	16,8	0,0	83,2	4
Dargovských hrdinov	Krosnianska 2	0,0	0,0	100,0	0,0	3
	Krosnianska 4	0,0	2,7	4,2	93,1	4
	Maurerova 21	0,0	2,7	4,0	93,3	4
	Postupimská 37	0,0	70,9	29,1	0,0	2
Juh	Gemerská 2	0,0	0,0	1,3	98,7	4
	Požiarnická 3	0,0	0,0	3,8	96,2	4
	Staničná 13	0,0	0,0	3,4	96,6	4
	Užhorodská 39	0,0	15,6	0,0	84,4	4
Luník IX	E. Podjavorinskej 1	100,0	0,0	0,0	0,0	1
Nad jazerom	Bukovecká 17	48,6	51,4	0,0	0,0	2
	Družicová 4	100,0	0,0	0,0	0,0	1
	Jenisejská 22	96,7	3,3	0,0	0,0	1
Sever	Hroncova 23	0,0	0,0	3,2	96,8	4
	Polianska 1	0,0	67,8	0,0	32,2	2

Staré Mesto	Tomášikova 31	0,0	0,0	0,0	100,0	4
	Kuzmányho 6	0,0	0,0	17,0	83,0	4
	Masarykova 19/A	0,0	0,0	0,0	100,0	4
	Nám. L. Novomeského 2	0,0	0,0	100,0	0,0	3
	Park Angelinum 8	0,0	0,0	100,0	0,0	3
Sídliisko KVP	Drábova 3	56,4	43,6	0,0	0,0	1
	Janigova 2	100,0	0,0	0,0	0,0	1
	Lechkého 4	0,0	2,4	97,6	0,0	3
	Starozagorská 8	0,0	7,0	93,0	0,0	3
Sídliisko Ťahanovce	Belehradská 21	100,0	0,0	0,0	0,0	1
	Bruselská 18	99,0	1,0	0,0	0,0	1
Západ	Bernolákova 16	0,0	0,0	100,0	0,0	3
	Kežmarská 28	0,0	0,0	100,0	0,0	3
	Kežmarská 30	0,0	0,0	100,0	0,0	3
	Považská 12	0,0	0,0	100,0	0,0	3
	Trebišovská 10	0,0	0,0	100,0	0,0	3
	Ulica slobody 1	0,0	0,0	100,0	0,0	3
Šaca	Mládežnícka 3	28,6	71,4	0,0	0,0	2
Ťahanovce	Želiarska 4	6,0	94,0	0,0	0,0	2

Expertíza a scenáre vývoja

Po detailnej analýze demografických zmien, migračných trendov a komplexných charakteristík sietí materských a základných škôl sa dostávame k záveru prognózy. Tabuľka 21 sumarizuje celkový odhadovaný počet žiakov vo verejných materských a základných školách v meste Košice pre budúce desaťročia. Táto tabuľka obsahuje aj 80 % predikčné intervaly a relatívne zmeny voči súčasnému stavu (september 2024), čo je kriticky dôležitý rámec pre strategické rozhodovanie a plánovanie.

Tabuľka 21. Predikcia počtu žiakov vo verejných materských a základných školách v Košiciach
V zátvorke sú uvedené hranice 80 % predikčného intervalu. Druhá časť tabuľky zobrazuje relatívne zmeny voči súčasnému stavu (september 2024: MŠ 6 350 žiakov, ZŠ 17 161 žiakov). Zdroj: CVTI SR (2025).

	Materské	Základné
2030*	4 320 (3 297–5 548)	13 337 (11 272–15 670)
2040*	3 734 (2 771–4 909)	9 362 (7 046–12 149)
2050*	3 410 (2 417–4 670)	8 384 (6 114–11 232)
Relatívne k súčasnému stavu (%)		
	Materské	Základné
2030*	68,0 (51,9–87,4)	77,7 (65,7–91,3)

2040*	58,8 (43,6–77,3)	54,6 (41,1–70,8)
2050*	53,7 (38,1–73,5)	48,9 (35,6–65,5)

Verejné materské a základné školy v Košiciach budú v nasledujúcich desaťročiach čeliť výraznému a trvalému poklesu počtu žiakov. Pre materské školy je predikovaný pokles výrazný a rýchly. Zo súčasného stavu 6,3 tisíc žiakov sa očakáva pokles na približne 4,3 tisíc žiakov v roku 2030. To predstavuje 68 % súčasného stavu. Tento trend pokračuje; do roku 2040 by sa počet žiakov mal znížiť na 3,7 tisíc (58,8 % súčasného stavu) a v roku 2050 na 3,4 tisíc (pokles na 53,7 % súčasného stavu). Tieto čísla indikujú, že mesto sa bude musieť v priebehu krátkeho obdobia vysporiadať s významným prebytkom kapacít v materských školách. Horné a dolné hranice 80 % predikčného intervalu síce naznačujú určitú neistotu, ale aj ten najoptimistickejší scenár (horná hranica) stále predpokladá pokles, čo potvrdzuje robustnosť trendu.

Pokles je prognózovaný aj pre základné školy. Zo súčasného stavu 17,1 tisíc žiakov sa očakáva pokles na približne 13,3 tisíc žiakov v roku 2030. To predstavuje 77,7 % súčasného stavu. Avšak skutočne prudký prepád sa očakáva v dlhodobejšom horizonte. Do roku 2040 by mal počet žiakov klesnúť na 9,4 tisíc (pokles na 54,6 % súčasného stavu) a do roku 2050 na 8,4 tisíc žiakov (pokles na 48,9 % súčasného stavu). Do roku 2050 môže byť v Košiciach na ich základných školách polovica žiakov v porovnaní so súčasným stavom. Prognóza je neúprosná a ukazuje, že sieť základných škôl bude čeliť enormnému tlaku na racionalizáciu. Predikčné intervaly opäť potvrdzujú, že bez ohľadu na odchýlky, pokles je nevyhnutný a značný.

Tieto výsledky sú priamym dôsledkom kombinácie demografickej recesie (nízka pôrodnosť a negatívny prirodzený prírastok) a pokračujúceho migračného odlivu rodín s deťmi z administratívnych hraníc mesta Košice do jeho okolia, ako to detailne ukázali predchádzajúce tabuľky. Dôležitosť tejto tabuľky spočíva v jej naliehavosti – už nejde len o abstraktné trendy, ale o konkrétne čísla, ktoré vyžadujú jasné a odvážne rozhodnutia. Z pohľadu scenárov vývoja, tieto údaje slúžia ako východiskový bod pre diskusie s konzultantmi a expertmi. Je nevyhnutné nielen prijať realitu týchto prognóz, ale aj proaktívne pripraviť scenáre rozvoja pre jednotlivé zóny mesta, zohľadňujúc detailné redistribúcie žiakov (ako sme videli v Tabuľkách 11 a 12). Otázky, ktoré vyplývajú z tejto tabuľky sú tieto: Ako efektívne znížiť prebytočné kapacity? Ktoré školy konsolidovať alebo zlučovať? Aké alternatívne využitie nájsť pre uvoľnené školské budovy? Ako zabezpečiť kvalitu vzdelávania v menšej sieti škôl? A aké to bude mať dôsledky na zamestnanosť pedagogických a nepedagogických pracovníkov? Tabuľka 21 poskytuje základ pre nalievajú potrebu strategickej transformácie vzdelávacieho systému v Košiciach.

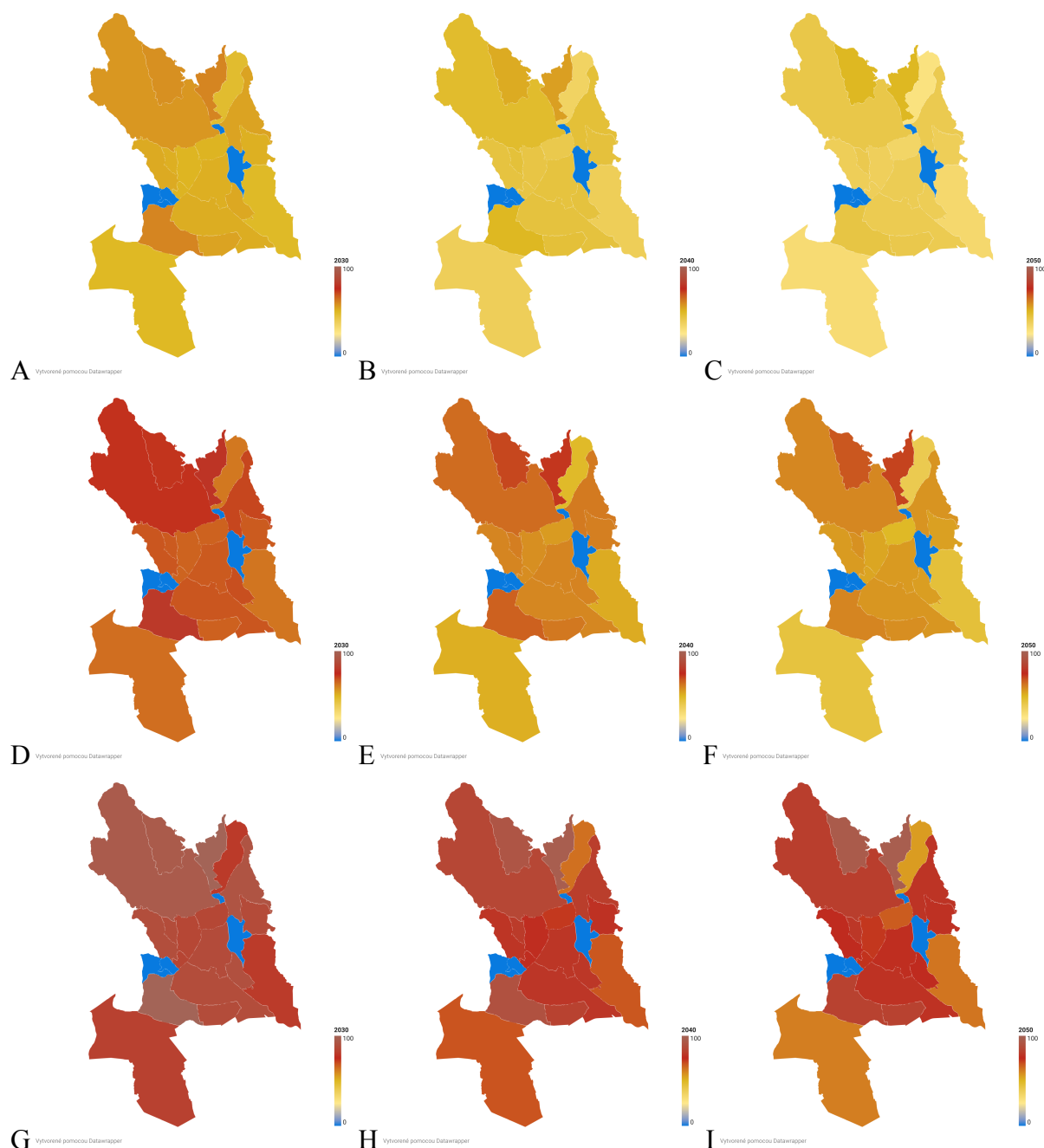
Tabuľka 22. Predikcia počtu žiakov verejných materských škôl v Košiciach. Odhad počtu žiakov vo verejných MŠ, zohľadňujúci demografický model, regionálnu distribúciu a podiel verejných škôl v meste. V zátvorke sú hranice 80 % predikčného intervalu.

	2030*	2040*	2050*
Barca	46 (35–59)	40 (30–53)	38 (27–52)
Dargovských hrdinov	518 (395–665)	452 (335–594)	416 (295–570)
Džungľa	0 (0–0)	0 (0–0)	0 (0–0)
Juh	476 (363–612)	421 (312–554)	392 (278–536)
Kavečany	28 (22–36)	27 (20–35)	26 (19–36)
Košická Nová Ves	21 (16–27)	19 (14–24)	17 (12–24)
Krásna	36 (28–46)	30 (22–39)	26 (19–36)
Lorinčík	0 (0–1)	0 (0–0)	0 (0–0)
Luník IX	86 (66–110)	76 (56–99)	70 (50–96)
Myslava	48 (37–62)	42 (31–55)	39 (27–53)
Nad jazerom	494 (377–634)	428 (317–562)	391 (277–536)
Pereš	0 (0–0)	0 (0–0)	0 (0–0)
Poľov	24 (18–31)	20 (15–27)	18 (13–25)
Sever	325 (248–418)	284 (211–374)	262 (186–359)
Staré Mesto	413 (315–531)	346 (257–454)	307 (218–420)
Sídlisko KVP	447 (341–574)	403 (299–529)	380 (269–520)
Sídlisko Ťahanovce	398 (304–511)	311 (231–408)	258 (183–354)
Vyšné Opátske	0 (0–0)	0 (0–0)	0 (0–0)
Západ	809 (617–1 039)	707 (525–929)	652 (462–892)
Šaca	87 (67–112)	70 (52–93)	60 (43–83)
Šebastovce	16 (13–21)	15 (11–20)	14 (10–20)
Ťahanovce	47 (36–60)	44 (33–58)	43 (30–58)

Relatívne k súčasnemu stavu (%)

	2030*	2040*	2050*
Barca	68,7 (52,2–88,1)	59,7 (44,8–79,1)	56,7 (40,3–77,6)
Dargovských hrdinov	71,2 (54,3–91,3)	62,1 (46–81,6)	57,1 (40,5–78,3)
Džungľa	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)
Juh	67,9 (51,8–87,3)	60,1 (44,5–79,0)	55,9 (39,7–76,5)
Kavečany	73,7 (57,9–94,7)	71,1 (52,6–92,1)	68,4 (50–94,7)
Košická Nová Ves	67,7 (51,6–87,1)	61,3 (45,2–77,4)	54,8 (38,7–77,4)
Krásna	63,2 (49,1–80,7)	52,6 (38,6–68,4)	45,6 (33,3–63,2)
Lorinčík	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)
Luník IX	66,2 (50,8–84,6)	58,5 (43,1–76,2)	53,8 (38,5–73,8)
Myslava	68,6 (52,9–88,6)	60,0 (44,3–78,6)	55,7 (38,6–75,7)
Nad jazerom	69,8 (53,2–89,5)	60,5 (44,8–79,4)	55,2 (39,1–75,7)
Pereš	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)
Poľov	80,0 (60,0–103,3)	66,7 (50,0–90,0)	60,0 (43,3–83,3)
Sever	74,0 (56,5–95,2)	64,7 (48,1–85,2)	59,7 (42,4–81,8)
Staré Mesto	66,5 (50,7–85,5)	55,7 (41,4–73,1)	49,4 (35,1–67,6)
Sídlisko KVP	68,0 (51,9–87,4)	61,3 (45,5–80,5)	57,8 (40,9–79,1)

Sídlisko Ťahanovce	62,5 (47,7–80,2)	48,8 (36,3–64,1)	40,5 (28,7–55,6)
Vyšné Opátske	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)
Západ	66,5 (50,7–85,4)	58,1 (43,1–76,3)	53,6 (38,0–73,3)
Šaca	64,4 (49,6–83,0)	51,9 (38,5–68,9)	44,4 (31,9–61,5)
Šebastovce	66,7 (54,2–87,5)	62,5 (45,8–83,3)	58,3 (41,7–83,3)
Ťahanovce	78,3 (60,0–100,0)	73,3 (55,0–96,7)	71,7 (50,0–96,7)

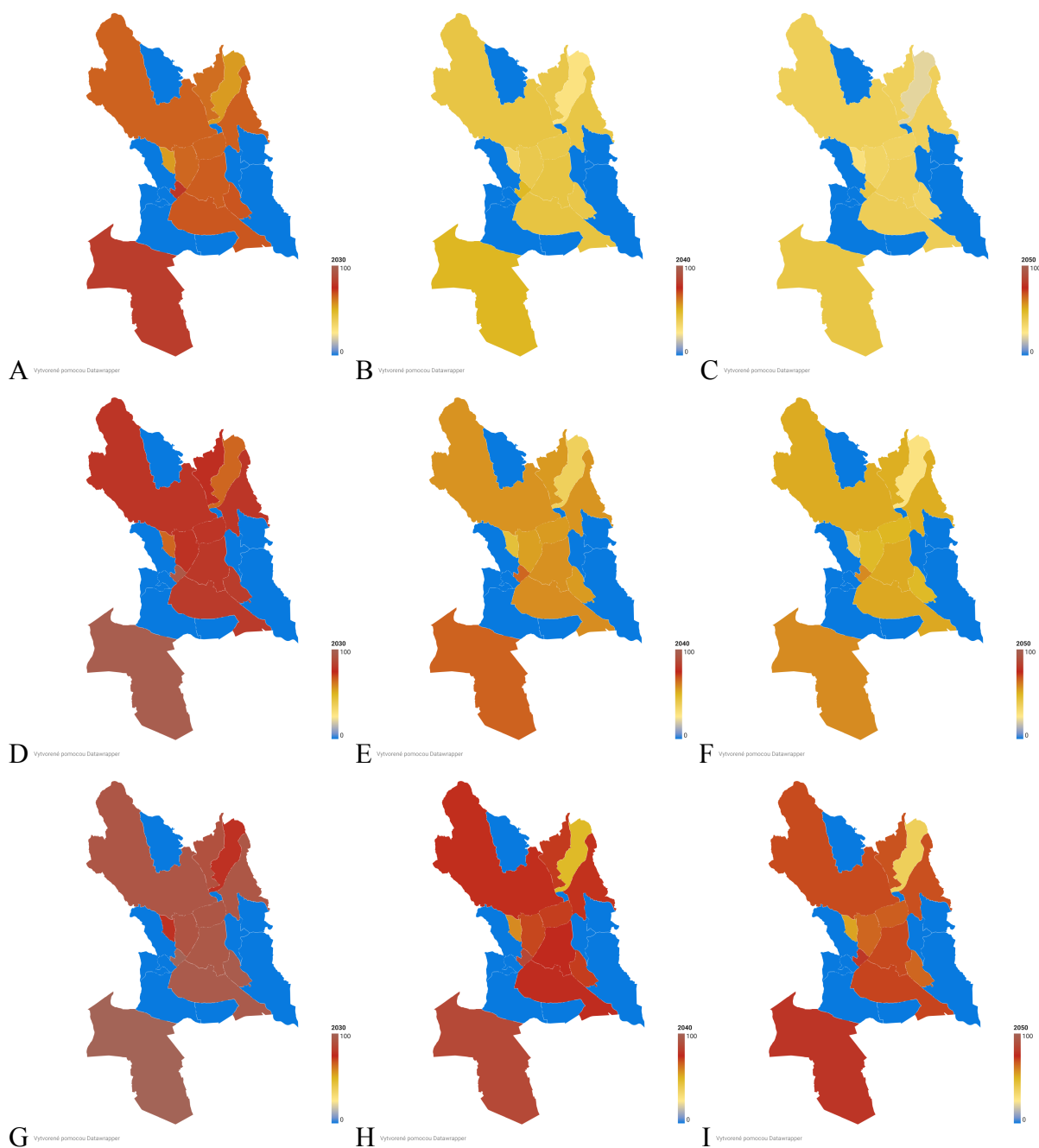

Obrázok 7. Predikcia vývoja materských škôl v mestských častiach Košíc (2030, 2040, 2050). Priemer relatívneho stavu v porovnaní so súčasným stavom v pesimistickom (A–C), strednom (D–F) a optimistickom (G–I) scenári. Zdroj: GKÚ Bratislava (2025).

Tabuľka 23. Predikcia počtu žiakov verejných základných škôl v Košiciach. Odhad počtu žiakov vo verejných ZŠ, zohľadňujúci demografický model, regionálnu distribúciu a podiel verejných škôl v meste. V zátvorke sú hranice 80 % predikčného intervalu.

	2030*	2040*	2050*
Barca	249 (211–293)	180 (135–234)	164 (120–220)
Dargovských hrdinov	1 829 (1 546–2 149)	1 318 (992–1 710)	1 201 (876–1 609)
Džungľa	0 (0–0)	0 (0–0)	0 (0–0)
Juh	1 680 (1 420–1 974)	1 216 (915–1 577)	1 111 (810–1 488)
Kavečany	0 (0–0)	0 (0–0)	0 (0–0)
Košická Nová Ves	0 (0–0)	0 (0–0)	0 (0–0)
Krásna	0 (0–0)	0 (0–0)	0 (0–0)
Lorinčík	0 (0–0)	0 (0–0)	0 (0–0)
Luník IX	660 (558–775)	466 (351–605)	419 (306–562)
Myslava	0 (0–0)	0 (0–0)	0 (0–0)
Nad jazerom	1 107 (936–1 301)	758 (571–984)	668 (487–894)
Pereš	0 (0–0)	0 (0–0)	0 (0–0)
Poľov	0 (0–0)	0 (0–0)	0 (0–0)
Sever	1 219 (1 030–1 432)	887 (667–1 151)	813 (593–1 090)
Staré Mesto	1 712 (1 447–2 011)	1 213 (913–1 574)	1 094 (798–1 465)
Sídliisko KVP	1 205 (1 019–1 416)	836 (629–1 084)	742 (541–994)
Sídliisko Ťahanovce	751 (635–882)	430 (324–558)	325 (237–436)
Vyšné Opátske	0 (0–0)	0 (0–0)	0 (0–0)
Západ	2 374 (2 006–2 789)	1 672 (1 258–2 169)	1 500 (1 094–2 010)
Šaca	387 (327–455)	267 (201–346)	236 (172–316)
Šebastovce	0 (0–0)	0 (0–0)	0 (0–0)
Ťahanovce	164 (138–192)	120 (90–156)	111 (81–148)
Relatívne k súčasnemu stavu (%)			
	2030*	2040*	2050*
Barca	80,8 (68,5–95,1)	58,4 (43,8–76,0)	53,2 (39,0–71,4)
Dargovských hrdinov	79,1 (66,8–92,9)	57,0 (42,9–73,9)	51,9 (37,9–69,6)
Džungľa	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)
Juh	79,8 (67,4–93,7)	57,7 (43,4–74,9)	52,8 (38,5–70,7)
Kavečany	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)
Košická Nová Ves	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)
Krásna	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)
Lorinčík	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)
Luník IX	93,2 (78,8–109,5)	65,8 (49,6–85,5)	59,2 (43,2–79,4)
Myslava	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)
Nad jazerom	81,5 (68,9–95,7)	55,8 (42,0–72,4)	49,2 (35,8–65,8)
Pereš	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)

Pořov	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)
Sever	78,7 (66,5–92,5)	57,3 (43,1–74,4)	52,5 (38,3–70,4)
Staré Město	78,6 (66,4–92,3)	55,7 (41,9–72,3)	50,2 (36,6–67,3)
Sídlisko KVP	65,8 (55,6–77,3)	45,6 (34,3–59,2)	40,5 (29,5–54,3)
Sídlisko Ťahanovce	65,9 (55,8–77,4)	37,8 (28,4–49,0)	28,5 (20,8–38,3)
Vyšné Opátske	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)
Západ	77,7 (65,7–91,3)	54,7 (41,2–71,0)	49,1 (35,8–65,8)
Šaca	96,5 (81,5–113,5)	66,6 (50,1–86,3)	58,9 (42,9–78,8)
Šebastovce	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)	0,0 (0,0–0,0)
Ťahanovce	76,6 (64,5–89,7)	56,1 (42,1–72,9)	51,9 (37,9–69,2)

Obrázok 8. Predikcia vývoja základných škôl v mestských častiach Košíc (2030, 2040, 2050). Priemer relatívneho stavu v porovnaní so súčasným stavom v pesimistickom (A–C), strednom (D–F) a optimistickom (G–I) scenári. Zdroj: GKÚ Bratislava (2025).

6. Doplňkové analýzy

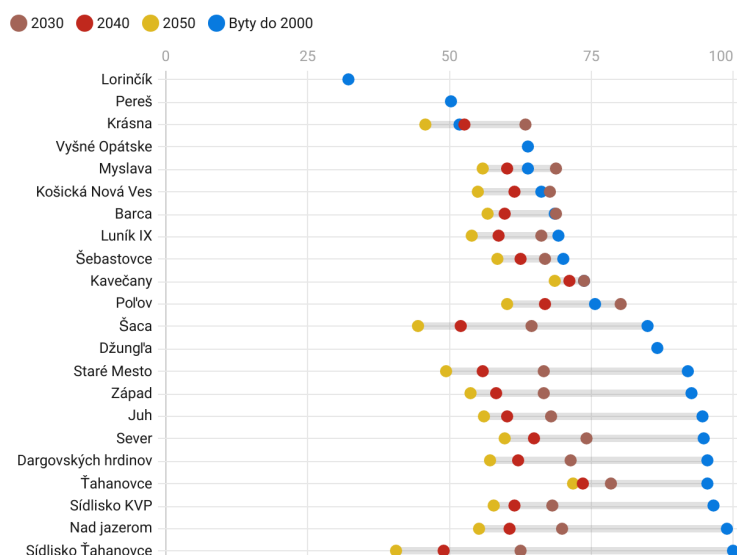
Dynamika trhu s rezidenčnými nehnuteľnosťami

V záverečnej časti štúdie sa dostávame k dôležitému aspektu, ktorý môže zmierniť interpretáciu demograficky založenej prognózy a na ňu nadväzujúcich extrapolácií trendov v školstve. Tabuľka 24 uvádza počet bytov podľa obdobia výstavby v jednotlivých mestských častiach Košíc na báze Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021. Poskytuje nám pohľad na to, kde sa mesto v posledných desaťročiach rozvíjalo z hľadiska bytovej výstavby a kde, naopak, urbanizačný vývoj už do značnej miery ustal. Tieto dáta sú potenciálne dôležité, pretože nová bytová výstavba je často spojená s prílevom mladých rodín, a tým aj detí, ktoré nemusia byť vždy plne zachytené v štandardných demografických dátach o trvalo bývajúcich obyvateľoch. Prax ukazuje, že to môže byť značným skreslením skutočnosti.

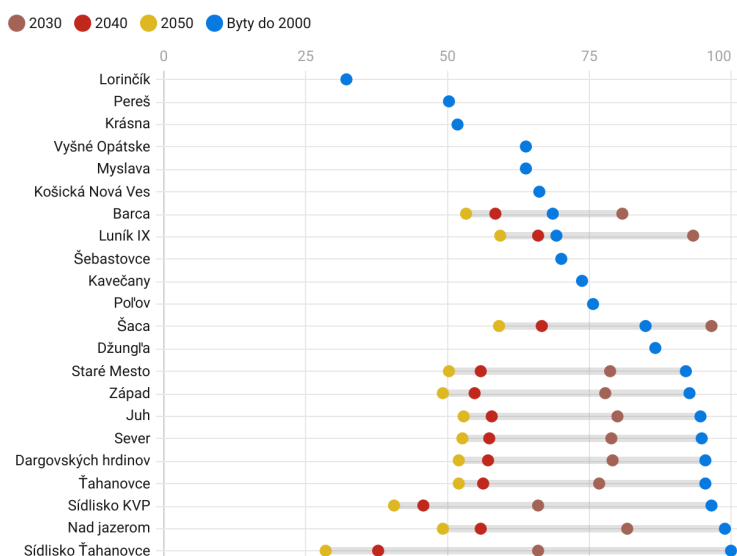
Tabuľka 24. Počet bytov podľa obdobia výstavby v mestských častiach Košíc (Sčítanie 2021). Tabuľka nepriamo signalizuje dianie na trhu s nehnuteľnosťami, pričom ukazuje, že väčšina bytov bola postavená pred rokom 1989. Odhaľuje, ktoré mestské časti prechádzajú súčasnou urbanizáciou a ktoré už majú tento vývoj za sebou. Zdroj: Štatistický úrad SR (2025).

	Do 2000	2001–2010	2011–2020
Barca	68,5	14,4	17,1
Dargovských hrdinov	95,3	1,6	3,1
Džungľa	86,5	6,1	7,4
Juh	94,5	1,0	4,6
Kavečany	73,6	9,8	16,7
Košická Nová Ves	66,1	7,2	26,7
Krásna	51,6	10,0	38,4
Lorinčík	32,0	7,1	60,9
Luník IX	69,0	28,2	2,8
Myslava	63,8	11,2	25,0
Nad jazerom	98,7	0,9	0,3
Pereš	50,1	27,0	22,8
Poľov	75,6	13,2	11,2
Sever	94,6	1,8	3,6
Staré Mesto	91,9	1,2	6,9
Sídliisko KVP	96,5	2,7	0,7
Sídliisko Ťahanovce	99,9	0,1	0,0

Vyšné Opátske	63,8	3,3	32,9
Západ	92,6	1,2	6,2
Šaca	84,9	6,1	8,9
Šebastovce	70,0	14,0	16,0
Ťahanovce	95,4	2,5	2,1
Košice	91,7	2,4	5,9

A Vytvorené pomocou Datawrapper

B Vytvorené pomocou Datawrapper

Obrázok 9. Porovnanie podielu staršej bytovej výstavby (do roku 2000) s prognózou poklesu žiakov vo verejných školách v Košiciach podľa mestských častí. Graf (A) zobrazuje materské školy, graf (B) základné školy. Prognóza je prezentovaná pre roky 2030, 2040 a 2050 vo vzťahu k stavu v roku 2024. Mestské časti bez prognózy aktuálne nemajú verejné školy. Zdroj: Štatistický úrad SR (2025).

Tabuľka 24 potvrdzuje, že bytová výstavba v meste Košice ako celku dominantne pochádza zo starších období. Asi 9 z desiatich bytov v meste bolo postavených do roku 2000. Len malé percento pribudlo v rokoch 2001 – 2010 (2,4 %) a 2011 – 2020 (5,9 %). Tento celkový obraz avšak zakrýva výrazné disparity medzi jednotlivými mestskými časťami, ktoré sú kľúčové pre pochopenie miestnej dynamiky. Identifikujeme mestské časti, ktoré sa v posledných desaťročiach výrazne urbanizujú a rozvíjajú, a tie, ktoré už majú tento vývoj za sebou.

Mestské časti s výraznou novšou výstavbou (od roku 2001), ako napríklad Lorinčík, Krásna, Vyšné Opátske, Košická Nová Ves, Myslava a Pereš, sú s najväčšou pravdepodobnosťou aj primárnymi destináciami pre demografický rast a prílev mladých rodín. Práve v týchto lokalitách môžeme očakávať disproporciu medzi trvalo bývajúcimi štatistikami a reálnym stavom, kde vďaka novej výstavbe pribúdajú obyvatelia, ktorí nemusia byť okamžite a plne zachytení v bežných demografických údajoch. Doplnkové dáta naznačujú aj presuny dopytu po školách v rámci mesta, ktoré predchádzajúce modely zachytili len čiastočne.

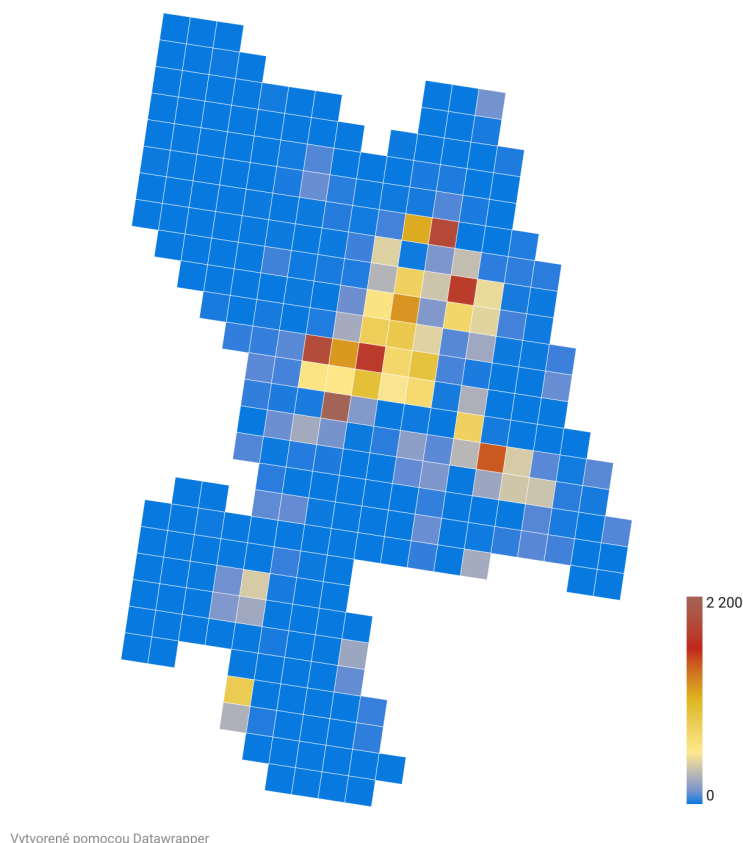
Iné mestské časti, ktoré sú často szabilizovanými sídliskami alebo v historickom centre, už majú svoj urbanistický vrchol za sebou. Málo novej výstavby naznačuje, že ich demografická dynamika bude primárne ovplyvnená starnutím populácie a odchodom mladých rodín, bez kompenzácie prílevom nových obyvateľov, pokiaľ sa lokálne nejedná o gentrifikáciu. To posilňuje predikcie o klesajúcom dopyte po školských kapacitách v týchto oblastiach a zvyšuje potrebu ich racionalizácie.

Tabuľka 24 je však skôr doplnkom k doterajšej analýze. Naznačuje, že hoci demografické prognózy a modely založené na trvalo bývajúcich obyvateľoch máme robustné, je potrebné ich validovať a doplniť o dáta o bytovej výstavbe. Oblasti s intenzívnou novou výstavbou predstavujú skrytý potenciál pre demografický rast, ktorý nemusí byť vôbec zrejmý zo štatistík trvalého bydliska, ale ktorý sa prejaví v reálnom dopyte po školách. Toto zistenie je podstatné pre vyhodnotenie citlivosti modelov a validáciu predpokladov. Kým celkovému poklesu dopytu po školách v Košiciach je ťažké protirečiť, redistribúcia dopytu v rámci mesta bude ovplyvnená aj realitným trhom a novou výstavbou. Scenáre rozvoja jednotlivých zón musia túto realitu akceptovať a pripraviť sa na to, že aj keď celkové počty žiakov klesajú, v niektorých špecifických lokalitách môže dopyt zostať stabilný alebo dočasne rásť. V diskusiách s odbornými konzultantmi a expertmi by sa preto mala klásť otázka, ako presne tieto dynamiky bytovej výstavby premietnuť do jemnejšieho plánovania školských kapacít, aby sa predišlo prebytku v jednej časti a nedostatku v inej.

Dochádzka do škôl

Druhá časť validácie sa zameriava na rámcovú kvantifikáciu dennej mobility žiakov materských a základných škôl v Košiciach, konkrétne na ich dochádzku z miesta bydliska do školy a späť. Cieľom je pochopiť a vyčíslieť dopady geografie súčasnej siete škôl na mobilitu a predvídať zmeny,

ktoré by nastali pri hypotetickom vyradení jednotlivých škôl zo siete. Pre tento účel sme využili geolokalizáciu každej verejnej školy v Košiciach. Na strane dopytu po vzdelávaní, teda miesta bydliska žiakov, sme pracovali s distribúciou populačného gridu s rozlíšením 1 km. Tento grid, obsahujúci dáta z posledného Sčítania v roku 2021, zahŕňa špecifický údaj od Eurostatu (2025) o obyvateľstve do 15 rokov veku. Ten nám umožnil lokalizovať potenciálne žiacke kohorty, hoci nerozlišuje kohortu materských a základných škôl.

Obrázok 10. Distribúcia obyvateľstva do 15 rokov veku v 1 km populačnom gride (2021). Zdroj: Eurostat (2025).

Modelovanie dochádzky bolo založené na inverznom princípe voči štvorcu vzdialenosti. Objem žiakov každej školy bol najprv proporčne distribuovaný do každej bunky gridu (celkovo 309 buniek) na základe pomeru počtu obyvateľstva do 15 rokov v danej bunke, vydeleného štvorcom vzdialenosti medzi školou a stredom bunky gridu. Tento prístup zabezpečuje, že žiaci v modeli prioritne pochádzajú z bezprostredného okolia školy, ak je tam dostatočná hustota obyvateľstva, s rýchlym nelineárnym poklesom pravdepodobnosti dochádzky so zvyšujúcou sa vzdialenosťou. Týmto spôsobom sme simulovali prirodzené rozhodovanie rodičov o výbere školy, kde denná dochádzka zohráva kľúčovú úlohu.

Z takto váženej siete dochádzky sme následne vypočítali celkový objem vygenerovaných osobokilometrov pre dochádzku do školy a späť. Pre účely detailnejšej analýzy udržateľnej mobility

sme osobokilometre rozdelili do dvoch kategórií: dochádzka pod 1 km a dochádzka nad 1 km. Táto diferenciácia je podstatná, pretože vzdialenosti do 1 km výrazne zvyšujú pravdepodobnosť využitia udržateľných foriem dopravy, ako je chôdza alebo bicyklovanie, čím prispievajú k znižovaniu dopravného zaťaženia a emisií v meste. Výsledky analýzy preukázali značné rozdiely v objeme vygenerovaných osobokilometrov medzi jednotlivými školami v Košiciach, ako je prezentované v Tabuľkách 25 a 26 v relatívnom vyjadrení. Celková mobilita generovaná jednotlivými školami je v závislosti od ich veľkosti, geografickej polohy a hustoty obyvateľstva v spádovej oblasti.

Nadväzujúca analýza bola koncipovaná ako experiment, kde sme systematicky testovali dopad zmeny siete škôl na celkovú mestskú mobilitu. V experimente sme postupne „odoberali“ jednu školu zo siete, simulujúc jej zrušenie, rekonštrukciu alebo iný dôvod pre jej dočasné či trvalé vyradenie. Žiaci z miesta bydliska, ktorí pôvodne dochádzali do tejto školy, boli následne modelovo prerozdelení do ostatných pre nich výhodných škôl vo zvyšku siete, pričom sa opäť uplatnil rovnaký vážený princíp dochádzky založený na vzdialenosti. Výsledkom týchto simulácií bolo nielen odobratie všetkých pôvodných osobokilometrov generovaných zrušenou školou, ale aj vygenerovanie novej mobility v dôsledku prerozdelenia žiakov. Táto novovygenerovaná mobilita bola taktiež rozlíšená na objemy pod 1 km a nad 1 km. Sumarizované výsledky pre jednotlivé školy poskytujú prehľad o smere a škále efektu, ktorý by vypadnutie danej školy zo siete verejných škôl (pre materské a základné školy zvlášť) prinieslo celomestskej mobilite.

Z analýzy napokon vyplýva, že celková mobilita je zásadne ovplyvnená niekoľkými kľúčovými faktormi: (1) Geografická poloha školy. Školy v centrálnych oblastiach s vysokou hustotou obyvateľstva a dobrou dostupnosťou generujú odlišné vzorce mobility v porovnaní so školami na okraji mesta. (2) Konkurencia s okolitými školami. Prítomnosť alternatívnych verejných škôl v blízkom okolí ovplyvňuje dochádzkové vzdialenosti a celkový objem mobility. (3) Veľkosť školy. S vyšším počtom žiakov sa objem vygenerovaných osobokilometrov rýchlo multiplikuje, čo robí väčšie školy významnými generátormi dennej mestskej mobility.

Tabuľka 25. Vplyv materských škôl na mobilitu v Košiciach. Tabuľka kvantifikuje priestorovú situáciu materských škôl (počet žiakov 2024, vzdialenosť od centra). Modeluje vplyv zrušenia každej školy na celkovú mestskú mobilitu (osobokilometre) medzi bydliskom a školou, rozdelenú na dochádzku pod a nad 1 km.

		Žiaci	Cen.	Mobilita (%)		Po zrušení (%)		
				Spolu	<1km	<1km	>1km	Spolu
Barca	Hečkova 13	67	5,1	0,4	21,9	-0,2	5,3	3,6
	Jaltská 33	130	2,3	1,9	36,7	0,1	0,6	0,4
	Kalinovská 9	142	2,8	3,4	27,7	-1,0	-0,8	-0,9
Dargovských hrdino	Lidické nám. 18	109	2,8	2,0	33,4	-0,3	-0,1	-0,2
	Ovručská 14	101	3,0	1,7	36,8	-0,2	0,2	0,1

	Povst. českého ľudu	111	2,3	2,1	34,0	-0,7	1,2	0,6
	Zupkova 37	135	2,7	1,8	42,3	0,1	0,9	0,7
Juh	Miškovecká 20	101	2,1	2,4	17,6	0,2	-0,7	-0,4
	Oštepová 1	123	1,2	1,0	35,6	0,6	1,3	1,1
	Palárikova 22	132	0,8	2,3	22,4	0,0	-0,6	-0,4
	Smetanova 11	110	1,3	2,0	28,7	-0,4	-0,5	-0,5
	Turgenevova 38	40	1,7	0,7	23,8	0,1	-0,1	-0,1
	Turgenevova 7	127	1,5	2,7	27,4	-0,6	-0,8	-0,7
	Žižkova 4	68	0,8	1,1	21,9	0,3	0,0	0,1
Kavečany	Budanova 6	38	7,0	1,3	9,2	-0,2	2,3	1,5
Košická Nová Ves	Polná 1	31	3,5	0,9	15,3	0,0	-0,3	-0,2
Krásna	Žiacka 18	57	7,0	1,4	20,7	-0,3	1,7	1,1
Luník IX	Hrebendova 5	130	3,7	0,4	64,2	-0,8	6,8	4,4
Myslava	Za priekopou 57	70	3,7	1,2	18,5	0,2	-0,1	0,0
Nad jazerom	Azovská 1	108	3,6	1,3	29,2	0,8	1,5	1,3
	Dneperská 8	138	4,3	2,9	35,4	-1,2	0,0	-0,4
	Družicová 5	127	5,6	1,8	41,7	0,8	1,4	1,2
	Galaktická 11	194	6,0	4,2	38,8	-1,8	2,2	0,9
	Jenisejská 24	141	4,7	3,0	37,5	-0,8	0,2	-0,1
Poľov	Kovaľská 12/A	30	8,0	1,6	6,7	-0,2	0,6	0,3
Sever	Němcovej 4	84	2,0	0,9	23,9	0,6	1,1	1,0
	Obrancov mieru 16	88	1,8	1,8	31,5	-0,7	0,0	-0,2
	Obrancov mieru 20	80	1,9	1,5	28,3	-0,3	0,1	0,0
	Park mládeže 4	84	2,3	1,6	19,4	0,1	0,1	0,1
	Polianska 4	76	3,3	0,9	21,9	-0,4	2,7	1,7
	Watsonova 2	27	2,0	0,6	28,9	-0,2	-0,2	-0,2
Staré Mesto	Hrnčiarska 1	80	0,2	1,7	18,0	0,1	-0,3	-0,2
	Jarná 4	63	1,3	1,3	33,0	-0,5	-0,2	-0,3
	Masarykova 19/A	37	0,9	0,8	19,3	0,0	-0,2	-0,2
	Park Angelinum 7	93	1,1	1,1	35,6	0,0	1,2	0,8
	Rumanova 4	60	0,6	1,4	25,1	-0,3	-0,4	-0,4
	Tatranská 23	135	1,2	2,3	26,4	0,1	-0,1	0,0
	Zádielska 4	153	0,8	2,4	23,1	0,6	0,4	0,4
Sídliisko KVP	Cottbuská 34	131	3,1	2,0	40,2	-0,7	0,3	0,0
	Dénešova 53	131	3,4	2,6	39,5	-1,6	-0,3	-0,7
	Hemerkova 26	122	3,8	0,6	52,3	0,4	0,4	0,4
	Húskova 45	142	3,5	0,7	56,5	0,4	0,6	0,5
	Čordáková 17	131	3,7	1,5	39,7	-0,5	-0,3	-0,3
Sídliisko Ťahanovce	Belehradská 6	62	4,1	0,0	89,2	0,6	0,2	0,3
	Budapešťianska 1	164	4,0	2,3	45,7	-1,9	-0,3	-0,8
	Budapešťianska 3	115	3,9	1,2	50,9	-1,3	-0,4	-0,7

Stredisko Ťahanovce	Havanská 26	114	4,4	1,4	49,0	-1,6	-0,5	-0,8
	Juhoslovanská 4	125	4,2	0,5	64,7	-0,7	-0,1	-0,3
	Čínska 24	57	4,3	0,3	56,0	-0,3	-0,1	-0,2
Západ	Bernolákova 14	89	1,6	1,7	35,8	-0,6	-0,3	-0,4
	Hronská 7	93	2,1	1,7	37,6	-0,5	-0,1	-0,2
	Humenská 51	88	2,2	0,8	39,9	0,1	0,0	0,0
	Ipeľská 10	93	1,9	1,8	26,8	-0,1	-0,4	-0,3
	Kežmarská 46	85	2,3	1,5	40,0	-0,6	-0,3	-0,4
	Moldavská cesta 23	94	1,8	1,6	24,7	0,1	-0,3	-0,2
	Muškatová 7	146	1,5	2,1	36,7	-0,1	0,1	0,0
	Nešporova 28	112	2,0	1,4	42,3	0,1	0,4	0,3
	Trebišovská 11	128	2,6	0,9	34,8	0,9	0,4	0,6
	Zuzkin park 2	124	1,7	2,2	29,8	-0,1	-0,4	-0,3
	Šafárikova trieda 4	165	2,2	2,5	34,7	-0,5	-0,6	-0,6
Šaca	Mládežnícka 504/2	135	11,3	3,2	27,4	-2,6	25,0	16,2
Šebastovce	Repíková 58	24	7,3	0,7	8,7	-0,1	1,5	1,0
Ťahanovce	Želiarska 4	60	3,8	0,9	25,9	0,4	0,1	0,2

Tabuľka 26. Vplyv základných škôl na mobilitu v Košiciach. Tabuľka kvantifikuje priestorovú situáciu základných škôl (počet žiakov 2024, vzdialenosť od centra). Modeluje vplyv zrušenia každej školy na celkovú mestskú mobilitu (osobokilometre) medzi bydliskom a školou, rozdelenú na dochádzku pod a nad 1 km.

		Žiaci	Cen.	Mobilita (%)		Po zrušení (%)		
				Spolu	<1km	<1km	>1km	Spolu
Barca	Abovská 36	308	4,5	4,7	8,5	-0,2	-1,1	-0,8
Dargovských hrdino	Fábryho 44	499	3,2	3,4	28,0	-0,7	1,0	0,5
	Krosnianska 2	577	2,9	3,0	36,1	0,0	1,5	1,1
	Krosnianska 4	391	3,0	2,0	38,8	-0,1	0,6	0,4
	Maurerova 21	550	2,4	4,2	18,8	-0,1	1,3	0,9
	Postupimská 37	296	2,4	1,9	39,8	-0,9	0,5	0,1
Juh	Gemerská 2	360	1,6	2,7	30,6	-0,8	-0,3	-0,5
	Požiarnická 3	614	0,9	0,9	47,5	2,2	3,2	2,9
	Staničná 13	771	1,5	5,3	24,7	-1,3	-2,2	-1,9
	Užhorodská 39	361	2,3	3,1	17,6	0,2	-1,1	-0,7
Luník IX	Ľ. Podjavorinskej 1	708	3,6	1,1	59,8	-2,0	11,3	7,3
Nad jazerom	Bukovecká 17	278	3,3	2,9	17,4	-0,3	0,4	0,2
	Družicová 4	628	5,6	2,5	45,6	0,6	8,0	5,8
	Jenisejská 22	453	4,6	3,6	36,7	-2,2	1,4	0,3
Sever	Hroncova 23	734	1,6	3,6	31,6	1,9	2,5	2,3
	Polianska 1	375	3,2	2,7	16,2	-0,6	2,7	1,7

Staré Mesto	Tomášikova 31	439	1,7	3,0	32,5	-1,4	1,0	0,3
	Kuzmányho 6	260	0,6	1,7	20,7	0,3	-0,1	0,0
	Masarykova 19/A	463	0,9	3,7	19,3	0,0	-1,0	-0,7
	Nám. L. Novomeské	769	1,1	5,0	25,0	0,0	-0,3	-0,2
	Park Angelinum 8	686	1,1	3,7	32,6	0,4	1,2	1,0
Sídliisko KVP	Drábova 3	564	3,3	3,3	26,0	0,9	-0,2	0,1
	Janigova 2	601	3,6	0,6	65,8	1,8	4,6	3,8
	Lechkého 4	490	3,3	3,1	38,1	-2,1	-1,1	-1,4
	Starozagorská 8	177	3,1	0,9	39,1	-0,5	-0,2	-0,3
Sídliisko Ťahanovce	Belehradská 21	740	4,1	1,7	58,2	0,5	7,8	5,6
	Bruselská 18	399	4,2	2,1	45,9	-1,0	0,5	0,0
Západ	Bernolákova 16	672	1,7	4,4	36,8	-1,6	0,3	-0,3
	Kežmarská 28	629	2,4	4,3	39,0	-1,9	-0,4	-0,9
	Kežmarská 30	575	2,4	3,8	39,5	-1,6	-0,2	-0,6
	Považská 12	438	1,5	2,5	29,3	0,2	0,1	0,1
	Trebišovská 10	601	2,6	2,2	29,5	2,1	1,6	1,7
	Ulica slobody 1	140	2,2	0,7	35,1	0,1	0,1	0,1
Šaca	Mládežnícka 3	401	11,5	4,7	26,9	-4,0	24,7	16,1
Ťahanovce	Želiarska 4	214	3,8	1,2	25,9	0,5	0,2	0,3

7. Diskusia

Štúdia o prognóze dopytu po kapacitách materských a základných škôl v Košiciach do roku 2050 odhaľuje zložitú a konzistentnú dynamiku, ktorá bude zásadne formovať mestskú vzdelávaciu sieť v nasledujúcich desaťročiach. Empirické zistenia, získané rozsiahlymi demografickými analýzami, rámcovým modelovaním siete škôl a validáciou nezávislými dátami, potvrdzujú teoretické koncepty demografickej tranzície, klasickej urbánnej geografie a vyžadujú si aktívny manažment sietí súčasnej infraštruktúry. Tieto zistenia sú v súlade s percepciou riaditeľov škôl, ktorí si uvedomujú demografické zmeny a uznávajú nevyhnutnosť racionálnej adaptácie siete na meniace sa podmienky.

Základným poznatkom, ktorý prechádza celou štúdiou, je nevyhnutnosť demografickej recesie. Analýza hrubej miery živorodenosti a úmrtnosti potvrdzuje, že Košice sa nachádzajú v pokročilej fáze demografickej tranzície, charakterizovanej nízkou plodnosťou a starnutím populácie. Prirodzený prírastok v meste je už ostatné roky negatívny a indikuje situáciu depopulácie. Tento trend je v súlade s demografickými poznatkami o poklese počtu obyvateľov v mestách, ktoré sú vystavené tlaku starnutia. Vo vekovej štruktúre matiek sme sa rýchlo posunuli k neskoršiemu materstvu – fenoménu typickému pre urbanizované spoločnosti. Tento posun sám o sebe prispieva k poklesu počtu narodených detí, čo vytvára menšie kohorty budúcich žiakov.

Ešte výraznejším faktorom je však migrácia a suburbanizácia. Zatiaľ čo mesto Košice čelí dlhodobu zápornému migračnému saldu, okres Košice-okolie vykazuje silné a rastúce pozitívne saldo. Toto potvrdzuje teórie o rozbehnutej expanzii urbanizačného priestoru a redistribúcii obyvateľstva z jeho jadra do prímestských zón. Táto dynamika má priamy vplyv aj na redistribúciu dopytu po vzdelávacích kapacitách, keďže rodiny s deťmi sa sťahujú skôr do okolia mesta. Kvalitatívna štúdia odhalila, že oslovní riaditelia materských škôl sú skeptickí k predpokladanému prebytku kapacít. Zdôrazňujú, že dopyt po umiestnení detí v materských školách zostáva vysoký a často sú nútení deti odmietat' pre nedostatok priestorov alebo hygienické obmedzenia, čo poukazuje na komplexnosť lokálneho dopytu.

Celkové predikcie demografických kohort následne ukazujú, že hoci objem detí vo veku 3 – 5 rokov vykazuje po prechodnom poklese mierne oživenie, podiel mesta Košice na tejto kohorte neustále klesá. Pre kohortu 6 – 14-ročných je prognóza ešte dramatickejšia, s trvalým poklesom absolútneho objemu a pokračujúcim poklesom podielu mesta zároveň. Výsledok je pre strategické plánovanie alarmujúci: verejné materské školy v Košiciach môžu do roku 2050 stratiť takmer polovicu žiakov a základné školy očakávajú prepád o viac ako polovicu. Tieto čísla sú priamym signálom pre nevyhnutnosť rozsiahlej rekonfigurácie existujúcej školskej infraštruktúry. Predikčné intervaly naznačujú určitú mieru neistoty, no aj najoptimistickejšie scenáre potvrdzujú nevyhnutnosť poklesu. Analýza sietí materských a základných škôl odhaľuje, že hoci si verejný sektor historicky udržiava dominanciu, dochádza k jeho vnútorným presunom a adaptácii na meniaci sa dopyt. Pri školách sme zaznamenali nárast podielu súkromného a cirkevného sektora, čo naznačuje diverzifikáciu ponuky. Tento posun je čiastočne motivovaný preferenciami rodičov, ktorí sa pri výbere školy orientujú primárne na kvalitu vzdelávania, reputáciu, pedagogický prístup a mimoškolské aktivity. Školy preto aktívne využívajú marketingové nástroje ako webové stránky, sociálne médiá a dni otvorených dverí, aby oslovili potenciálnych žiakov, pričom zásadnú rolu hrá aj osobná skúsenosť a komunikácia medzi rodičmi.

Opisné parametre premenných k modelu sietí škôl potvrdzujú, že sieť základných škôl už prešla fázou výraznej konsolidácie: klesá celkový počet škôl, ale zvyšuje sa ich priemerná veľkosť. Toto je v súlade s teóriami manažmentu sietí služieb, ktoré predpokladajú racionalizáciu v prostredí klesajúceho dopytu s cieľom udržať efektivitu. V prípade materských škôl je proces konsolidácie tiež prítomný, ale s paralelným nárastom otvorených škôl, čo môže naznačovať iné dynamiky – možno vznik menších, flexibilnejších zariadení, alebo reakciu na lokálne demografické oživenie, ktoré nevidno z celomestských dát. Hoci riaditelia súhlasia s princípom zlučovania a racionalizácie škôl, kriticky vnímajú súčasné normy pre počet detí v triede, ktoré považujú za nereálne a príliš vysoké v kontexte demografickej situácie.

Pri pohľade na vnútornú diferenciáciu siete sme identifikovali odlišné profily škôl – od veľkých prímestských, cez stredné mestské, centrálnu s vysokou konkurenciou, až po malé periférne školy. Každý profil má svoje špecifické charakteristiky, ktoré determinujú jeho dynamiku. Regresné

modely následne odhalili procesy vývoja siete, ktoré sú špecifické pre jednotlivé typy: Pre materské školy sme videli, že zatváranie sa dialo predovšetkým vo vnútornom meste, pravdepodobne v dôsledku starnutia populácie a prebytku kapacít, a prekvapivo aj v profile malých periférnych škôl. Nové materské školy však vznikali prevažne v rozvíjajúcich sa mestských častiach na okraji, čo môže naznačovať vznik nových prvkov infraštruktúry, ktoré flexibilne reagujú na lokálny dopyt. V prípade základných škôl malé školy preukazujú súbeh rastu a rizika zániku – sú extrémne citlivé na lokálne zmeny; niektoré prosperujú, iné zanikajú. Centrálné školy sa javia ako stabilný pilier siete, pre ktoré proces zatvárania nie je charakteristický. Najodolnejším a zároveň rastúcim segmentom sú školy v štvrtiach blízko centra, ktoré odolávajú zániku a vykazujú rast, čo z nich robí kľúčové inštitúcie pre budúcnosť. To všetko je v súlade s teóriami urbánneho rozvoja a diferenciácie, ktoré naznačujú, že rôzne časti mesta prechádzajú odlišnými fázami demografického a sociálneho vývoja. Z rozhovorov vyplynulo, že dôvera a kvalita vzťahov medzi zamestnancami, vedením a rodičmi sú kľúčové pre úspešné fungovanie školy. Okrem toho, riaditelia upozornili na pokles spoločenského statusu učiteľa a problémy v komunikácii s rodičmi, čo môže ovplyvniť aj konkurencieschopnosť a atraktivitu školy v rôznych mestských štvrtiach.

Košice pravdepodobne zažijú prebytok kapacít v materských aj základných školách. Pre predchádzanie neefektívnemu využívaniu zdrojov sa odporúča proaktívny prístup k tejto situácii. Plánovanie sa môže posunúť od jednoduchého znižovania k strategickej racionalizácii a reorganizácii siete. To obnáša identifikáciu škôl na konsolidáciu, modernizáciu a podporu, ako aj hľadanie alternatívneho využitia pre uvoľnené školské budovy. Verejné financie sa dajú efektívne alokovať tam, kde je dopyt stabilný alebo rastúci. Znižovanie počtu žiakov a racionalizácia siete by nemali ohroziť kvalitu vzdelávania. Je dôležité zabezpečiť zachovanie primeraných štandardov a podmienok aj v konsolidovaných školách. Pre udržanie vysokej kvality vzdelávania je kľúčový personál. Riaditelia poukázali na to, že napriek formálnemu vzdelaniu majú noví učitelia často nedostatočnú pripravenosť na prax. Navrhli tiež zvýšenie časovej dotácie na priame vyučovanie počas štúdia pedagógov.

Zatváranie škôl môže mať významný sociálny dopad na komunitu, pre ktoré sú školy často centrom spoločenského života. Preto strategické rozhodnutia zohľadňujú aj komunitné potreby a hľadajú riešenia minimalizujúce negatívne dopady. Košice a ich vzdelávací systém môžu byť agilné a schopné rýchlo sa adaptovať na meniace sa demografické a urbanistické trendy. Pravidelná aktualizácia prognóz a flexibilné plánovanie sú kľúčové. Nejde len o "riadenie poklesu", ale o riadenie transformácie, ktorá môže viesť k efektívnejšej a kvalitnejšej sieti škôl, lepšie zodpovedajúcej budúcim potrebám obyvateľov.

8. Záver

Štúdia poskytla komplexnú a viacrozmernú prognózu dopytu po kapacitách materských a základných škôl v Košiciach do roku 2050. Kvantitatívna analýza demografických trendov,

dynamiky migrácie a špecifických charakteristík škôl v ich priestorovom kontexte odhalila jasný a konzistentný obraz budúcnosti. Mesto Košice bude čeliť významnému a pretrvávajúcemu poklesu počtu žiakov vo verejných školách. Prognóza je neúprosná, keďže naznačuje, že do roku 2050 môže počet žiakov klesnúť na približne polovicu – v materských školách na 53,7 % a v základných školách na 48,9 % súčasného stavu. Tento pokles je priamym dôsledkom dlhodobu nízkej pôrodnosti a pretrvávajúceho negatívneho migračného salda mesta, ktoré je však čiastočne v regióne kompenzované dynamickým rastom v suburbánnom okolí mesta. Zistenia o diferencovanej dynamike siete škôl, identifikované prostredníctvom analýzy latentných tried, ukázali, že proces racionalizácie a adaptácie je z odstupu už prítomný a zastihuje rôzne typy škôl odlišne. Zároveň však kvalitatívna štúdia poukazuje na skeptickosť riaditeľov materských škôl k predpokladu o prebytku kapacít vzhľadom na pretrvávajúci vysoký lokálny dopyt.

Zatiaľ čo niektoré mestské časti zažívajú výrazný úbytok, iné, často s novou bytovou výstavbou, si udržiavajú alebo posilňujú svoju atraktivitu, čo vytvára obraz vnútro mestskej redistribúcie dopytu. Napriek komplexnosti analýzy a krátkemu času, v ktorom bola štúdia vypracovaná, sa nám podarilo vytvoriť vedecky koherentný rámec pre pochopenie aktuálneho diania a budúceho vývoja. Štúdia efektívne spojila poznatky z demografie, urbánnej geografie a manažmentu sietí služieb, čím poskytla ucelený pohľad na problém. Rozhovory dopĺňajú zistenia o tom, čo prispieva k atraktivite jednotlivých škôl. Riaditelia a rodičia vnímajú atraktivitu prostredníctvom kvality vzdelávania, reputácie a mimoškolských aktivít, pričom podstatnú úlohu hrá aj osobná skúsenosť a komunikácia medzi rodičmi. Dynamika dopytu nie je len demografickou otázkou.

Limity tejto štúdie spočívajú najmä v extrapolácii trendov lineárnym modelom a v tom, že sme nedokázali plne namodelovať komplexné priestorové vzťahy, autokorelačné väzby medzi susednými mestskými časťami, ani explicitne začleniť socioekonomické faktory ovplyvňujúce rozhodovanie rodičov (ako je kvalita vzdelávania, reputácia školy, špecializované programy). Takisto sme sa nezameriavali na priamu kvantifikáciu dopadu konkrétnych politických intervencií alebo na detailnú analýzu nákladov a prínosov jednotlivých scenárov optimalizácie siete. Tieto oblasti otvárajú priestor pre ďalší, špecializovaný výskum. Kvalitatívna štúdia tieto limity kompenzuje tým, že preskúmala a potvrdila význam kvality vzdelávania, reputácie školy, pedagogických prístupov a mimoškolských aktivít pre rozhodovanie rodičov, čo poskytuje dôležitý kontext pre budúce analýzy.

Pre zabezpečenie udržateľnej a kvalitnej vzdelávacej infraštruktúry v meniacom sa demografickom prostredí Košíc sú nevyhnutné dodatočné a cielenejšie štúdie. Mesto by profitovalo z hlbšej priestorovej analýzy, ktorá by zahŕňala detailné modelovanie dostupnosti škôl, zohľadňovala plány urbanistického rozvoja a predikcie novej bytovej výstavby na ešte detailnejšej úrovni. Súčasťou by mali byť aj kvalitatívne štúdie, ktoré by preskúmali faktory ovplyvňujúce výber školy z pohľadu rodičov, identifikovali by preferencie týkajúce sa pedagogických prístupov, mimoškolských aktivít a vnímanej kvality vzdelania. Pre efektívnu alokáciu zdrojov sú rovnako kľúčové ekonomické

analýzy nákladov a prínosov rôznych scenárov optimalizácie siete, vrátane finančných dopadov zatvárania, zlučovania alebo transformácie škôl. Napokon, štúdie zamerané na alternatívne využitie uvoľnených školských budov by mohli pomôcť mestu pretvoriť potenciálne bremená na aktíva, či už pre komunitné, kultúrne alebo sociálne účely, čím by sa zabezpečila maximálna hodnota pre obyvateľov Košíc.

Dátové zdroje

CVTI SR – Centrum vedecko-technických informácií SR (2025). Štatistické ročenky a databázy o materských a základných školách (2000-2024).

Eurostat (2025). Eurostat Census Grid 2021. Version 2.1.

Geoapify. (2025). [Služba pre geokódovanie adries škôl].

Štatistický úrad SR. (2025). Demografické údaje. Sčítanie obyvateľov, domov a bytov na Slovensku 2021.

Dizajn príloh

Použitá bola paleta: #a36457, #c0281d, #deb822, #ffe98d, #087adf.